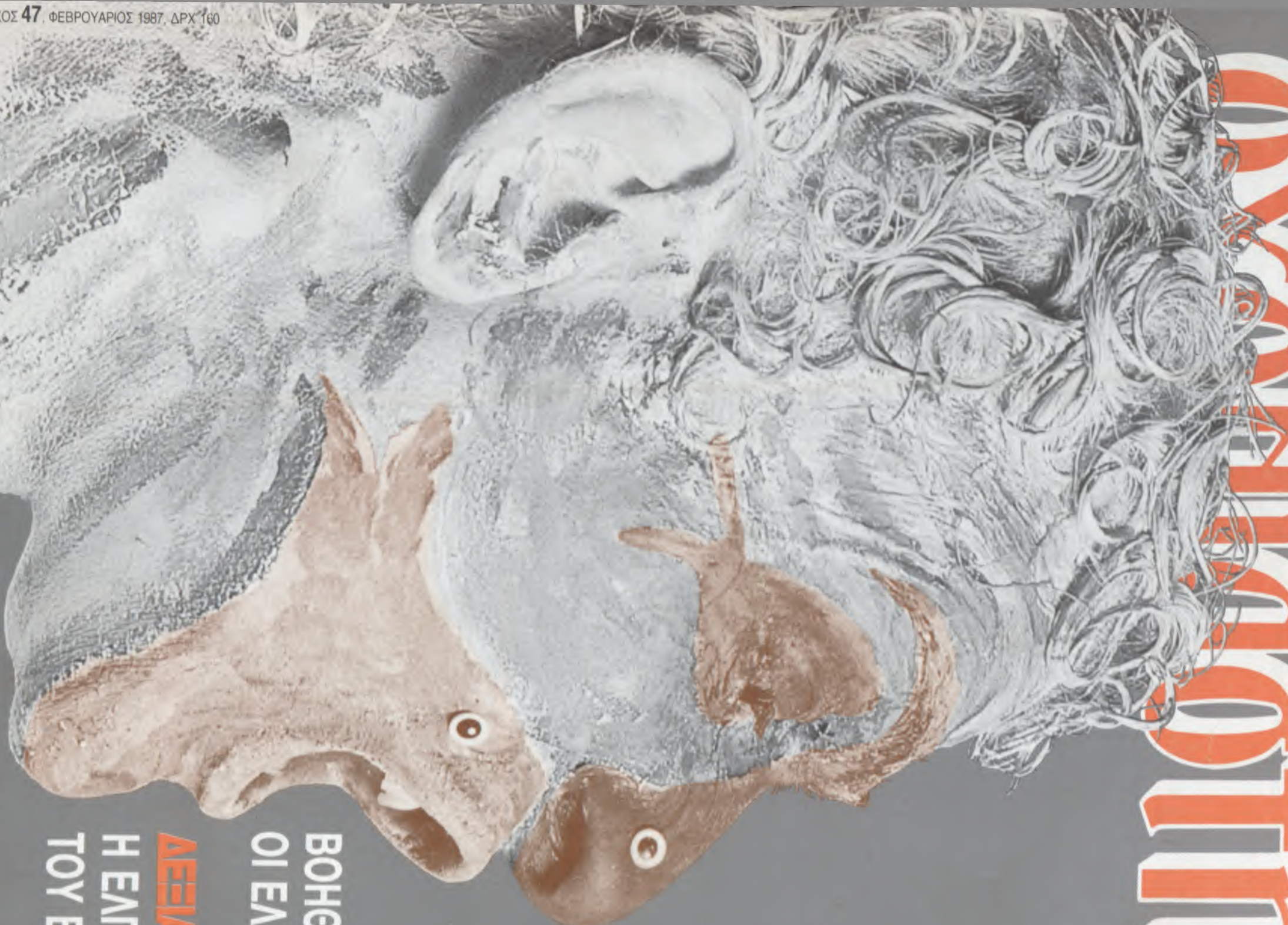

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΒΟΗΘΕΙΑ
ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ!

ΔΕΞΙΑ:
Η ΕΝΤΙΣ
ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ΟΙ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΚΚΕΕΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΧΟΛΙΑ	2	ΠΟΛΙΤΙΚΗ
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	4	ΗΠΙΟ ΚΛΙ...ΜΑ
	6	ΒΟΗΘΕΙΑ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ
ΑΦΙΕΡΩΜΑ	9	ΟΙ ΝΕΟΙ ΣΥΝΟΔΟΙΠΟΡΟΙ

	12	ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
	14	ΤΑ ΚΑΤΕΡΓΑ
	15	ΓΡΑΜΜΑ ΑΠ' ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ
	16	ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ
	17	ΚΙΝΑ - ΕΣΣΔ
ΔΙΕΘΝΗ	18	ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ: 7 ΧΡΟΝΙΑ
ΣΧΟΛΙΑ	20	ΚΟΙΝΩΝΙΑ
	22	ΤΟ ΕΡΕΒΟΣ ΤΗΣ ΔΕΗ
	25	ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ
ΙΔΕΕΣ	31	ΓΡΑΜΜΑΤΑ
	33	Η ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΕΔΡΩΝ
ΚΑΙΝ ΑΒΕΛ	35	ΤΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΚΙΝΗΜΑ
	38	ΥΠΟ ΤΗ ΣΚΕΠΗ ΤΟΥ ΜΠΟΤΑ
ΑΡΚΑΣ	41	Ο ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ
ΣΧΟΛΙΑ	42	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
ΕΠΙ ΤΡΟΧΑΔΗΝ	45	Κ. ΤΡΙΠΟΛΙΤΗΣ
	46	ΒΙΒΛΙΟΨΙΑ
	49	ΚΑΝΑΛΙΑ ΚΑΙ ΚΥΜΑΤΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ	50	ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ ΤΟΥ ΠΡΟΖΗ
ΣΥΖΗΤΗΣΗ	53	ΓΙΑ ΤΟ «ΠΑΛΙ»

Οι απεργοί πείνας που συμπαραστέκονται στο Χρήστο Ρούσσο, σε σύντομες δηλώσεις τους εξηγούν την πράξη τους. Δεν μπορέσαμε να έχουμε τη γνώμη του Μιχάλη Παπαγιαννάκη, του Δημήτρη Πουλικάκου και του Γιάννη Παπαμιχαήλ. Ο Γ. Βότσης καταθέτει τη δική του άποψη σε διπλανή στήλη.

**ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ
ΣΤΟΝ ΧΡΗΣΤΟ ΡΟΥΣΣΟ**

Από τη συνέντευξη τύπου των απεργών πείνας στα Προτόλαια (28.1.)

Από τη διαδήλωση μπροστά στο Προεδρικό Μέγαρο (27.1)

ΜΙΧΑΛΗΣ ΡΑΠΤΗΣ:

Είμαι υπέρ μιας κοινωνίας από πληροφορημένους, ενεργητικούς και δραστήριους πολίτες που δεν θα ανέχονται παρόμοια στάση ούτε από την εξουσία ούτε από κανέναν. Όταν συμβαίνουν σκάνδαλα σαν το σημερινό, όχι μόνο για τους πολίτες της χώρας αυτής, αλλά και για τις νέες γενιές που έρχονται, όσο έχω δυνάμεις θα αντιδρώ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ:

Καταρχήν το πρώτο στοιχείο είναι το ανθρώπινο. Ένας άνθρωπος που κινδυνεύει να πεθάνει γιατί κάποιος «ομοιομόρφως» εκλεγείς αποφάσισε να εναντιωθεί στο κοινό αίσθημα μιας ολόκληρης χώρας, ερμηνώντας στη ρατσιστική αντίληψη σε σχέση με τους ομοφυλόφιλους και το ρόλο του ανωτάτου άρχοντα. Το δεύτερο είναι το πολιτικό θέμα που αγγίζει τα όρια της καταστολής και συσχετίζεται με το γενικότερο πρόβλημα των φυλακών.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΑΝΙΑΤΗΣ:

Κάνω απεργίας πείνας σαν τελευταίο όπλο που μου έχει απομείνει, για να καταλάβει ο κύριος Σαρτζετάκης ότι πρέπει να συμφωνεί με το λαό.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΣ:

Απεργία πείνας δεν κάνω μόνο για τον Ρούσσο αλλά και για κάθε άνθρωπο που μπορεί να βρεθεί στη θέση του, ακόμα και για την κατάσταση που επικρατεί στις φυλακές και για τις φυλακές. Νομίζω ότι το κοινό αίσθημα κάθε Έλληνα δεν μπορεί να δεχτεί κορεινισμούς, ενέργειες δηλαδή σαν κι αυτή του Χρήστου Σαρτζετάκη. Εδώ είναι Ελλάδα και φαίνεται περίτρανα πόσο πάσχει, πόσο της λείπει δηλαδή ο έρωτας και η αγάπη.

ΝΙΚΟΣ ΦΙΛΗΣ:

Απεργώ εναντίον του ρατσισμού, για να πάψουν οι φυλακές να είναι Νταχάου, για να δικαιωθεί ο Χρήστος Ρούσσος.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ:

Η απεργία πείνας αποτελεί μια πράξη διαμαρτυρίας και εκδήλωση αγανάκτησης απέναντι σε μια εξουσία που δεν διστάζει να εκδηλώνει την βαναυσότητα ακόμα και σε προβλήματα που αφορούν άτομα και τα οποία θα έπρεπε να αντιμετωπισθούν με κατανόηση και ανθρωπισμό. Όσοι πιστεύουν ότι η απόφαση Σαρτζετάκη αφορά μια ιστορία που βρίσκεται εκτός των τειχών της κοινωνίας δεν πρέπει να ξεχνούν το αίμα στις κοματερές, τις πολιτικές επιστρατεύσεις και τις δικές κατά των απεργών.

ΝΙΚΟΣ ΜΑΝΙΟΣ:

Απεργούμε ενάντια στην варβαρότητα της εξουσίας, απεργούμε για να δείξουμε ότι ο κοινωνικός ρατσισμός όχι απλά χτυπά την πόρτα μας αλλά μας κατακλύζει, απεργούμε για να δείξουμε ότι κάθε άνθρωπος μπορεί να αυτοδιαθέτει το σώμα του. Απεργούμε γιατί αγαπάμε τη ζωή και την ελευθερία. Απεργούμε για να ζήσει ο Χρήστος Ρούσσος.

ΛΙΛΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥ:

Είναι το ελάχιστο που μπορώ να προσφέρω σ' αυτή τη φρικιαστική συμπεριφορά του κράτους απέναντι στους πολίτες του.

ΜΑΝΟΥΕΛΑ ΠΑΠΑΤΑΚΗ:

Νομίζω ότι είναι το λιγότερο που μπορώ να κάνω για να καταλάβει, πέρα από πολιτική, ο Χρήστος Σαρτζετάκης την ανθρώπινη πλευρά του θέματος. Ειδικά εγώ, λόγω του συζύγου μου, που πρωταγωνίστησε στην ταινία «Άγγελος», έχω μια ιδιαίτερη σχέση με το θέμα, συνάντησα τον Χρήστο και νομίζω ότι είναι ένα πολύ ευαίσθητο και απελπισμένο αυτή τη στιγμή άτομο κι αυτό είναι το λιγότερο που μπορώ να κάνω.

ΤΑΣΙΑ ΧΑΤΖΗ:

Ένας άνθρωπος πεθαίνει και πιστεύω ότι κανένας ευαίσθητος πολίτης ή πολιτίσα δεν μπορεί να αδιαφορεί γι' αυτό. Επίσης ο έκδηλος ρατσιστικός και πατριαρχικός χαρακτήρας του προεδρικού «ΟΧΙ» με κινητοποίησε ιδιαίτερα σαν γυναίκα που δέχτηκε και δέχεται διακρίσεις λόγω φύλου.

ΝΙΚΟΣ ΓΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ:

Ο κ. Σαρτζετάκης μετά το ρεκόρ φαιδρότητας κατάφερε να κερδίσει και το ρεκόρ αντιπάθειας. Μεσαιωνικός και παρωχημένος κατάφερε να εισπράξει το μπράβο της ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΩΡΑΣ αλλά κατά τα άλλα είναι τραγικά μόνος, κυριολεκτικά «ανάδελφος» σ' αυτή τη ρατσιστική απόφασή του. Το ΠΑΣΟΚ με τη δική του варβαρότητα των ΜΑΤ, της καταστολής και του Νταχάου της Κέρκυρας, είναι αυτό που ανοίγει το δρόμο για τέτοιες δολοφονικές αποφάσεις. Η Επιτροπή Υπεράσπισης Κοινωνικών Δικαιωμάτων που συμμετέχει σ' αυτό το κίνημα αλληλεγγύης πιστεύει ότι μόνο με την ευαισθητοποίηση πλατιών κοινωνικών κατηγοριών μπορεί να ανατραπεί αυτή η εξαρση κρατικής καταστολής και κοινωνικού ρατσισμού που θίγει όλο και ευρύτερα στρώματα. Πρέπει να βγάλουμε το Ρούσσο από τη φυλακή! Πρέπει να υπερασπίσουμε τη ζωή μας απ' τους μεσαιωνικούς κλόουν και τους μονοφασίτες της εξουσίας που την απειλούν.

ΝΙΚΟΣ ΚΑΪΜΑΚΗΣ:

Το θέμα δεν έχει μόνο ανθρωπιστική πλευρά αλλά και βαθιά πολιτική. Το συνεχές ολισθημα της κυβέρνησης σε μεθόδους αυταρχισμού καταστολής και варβαρότητας μόνο με όρους μαζικού κινήματος μπορεί να αντιμετωπισθεί κι αυτή πρέπει να είναι η κατεύθυνση όλων των ελεύθερων πολιτών. Ο Σαρτζετάκης χρεώθηκε, τώρα χρεώνεται και η κυβέρνηση.

**Οι μύθοι υπάρχουν για να καταρρέουν
και οι θρόνοι για να γκρεμίζονται.
Με την καταδίκη σε θάνατο
του ομοφυλόφιλου Χρήστου Ρούσου,
ο Χρήστος Σαρτζετάκης, ο δήθεν
αδέκαστος δικαστής, κρίθηκε τελεσίδικα.
Δεν αργεί η ώρα της κρίσης
και για τον μονάρχη του μικρομεσαίωνα.
Γιώργος Βότσης**

ΟΧΟΠΛΙΑΣΤΗΣ

47

«Το τρένο του 2000 το χάσαμε. Τώρα προσπαθούμε για το τρένο του 2010», έτσι δήλωσε, σε άπαιστα νεοελληνικά του 1986, ο προκαθήμενος της Παιδείας μας κ. Τρίτσος. Και εμείς που αναλογιζόμασταν προς τι οι τόσες πρωτοβουλίες, από την ουσιαστική κατάρτησή των Πολυκλαδικών μέχρι τα της επιστροφής των Αρχαίων, προς τι η λιτότης, τα οικονομικά μέτρα, οι 13 διοικητικές περιφέρειες, προς τι το ΠΑΣΟΚ, πουχάσαμε: Τα πάντα γίνονται για τις επόμενες γενιές!

Οι τωρινές διεκδικούν, απεργίες, διαδηλώσεις και γενικώς ήχους απ' το χθες σε ηλεκτρική έκδοση, ίσα-ίσα ένα εισιτήριο μετ' επιστροφής ως την Χαλκίδα. Πιο μακριά... ούτε λόγος! Κάτι τέτοιο θα αποτελούσε υπονόμευση της οικονομικής πολιτικής και ως εκ τούτου ανατίναξη του μέλλοντος. Οι αγώνες πάντως δικαιώνονται. «Έχουν δίκιο οι απεργοί», έτσι δεν είπε ο υπουργός Εργασίας;

Από κει και πέρα δεν υπάρχει παρά ο τηλεοπτικός Σαββόπουλος δια οικογενείας που ανατρέχει σε κτρινοσιμένα αναγνωστικά, παιδιά με γαλάζια σημαία ανά χείρας, παλιές εκδρομές στον Πόρο και αποφθέγματα του είδους «Άννα, να ένα μήλο», μοιράζοντας εικόνες μιας καθ' όλα γραφικής και για αυτό ανύπαρκτης Ελλάδας και ο δημοσιογραφικός Αλέφαντος της ΑΕΚ που είναι θρησκεία, το πιο καλό παράδειγμα για το πώς γεμίζουν οι σελίδες των εφημερίδων από ανθρώπους, που, κατά τα άλλα, έχουν άποψη.

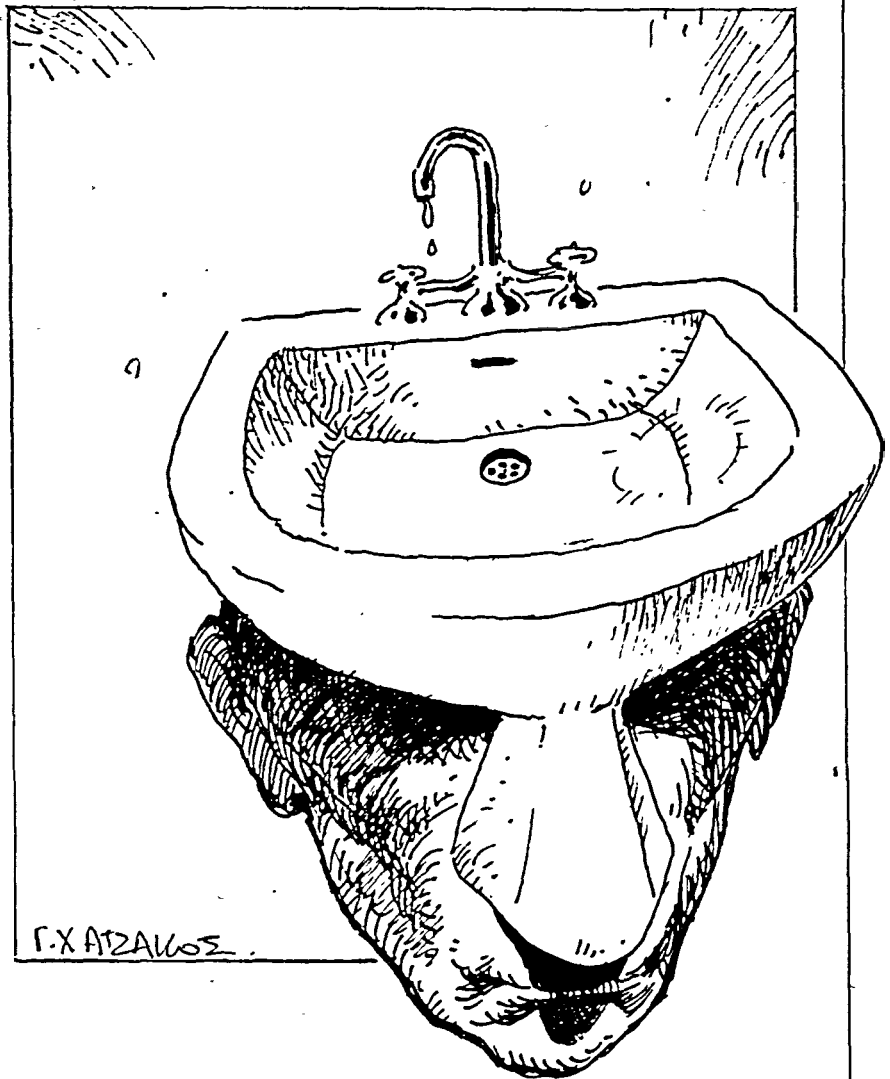
Και το ΚΚΕ Εσωτερικού με τις διεργασίες του! Που γέννησαν ένα «Κ» και μια «ΝΕΑ». Σε όσους αναρωπούνται μόνο τέσσερα γράμματα είκοσι χρόνια μετά τη διάσπαση, συνιστούμε υπομονή: Ας αφήσουμε και κάτι για τους ιστορικούς του μέλλοντος!

Εν τω μεταξύ, η Ελλάς συνεχίζει το μακρύ μοναχικό της ταξίδι με τους Τουρκοφάγους στα κατάρτια να ουρλιάζουν ασταμάτητα, α ρε Οδυσσέα Ανδρούτσε που ήσουν μουσουλμάνος! και τη Νέα Δεξιά στα αμπάρια της, σε εκδοτικό οργασμό, να απεργάζεται νέου τύπου συμφιλιώσεις.

Πέρα μακριά υπάρχει στην Νότια άκρη της Αφρικής, μια Ελληνική κοινότητα που δίνει τον δικό της τόνο στα πράγματα, το Αφγανιστάν με τον ξεχασμένο πόλεμο και η Σοβιετική Ένωση με την Κίνα, εξελίξεις που πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διαλόγου.

Και εμείς εδώ να ψαχνόμαστε μεταξύ του «τα παλιά εισιτήρια δεν περνούν στα καινούρια λεωφορεία» και του «όπου και να πάτε το ξύλο θα το φάτε»... Για τους οπαδούς της ακριβολογίας το πρώτο ανήκει στον Νίκο Ζαχαριάδη, ενώ το δεύτερο στους οπαδούς του ΠΑΟΚ!

Το ερώτημα που τίθεται είναι απλό: Μήπως και οι δύο ρήσεις έχουν το το δικό τους;

• Η τιμημένη κ. Αρβελέρ, η πρόεδρος των πανεπιστημίων της γαλλικής πρωτεύουσας, δόξασε για μια ακόμα φορά τα ελληνικά χρώματα. Ήταν αυτή που επέτρεψε την είσοδο των C.R.S. (τα γαλλικά MAT) στη Σορβόννη για να επακολουθήσουν οι αιματηρές συμπλοκές. Αυτό φαίνεται θα συμβόλιζε το κόκκινο γαρύγαλλο που είχε προσφέρει στον κ. Μιτερράν την ημέρα της «στέψης» του. • Τελικά δεν φαίνεται να ξαναγίνεται βουλευτής ο Αντώνης Μπριλλάκης. Το Εκτελεστικό Γραφείο (μετά την αποχώρηση της αναβάθμισης) απέρριψε το αίτημα του Α. Κύρκου να παραιτηθεί από τη Βουλή. Μάλιστα εκφραστής της θεωρούμενης πιο φιλο-ΚΚΕ πτέρυγας της «μετεξέλιξης» φέρεται δηλώσας: «Αυτό εμείς δεν θα το επιτρέψουμε». Κρίμα... • «Αδιάβαστο» συνελήφθη το ΠΟΝΤΙΚΙ (9.1) στο θέμα του Νικόλας Γκέιτζ. Το «Ελλάς. Ένα πορτραίτο» που μόλις κυκλοφόρησε, δεν είναι παρά η επανέκδοση άλλου βιβλίου, που εκδόθηκε το 1971, επί χούντας, και όχι μόνο είναι πολιτικό, αλλά θρῖβει φιλοχουντικών αποσπασμάτων. Για περισσότερα θλ. Σχολιαστή τ. 37 (Απρ. 86). Βέβαια η επανέκδοση έχει παραλείψει τα πιο «επίμαχα» κομμάτια. Ο Ν. Γκέιτζ δεν είχε λοιπόν «τύψεις» όπως υποθέτει το ΠΟΝΤΙΚΙ. Μάλλον φυλάει τα ρούχα του... • Καλή τύχη στο LEGE ARTIS της *Ανεξάρτητης Κίνησης Γιατρών* που μόλις κυκλοφόρησε. Πρόκειται για πολιτικό περιοδικό διαλόγου στο χώρο των υπηρεσιών υγείας. Μερικά θέματα: Ιατρική στο στρατό - Η διασπορά του Κάιτσιου από το Τσερνομπίλ στο πιάντο σας - το ΕΣΥ και το ΕΓΩ της εδουσίας - ο ρόλος του γιατρού στην Ελλάδα - κομματικός λόγος και νομικό πλαίσιο για το ΕΣΥ κ.ά. • Για δογματισμό κατηγορεί τον *Σχολιαστή ο Μηνιαίος Πολίτης*, επειδή επί τόσα τεύχη επιμένουμε στις ίδιες κατευθύνσεις. Ομολογούμε ότι ξαφνιαστήκαμε. Νομίζαμε ότι είναι υποστηρικτές της αναβάθμισης και όχι του νέου φορέα.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Χ. ΡΟΥΣΣΟΣ

ΝΕΑ ΚΑΤΑΔΙΚΗ;

Όταν λέγαμε ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θυμίζει γυμνασιάρχη δεν περιμέναμε ότι η νοοτροπία αυτή θα κινδύνευε να στοιχίσει τη ζωή ενός ανθρώπου. Μιλάμε για το Χρήστο Ρούσσο που ένα ακατανόητο προεδρικό πείσμα φαίνεται να έχει καταδικάσει σε θάνατο από απεργία πείνας.

Σ.

Σ Τ Ο Γ Ο Υ Δ Ι

ΚΑΙ ΑΛΗΛΗΘΗ;

Αν πριν μερικά χρόνια κάποιος είχε την «τόλη» να ζητήσει την αποφυλάκιση των κουντικών, θα έπρεπε να είχε προηγουμένως βρει, περισσότερο και από τους τρόπους που θα στήριζε τα επιχειρήματά του, τον τόπο που θα κρυβόταν μόλις τα διατύπωνε.

«Τα χρόνια όμως πέρασαν» όπως έγραφε στην «Ακρόπολη» ο Αλέξανδρος Λυκουρέζος «την οργή ανακατέστησε η ψυχραιμία και η νηφαλιότητα». Σήμερα ο Αθηναίος μεγαλοδικηγόρος μπορεί άνετα να αρθρογραφεί, να προβληματίζεται «γύρω από τη νομική ορθότητα της καταδικαστικής απόφασης», να ισχυρίζεται ότι «η απαξία της συμπεριφοράς των συναγματοάρχων καλύφθηκε». Μπορεί γενικά να προκαλεί και η πρόκλησή του να αντιμετωπίζεται σαν μια άποψη ενός παράγοντα της πολιτικής ζωής.

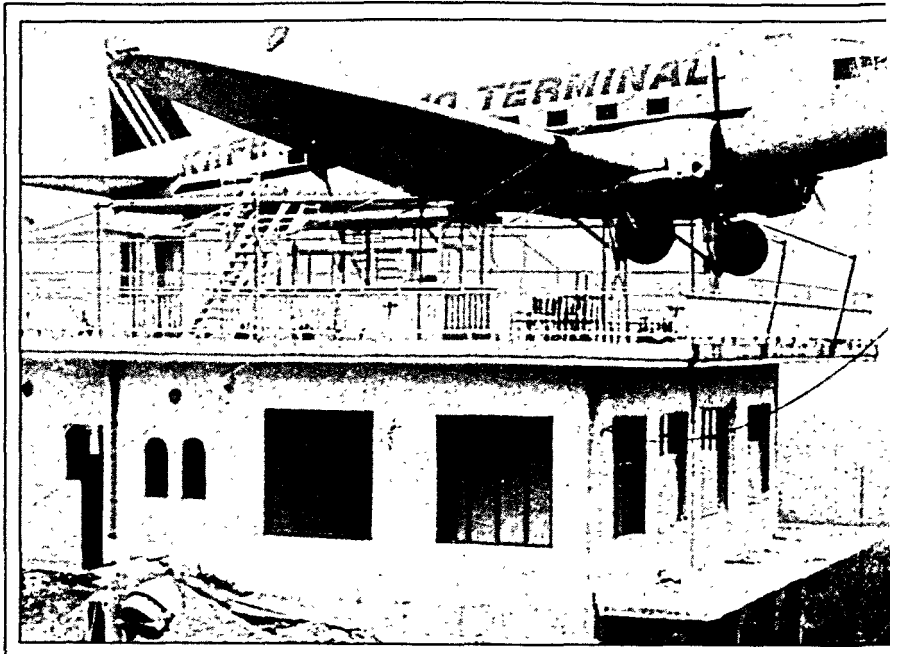
Ίσως αυτή να είναι και η πιο ενδιαφέρουσα πλευρά της υπόθεσης που ανακινήθηκε στις αρχές του περασμένου μήνα. Γιατί η πρωτοβουλία του κύριου Λυκουρέζου, αντιγράφοντας απλώς την επιχειρηματολογία της υπεράσπισης στη δίκη του '75, όποια ελαττήρια κι αν είχε, δοκίμασε κυρίως να καταγράψει τις αντιδράσεις σ' ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Η αίτηση αποφυλάκισης μέσα από τον εξαγνισμό «του αρχικού μηνυτή», ήταν μια πρώτη σφυρημίτηση με θετικά δυστυχώς αποτελέσματα.

Η πολυθρόνη συλλογική μνήμη, φαίνεται να αφυπνίζεται για τον τύπο μόνο στις επιφυλλίδες των επετειών. Διαφορετικά δεν θα μπορούσε να εξηγήσει κανείς, τον υποτονικό τρόπο με τον οποίο αντιμετώπισε την κίνηση. Υπάρχουν βέβαια πάντα κάποιοι που ξεχωρίζουν. Το «Περιοδικό» έκανε σοφιστική εξώφυλλο τον μετανοημένο κατηγορο των εγκλείστων - το «Καλάμι», με οργισμένες ερωτήσεις, του προσέφερε μια διεσλιδη συνέντευξη για να συμπληρώσει, ότι «13 χρόνια φυλακή είναι εξαντλητική ποινή» και ότι οι συναγματοάρχες «πλήρωσαν γι' αυτό που έκαναν...».

Ο Αλέξανδρος Λυκουρέζος είχε την ευκαιρία να πει πολλά. Σε κάποιο σημείο πάντως πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι είχε δίκιο: «η καταδική εκείνη θεμελιώθηκε στη διαστρεβλωμένη ερμηνεία της ιστορικής και πολιτικής πραγματικότητας». Αν δεν ήταν έτσι, όλοι αυτοί οι «σημιαίοι» βασανιστές, που για επτά χρόνια ασέλγησαν πάνω στο σώμα της δημοκρατίας και των πολιτών, δεν θα κυκλοφορούσαν κραδαινοντας ανάλογα με την περίπτωση γαλάζια ή πράσινα σημαίακια. Θα ήταν άλλο.

Τότε ο κύριος Λυκουρέζος θα είχε πολύ μεγαλύτερη πελατεία.

Χρ. Μ.

Π Ε Ρ Ι Μ Ε Ν Ο Ν Τ Α Σ

Η ΝΕΑ ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΕΡΓΙΑ

Φαίνεται τελικά, ότι δεν θα επιτευχθεί η πραγματοποίηση νέας Γενικής Απεργίας μέσα στο Φλεβάρη...

Μέχρι την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές (25/1), οι δυνάμεις της αριστεράς στον ιδιωτικό τομέα προσανατολίζονται στο να ενισχύσουν την απεργία που έχει κηρύξει η ΓΣΕΕ για τις 12 του Φλεβάρη, ενώ η ΑΔΕΔΥ προχωρά προς την 48ωρη απεργία που είχε πρώτη ανακοινώσει για τις 16 και 17 του μηνός.

Παρά τις σοβαρές προσπάθειες για μια νέα ταξική ενωτική απάντηση του συνόλου του εργατικού κινήματος στην οικονομική πολιτική της κυβέρνησης και στην κοροϊδία των 205 δρχ., η ατομία και η διασπαστικότητα της συνδικαλιστικής αριστεράς φαίνεται να δίνει την πρωτοβουλία των κινήσεων στην ομάδα Ραυτόπουλου, η οποία επιλέγει ουσιαστικά το ρυθμό και την ένταση των απαντήσεων.

Ειδικά, αν παρακολουθήσει κανείς τον περίεργο (;) αγώνα δρόμου ως προς την ημερομηνία κήρυξης των απεργιών, διαπιστώνει το... χαρακίρι που διεξάγουν οι δυνάμεις της αριστεράς στην προσπάθεια ελέγχου των παραπέρα κινήσεων.

Π.χ. στην ΑΔΕΔΥ, η απόφαση για την ημερομηνία της απεργίας πάρθηκε με τη διαφορά μιας ψήφου (η ΠΑΣΚΕ είχε προτείνει 48ωρη για τις 12-13/2), σε μια προσπάθεια της ΕΣΑΚ να ενισχυθεί η απεργία των επαγγελματιοβιοτεχνών (ΓΕΣΕΒΕ) και όχι να διευρυνθεί το ίδιο το μέτωπο της ενότητας των εργαζομένων.

Άλλο παράδειγμα: στη σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στα γραφεία της ΑΔΕΔΥ στις 23/1 κι όπου είχαν καλεστεί όλες οι οργανώσεις του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα (γεγονός, πράγματι, πρωτοφανές για την αγωνιστική ενότητα όλων των εργαζομένων), παρ' όλο που η ημερομηνία που είχε επιλέξει η ΑΔΕΔΥ, καθώς και η μέθοδος που αποφασίστηκε, έγιναν αντικείμενο κριτικής από πολλούς συνδικαλιστές (ανεξάρτητοι, εκπρόσωποι των ΣΣΕΚ, ΑΕΜ), η ΕΣΑΚ ήταν η μόνη που επέμενε ότι η 16η του Φλεβάρη ήταν πολύ καλή ημερομηνία, γιατί θ' απεργούσαν κι οι επαγγελματιοβιοτέχνες. Στις παρατηρήσεις των παρευρισκομένων ότι προέχει η ταξική ενότητα των εργαζομένων από μια διαταξική ενότητα που πρέπει κι αυτή, τέλος πάντων, αν γίνεται, ν' αποφασίζεται απ' τους ίδιους, ο εκπρόσωπος της ΕΣΑΚ έφτασε στο σημείο να θεωρητικοποιεί το πρόβλημα και να απαντάει ότι οι επαγγελματιοβιοτέχνες είναι φύσει και θέσει σύμμαχοι των εργατών, δεν είναι εργοδότες (!) κ.λπ...

Αυτά, βέβαια, μέχρι που έφτασε η είδηση ότι η ΓΣΕΕ είχε κηρύξει απεργία για τις 12/2. Γιατί τότε το τροπάρι άλλαξε κι η ημερομηνία πλέον για την ΕΣΑΚ δεν είχε σημασία (!) -παρά μόνο ο αγώνας. Χαρακτηριστικό είναι ότι πολλοί συνδικαλιστές είδαν ότι η μόνη δυνατότητα να απεγκλωβιστεί το εργατικό κίνημα απ' τις «αγωνιστικές εξάρσεις» του Ραυτόπουλου και να οργανώσει με αποτελεσματικό τρόπο τις κινητοποιήσεις του θα ήταν πλέον μόνο η εξαγγελία ενός προγράμματος κινητοποιήσεων. Ο πρόεδρος της ΟΤΟΕ, μάλιστα, πρότεινε τελικά να οργανωθεί 48ωρη απεργία για τις 12-13/2 και, από τώρα, ν' αποφασιστεί 5νθημερη απεργία για το μήνα Μάρτη! Και πάλι όμως κώφευσαν οι συνδικαλιστές της ΕΣΑΚ και σύρθηκαν ξανά πίσω απ' τις αποφάσεις της ΓΣΕΕ. Παρά λοιπόν, την ευνοϊκή κατάσταση για την πραγματοποίηση σημαντικών απεργιακών κινητοποιήσεων και τη δυνατότητα να παρθεί η πρωτοβουλία απ' τις αριστερές δυνάμεις, φαίνεται ότι κυριαρχεί το πνεύμα των απεργιών-ντουφεκιών...

Να ελπίζουμε στη δυνατότητα πιο διευρυσμένων και αποφασιστικών κινητοποιήσεων για το μήνα Μάρτη πλέον...

Τάσος Κατιντσάρος

ΕΥΘΥΜΑ ΚΑΙ ΣΟΒΑΡΑ

Το χρονογράφημα του Σχολιαστή δεν φιλοδόχησε ποτέ να είναι τίποτα περισσότερο από αυτό που είναι. Μια χιουμοριστική μυθοπλασία της επικαιρότητας με αστυνομική μορφή. Να όμως που η πραγματικότητα ξεπέρασε και την πιο καλπάζουσα φαντασία. Γιατί πώς αλλιώς θα μπορούσε να εξηγηθεί η προσπάθεια της ηγεσίας της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (νυν ΕΥΠ) να εξακριβώσει πληροφορίες από τον ευθυμογράφημα του ΠΑΝ-ΠΑΝ. Η φαντασία στην εξουσία...

Α Τ Ρ Α Ξ Ι Ο Ν

Β' ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ

Το φάντασμα της «Β' Πανελλαδικής» πλανάται πάνω από... τους υπό δημιουργία φορείς. Ο συμπαθής αγωνιστής από την Αχαΐα - πρώην βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Θ. Γκολφινόπουλος δηλώνει σε συνέντευξη του στον Ριζοπάστη στις 25.1 «... Τα ανέφερα και στην Πανελλαδική σύσκεψη που διοργανώθηκε πρόσφατα με συμμετοχή της ΣΣΕΚ της ΛΑΕ, προσωπικοτήτων και στελεχών από την Αθήνα, την Θεσσαλονίκη, την Μυτιλήνη και τα Γιάννενα, της ΔΑΚ και ενός μέλους από την Β' Πανελλαδική» και επαναφέρει έτσι την οργάνωση των φοιτητικών καταλήψεων του '79 στη ζωή και την επικαιρότητα.

Ποιοί άραγε παραπλανούν τον κ. Γκολφινόπουλο προσφέροντας, στον έναν από τους κυοφορούμενους φορείς των πρώην μελών του ΠΑΣΟΚ, μέρος από την ανύπαρκτη Β' Πανελλαδική;

Είναι τουλάχιστον αστέιο να χρησιμοποιείται ο τίτλος της Β' Πανελλαδικής σαν διαπραγματευτικό αυτού από οποιονδήποτε. Ας μην γίνει σαν τον τίτλο της ΕΔΑ...

Γ. Πιτουρόπουλος

Κ Α Π Α

ΧΩΡΙΣ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ Κ'

Τα ονόματα όλων των μελών της συντακτικής επιτροπής, του νέου περιοδικού εκτός δύο, και του εκδότη αρχίζουν από Κάπα. Λείπει βέβαια το μεγάλο Κ. Την στιγμή όμως της διάσπασης νομίζουμε, χρειάζεται ένα περιοδικό με άποψη και όχι ποικιλίες ύλης. Το Κάπα ατχειί μεν σαν περιοδικό ποικιλίας ύλης και βέβαια δεν είναι αυτό που πρέπει. Το περιοδικό της νέας άποψης για την κομμουνιστική Ανανέωση. Λάθος αντίληψη για το Περιοδικό ή έλλειψη πολιτικής. Πάντως δεν είναι λίγοι εκείνοι που πιστεύουν το δεύτερο.

Π. Παν.

Κ Α Ν Τ Α Φ Ι

Η «ΕΓΚΥΡΗ ΚΙΤΡΙΝΗ»

Δεν είναι η πρώτη φορά που διεκδικεί επάξια τον τίτλο αυτό η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. Με την υπογραφή του Ν. Νικολάου στο Κυριακάτικο φύλλο (18/1) σκιαγραφώντας τις εσωτερικές ανηθέςεις του ΠΑΣΟΚ μεταξύ άλλων γράφει και τα εξής αμίμητα...

«Μάλιστα, ορισμένα μετριοπαθή στελέχη του ΠΑΣΟΚ μιλάνε για την προετοιμασία ενός Έλληνα Καντάφι και προειδοποιούν τον πρωθυπουργό ότι «οι νοικοκυρέοι του κινήματος πρέπει από τώρα να φράζουν τον δρόμο στους κοινωνικούς ανατροπείς που απειλούν να συρρικνώσουν το κόμμα της πλειοψηφίας σε μία μικρή επαναστατική ομάδα»... και πιο κάτω:

«Σε μια χρονική προοπτική όλα τα χαρακτηριστικά μιας τέτοιας ομάδας τα έχει η κίνηση Λαλιώτη. Τα ερείσματα της στον κομματικό μηχανισμό είναι πολύ ισχυρά και σε κυβερνητικό επίπεδο έχει μαζί της δύο τουλάχιστον Υπουργούς, και ένα δραστήριο γενικό γραμματέα που η δύναμη του είναι πολύ μεγάλη μια και περνάνε απ' αυτόν όλες οι κρατικές προμήθειες, όλη η υπόθεση της ανασύνταξης της ιδιωτικής βιομηχανίας, κ.λπ.»

Το σημαντικό είναι ότι ο κ. Νικολάου ως δημοσιογράφος δεν ανήκει ούτε στους άσχετους, ούτε στους αφελείς για να έχει και το σχετικό ελαφρυντικό. Κάνει συνειδητή παραπληροφόρηση. Στόχος οι αριστερές δυνάμεις του ΠΑΣΟΚ, εναντίον των οποίων ορισμένα «επιτελεία» συγκεντρώνουν τα πυρά τους. Μέσα στα πολλά σενάρια εξελίξεων που παίζονται τον τελευταίο καιρό στην πολιτική σκακιέρα υπάρχει ένα, που βλέπει την ανάγκη μιας «σύγκλισης» των δύο μεγάλων πολιτικών κομμάτων. Αυτή η επιλογή έχει δύο προσαποτούμενα:

Πρώτον την απομάκρυνση, περιθωριοποίηση, εξουδετέρωση, ακόμα και γελοιοποίηση των αριστερών δυνάμεων και απόψεων που βρίσκονται μέσα στο ΠΑΣΟΚ και Δεύτερον την αποκοπή του κ. Μητσοτάκη από την ηγεσία της Ν.Δ. σαν «ιστορικού εμπόδιου» στην σύγκλιση των δύο κομμάτων.

Σταθερό έδαφος για μια τέτοια εξέλιξη αποτελούν 1) Η νέα επίσημη τοποθέτηση του ΠΑΣΟΚ πάνω σε μια σειρά κεντρικά πολιτικά ζητήματα, ΕΟΚ, ΝΑΤΟ, Βάσεις, πολιτική λιτότητας κ.λπ. και 2) η εκτίμηση ότι μια άμεση και κατά μέτωπον ανατροπή του ΠΑΣΟΚ, πέρα από το ότι δεν είναι εύκολη υπόθεση, δεν είναι ούτε επιθυμητή, γι' αυτό δημιουργεί ανεξέλεγκτη πολιτική κρίση. Τι μένει; Σαλαμοποίηση, σύγκλιση, συγκατοίκηση, συνεργασία... Και σε κάπ τέτοιο μπορεί να βοηθήσει ένα συμφωνημένο «Καλό εκλογικό σύστημα».

Π. Παν.

Τ Α Μ Υ Σ Τ Η Ρ Ι Α
Τ Ο Υ Μ Ι Κ Ρ Ο Μ Ε Σ Α Ι Ω Ν Α

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΡΑΝΓΚΕΪΤ

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΤΣΗ

Αφ' ότου ξέσπασε το «Ιρανγκέιτ» η ελληνική κυβέρνηση «το φυσάει και δεν κρυώνει» που «την πάσσε» το 1983, όταν αρνήθηκε παραγγελία του Ιράν να επισκευάζει τα αεροπλάνα του η Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία. Μια παραγγελία γιγάντια, με προκαταβολή 600 εκ. δολ. και συνολικό ύψος 1,4 δισ. δολάρια (το μισό, περίπου, της «αγοράς του αιώνα», αν, εκτός από τα συμφωνημένα 40 «Μιράζ 2000» και τα 40 «F-16» αγοράσουν με τελικά και τα άλλα 20 «F-16»).

Η αναδρομική επίκληση κάποιων «λόγων αρχής», ότι δεν θελήσαμε, τάχα, να ριζούμε λάδι στη φωτιά ενισχύοντας τον ένα από τους εμπόλεμους, είναι σαφώς υποκριτική. Αφού, έτσι κι αλλιώς, εμπόριο όπλων κάνουμε - στο μέτρο των δυνάμεών μας. Κι αφού είναι δεδομένο ότι πουλάμε όπλα και στο Ιράκ (και μάλιστα τυχαίνει στη Βαγδάτη να έχουμε στρατιωτικό ακόλουθο, του οποίου ο αδελφός μετέχει στη διοίκηση της ΠΥΡΚΑΛ). Πιο πιθανή, για το ανάστροφο ελληνικό «Ιρανγκέιτ» είναι η εξήγηση ότι για τους δικούς του λόγους ο Αν. Παπανδρέου, αφ' ότου ξεκίνησε ο επατελής πολυαιμακτος πόλεμος του Κόλπου, έβλεπε με καλύτερο μάτι τον Σαντάμ Χουσεΐν.

Για το θέμα αυτό η ελληνική κυβέρνηση δεν έχει υποστεί έλεγχο ή κριτική. Άλλωστε και στην τελευταία συζήτηση για την άμυνα στη Βουλή, στις 23 Ιανουαρίου, το τεράστιο θέμα των προμηθειών του στρατού και το, αναλογικά υποδεέστερο, της παραγωγής και εμπορίας όπλων, παρέμειναν άθικτα, με γενικό σεβασμό στα «στεγανά».

Όταν οι αμυντικές δαπάνες μας καλύπτουν το 6,5% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος (έναντι 4,7% της Τουρκίας και 3,4% του μέσου όρου στις ευρωπαϊκές χώρες του ΝΑΤΟ) γίνεται συζήτηση για το ύψος τους (για να ζητήσει ο Κων. Μητσοτάκης πν... αύξηση τους) αλλά ούτε κουβέντα για την ανεξέλεγκτη από το κοινοβούλιο διαχείρισή τους. Ούτε λέξη για την αδυναμία ακόμη και του υπουργού Εθν. Οικονομίας Κ. Σημίτη (που σύρεται σε αμήχανες δηλώσεις για τα αθέβαια αντισταθμιστικά οφέλη) να ελέγξει στοιχειωδώς τις στρατιωτικές δαπάνες. Ούτε λέξη για τις επιλογές των νέων οπλικών συστημάτων - για τα «ανάπνρα λέοπαρντ» και τους ακατάλληλους για τα F-16 πυραύλους ΜΑGΙC. Ούτε λέξη για τον εξοντωτικό εμπορικό ανταγωνισμό ΠΥΡΚΑΛ και ΕΒΟ. Ούτε λέξη για την εισημοποιημένο λαθρεμπόριο όπλων - να σου κορδακίζεται λ.χ. ο υποδίκος στις ΗΠΑ Μινάρδος πως έκλεισε το ραντεβού του Παπανδρέου με τον Κασόγκι, μέσω των «φίλων του» Κατσιφάρα και Παπανικολάου. Ούτε λέξη για το συνεχιζόμενο και επί μικρομεσαίωνα φαινόμενο να αποστρατεύονται οι στρατιώτες, ναύαρχοι και πτέρυχοι τη μια μέρα και την επομένη να επανεμφανίζονται στο Πεντάγωνο με τον χαρτοφύλακα του πλασιέ όπλων. Ούτε λέξη για το αν ο επί των προμηθειών αρμόδιος υφυπουργός Θ. Στάθης δίνει λόγο περισσότερο στην Μάργκαρετ Παπανδρέου παρά στη Βουλή, όπου αρκείται να θεωρηπκολογεί. Ούτε λέξη, τέλος, για τους αμετακίνητους επί δεξιάς και επί ΠΑΣΟΚ επικεφαλής στις μεγάλες προμήθειες όπλων και για τις βίλλες με μπίνες ορισμένων στα βόρεια προάστια - μια και το «πόθεν έσχες» δεν ισχύει για τους στρατηγούς (και για τους πολιτικούς, που ισχύει, τάχα η έγινε...)

Αυτή τη φορά η πανηγυρική συνεδρίαση της Βουλής δεν προσέφερε μόνον θέαμα - με τους προσχεδιασμένους διαφισημούς, τις ελεγχόμενες «συγκρούσεις» και τον παρελθοντολογικό θερμπαλισμό. Ήταν και αξιοσημείωτα αποκαλυπτική.

Υπό τα όμματα και τα μειδιάματα του Μπομπ Κήλυ, οι ηγέτες των δύο μεγαλύτερων πολιτικών σχηματισμών συναγωνίζονταν, αλληλοκατηγορούμενοι, να αποδείξουν πόσο συγκλίνει η αμυντική και εξωτερική πολιτική τους (με το να αποδέχεται ο Παπανδρέου για λόγους «εθνικής σκοπιμότητας», όσα για λόγους «αρχής» και πάγιου προανατολισμού της Δεξιάς υποστήριζε ο Μητσοτάκης).

Αποκαλυπτική ακόμη γιατί ο Παπανδρέου άνοιξε τα μισά καρπά του, ως προς τις αμερικανικές βάσεις, υπαινισσόμενος ότι, αυτή τη φορά, δεν θα βγάλει μόνος τα κάστανα από τη φωτιά, αλλά η συμφωνία παραμονής τους θα στηριχθεί σε ευρεία συναίνεση (με διακομματική συμφωνία ή δημοψήφισμα).

Με αυτά τα γενικού εντυπωσιασμού στοιχεία, οι «μικροί» της Βουλής (Φλωράκης, Κύρκος, Πρωτοπαπάς, Παναγιώλης) ένωσαν ασθενέστερη ακόμη τη φωνή τους, όταν ασκούσαν κριτική στην παρατεινόμενη και αναπαραγόμενη εξάρτηση μέσα και από την αμυντική πολιτική και ζπούσαν συνεχή έλεγχο της από μόνιμη κοινοβουλευτική επιτροπή. Μια κριτική, που πάντως, δεν έφτανε και στο σημείο να εξηγει γιατί ο μεταπολιτευτικός εκσυγχρονισμός του κράτους επέφερε «την ενσωμάτωση του στρατού στις επιλογές της εκτελεστικής εξουσίας» (αναλυτικά στο βιβλίο του Δ. Χαραλάμπη «Στρατός και πολιτική εξουσία») αλλά και δεν κατέλυσε τα «στεγανά» και δεν προκώρπησε και δεν προκωρεί στον εκδημοκρατισμό του στρατιωτικού μηχανισμού.

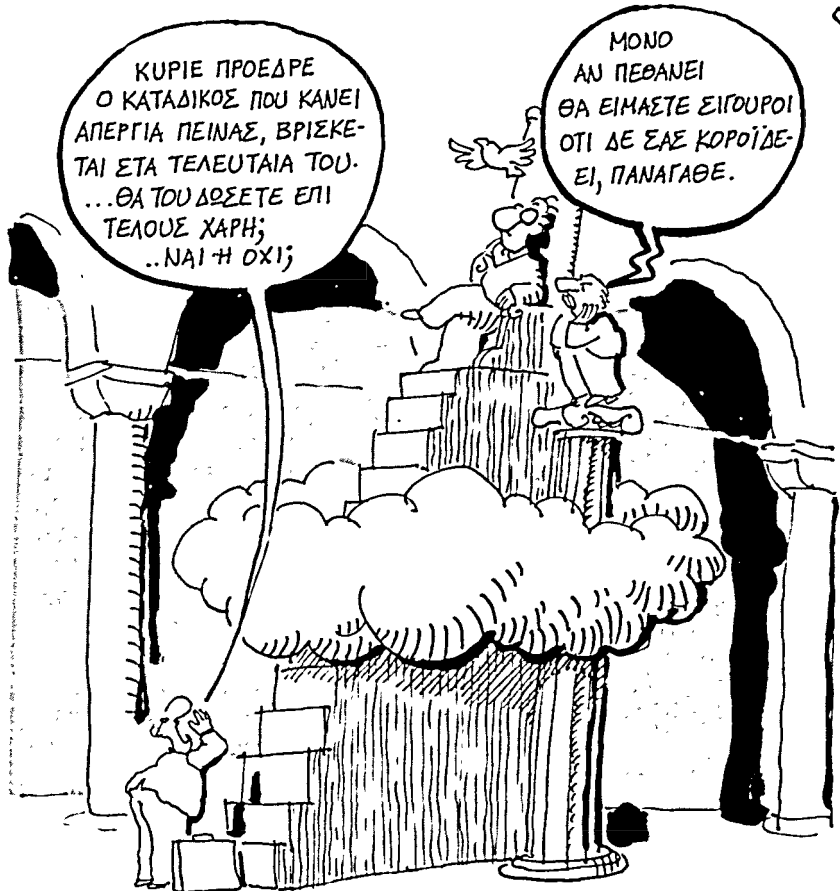
ΗΠΙΟ ΚΛΙΜΑ

του ΓΙΑΝΗ ΛΩΑΝΟΥ

... ΔΕΣ ΤΩΡΑ... ΕΚΑΝΕΣ ΟΛΟΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΣΑΝ ΤΑ ΜΟΥΤΡΑ ΣΟΥ

ΚΥΡΙΕ ΠΡΟΕΔΡΕ
Ο ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ ΠΟΥ ΚΑΝΕΙ
ΑΠΕΡΓΙΑ ΠΕΙΝΑΣ, ΒΡΙΣΚΕ-
ΤΑΙ ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΟΥ.
...ΘΑ ΤΟΥ ΔΩΣΕΤΕ ΕΠΙ
ΤΕΛΟΥΣ ΧΑΡΗ;
...ΝΑΙ Ή ΟΧΙ;

ΜΟΝΟ
ΑΝ ΠΕΘΑΝΕΙ
ΘΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΣΙΓΟΥΡΟΙ
ΟΤΙ ΔΕ ΣΑΣ ΚΟΡΟΪΔΕ-
ΕΙ, ΠΑΝΑΓΑΘΕ.

Η ΕΔΑ
ΔΙΑΣΠΑΣΤΗΚΕ.
ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΑΔΩΘΗΚΕ
ΤΟ ΚΚΕ ΣΥΡΙΚΝΩΝΕ-
ΤΑΙ...

ΟΛΟΣ Ο ΚΟΣΜΟΣ
ΨΗΦΙΖΕΙ ΠΙΑ ΔΕΞΙΑ.
...ΠΑΕΙ... ΟΛΑ
ΤΕΛΕΙΩΣΑΝ

ΟΧ...
ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ
ΤΟ ΤΡΙΕΙΜΟ;
Τ' ΑΚΟΥΣ
ΦΡΗΝΤΡΙΧ;

ΕΙΝΑΙ ΤΟ
ΤΡΙΕΙΜΟ ΤΟΥ
ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ ΦΡΗΝΤΡΙΧ.
...ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ
ΠΟΥ ΚΑΤΑΡΕΕΙ!!

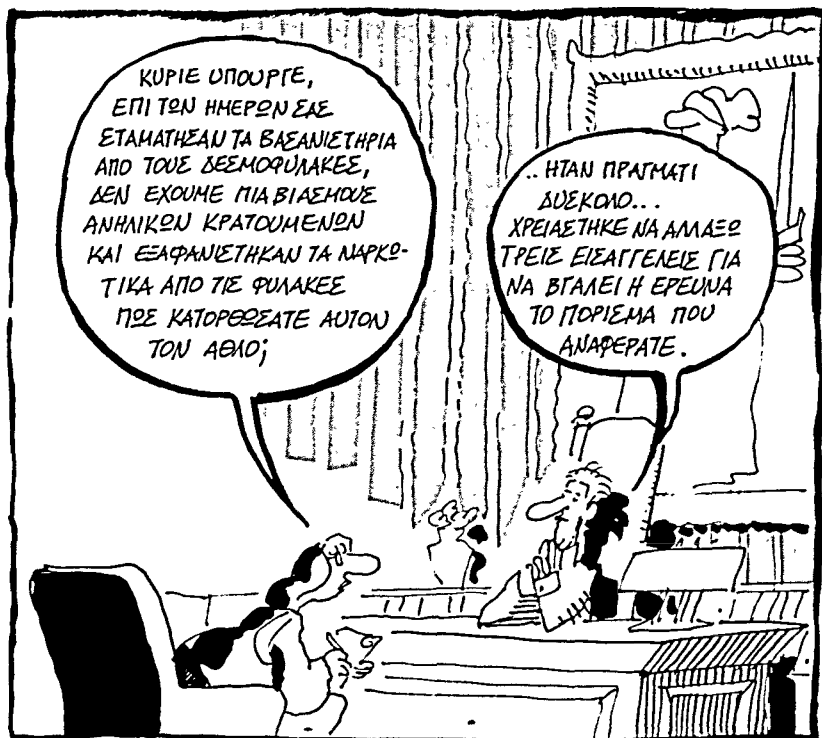

ΓΡΗΓΟΡΑ..
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΜΑΣΤΕ
ΕΤΟΙΜΟΙ ΝΑ ΤΟΝ
ΔΙΑΔΕΧΤΩΜΕ...

ΕΔΑ ΦΡΗΝΤΡΙΧ
ΕΤΟΙΜΑΣΟΥ...
ΜΗ ΜΟΥ ΠΕΣΟΤΙ
Θ' ΑΝΕΒΕΙΣ ΣΤΗΝ
ΕΞΟΥΣΙΑ Μ' ΑΥΤΗΝ
ΤΗΝ ΡΟΜΠ ΝΤΕ
ΣΑΜΠΡ!!

ΑΥΤΟ ΠΟΥ
ΔΕΝ ΜΠΟΡΩ ΣΤΟΥΣ
ΜΑΡΞΙΣΤΕΣ ΕΙΝΑΙ
Η ΑΚΑΤΑΒΛΗΤΗ
ΕΛΠΙΔΑ ΤΟΥΣ.

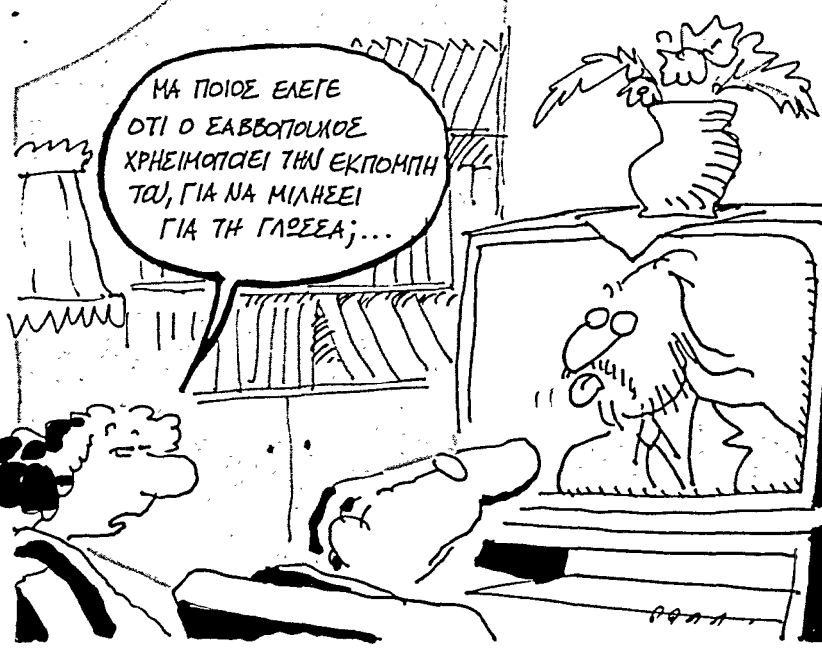

ΚΥΡΙΕ ΥΠΟΥΡΓΕ,
ΕΠΙ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ ΣΑΣ
ΣΤΑΜΑΤΗΣΑΝ ΤΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ
ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΕΣ,
ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ ΜΙΑ ΒΙΑΣΜΟΣ
ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ
ΚΑΙ ΕΣΑΦΑΝΙΣΤΗΚΑΝ ΤΑ ΝΑΡΚΟ-
ΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ
ΠΡΟΣ ΚΑΤΟΡΘΩΣΑΤΕ ΑΥΤΟΥ
ΤΟΝ ΑΘΛΟ;

... ΗΤΑΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙ
ΔΥΣΚΟΛΟ...
ΧΡΕΙΑΣΤΗΚΕ ΝΑ ΑΜΑΞΩ
ΤΡΕΙΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΕΣ ΓΙΑ
ΝΑ ΒΓΑΛΕΙ Η ΕΡΕΥΝΑ
ΤΟ ΠΟΡΙΣΜΑ ΠΟΥ
ΑΝΑΦΕΡΑΤΕ.

... ΟΧΙ ΚΥΡΙΟΙ.
Η ΚΟΥΒΕΡΝΗΣΗ ΔΙΝΕΙ
ΤΟ ΛΟΓΟ ΤΗΣ ΟΤΙ
ΔΕ ΘΑ ΞΑΛΛΑΤΗΞΕΙ
ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΟΥ
ΤΡΟΥΜΑΝ

ΜΑ ΠΟΙΟΣ ΕΛΕΓΕ
ΟΤΙ Ο ΣΑΒΒΟΤΟΥΚΟΣ
ΧΡΗΣΙΜΟΤΑΙ ΤΗΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ
ΤΟΥ, ΓΙΑ ΝΑ ΜΙΛΗΣΕΙ
ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ;...

Βοήθεια, οι Τούρκοι

Λογικά, κανείς δεν πρέπει να αισθάνθηκε έκπληξη όταν έμαθε πως ο Μίκης Θεοδωράκης έδωσε στον εαυτό του χάρη και πως επανέρχεται από την πολιτική απραξία και την εξορία, στις οποίες λίαν επεικώς είχε πρόσφατα καταδικάσει, και πάλι ο ίδιος, τον εαυτό του. Ούτε κανείς πρέπει να ανησυχούσε, όταν τον είδε να παίρνει πρωτοβουλίες που για μία ακόμη φορά εκόσμησαν τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων, έστω και αν αυτή τη φορά το τίμημα για τον Θεοδωράκη ήταν κάπως βαρύτερο: εισέπραξε, ούτε λίγο ούτε πολύ, μία κατηγορία που κάποια χρόνια πριν είχε προσάψει στους μετέπειτα συντρόφους του – αυτήν του «γενίτσαρου». Πράγματι, στις 8-1-87, το Καλάμι παρουσίασε τη συνάντηση της Επιτροπής Ελληνοτουρκικής Φιλίας με τον κ. Μητσοτάκη, υπό τον πολύ εύγλωττο τίτλο: «*Το τουρκικό λάμπου στην Αθήνα*».

Το ανησυχητικό για την περίπτωση είναι πως οι αντιδράσεις δεν αρκέστηκαν στην απλή καταγγελία των μελών της Επιτροπής για φιλοτουρκισμό. Ο τύπος, ή τουλάχιστον σοβαρή μερίδα του, υπερέβη τα εσκαμμένα, καθώς μεταξύ άλλων άρχισε να καλλιεργείται και η πολεμική υστερία.

Αντιγράφω: «...όπως πάμε, θα είναι δύσκολο να αποφευχθεί μία σύρραξη στο Αιγαίο μέσα στο χρόνο που διατρέχουμε ήδη... η πικρή αλήθεια είναι μία: αν το θελήσουν, οι Τούρκοι μπορούν ατιμώρητα να μας επιτεθούν και δίχως δυσκολίες να μας νικήσουν... ο πόλεμος έχει και απώλειες, που πρέπει να τις πληρώσουμε, έχει και νεκρούς, που πρέπει να τους χάσουμε – αυτό το έχει κανείς πει στα στρατευμένα μας παιδιά, στις μανάδες και τους πατεράδες μας;... Η πρόσφατη ιστορία μας διδάσκει ένα πράγμα, πως στρατηγικώς είναι αδύνατο να αποφύγουμε μία αναμέτρηση, κάθε δεύτερη γενιά με την Τουρκία: είτε στρατιωτική δικτατορία, είτε κεμαλική δημοκρατία, είτε σουλτανάτο, είτε λαϊκή δημοκρατία, τα συμφέροντά της μας σπρώχνουν στη σύρραξη... Τα ψέματα τέλειωσαν. Ο πόλεμος με την Τουρκία είναι, κατά πως πάνε τα πράγματα, δυστυχώς αναπόφευκτος».

Αυτά και άλλα εξίσου ενδιαφέροντα πραγματεύεται ο Θ. Δ. Φραγκόπουλος στο «Εθνος» της 19ης Ιανουαρίου 1987, στο άρθρο του «*Οι Τούρκοι είναι εχθροί*». Αλλά, ο κύριος Φραγκόπουλος, όταν προαγγέλλει πολέμους και άγριες μάχες, καταστραμμένες πόλεις και χαροκαμένες μανάδες, έρχεται, πολύ το φοβάμαι, δεύτερος και καταϊδρωμένος. Μία ημέρα πριν, στις 18 Ιανουαρίου, και από τις στήλες της «Ελευθεροτυπίας», ο πάντοτε άριστα πληροφορημένος Γιώργος Μαύρος γράφει: «*Είμαστε, κακά τα ψέματα, σε εμπόλεμη κατάσταση με την Τουρκία*».

Έχουμε λοιπόν έξαρση της πολεμικής ψύχωσης, με όλα τα χαρακτηριστικά του εθνικισμού και του ρατσισμού που κάθε φορά είναι απαραίτητα. Πού οφείλεται όμως, αυτή η ταραχή των σωτήρων του έθνους, αυτή η αίσθηση ότι η πολιτική της χώρας περί τα ελληνοτουρκικά αποσταθεροποιείται; Επιτρέψατέ μου να διατηρήσω στο ακέραιο της επιφυλάξεις μου για την πολιτική δεινότητα του Μίκη Θεοδωράκη και να μην πιστέψω ότι αυτός είναι που, με τις πρωτοβουλίες του, ταρακούνησε τον ακρογωνιαίο λίθο της εξωτερικής πολιτικής μας. Το πρόσφατο επεισόδιο της Επιτροπής Ελληνοτουρκικής Φιλίας δεν αποτελεί παρά ένα εξωτερικό σύμπτωμα μιας αργής ιστορικής πορείας που, από το 74 μέχρι σήμερα, έχει ριζικά τροποποιήσει τα χαρακτηριστικά του νεοελληνικού εθνικισμού. Αλλά, ας γυρίσουμε λίγα χρόνια πίσω.

Βοήθεια, οι Έλληνες!

Όπως έχει ήδη διαπιστωθεί σε άλλες ευκαιρίες, η νέα εκδοχή του εθνικισμού, που επιβλήθηκε μετά τη μεταπολίτευση, διατήρησε σε πολλά σημεία αναλλοίωτη τη δομή της προκατόχου της. Τουλάχιστον για το ξεκίνημα ήταν αρκετή μία στροφή κατά 90 μοίρες πάνω στο χάρτη της Βαλκανικής. Από το 74 λοιπόν και μετά, ο κίνδυνος δεν κατεβαίνει από το Βοριά, αλλά παραμονεύει στην Ανατολή. Εχθροί του ελληνισμού δεν είναι πλέον οι κομμουνιστές, οι εσμοβούλγαροι και οι Σλαύοι, αλλά οι σύμμαχοι, και μέχρι πρότινος φίλοι, Τούρκοι.

Η Αριστερά έπαιξε πρωταρχικό ρόλο σ' αυτή τη στροφή, καθώς επιτέλους φαίνεται πως οι κομμουνιστές δικαιώνονται! Εχθροί του έθνους δεν είναι πλέον εκείνοι που αποβλέπουν στην ελληνοβουλγαρική φιλία, ας πούμε, αλλά οι επίορκοι χουντικοί, τα μίσθαρνα όργανα της CIA. Η χούντα της Τουρκίας, και αυτή συμμορία πρακτόρων της ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ, είναι εχθρός της δημοκρατικής Ελλάδας και τα λοιπά – νομίζω λίγο ως πολύ γνωστά, και γι' αυτό ας μην επιμεινουμε περισσότερο.

Η Αριστερά λοιπόν πρωτοστάτησε σ' αυτόν τον νέο εθνικισμό, για να νομιμοποιήσει, όχι μόνο την αντινατοϊκή και αντιαμερικανική πολιτική της, αλλά και αυτή την ίδια την παρουσία και ελεύθερη δράση της. Αλλά αυτή η διαδρομή της Αριστεράς μέσα από τον εθνικισμό δεν θα μπορούσε ποτέ να γίνει χωρίς να καταβληθεί το αντίστοιχο τίμημα. Και το τίμημα αυτό δεν άργησε πολύ για να ζητηθεί.

Μετά τις εκλογές του '81, οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ διαχειρίζονται τα ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής κατά τρόπο αρκετά διαφορετικό από αυτόν που πιθανά υποσχόταν ο νέος εθνικισμός. Έτσι, για να το διατυπώσουμε σχηματικά, μετά την παραμονή στο ΝΑΤΟ και την ΕΟΚ και μετά την παραμονή των αμερικανικών βάσεων, ο νέος εθνικισμός έχει απογυμνωθεί από κάθε αριστερό επιχείρημα, στολίδι ή άλλοθι (όπως προτιμάτε).

Σήμερα λοιπόν δεν έχουμε να κάνουμε με τον «αριστερό» εθνικισμό της μεταπολίτευσης, που διακήρυττε σαν εχθρό του τον αμερικανικό ιμπεριαλισμό, την καταπίεση του οποίου από κοινού μοιράζονταν οι λαοί της Ελλάδας και της Τουρκίας. Σήμερα «*εχθροί είναι οι Τούρκοι*», ανεξάρτητα από την παρουσία ή όχι του αμερικανικού παράγοντα. Για να ξαναθυμηθούμε τον Φραγκόπουλο, «*είτε σουλτανάτο, είτε λαϊκή δημοκρατία*» κι αν έχει, ο Τούρκος είναι Τούρκος, δηλαδή εχθρός. Έχουμε λοιπόν μπροστά μας, τον εθνικισμό και τον ρατσισμό στην πολύ-πολύ καθαρή μορφή τους, που βέβαια δεν είναι «αριστερή».

Αυτή η αδιαφορία για το χαρακτήρα του τουρκικού καθεστώτος φτάνει μερικές φορές στα άκρα. Έτσι, ο «καθηγητής Μπουροδήμος» που φιλοξενείται στην Καθημερινή (5 & 6.1.87) εκθέτει τον ανυπόκριτο θαυμασμό του για τα τουρκικά πανεπιστήμια που σε αντίθεση με τα δικά μας («*απεργίες, άφρονες καταλήψεις, καταστροφές κτιρίων*»): «*Η πανεπιστημιακή διδασκαλία και η έρευνα στα Πανεπιστήμια της Τουρκίας του Εβρέν και του Οζάλ είναι ό,τι πρέπει να είναι και όχι ό,τι ακρίτως πράττουν οι μωροί εκτελεστές των εντολών του κόμματος*».

Όποιοι αμφιβάλλουν για την κατάσταση της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Τουρκία ας κάνουν τον κόπο να διαβάσουν το «Γράμμα απ' την Τουρκία» που δημοσιεύουμε στις επόμενες σελίδες. Μόνο η Καθημερινή κατόρθωσε να ανακαλύψει αυτές τις αρετές της χούντας και μάλιστα να τις συγκρίνει «*νοσταλγικά*» με τα «*δικά μας χάλια*».

Το ανησυχητικό είναι ότι αυτή την πορεία, από τον

«αριστερό» εθνικισμό προς τον εθνικισμό, τον σκέτο και καθαρό, την έχουν ακολουθήσει τμήματα της Αριστεράς πολύ ευρύτερα από αυτά που συμφωνούν με τις καθαυτό πολιτικές επιλογές του ΠΑΣΟΚ στα θέματα εξωτερικής πολιτικής. Άνθρωποι της πολιτικής και της διανοήσης, που ακόμη και σήμερα επιζητούν την έξοδο της χώρας από το ΝΑΤΟ, φαίνεται να λυγίζουν στον άνεμο του εθνικισμού που σαρώνει την Αριστερά.

Για παράδειγμα, ο Β. Φίλιας πολύ χαρακτηριστικά στην ίδια φράση που θέλει να δηλώσει τις αντινατοϊκές του διαθέσεις, «*γλιστράει*» στη γνωστή ρατσιστική θέση περί των απολιτιστων σσιφών της Ανατολίας που μας απειλούν ως έθνος, γράφοντας: «*Ασφαλώς οι δύο λαοί δεν έχουν τίποτα να μοιράσουν και θεθαίως οι Τούρκοι της ευρωπαϊκής Τουρκίας και της δυτικής Μικράς Ασίας νιώθουν βαθιά συνδεδεμένοι με τους Έλληνες. Δεν συμβαίνει όμως, το ίδιο με τις μάζες της απέραντης τουρκικής ενδοχώρας...*» Ο κ. Φίλιας, αποτελεί ίσως μία ξεχωριστή περίπτωση, καθώς μοιάζει να είναι ένα υβρίδιο του παλιού-καλού «αριστερού» (και αντινατοϊκού) εθνικισμού και του εξίσου παλιού (και παλιότερου) εθνικισμού-ρατσισμού. Αν ψάξουμε όμως, σε άλλους πο-

λιτικούς χώρους, τα αποτελέσματα της έρευνάς μας θα είναι σίγουρα πιο θεαματικά. Για παράδειγμα, ο Μ. Χαραλαμπίδης, της «αριστερής αντιπολίτευσης» του ΠΑΣΟΚ, δημοσίευσε στην «Ελευθεροτυπία» σε δύο συνέχειες (12 και 13 Ιανουαρίου) το άρθρο «Ελληνοτουρκική φιλία; Ναι, αλλά πώς;». Εκεί, μεταξύ άλλων όχι λιγότερο περισπούδαστων, διαβάζουμε «Η υπαρκτή τουρκική αριστερά οδηγείται σε αλληπάλληλες ήττες, αδιέξοδα, διασπάσεις, γιατί το δικό της πολιτικό σχέδιο στην ιδεολογία, την κοινωνία, την οικονομία, τις εξωτερικές σχέσεις, εγκλωβίζεται, ενσωματώνεται με διάφορες μορφές στη λογική και τη στρατηγική του τουρκικού ρατσιστικού κράτους. Έτσι είναι αμφισβητήσιμο αν με όρους υπαρκτούς, αντιπροσωπευτικούς, αποτελεσματικούς, μπορεί και

θέλει να λειτουργεί σαν δύναμη εγκατάλειψης ή αποτροπής του τουρκικού επεκτατισμού. Αποτελούσε και αποτελεί αναγκαιότητα για το δικό μας λαό να αναδειχθεί, να υπάρξει στο εσωτερικό της τουρκικής κοινωνίας μία νέα πολιτική μορφωτική δύναμη, της οποίας το απελευθερωτικό σχέδιο θα συναντάται και θα συμπορεύεται με το δικό μας». Ο κ. Χαραλαμπίδης νομίζω ότι αποτελεί το άκρον άωτον του ρατσισμού, καθώς θεωρεί τους Τούρκους ανάξιους να πάρουν στα χέρια τους την κοινωνία τους, με το δικό τους όραμα, το δικό τους «απελευθερωτικό σχέδιο», το οποίο πρέπει να το δανειστούν από εμάς, τους περίφημους αριστερούς Έλληνες που, ως γνωστόν, ούτε ήττες, ούτε αδιέξοδα, ούτε διασπάσεις γνωρίσαμε ποτέ...

ΕΘΝΙΚΟ ΦΡΟΣΥΝΗ

ΒΟΗΘΕΙΑ, ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ!

Βοήθεια, οι Αμερικάνοι!

Τα πολιτικά αποτελέσματα που παράγονται από την κυριαρχία της εθνικιστικής-ρατσιστικής ιδεολογίας, έχουν ήδη φανεί: κάτω από το φόβο της επικείμενης ελληνοτουρκικής σύρραξης, και η απλή διατύπωση του αιτήματος για μια άλλη πορεία της χώρας έξω από το ΝΑΤΟ και την ΕΟΚ καταδικάζεται σήμερα σαν εθνικά απαράδεκτη, τυχωδιωκτική και επικίνδυνη. Αντίθετα, η αγορά των Μιράζ και των Φάντομ πανηγυρίστηκε σαν η φοβερή επιτυχία της κυβέρνησης. Η διατήρηση της σχέσης 7 προς 10 στην αμερικανική βοήθεια αποτελεί το πρώτιστο μέλημα της διπλωματίας μας. Αύριο, που θα συζητηθεί και πάλι το μέλλον των αμερικανικών βάσεων, ποιος θα τολμήσει να τις διώξει, όταν κάτι τέτοιο θα διατάρασσε την ισορροπία των δυνάμεων στο Αιγαίο και λοιπά και λοιπά... Το πιθανότερο μου φαίνεται πως είναι να πανηγυριστεί η παραμονή των βάσεων σαν μία ακόμη νίκη μας επί των Τούρκων, στους οποίους πιθανόν να μετακόμιζαν οι Αμερικανοί αν έφευγαν από εμάς, να νιώσουμε για μια ακόμη φορά εθνικά υπερήφανοι που οι Αμερικανοί μας προτίμησαν και μας πληρώνουν και νοικι αποπάνω.

Είναι προφανές ότι μέσα σ' αυτό το κλίμα γίνεται όλο και πιο δύσκολο για το ΚΚΕ να ασκεί την πολιτική του, όχι μόνο την εξωτερική για το ΝΑΤΟ και τις ΗΠΑ, αλλά και για τα συνδικάτα, τους μισθούς και τις απεργίες καθώς ο μαμπούλας του πολέμου μπορεί να χρησιμοποιηθεί εναντίον οποιασδήποτε αμφισβήτησης της κυβερνητικής πολιτικής.

Έτσι, το ΚΚΕ από υπέρμαχος του νέου «αριστερού» εθνικισμού, μετά το '81 εξελίχθηκε σε ψυχρό συνοδοιπόρο του, για να αποτολμήσει στις μέρες μας τις πρώτες του ρήξεις. Θα θυμόσαστε ίσως, ότι το ΚΚΕ είχε διαχωρίσει τη στάση του στο θέμα της διακίνησης των Τούρκων εργατών στην ΕΟΚ, διασπώντας έτσι το «εθνικό μέτωπο». Αλλά, με την υπόθεση της Επιτροπής Ελληνοτουρκικής Φιλίας, τα πράγματα είναι πιο σοβαρά.

Όσο όμως, η πρωτοβουλία της Επιτροπής φαίνεται να είναι μία σοβαρή ρήξη με τον εθνικισμό που κυριαρχεί, άλλο τόσο το ΚΚΕ αποφεύγει να αναλάβει άμεσα το βάρος της πολιτικής ευθύνης. Θέλετε γιατί του είναι δύσκολο να απαγγιστρωθεί από τη μέχρι τώρα πορεία του, θέλετε γιατί ανατριχιάζει στο ενδεχόμενο να του κολλήσουν πάλι καμιά ρετινιά εθνοπροδοσίας αλά Μακεδονικό, το ΚΚΕ προτιμάει να κρατήσει της αποστάσεις του. Έτσι, διαλέγει τον Θεόδωρακη να θγάλει το φίδι απ' την τρύπα: έναν άνθρωπο για όλες τις δουλειές που οπωσδήποτε δεν είναι ο τυπικός φορέας της γραμμής του κόμματος. Αφήνει, ακόμη, τις διαφωνίες να διατυπωθούν και να ζυγιστούν στον πολύ προσεκτικό διάλογο Φιλία-Θεόδωρακη στην «Πρώτη».

Χωρίς αμφιβολία, η υπόθεση της Επιτροπής Ελληνοτουρκικής Φιλίας, ήταν για το ΚΚΕ ένα πείραμα. Ένα πείραμα, όμως, που ήταν αρκετό για να ξεσηκώσει τη θύελλα των επικρίσεων από τους σωτήρες του έθνους, οι οποίοι όλο και πιο έντονα καταφεύγουν στην πολεμική υστερία, καθώς νιώθουν ότι ο εθνικισμός που μέχρι σήμερα θριάμβευε, παρουσιάζει ορατά ρήγματα. Και ότι ταυτόχρονα, γίνονται ορατά τα χάσματα και οι αντιφάσεις της εξωτερικής πολιτικής μας, στο σύνολό της. Η ένταση των επικρίσεων, για μια ακόμη φορά δεν αποτελεί παρά το μέτρο της ανασφάλειας των επικριτών.

Τάκης Μαστραντώνης

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
«ΣΥΜΦΙΛΩΣΗ»

ΔΕΞΙΑ:

Η ΕΛΠΙΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ των τριών δημάρχων της δεξιάς τις πρώτες μέρες του Χρόνου συνοδεύτηκε από μια έξαρση της φιλολογίας για τη «συμφιλίωση», για την υπέρβαση του «διχασμού», για το «νέο ήθος» που φέρνει η «νέα γενιά» των πολιτικών. Κατά περιεργο τρόπο, στον ενθουσιασμό πρωτοστάτησαν μερίδες του συμπολιτευόμενου τύπου. «Μυσταγωγία δημοκρατίας» χαρακτηρίζει η *Ελευθεροτυπία* – σε δυο μάλιστα ταυτόχρονα και ταυτόσημα δημοσιεύματά της – την εγκατάσταση του κ. Κούβελα και προτείνει την προβολή της σχετικής τελετής στα σχολεία προς παραδειγματισμό! Δεν έχει σημασία που οι ίδιοι αρθρογράφοι, απογοητευμένοι, ψέγουν την επόμενη μέρα τους «τρεις» επειδή υποστήριξαν «μονοπαρταξικά» προεδρεία. Έχει καθώς φαίνεται κι η «συμφιλίωση» τα όριά της. Άλλωστε η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου της Αθήνας να αναγερθεί το μνημείο της συμφιλίωσης ήταν ομόφωνη.

Φαίνεται ότι κάποιοι ανακάλυψαν στη «συμφιλίωση» το εθνικό ιδανικό που χάθηκε από τότε που οι δυο κεντρικές πολιτικές κατευθύνσεις της μεταπολίτευσης, δηλαδή η ευρωπαϊκή ιδέα και το σοσιαλδημοκρατικό συμβόλαιο που εκφράζονταν αντίστοιχα απ' τη Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ, χλώμιασαν απ' τη φθορά του χρόνου κι έδωσαν τη θέση τους σ' ένα πολιτικό τέλμα.

Σύμφωνα λοιπόν με τους θιασώτες της «συμφιλίωσης» όλα τα δεινά αυτού του τόπου συνοψίζονται στην εν πολλοίς τεχνητή αντιπαλότητα που υποκινούν οι κομματικοί μηχανισμοί. Αν λείψει αυτή η αντιπαλότητα, όλα θα είναι πλέον απλά για το «έθνος». Ο λαός που «παρασύρεται» σε άσκοπες διαμάχες θα επιστρέψει στα ειρηνικά του έργα και θα μεγαλοουργήσει.

Όμως για ποια άραγε συμφιλίωση μιλάμε; Όχι βέβαια για κοινωνική συμφιλίωση, εφόσον η περίοδος που περνάμε είναι περίοδος ωμής και απροσχημάτιστης επίθεσης του κεφάλαιου στα πιο στοιχειώδη δικαιώματα των εργαζομένων. Η «συμφιλίωση» αφορά περισσότερο τους όρους του πολιτικού παιχνιδιού, τις διαδικασίες των εκλογικών και κοινοβουλευτικών αναμετρήσεων, τις σχέσεις δηλαδή μεταξύ των κομμάτων.

Δεν είναι φυσικά *εφεύρεση* του κ. Έβερτ η «συμφιλίωση», όσο κι αν ξεφούσκωσε η σχετική φιλολογία αμέσως μετά τις δημοτικές. Είναι ένα *σύνθημα* που περιγράφει και επηρεάζει στο χώρο της πολιτικής σκηνής μια νέα συγκυρία. Πρόκειται για μια τακτική επιλογή του κόμματος της Νέας Δημοκρατίας που κυριάρχησε στις πρόσφατες εκλογές και έδωσε καρπούς. Κατά «σύμπτωση» εξυπηρετεί σ' ένα βαθμό και ορισμένες πλευρές της σημερινής πολιτικής της κυβέρνησης για την επιβολή της «εργασιακής ειρήνης». Ακόμα και το ΚΚΕ, ενώ επιρρίπτει ευθύνες στην κυβέρνηση για τη σύγκλιση με τη δεξιά, φαίνεται κι αυτό να επωφελείται απ' τη νέα κατάσταση, εφόσον η συμφιλίωση χαλάει το «παιχνίδι του δικομματισμού» και του επιτρέπει κινήσεις όπως η αποδέσμευση των οπαδών του στο δεύτερο γύρο των δημοτικών.

Για κάθε βέβαια κόμμα, η «συμφιλίωση» παίρνει ένα διαφορετικό νόημα. Για τη Νέα Δημοκρατία π.χ. σημαίνει ότι για να ανακτήσει την εξουσία οφείλει να ακολουθήσει άσφoga όλους τους κανόνες του παιχνιδιού. Να συμφιλιωθεί με την ιδέα ότι είναι αντιπολίτευση, να δουλέψει σαν κόμμα στις μαζικές οργανώσεις, να κερδίσει απ' την αρχή τη συναίνεση της πλειοψηφίας του εκλογικού σώματος και την ανοχή ενός ευρύτερου ακόμα αριθμού. Η αποτυχία πρώτα του Αβέρωφ και στη συνέχεια του Μητσοτάκη με το «εδώ και τώρα απαλλαγή» έπαιξε ασφαλώς καταλυτικό ρόλο σ' αυτή τη διαμόρφωση. Δεν θρискόμαστε φυσικά μπροστά στην τελική ευθεία της μητσοτακικής περιόδου όπως σπεύδουν να μας πληροφορήσουν οι σεναριογράφοι της Επικαιρότητας. Η τακτική, σ' ένα κόμμα σαν τη Νέα Δημοκρατία μπορεί ν' αλλάξει χωρίς να την

κατηγορήσει κανείς για ασυνέπεια ή για αθέτηση υποσχέσεων. Ο διακηρυγμένος εμπειρισμός είναι άλλο ένα προτέρημα του φιλελευθερισμού σε σχέση με τον σοσιαλισμό...

Όμως δεν είναι τόσο απ' την πλευρά της Νέας Δημοκρατίας ή του ΠΑΣΟΚ που θα μας απασχολήσει εδώ η λογική της συμφιλίωσης. Στο κάτω κάτω της γραφής ξέρουμε ότι η συνεχής εναλλαγή ήπιου κλίματος και όξυνσης είναι ένας πάγιος τρόπος άσκησης της πολιτικής σε μια περίοδο σαν τη σημερινή. Μας ενδιαφέρει περισσότερο...

Η «συμφιλίωση» και η Αριστερά

Για κάποιους η «συμφιλίωση» δεν είναι καινούρια ιδέα. Πρόκειται για τους πάντα ευαίσθητους δείκτες των πολιτικών μεταλλαγών: τους διανοούμενους της αριστεράς, ή, αν θέλετε, του ευρύτερου «προοδευτικού χώρου». Ένα σημαντικό μέρος απ' αυτούς είχαν υποδεχτεί με ενθουσιασμό τη νίκη του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές του 81, και είχαν σπεύσει να το βοηθήσουν, είτε παρέχοντας άμεσα τις υπηρεσίες τους ως κυβερνητικοί υπάλληλοι, είτε ενισχύοντας με την επιχειρηματολογία τους το πολιτικό μορατόριουμ της Αριστεράς με το ΠΑΣΟΚ. Δεν πρέπει να θεωρηθεί συμπτωματικό ότι ανάμεσα σ' αυτούς συγκαταλέγονται σήμερα και οι πιο θερμοί κήρυκες της συμφιλίωσης. Πώς έγινε αυτή η μεταστροφή; Το φαινόμενο είναι αρκετά σύνθετο και δεν μπορούν όλες οι περιπτώσεις να υπαχθούν στην ίδια ερμηνεία. Αυτό που μπορούμε να κάνουμε είναι να επισημάνουμε δυο χαρακτηριστικά παραδείγματα, που ταυτόχρονα δείχνουν πόσο πριν από τον κ. Έθερτ το μήνυμα της συμφιλίωσης είχε βρει τους υποστηρικτές του.

α) Την περίοδο της αποπομπής Καραμανλή και της εκλογής Σαρτζετάκη αναπτύχθηκαν στους κόλπους μιας μερίδας της Αριστεράς έντονες αντιδράσεις που διέρρηξαν τους παραδοσιακούς δεσμούς της με το ΠΑΣΟΚ. Σήμερα, αυτή η άποψη βρίσκεται στη λογική της συμφιλίωσης τη δικαίωσή της, εφόσον πρώτη αυτή είχε μιλήσει για ήθος - ύφος - ηπιότητα κλπ. Μερικοί μάλιστα προχωρούν ακόμα πιο πέρα: Η πολιτεία του κ. Σαρτζετάκη τους κάνει να νοσταλγούν τον κ. Καραμανλή. Η δεξιά στροφή του ΠΑΣΟΚ τους κάνει να νοσταλγούν τη Νέα Δημοκρατία. Δεν είναι μεμονωμένη, ειδική περίπτωση η άποψη του Λευτέρη Βουτσά που σχολιάζουμε σε άλλη στήλη, αλλά εκφράζει - ίσως με υπερβολικό πάθος - την ευχή αυτής της «τάσης» να ανταποκριθεί η Νέα Δημοκρατία στο κάλεσμα της Αριστεράς και να αναλάβει την απελευθέρωσή μας.

β) Η ευμενής υποδοχή της αντικομμουνιστικής «Ελένης» του Γκέιτς από μια σειρά επώνυμους διανοούμενους της αριστερής παράταξης ήταν μια δεύτερη σημαντική στιγμή για τη διαμόρφωση αυτής της «συμφιλιωτικής ιδεολογίας». Η αποκρήμξη όμως της ιστορίας της ελληνικής αριστεράς, και η περιγραφή της σαν μια ατέλειωτη διαδοχή εγκλημάτων, δεν απέχει πολύ απ' την εγκατάλειψη της ίδιας της αριστερής συνείδησης. Το «ένοχο παρελθόν» που έσπευσαν να ξερκίσουν ορισμένοι, άνοιξε το δρόμο σ' ένα λαμπρό μέλλον...

Αυτά τα δυο παραδείγματα μας δείχνουν ήδη προς ποια κατεύθυνση οδηγούσαν οι πιονιέροι της συμφιλίωσης. Ας δούμε όμως ορισμένα χαρακτηριστικά νέα στοιχεία απ' τη δραστηριότητα και τις εμπνεύσεις τους.

ΟΙ «ΜΥΣΤΙΚΟΙ ΦΑΚΕΛΟΙ» ΤΗΣ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗΣ

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΡΟΕΣ» είναι γνωστές μάλλον για την εμμονή τους στον ψυχροπολεμικό αντικομμουνισμό, το κυνήγι των «τρομοκρατών», την τροφοδότηση με ανάλογα πονήματα του «ιδεολογικού» οπλοστάσιου της Ο.Ν.ΝΕ.Δ.

Θα ήταν οι τελευταίες που λογικά θα μπορούσαν να συγκινήσουν τους «συμφιλιωτές». Και όμως. Όχι μόνο ο Λεωνίδας Κύρκος προλογίζει μαζί με τους Α.

Παπαληγούρα και Κ. Στεφανόπουλο το τελευταίο τους βιβλίο, «HOMO PASOCIUS, HOMO NEODIMOCRATICUS κλπ.» όπου ο συγγραφέας Θ. Διαμαντόπουλος ταυτίζει τον σοσιαλισμό με τον φασισμό, αλλά ετοιμάζουν ταυτόχρονα τη «βίβλο της συμφιλίωσης».

Στις αρχές του Μάρτη πρόκειται να κυκλοφορήσουν δύο τόμοι με γενικό τίτλο «Η Ελλάδα Αύριο». Στον πρώτο θα υπάρχουν κείμενα των Σ. Κούλουγλου, Γ. Μασσαθέτα, Σ. Χρυσόστομίδη, Σ. Παπασηλιόπουλου, Α. Ζαχαρέα στον δεύτερο θα συνοδεύουν τις απόψεις των παραπάνω οι Θ. Παπανδρόπουλος, Ι. Μαρινός, Ν. Δήμου, ο λέκτορας του παν/μίου Θεσ/νίκης Μιχαλόπουλος και ο Θ. Διαμαντόπουλος.

Υπεύθυνος της Εταιρείας Γενικών Εκδόσεων που

εκδίδει τις «ΡΟΕΣ» είναι ο Ε. Καρτάκης, που σπούδασε με υποτροφία του γνωστού ιδρύματος FLICK. Η εταιρεία από το 1984 που έβγαλε το πρώτο της βιβλίο μέχρι σήμερα, έχει να επιδείξει μια σημαντική δραστηριότητα. Εκδίδοντας 49 τίτλους βιβλίων που αφορούν «τον φιλελεύθερο κυρίως προβληματισμό» ελλήνων (Π. Τζεργιάς, Γ. Λάμπας, Δ. Δημητριάδης, Κ. Κόλμερ κ.ά.) αλλά και ξένων συγγραφέων, σήμερα αποφασίζει όπως φαίνεται να διευρύνει με αριστερούς αρθρογράφους τη θεματολογία τους.

Βέβαια οι «ΡΟΕΣ» δεν πρόκειται να εγκαταλείψουν τον κύριο προσανατολισμό τους. Εκδίδουν το βιβλίο του G. Sorpan «Το ελάχιστο κράτος», ελπίζοντας να έχει την ίδια επιτυχία με την «Φιλελεύθερη λύση» του ίδιου συγγραφέα. Εγκαινιάζουν σύντομα σειρά για το management που επιμελείται ο Θ. Παπανδρόπουλος, και γενικά προσπαθούν να οριοθετούν τις εκδόσεις τους σ' ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, που δεν φαίνεται να αποθαρρύνει καθόλου τους αριστερούς συνεργάτες τους. Ένα πλαίσιο, που επιτρέπει βέβαια σε οποιονδήποτε αριστερό συνομιλητή να καταθέτει την προβληματική του, αλλά ταυτόχρονα επιβάλλει στον κύριο Καρτάκη να προσδιορίζει το στίγμα της εταιρείας του από τα αντισοβιετικά θρίλερ που εκδίδει. Τον αναγκάζει για παράδειγμα να τυπώνει «μελέτες» σαν τους «μυστικούς φακέλους της τρομοκρατίας» του R. Jacquard, οι οποίοι δίκαια ξεσήκωσαν το «Ποντίκι» τον περασμένο Νοέμβρη, αποκαλύπτοντας τη διασταυρωμένη πληροφορία, ότι «το ελληνικό καθεστώς» - προφανώς ολοκληρωτικό και ως εκ τούτου καθεστώς - «ενισχύει και υποβοηθά τον ASALA, τον μυστικό αρμένικο στρατό».

Μπορεί βέβαια για τις «ΡΟΕΣ» η συνεργασία τους με μια μερίδα αριστερών, να συνιστά μία μόνο από τις δραστηριότητες της επιχείρησης. Υπάρχουν όμως προσπάθειες, οι οποίες δεν τονώνουν απλά τον διάλογο ανάμεσα στους αριστερούς διανοούμενους

και αρθρογράφους με τους δεξιούς ομολογούς τους, αλλά που συγκροτούνται πάνω σ' αυτήν τη σύγκλιση.

Το ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν για παράδειγμα, τόσο σε παλιότερες του δραστηριότητες, όσο και στο πρόγραμμα διαλέξεων, εκδηλώσεων και εργασιών που διοργανώνει από τον Φλεβάρη του '86, κινείται σ' έναν ανάλογο δρόμο. Είναι χαρακτηριστικό, ότι την αρχαιοπρεπή και θεολογικοκεντρική κατεύθυνση του ιδρύματος, έχει αναλάβει να διεκπεραιώσει οργανωτική επιτροπή, στην οποία εκτός από τον Χ. Γιανναρά, τον Δ. Μαυρόπουλο και τον Κ. Σταματοπούλο, συνεργάζονται ο Διονύσης Σαβθόπουλος και ο Κώστας Ζουράρις στα πλαίσια της νεορθόδοξης στράτευσής τους.

Στην προσπάθεια επίσης που έκανε το «KANALI

15» να παρέμβει στο ζήτημα της ελεύθερης ραδιοφωνίας, ο Ρ. Κούνδουρος και ο Θ. Παπανδρόπουλος συναντήθηκαν στο ίδιο μήκος κύματος με τον Σ. Κούλογλου, τον Μ. Παπαγιαννάκη και τον Σ. Παπασηλιόπουλο. Μια και εκείνη η πρωτοβουλία προσπάθησε να καταγραφεί σαν η ουδέτερη και αντικειμενική επέμβαση στο πρόβλημα της αναξιοπιστίας των μέσων μαζικής επικοινωνίας, να σημειωθεί ότι τα περισσότερα μέλη της στελεχώνουν πλέον την επιτροπή για τη δημοτική ραδιοφωνία του Μιλτιάδη Έβερτ.

Πάντως, με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο είναι γεγονός, ότι αν κανείς δοκίμαζε να καταγράψει τους ζηλωτές της συμφιλίωσης, θα διαπίστωνε πολύ γρήγορα ότι δεν πρόκειται για κάποια περιθωριακή τάση μερικών διανοούμενων. Σήμερα σε σεμινάρια και διαλέξεις, τα ακροατήρια των πολυάριθμων πολιτικών εταιρειών και εργαστηρίων της Δεξιάς, έχουν τη δυνατότητα να έρχονται τακτικότερα σε επαφή με τον προβληματισμό των αριστερών εισηγητών τους.

Διάλογος ή προσχώρηση;

Διακρίνουμε ήδη τις αντιρρήσεις που θα διατυπωθούν: Μήπως αυτές που σημάδεψαν μια οδυνηρή περίοδο στην πνευματική ζωή της παγκόσμιας αριστεράς; Μήπως αντίθετα θα έπρεπε να χαιρετήσουμε αυτήν την όσμωση; Να την αντιμετωπίσουμε σαν ένα βήμα προόδου, διαλόγου και συνεννόησης; Μήπως είναι ευκαιρία να αναζητήσουμε τα «θετικά στοιχεία» στην παραδοσιακά αντίπαλη ιδεολογία; Φοβούμαστε πως όχι, γιατί δεν πρόκειται για διάλογο.

Νομίζουμε, ότι θρυσκόμαστε μπροστά στην άνευ όρων αποδοχή από την πλευρά ορισμένων αριστερών διανοούμενων, των σταθερών εκείνων, που

συγκροτούν το ιδεολογικό οπλοστάσιο του φιλελευθερισμού.

Υπάρχει ένα κομβικό σημείο, που βρίσκεται στο επίκεντρο της προβληματικής τους, και το οποίο λειτουργεί σαν αφετηρία των συμπτωσών τους. Είναι η γνωστή θεωρία των γάλλων «νέων φιλοσόφων» περί «ολοκληρωτισμού», που αναδεικνύεται σαν κεντρική αιχμή, δημιουργώντας έναν κοινό μέσο όρο προσδιορισμού, όχι απλώς των ιδεολογικών, αλλά και των πολιτικών τους μετώπων. Πρόκειται για μια θέση που παράγει έναν νέου τύπου αντικομμουνισμό. Ο σοσιαλισμός οδηγεί υποχρεωτικά κατ' αυτούς στα «γκουλάγκ» και εποφθαλμιά τις ελευθερίες του δυτικού παράδεισου.

Αυτή η κατεύθυνση, κάνει πλέον πολύ δυσδιάκριτα τα όρια που νομιμοποιούν την ταξινόμηση ανάμε-

ΑΦΙΕΡΩΜΑ «ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ»

σα σ' αυτούς τους αριστερούς διανοούμενους και τους δεξιούς συναδέλφους τους. Ο φιλελευθερισμός που τους χαρακτηρίζει στην οικονομία, η υπόκληση μπροστά στις δυνατότητες της αγοράς, ο πραγματισμός που σφραγίζει τις αναλύσεις τους, ο τεχνοκρατισμός, η αξιοκρατία, η θεοποίηση του επιχειρηματικού δαιμονίου είναι με άλλα λόγια αυτό που υπαινηθήκαμε παραπάνω: Η σύγκλιση αυτή που δρομολογήθηκε δεν συγκροτείται στη βάση κάποιου διαλόγου. Συνιστά αντίθετα στην ουσία, προσχώρηση στον φιλελευθερισμό και στις ιδεολογίες που αυτός συνεπάγεται.

Ο φιλελεύθερος οργασμός

Θα πρέπει βέβαια να σταθούμε και σε κάτι άλλο, το οποίο επίσης περιγράφει το σκηνικό όλων αυτών των εξελίξεων. Αν η αριστερά έχει μια συνολική αδυναμία να αναχαιτίσει την άνθιση όλων αυτών των συμπτωμάτων, μια και η ίδια δεν είναι αμόλυντη από την επίδρασή τους, υπάρχει από την άλλη πλευρά μια ιδεολογική επίθεση του φιλελεύθερου χώρου, η οποία περνάει μέσα από κινήσεις, εκδόσεις, περιοδικά.

Η «ΕΥΡΩΚΕΔΟΤΙΚΗ» που δημιουργήθηκε τον Ιούνιο του '82, κινείται με τις εκδόσεις της σ' αυτήν την κατεύθυνση. Έχοντας έναν πιο ειδικό εντοπισμό από τις «ΡΟΕΣ» και διατηρώντας μια μεγαλύτερη κομματικότητα ακόμη και από την άποψη των στελεχών που την απαρτίζουν (Βουκελάτος, Ζακυνθινός, Δορκοφική κ.ά.), προωθεί αναλύσεις πάνω στη θεματολογία του εμφύλιου, την οποία εγκαινίασε με την έκδοση της «Ελένης» του Ν. Γκέιτζ. Εκδίδει κυρίως τις μαρτυρίες των Άγγλων για την περίοδο (Νάιτζελ Κλάιβ, Ντένις Χάμσον, Κρις Γουντχάουζ) και βιβλία παράλληλα στελεχών της Νέας Δημοκρατίας (Α. Ανδριανόπουλος, Π. Μπακογιάννης, Γ. Στεφανίδης κ.λπ.).

Η «ΕΠΟΠΤΕΙΑ», η οποία μετατράπηκε από έκδοση «κοινωνικού και φιλοσοφικού στοχασμού» σε καθαρά πολιτικό περιοδικό, με κυριότερους συνεργάτες τον Π. Δρακόπουλο και τον Θ. Παπανδρόπουλο, έχει έναν έντονο προσανατολισμό στα διεθνή θέματα. Επικεντρώνει την προσοχή της στα ζητήματα της «Σοβιετικής πολιτικής και των δορυφόρων της» κρατώντας ανοικτό πάντα ένα θεωρητικό μέτωπο υπεράσπισης του ιδιωτικού τομέα.

Να σημειώσουμε ακόμα το «Εμπιστευτικό Γράμμα», το οποίο διακινείται αυστηρά σε συνδρομητές. Πρόκειται για ένα παραδημοσιογραφικό όργανο με κύριο στόχο, την ειδησεογραφία (από απροσδιόριστες πολλές φορές πηγές) και έναν ανάλογο πολιτικό σχολιασμό. Σύμβουλος της έκδοσης (και εδώ) ο Θ. Παπανδρόπουλος. Ο εκδοτικός οργασμός βέβαια που υπάρχει στον φιλελεύθερο χώρο, δεν εξαντλείται στις «ΡΟΕΣ» και σε αυτές τις τρεις προσπάθειες που αναφέραμε. Υπάρχουν ακόμη τα «ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ», τα «ΕΠΙΚΕΝΤΡΑ» και άλλες ανάλογες πρωτοβουλίες, αλλά αυτές στις οποίες σταθήκαμε προηγουμένως είναι εκείνες όπου παρατηρείται περισσότερο έντονη δραστηριότητα τον τελευταίο καιρό.

Μια ανάλογη κινητικότητα μπορεί να διαπιστωθεί και στις δεξιές πολιτικές κινήσεις. Ξεχωρίζει το «Πολιτικό Εργαστήρι» της κυρίας Τσουδερού, το οποίο βρίσκεται τακτικά στην επικαιρότητα με εκδηλώσεις και διαλέξεις που αφορούν μειονοτικά προβλήματα, τοποθετήσεις και διαλέξεις για το μακεδονικό, την

ΑΦΙΕΡΩΜΑ «ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ»

Αλβανία κλπ. Πρόσφατα η κίνηση, η οποία χαρακτηρίζεται και από μια σημαντική οικονομική επιφάνεια, πρωταγωνίστησε στη δίκη που κίνησε η «Διεθνής της Αντίστασης» κατά της εφημερίδας «Ποντίκι». Πρόκειται για μια «διεθνή οργάνωση κατά του ολοκληρωτισμού», η οποία απαρτίζεται κυρίως από εξόριστους και φυγάδες των ανατολικών χωρών. Σ' αυτή τη δίκη, δόθηκε η ευκαιρία στους Έλληνες αντιολοκληρωτικούς ειδικούς (Π. Αναστασιάδης, Θ. Παπανδρόπουλος, Σ. Παπασηλιόπουλος, Π. Δρακόπουλος κ.ά.) να παρελάσουν και να συνηγορήσουν υπέρ του κουβανού φυγάδα Βαλαντάρης, που είχε μηνύσει την ελληνική εφημερίδα.

Είναι πάντως εντυπωσιακό, και χρειάζεται να σημειωθεί, ότι ανάμεσα σε όλες αυτές τις εκδοτικές προσπάθειες, τα περιοδικά και τις κινήσεις, υπάρχουν κάποιοι οι οποίοι λειτουργούν σαν συνδετικοί κρίκοι, συμμετέχοντας σε πολλές πρωτοβουλίες ταυτόχρονα. Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση του Θ. Παπανδρόπουλου, ο οποίος καταφέρνει να συμμετέχει, εκτός από τις «ΡΟΕΣ», την «ΕΠΟΠΤΕΙΑ» και το «ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑ», στην κίνηση της κυρίας Τσουδερού και παράλληλα να είναι οικονομικός συντάκτης του «Βήματος», του «Οικονομικού Ταχυδρόμου» και πρόσφατα της «Εβδόμης».

Αλλά ας επανέλθουμε, μια και εκτός από τις προσωπικές ενοράσεις διάφορων διανοουμένων, υπάρχουν και περισσότερο φιλόδοξες προσπάθειες που κινούνται στην κατεύθυνση που μας ενδιαφέρει. Το «συγκρότημα Κοσκωτά» είναι μια τέτοια περίπτωση. Μετά από μια πρώτη περίοδο, στην οποία το «ΕΝΑ» με διευθυντή τον Π. Μπακογιάννη κινδύνεψε να καταγραφεί σαν «μητσοτακικό», ακολουθήθηκε μια διαφορετική γραμμή πλεύσης. Επιχειρήθηκε να συνυπάρξουν στο συγκρότημα, κάτω από την ηγεμονία της νεοφιλελεύθερης μοντερνιστικής αντίληψης

που το χαρακτηρίζει, γνωστά ονόματα της προοδευτικής δημοσιογραφίας (Μ. Ρεζάν, Γ. Μασσαβέτας, Π. Λουκάκος κ.ά.). Δοκιμάστηκε, χωρίς ακόμη να έχει καρποφορήσει, μια κατεύθυνση στην οποία βρίσκεται ήδη και η «Εβδόμη», προεξοφλώντας έτσι ίσως τον δρόμο που θα ήθελε να ακολουθήσει και η μελλοντική καθημερινή εφημερίδα του συγκροτήματος.

Πρόκειται για μια ανάγκη, που δεν αγνοεί πλέον ούτε ο συμπολιτευόμενος τύπος. Αντίθετα, τόσο από την «Ελευθεροτυπία» όσο και από το «Βήμα», πληθαίνουν τον τελευταίο καιρό όλες εκείνες οι αντικειμενικές φωνές, οι οποίες, αίροντας τα δεσμά του παρελθόντος κατά τον κύριο Έθερτ, στοχεύουν στις συγκλίσεις του μέλλοντος.

Ο Πάνος Λουκάκος, εκθέτοντας στην «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία» τις απόψεις του για «τον νέο πολιτικό λόγο που αρθρώνει η συντηρητική παράταξη», ήταν κάτι παραπάνω από διαφωτιστικός: «Κάποτε η λεγόμενη δεξιά (δικιά του υ υπογράμμιση) είτε το θέλουμε είτε όχι, θα επανέλθει στην εξουσία. Αυτός είναι ο κανόνας των δημοκρατικών και αυτό συμβαίνει σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Καιρός είναι να αρχίσει λοιπόν να σκέπτεται η λεγόμενη αριστερά τι θα πράξει και έως ότου παραδώσει κάποτε την εξουσία και μετά από την παράδοση αυτή. Είναι αλήθεια ότι θα δίζουμε αργά αλλά σταθερά προς μια υπέρβαση του σημερινού πολιτικού σκηνικού. Κάποιοι από τα δεξιά το έχουν αντιληφθεί και προτοιμάζονται».

Και κάποιοι από την αριστερά θα συμπληρώναμε, τη λεγόμενη, όπως την αποκαλεί ο Πάνος Λουκάκος,

Χρήστος Μαχαίρας, Δημήτρης Ψαρράς

ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΠΑΛΑΓΗ

Είναι γνωστό ότι απ' το χώρο της «ανανέωσης» έχουν προέλθει όλες οι «τολμηρές» προτάσεις από την εποχή της μεταπολίτευσης. Έτσι και σ' αυτή την περίοδο της «συμφιλίωσης» δεν μπορούσε να απουσιάσει η πρωτοτυπία. Αυτή τη φορά είναι ο Λευτέρης Βουτσάς, μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του παλαιού ΚΚΕ εσ. και εκδότης της ΑΥΓΗΣ, που με άρθρο του στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (21.1) απευθύνεται ευθαρσώς στη ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ:

«Το μόνο που μένει είναι ένα: Να φύγει ομαλά το ΠΑΣΟΚ μια ώρα γρηγορότερα. Κι όσο γρηγορότερα, τόσο το καλύτερο. Και μας αρέσει, δεν μας αρέσει, αυτή η δυνατότητα βρίσκεται τώρα σε σας. Στη Νέα Δημοκρατία».

Πιο κάτω ο Λ.Β. εξηγεί ότι πρέπει η Νέα Δημοκρατία να αγωνιστεί για την καθιέρωση της απλής αναλογικής:

«Μια τέτοια πρωτοβουλία και ενεργητική πολιτική, βαθύτατα συναινετική και συμφιλωτική, θα εξαφανίσει όλα τα διχαστικά ΠΑΣΟΚΙΚΑ επιχειρήματα για τους λόφους και τις διαχωριστικές γραμμές, θα δώσει κατακέφαλο χτύπημα στον εκχυδαϊσμό της πολιτικής μας ζωής και στον Αυριανισμό, για να έρθει η εποχή του δημόσιου και ισότιμου διάλογου, η εποχή των προγραμμάτων και των κομμάτων με βάση αρχές».

Στα χέρια της Νέας Δημοκρατίας εναποθέτει λοιπόν ο Λ.Β. την ευθύνη για τις πολιτικές εξελίξεις που οραματίζεται. «Δεν ξέρω τι θ' απομείνει και τι θα περιώσετε». Και, μάλιστα, για να προλάβει τους

κακεντρεχείς σπεύδει να υπενθυμίσει τις αυστηρές μαρξιστικές του καταβολές:

«Τολμήστε λοιπόν και ταχθείτε ανοιχτά υπέρ της ΑΠΛΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗΣ. Και παραφράζοντας το γνωστό Μαρξικό απόφθεγμα: «Δεν έχετε να χάσετε παρά τις αλυσίδες σας» (της δήθεν αυτοδυναμίας που σα στενεύει τον ορίζοντα) «και να κερδίσετε έναν ολοκληρω κόσμο». Αυτόν που λαιδορεί και περιφρονεί με τη στάση του ο κ. Α.Π.».

Παραμερίζοντας τον πειρασμό να φαντασθούμε τον κ. Μητσοτάκη ως νέο Προμηθέα επισημαίνουμε απλώς τη συνεπή κατάληξη της «συμφιλωτικής» λογικής. Ο αρθρογράφος, προκειμένου να εκδιωχθεί ο Α. Παπανδρέου και να έρθει η εποχή των «συμμαχικών κυβερνήσεων» είναι διατεθειμένος να συχωρήσει στη Νέα Δημοκρατία ακόμα και σκληρότερη πολιτική απ' αυτή του ΠΑΣΟΚ: «(Μόνοι σας) δεν θα μπορούσατε να κυβερνήσετε, με τα, ίσως, ακόμη πιο σκληρά μέτρα που θα χρειαστεί να πάρετε τότε και μάλιστα χωρίς αυτή την ανοχή... που απολαμβάνει ακόμα το ΠΑΣΟΚ». Αν εξαιρέσουμε το ΠΑΣΟΚ απ' τις «συμμαχικές κυβερνήσεις» μας είναι δύσκολο να ανακαλύψουμε ποιούς ετοιμάζει για μελλοντικούς εταίρους της Νέας Δημοκρατίας ο Λ.Β. Μήπως πρόκειται για την τρίτη επιλογή του νέου φορέα, τον οποίο ήδη πριν να γεννηθεί τραβάνε οι μεν προς το ΠΑΣΟΚ κι οι δε προς το ΚΚΕ;

Σε κάθε περίπτωση με το άρθρο αυτό του εκδότη της έπεσαν κατακόρυφα οι ήδη χαμηλές μετοχές της «Ανωνύμου Εταιρείας ΑΥΓΗ» στο χρηματιστήριο των αριστερών αξιών.

(Σημ.: Δεν είδαμε στον Ριζοσπάστη κανένα σχόλιο για το άρθρο του Λ.Β., πράγμα περιεργό, γιατί συνήθως περιμένει να επωφελείται απ' τα «ολισθήματα του εσ.» Μήπως το γεγονός ότι και το ΚΚΕ θεωρεί την απλή αναλογική ως το μείζον πολιτικό αίτημα, ελάττωσε τη διάθεση κριτικής;)

Η ΘΥΕΛΛΩΔΗΣ συγκέντρωση της «αναβάθμισης» στην Πάντειο, η απόφαση των 29 μελών της Κ.Ε. να μη συμμετάσχουν στο ιδρυτικό συνέδριο του νέου κόμματος, η έκδοση του περιοδικού το κάπα, η συνέντευξη τύπου και η δήλωση του Γιάννη Μπανιά «τώρα οι δρόμοι μας χωρίζουν» σημάδεψαν την πορεία της διάσπασης του ΚΚΕ εσωτ. σ' αυτό τον πρώτο μήνα του 1987.

Μια διάσπαση που αποδείχτηκε εξαιρετικά βραδυφλεγής, αφού οι ρίζες της ανάγονται στο βαθύτατο διχασμό του 4ου Συνεδρίου, τότε που το ΚΚΕ εσωτ. είχε χαρακτηριστεί «Κόμμα υπό προθεσμίαν». Να όμως που οι προθεσμίες τελειώνουν και δύο μήνες πριν από το «Συνέδριο της Άνοιξης» (το ιδρυτικό για τη Νέα Ελληνική Αριστερά, ή όπως αλλιώς ονομαστεί το νέο κόμμα του Λεωνίδα Κύρκου) η διάσπαση φαίνεται πια οριστική, ενώ έχει ήδη αρχίσει να παίρνει και οργανωτική μορφή.

Έτσι οι οργανώσεις που πρόσκεινται στη σημερινή πλειοψηφία της Κ.Ε. καλούνται να αυτοδιαλυθούν εντασσόμενες μαζί με ανεξάρτητους στις κατά τόπους Π.Ο.Ε. (πολιτικές και οργανωτικές επιτροπές). Αντίθετα, οι οργανώσεις που πρόσκεινται στην αναβάθμιση δεν συγκροτούν Π.Ο.Ε., αλλά εξακολουθούν να λειτουργούν σαν οργανώσεις του ΚΚΕ εσωτ. παρά την αντίθετη απόφαση που πήρε η πλειοψηφία της Κ.Ε. Μ' αυτό το σχήμα στους περισσότερους χώρους θα υπάρχουν σύντομα δύο παράλληλες δομές: Οι Π.Ο.Ε. από τη μια και οι οργανώσεις της αναβάθμισης από την άλλη.

Κι ενώ οι Π.Ο.Ε. θα οδεύουν προς το ιδρυτικό Συνέδριο της ΝΕΑ, οι οργανώσεις που πρόσκεινται στην αναβάθμιση ετοιμάζουν Πανελλαδικό Αντιπροσωπευτικό Σώμα (ίσως και Πανελλαδική Συνδιάσκεψη, παρά τον κίνδυνο να πάρει αμέσως την ετικέτα «Γ' Πανελλαδική») που θα συνέλθει κατά πάσαν πιθανότητα στα μέσα Φεβρουαρίου. Στο αντιπροσωπευτικό αυτό σώμα ενδέχεται να συμμετάσχουν και ανένταχτοι αριστεροί που υποστηρίζουν την κίνηση της αναβάθμισης (κυρίως η ομάδα γύρω από το περιοδικό Πολίτης). Είναι επίσης σίγουρο ότι σ' αυτό το σώμα θα επανεμφανιστούν αρκετά από τα στελέχη της Αναβάθμισης που έχουν αδρανήσει ή αποχωρήσει από το κόμμα, όπως τα τέως μέλη της Κ.Ε.: Τ. Μπενάς, Μπ. Γεωργούλας, Μ. Καβουριάρης, Τ. Ιωαννίδης, Δ. Μπόγρη, Ζ. Χρονάκη κ.λπ.

Το αντιπροσωπευτικό σώμα αναμένεται να ψηφίσει πολιτικό ντοκουμέντο και να συζητήσει τις προοπτικές της Κομμουνιστικής Ανανέωσης. Όμως, παρά τον σαφώς ιδρυτικό χαρακτήρα αυτού του σώματος, η ηγεσία της αναβάθμισης φαίνεται αποφασισμένη να μην αποκόψει τους δεσμούς της με το ΚΚΕ εσωτ. και την Κ.Ε. του, τουλάχιστον μέχρι το Συνέδριο της ΝΕΑ, διατηρώντας κατά κάποιο τρόπο μια διπλή ένταξη.

Η κίνηση αυτή δημιουργεί την εντύπωση ότι η Αναβάθμιση επιδιώκει να κληρονομήσει de facto τον τίτλο του ΚΚΕ εσωτ., μόλις ο τελευταίος χηρέψει, μετά την ίδρυση του νέου κόμματος. Κάτι τέτοιο φαίνεται να προβληματίζει ιδιαίτερα τον Λ. Κύρκο που έσπευσε στην τελευταία Κ.Ε. να δηλώσει ότι η αναβάθμιση μπορεί να κάνει ό,τι θέλει, δεν έχει όμως το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει τον τίτλο του ΚΚΕ εσωτ.

Κώστας Βουρνάς

Οι συσχετισμοί στις οργανώσεις

Το παιχνίδι της διάσπασης δεν θα παιχτεί στα δικαστήρια, όπου θα κατακυρωθεί ίσως ο τίτλος του ΚΚΕ εσωτ. στον τελευταίο πλειοδότη, αλλά στις οργανώσεις του. Όταν έγινε το 4ο Συνέδριο, η Αναβάθμιση είχε κάτι λιγότερο από το 50% του κόμματος. Ποιος είναι σήμερα ο συσχετισμός δυνάμεων στις οργανώσεις;

Κάστρα της μετεξέλιξης και άρα του νέου φορέα είναι οι οργανώσεις της Α' Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Αντίθετα η αναβάθμιση ελέγχει σχεδόν πλήρως τις οργανώσεις των επιστημόνων και τον εργατικό τομέα (Βιομηχανική Αχτίδα, Κοινή Ωφέλεια). Στους χώρους αυτούς ο «νέος φορέας» θα στηριχτεί αναγκαστικά σε μεμονωμένα ονόματα, όπως ο Γ.Γ. του Δ.Σ.Α. Φ. Κουβέλης, ο πρόεδρος της ΟΙΕΛΕ Γ. Φυσάκης ή ο Δ. Χατζηρωκράτης, μέλος της

εκλεγμένης διοίκησης της ΓΣΕΕ.

Μοιρασμένα είναι τα πράγματα στην Β' Αθήνας όπου ως γνωστόν εκλέγεται βουλευτής ο Λ. Κύρκος. Το γεγονός αυτό έδωσε αφορμή για χαιρέκακο σχόλιο στελέχους της Αναβάθμισης: «Χίλιους ψήφους αν χάσει ο Λ. Κύρκος στη Β' Αθηνών, δεν ξαναβγαίνει βουλευτής».

Μεγάλη πλειοψηφία στην οργάνωση του Πειραιά έχει η αναβάθμιση. Το ίδιο συνέβαινε και στην Πάτρα, όπου όμως η γραμμή της μη συμμετοχής στο Συνέδριο δεν πέρασε. Οι πατρινοί της αναβάθμισης αποφάσισαν να συμμετάσχουν και να παλαιψουν τις απόψεις τους «από τα μέσα».

Στις υπόλοιπες οργανώσεις η κατάσταση είναι η εξής: Μισές-μισές οι οργανώσεις της Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας, αλλά το περιφεριακό όργανο ελέγχεται από τους οπαδούς του νέου φορέα. Ίδια είναι η κατάσταση στην Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, όπου οι περισσότεροι ήθελαν κομμουνιστικό κόμμα αλλά σήμερα είναι αναποφάσιτοι.

Στην Κρήτη η ισορροπία μοιάζει να ανατρέπεται υπέρ του νέου φορέα, κυρίως μετά την προσχώρηση της 3ης άποψης (Μ. Γκαζής) στην πλειοψηφία της Κ.Ε.

Πλειοψηφία έχει η άποψη του νέου φορέα και στη Θεσσαλία με εξαίρεση τον Βόλο που υποστηρίζει

την αναβάθμιση. Αντίθετα οι περισσότερες οργανώσεις της Ηπείρου μαζί με την Κέρκυρα και τη Λευκάδα είναι με την Αναβάθμιση, ενώ μόνο στα Γιάννενα, τα πράγματα είναι μοιρασμένα.

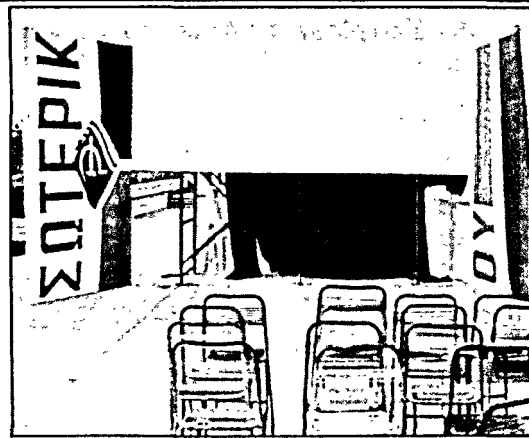
Στην Πελοπόννησο η πλειοψηφία είναι με την αναβάθμιση, ενώ οι υποστηρικτές του νέου φορέα είναι περισσότεροι στο Άργος και στην Κόρινθο. Το ίδιο γίνεται και στα νησιά του Αιγαίου, όπου εκτός από τη Σάμο και τη Ρόδο, κυριαρχεί η αναβάθμιση (κυρίως Ικαρία-Μυτιλήνη όπου και οι δυνατές οργανώσεις).

Τέλος η κατάσταση στον Ρήγα Φεραίο, τη νεολαία του ΚΚΕ εσωτ., εμφανίζεται ιδιόρρυθμη. Ενώ, η πλειοψηφία της οργάνωσης αλλά και των καθοδηγητικών οργάνων πρόκειται στην τάση της αναβάθμισης, η ηγεσία του Ρήγα και ο Γραμματέας του Ν. Φίλης φαίνεται να πιστεύουν πως είναι δυνατόν να κρατήσουν τη νεολαία έξω από την επικείμενη διάσπαση. Ο Ρήγας πάντως αναμένεται να αποφασίσει σύντομα ότι δεν μετέχει στο ιδρυτικό συνέδριο του νέου φορέα. Το θέμα είναι αν ο Λ. Κύρκος και η πλειοψηφία της Κ.Ε. θα αρκестούν σ' αυτή την αιώνια ουδετερότητα του Ρήγα Φεραίου, ή θα επιδιώξουν οπωσδήποτε τη συμμετοχή των νεολαίων που επηρεάζουν στο συνέδριο της Ν.Ε.Α.

Κ.Β.

Δ Ι Α Σ Π Α Σ Η

ΠΟΙΟΣ-ΠΟΙΟΝ

Οι συσχετισμοί στην Κ.Ε.

Από τα 35 μέλη που εξέλεξε η αναβάθμιση στην Κ.Ε. τα 29 υπέγραψαν το γνωστό κείμενο περί μη συμμετοχής στο νέο φορέα. Άλλοι δύο (απόντες από την έκτακτη σύνοδο της Κ.Ε.) θεωρείται ότι το προσυπογράφουν (Μάλαμα από τη Σουηδία, Θάνος από τη Λευκάδα). Ένας (ο Ν. Μανιός) έχει αποχωρήσει από το ΚΚΕ εσωτ. αλλά συνεχίζει να υποστηρίζει την τάση της αναβάθμισης. Ένας ακόμη (Χριστογιώργος) απείχε από τη διαδικασία και παραιτήθηκε από την Κ.Ε. Τέλος δύο από τους ιστορικούς ηγέτες του ΚΚΕ εσωτ., ο Μπάμπης Δρακόπουλος και ο Λευτέρης Ελευθερίου, θα συμμετάσχουν στο Συνέδριο πειθαρχώντας στην πλειοψηφία της Κ.Ε., αλλά παραμένουν αμετακίνητοι στην άποψή τους όσον αφορά τον κομμουνιστικό χαρακτήρα του κόμματος.

Έτσι, σε επίπεδο Κ.Ε. η αναβάθμιση δεν είχε απώλειες προς την κατεύθυνση του νέου φορέα. Η σημερινή πλειοψηφία στην Κ.Ε. στηρίχτηκε κυρίως στην πολύ στενή συνεργασία της μετεξέλιξης (Λ. Κύρκος) με την ονομαζόμενη «3η άποψη» (κυρίως Κ. Φιλίνης). Όμως η διαφαινόμενη αποχώρηση της αναβάθμισης από το νέο φορέα τροποποιεί άρδην

τους συσχετισμούς στη σημερινή πλειοψηφία.

Είναι γνωστό πως ο Λ. Κύρκος κρατούσε μέχρι σήμερα μια λεπτή ισορροπία στο εσωτερικό της ίδιας του της τάσης (μετεξέλιξη) ανάμεσα σε οπαδούς της συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ και σε οπαδούς της συνεργασίας με το ΚΚΕ. Κρατούσε ακόμη – όπως κρατά πάντα – της πολιτικές πρωτοβουλίες αποκλειστικά για τον εαυτό του.

Η αποχώρηση της αναβάθμισης, που κρατούσε με συνέπεια μια αντι-ΚΚΕ στάση, ανατρέπει την ισορροπία τόσο στο επίπεδο Κ.Ε., όσο και στις οργανώσεις. Είναι γνωστό π.χ. πως η αυτόνομη κάθοδος του ΚΚΕ εσωτ. στις εκλογές του Δήμου της Αθήνας έγινε δυνατή μόνο με τις ψήφους της αναβάθμισης, ενώ οι οργανώσεις της Α' Αθήνας (πρόκειται στους φιλο-ΚΚΕ της μετεξέλιξης) ψήφισαν σε ποσοστό 70% τη συνεργασία με το ΚΚΕ.

Στο συνέδριο του νέου φορέα η τάση που υποστηρίζει τη συμμαχία με το ΚΚΕ θα φτάσει πανίσχυρη ελέγχοντας Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Βασικοί εκπρόσωποί της είναι οι Π. Κουναλάκης, Σ. Βαλντέν, Γ. Βούλγαρης, Έλλη Παπακωνσταντίνου, Δ. Γιατζόγλου, Τ. Τρίκας (υπεύθυνος των Διεθνών Σχέσεων).

Η τάση αυτή ενισχύεται ακόμη από ονόματα γνωστά σε μαζικούς χώρους, όπως ο Δ. Χατζηρωκράτης και ο Φ. Κουβέλης. Τέλος, ο Ν. Γουριώτης είναι βέβαιο πως προωθεί και αυτός παρόμοιες θέσεις.

Απέναντι σ' αυτή την σχηματικά φιλο-ΚΚΕ τάση, που μπορεί να μην αμφισβητεί την ηγεσία του Λ. Κύρκου αλλά διεκδικεί να διαμορφώνει καθοριστικά τις επιλογές του κόμματος, οι οπαδοί της συνεργασίας «κυρίως με το ΠΑΣΟΚ» είναι σε μάλλον δυσχερή θέση. Στηριγμένοι κυρίως στα στελέχη της Κ.Ε. (Α. Μπριλλάκης, Γρ. Γιάνναρος, Στ. Πιτσιόρλας) έχουν ελάχιστη επιρροή σε οργανώσεις, (ίσως μόνο στη Β' Αθήνας). Οι ελπίδες τους για αποκατάσταση της ισορροπίας στρέφονται κυρίως στις εξωθεν προσχωρήσεις, από το χώρο π.χ. της «κίνησης των 18». Ιδιαίτερα σημαντική απ' αυτή την άποψη θεωρείται η προσχώρηση στο νέο φορέα του Μ. Παπαγιαννάκη.

Η συνεργασία, με το ΠΑΣΟΚ υποστηρίζουν από τα στελέχη της μετεξέλιξης και οι Μ. Δαριώτης και Χ. Κομπολίτης, ενώ σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια συγκράτησης των ισορροπιών θα παίξει και η τώως «3η άποψη» δηλαδή οι Κ. Φιλίνης, Δ. Αλεξόπουλος, Μπ. Θεοδωρίδης κ.λπ.

Από τα άλλα στελέχη της «3ης άποψης» ο Θ. Αθανασίου δεν δέχτηκε να μπει στην προπαρασκευαστική επιτροπή του συνεδρίου, ενώ ο Ν. Ηλιόπουλος έχει φύγει στο εξωτερικό.

Τέλος οι Γ. Ρέγκας και Κ. Κωσταράκος θα συμμετάσχουν στο ιδρυτικό συνέδριο και θεωρείται ότι μάλλον θα υποστηρίξουν τη μερίδα που ευνοεί τη συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ.

Η εξέλιξη ή η ανατροπή αυτών των συσχετισμών στα πλαίσια της σημερινής πλειοψηφίας θα καθοριστεί σε μεγάλο βαθμό το μέλλον (αλλά και τη συνοχή) του υπό ίδρυση φορέα. Ίσως και η επικείμενη (:) συνάντηση Κύρκου-Φλωράκη να είναι ως προς τούτο ενδεικτική.

Κ.Β.

ΤΑ ΚΑΤΕΡΓΑ

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ότι οι απαράδεκτες συνθήκες λειτουργίας των κάτεργων της Κέρκυρας και του Γεντί-Κουλέ δεν πέρασαν στις πρώτες σελίδες όλων των εφημερίδων σαν ένα στοιχειώδες πρόβλημα εξευτελισμού κάθε ανθρώπινης αξιοπρέπειας, αλλά όταν το Υπουργείο Δικαιοσύνης πιάστηκε στα πράσα στην προσπάθειά του να εξαφανίσει τη δεύτερη έκθεση-καταπέλτη εισαγγελικού λειτουργού, αφού είχε ήδη ρίξει στον Καιάδα την «χοντρο-Γιαταγάνα», είναι ένδειξη της πολιτικής κουλτούρας του τόπου μας. Η συνέχεια είναι γνωστή: Η Νέα Δημοκρατία θα κατηγορεί το ΠΑΣΟΚ γι' αυτά που κάνει, και το ΠΑΣΟΚ θα της αντιτείνει ότι «δεν δικαιούται για να ομιλεί». Αυτή είναι η πρώτη, και πιο πιθανή, εκδοχή για τη μεθόδευση να παρακαμφθεί το πρόβλημα.

Η δεύτερη, και πιο επικίνδυνη, θα ήταν μια φυγή προς τα μπρος της κυβέρνησης, συνδυασμένη με την προσωποποίηση του προβλήματος. Κάποιοι ανεκδιήγητοι, όπως ο διευθυντής της Κέρκυρας Κόλλας ή ο μπροστάρης στο ξεπέραςμα της γραφειοκρατίας αρχιφυλάκας του Γεντί-Κουλέ Νίτσος, θα θεωρηθούν υπεύθυνοι για τον θεσμοθετημένο εξανδραποδισμό ανθρώπων, στο όνομα του ελληνικού λαού, και η απομάκρυνσή τους θα πανηγυρισθεί δεόντως. Αν μάλιστα το ξεκαθάρισμα αυτό περιλάμβανε και κανέναν ανώτερο κρατικό λειτουργό, πράγμα απίθανο με τα σημερινά δεδομένα, θα γινόμασταν δέκτες ενός ορμηγού που θα διατράνωνε, με βαθιά συγκίνηση πάντα, το θρίαμβο των δυνάμεων του καλού.

Μια άλλη μέθοδος αντιμετώπισης είναι το να φορτωθεί το πρόβλημα στην έλλειψη του κατάλληλου νομικού πλαισίου. Έτσι θα ξεθαφτεί εκείνη η στοιχειωμένη επιτροπή για την αναμόρφωση του σωφρονιστικού Κώδικα, από την οποία έχουν παραιτηθεί ήδη οι περισσότεροι άνθρωποι που σέβονται τον εαυτό τους, και ως δια μαγείας ο θεσμός θα μεταμορφωθεί και ο κρατούμενος θα γίνει το χαϊδεμένο παιδί στα χέρια φυλάκων που θα προσπαθούν να τον αναμορφώσουν και να τον επανεντάξουν στην κοινωνία.

Ας μου επιτραπεί πάντως η παρατήρηση ότι από μια τέτοια προσπάθεια δεν θα έπρεπε να λείπουν άνθρωποι σαν τον κύριο Κόλλα και τους άλλους παρόμοιους πρωταθλητές της επιβίωσης, που θα διδασκαν στους κρατούμενους πώς να παρανομούν δίχως συνέπειες, βασικά δηλαδή στοιχεία της κοινωνικής ένταξης και ανέλιξης στην σημερινή ζοφερή κοινωνική πραγματικότητα.

Την ώρα που θα παίζονται αυτά τα παιχνίδια, οι κρατούμενοι στην Κέρκυρα, στη συντριπτική τους πλειοψηφία θα συνεχίσουν να απέχουν από το συσσίτιο, της φυλακής, για περισσότερο από ένα μήνα. Δεν ζητούν την απομάκρυνση του κυρίου Κόλλα, γιατί απαξιούν να ασχοληθούν με ένα πιόνι του μηχανισμού ισοπέδωσης κάθε κοινωνικής ανησυχίας και κάθε ανθρώπινης ευαισθησίας τους. Ζητούν να κλείσει τώρα το κάτεργο της Κέρκυρας, και μέσα στην απόγνωσή τους αναγκάζονται να προτείνουν οι ίδιοι τα μέτρα που πρέπει να παρθούν μέχρι την ολοκληρωτική ικανοποίηση της απαίτησής τους αυτής.

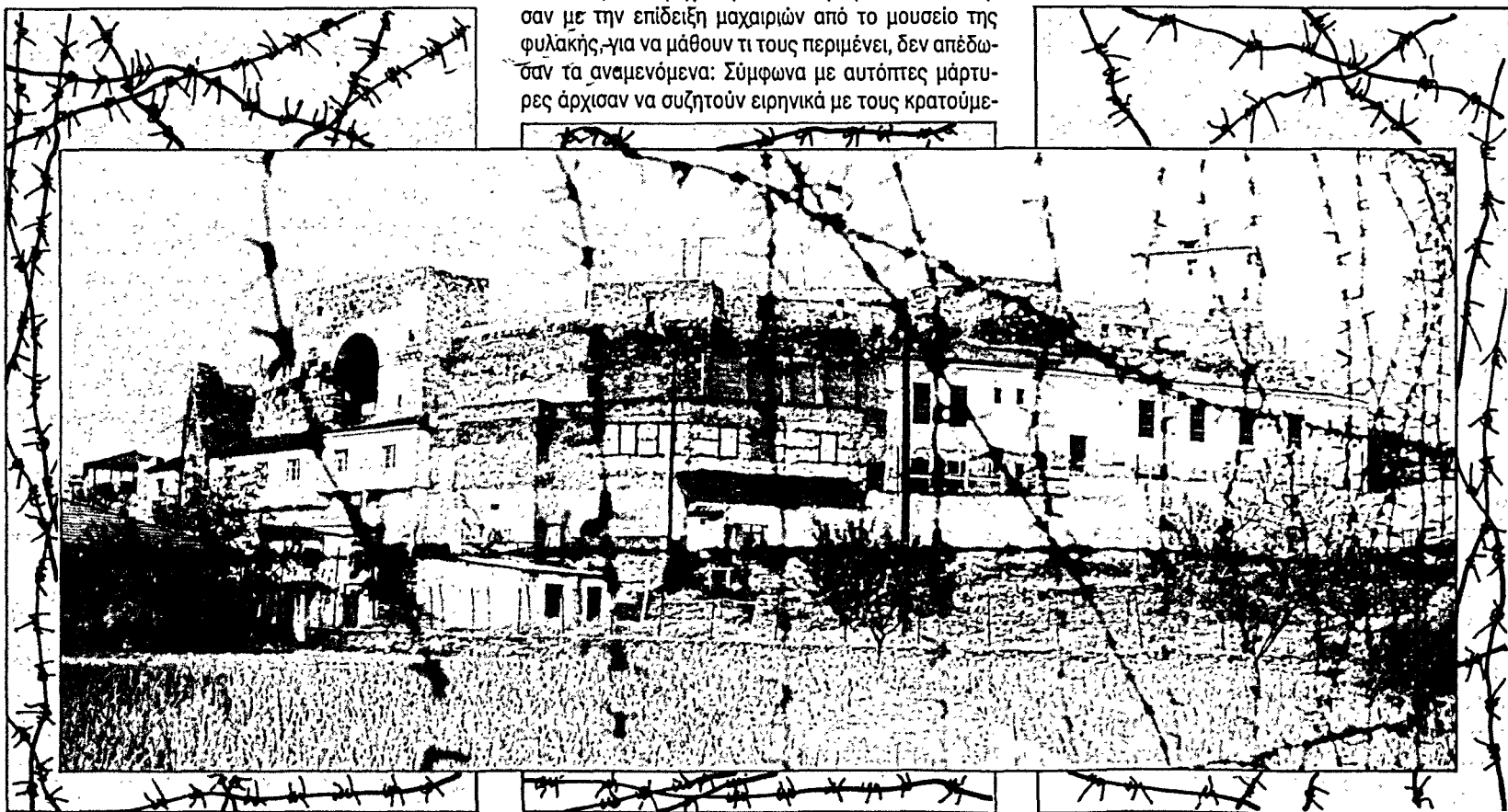
Τις κινητοποιήσεις αυτές των κρατουμένων το Υπουργείο Δικαιοσύνης πρώτα τις διέψευσε, μετά τις υποβάθμισε και τέλος για να τις αντιμετωπίσει, άρχισε να διαβάλλει και να παραπληροφορεί. Η εντελώς ειρηνική διαμαρτυρία έγινε στάση, και θρέθηκαν και οι πρωτεργάτες: Οι «επικίνδυνοι φονιάδες» Πετρόπουλος και Παπαδόπουλος, ο «άνθρωπος της χρονιάς» Ρωχάμης, μέχρι και ο «Δράκος» Παπαχρόνης ξεθάφτηκε, και παρουσιάστηκαν στο προσκήνιο να ηγούνται μια δεκάδα ανθρώπων τους. Εφημερίδες που δηλώνουν προοδευτικές μετέφεραν, δίχως τον παραμικρό σκεπτικισμό, τις αποκλειστικές πληροφορίες της ασφάλειας ότι οι κινητοποιήσεις υποκινούνται από εκείνους που θέλουν να κλείσει το κάτεργο για λόγους ιδιοτελείς, ίσως για να πάρουν τη θέση του κ. Κόλλα. Στο τέλος επιστρατεύθηκαν και τα ΜΑΤ, τα οποία παρά το ψυχολογικό ντοπάρισμα που υπέστησαν με την επίδειξη μαχαιριών από το μουσείο της φυλακής, για να μάθουν τι τους περιμένει, δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα: Σύμφωνα με αυτόπτες μάρτυρες άρχισαν να συζητούν ειρηνικά με τους κρατούμε-

νους, συμφωνώντας για τις απαράδεκτες συνθήκες της φυλακής.

Όλες αυτές οι μεθοδεύσεις και παλιές είναι και δοκιμασμένες. Και το ίδιο ανελέητη είναι και η αντιμετώπιση εκείνων που θα προσπαθήσουν να σπάσουν τον τοίχο της σιωπής που περιβάλλει τα σύγχρονα κολαστήρια. Νέες σκευωρίες ετοιμάζονται, για να αποτελιώσουν την Κατερίνα Ιατροπούλου, όσο για την αντισυμβαλλόμενη Γιαταγάνα, έγινε η ίδια κατηγορούμενη. Σε μια αγαστή συνεργασία, η πολιτική ηγεσία κωφεύει τις παρανομίες των σωφρονιστικών υπαλλήλων, επειδή έτσι εξυμνητούνται οι διακηρυγμένοι στόχοι του εγκλεισμού: Η εκδήλωση της κοινωνικής και ηθικής απαξίας για όλη την προσωπικότητα του κρατούμενου. Η ποινή πρέπει να βιωθεί σαν τιμωρία, ο κρατούμενος πρέπει να καταστεί κοινωνικά ακίνδυνος, δηλαδή ανενεργός και αδιάφορος.

Όμως, σήμερα, κανένας δεν μπορεί να επικαλεσθεί την άγνοια ή την εκμετάλλευση της καλής του πίστης από ανάξιους υφιστάμενους. Οι αντισυμβαλλόμενες και αντικείμενες σε σειρά κανόνων του διεθνούς δικαίου σημερινές πρακτικές, οι εξευτελιστικές και παράνομες ακόμα και με τον ισχύοντα Σωφρονιστικό Κώδικα συνθήκες διαβίωσης στις περισσότερες φυλακές, και ιδίως στα κάτεργα της Κέρκυρας και του Γεντί Κουλέ είναι καθημερινές και αυταπόδεικτες. Η κοινωνία μας εφ' όσον εξακολουθεί να πιστεύει στην αναγκαιότητα και την αποτελεσματικότητα της φυλακής, έχει τουλάχιστον την υποχρέωση να αναλάβει την ευθύνη και την επίβλεψή της. Η πλήρης εξέλιξη κάθε σεβασμού στην αξιοπρέπεια, την ασφάλεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των κρατουμένων δεν είναι ευθύνη κάποιων ειδικών που θα κληθούν να αντικαταστήσουν τους σημερινούς ανειδίκευτους, ερήμην μας. Είναι ευθύνη όλων των πολιτών, που έχουν την υποχρέωση να απαιτήσουν το άμεσο κλείσιμο της Κέρκυρας και του Γεντί-Κουλέ, και να ακυρώσουν κάθε προσπάθεια αποπροσανατολισμού των απαιτήσεων αυτών, με σκευωρίες του τύπου Ιατροπούλου και Γιαταγάνα.

Θόδωρος Μιχαλόπουλος

ΜΕ ΤΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ το τουρκικό ραδιόφωνο και η τηλεόραση άρχισαν να ανακοινώνουν ότι κύριο υπαίτιο για τη «σύγχυση» που επικρατούσε πριν τις 12 Σεπτεμβρη στη χώρα ήταν τα πανεπιστήμια γι' αυτό έπρεπε να λογοδοτήσουν. Μεταξύ των επιτροπών που συγκρότησαν οι στρατιωτικοί στη Βουλή και οι οποίες μελετούσαν το «πώς θα σωθεί η Τουρκία» θεωρήθηκε αυτονόητο να συγκροτηθεί και μια επιτροπή για τα πανεπιστήμια.

Δύο μήνες αργότερα φαίνεται πως στο κεφάλι των στρατιωτικών είχε σχηματιστεί το πανεπιστημιακό μοντέλο που θα καθοριζόταν με τον νόμο για τον Οργανισμό Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΥÖK).

Τελικά στις 4 Νοέμβρη του '81 δημοσιεύεται στην εφημερίδα της κυβέρνησης ο νόμος για τον ΟΑΕ ο οποίος είχε εκ των προτέρων προκαλέσει έντονες συζητήσεις κι αντιδράσεις και στον οποίο δήλωσαν την αντίθεσή τους με αίτηση 3.000 ανώτατοι εκπαιδευτικοί. Ακολούθησε εκκαθάριση (μέσα σε τρία χρόνια απολύθηκαν ή αναγκάστηκαν να παραιτηθούν 4.970 άτομα) κι η απομάκρυνση από το χώρο του πανεπιστημίου αναγνωρισμένων κι επιφανών επιστημόνων, γνωστών για τις δημοκρατικές και προοδευτικές τους ιδέες.

Τα 8 μέλη που βρίσκονται στην κορυφή της πυραμίδας του ΟΑΕ διορίζονται από τον ίδιο τον Κ. Εβρέν, παρακάτω 6 άτομα διορίζει το Υπ. Συμβούλιο, 2 το Υπ. Παιδείας, 1 το Γεν. Επιτελείο Στρατού, και 8 η διαπανεπιστημιακή επιτροπή. Όλα τα μέλη πρέπει να εγκριθούν από τον αρχηγό του κράτους που έχει το δικαίωμα να διορίζει ο ίδιος τους πρυτάνεις, ενώ τους κοσμήτορες και καθηγητές εκλέγει ο ΟΑΕ και τους καθηγητές οι πρυτάνεις. Κατ' αυτόν τον τρόπο καταργείται εντελώς ο μηχανισμός συμμετοχής του διδακτικού προσωπικού στις αποφάσεις για την παιδεία και τη διδασκαλία καθώς και το δικαίωμα να εκλέγουν τους προέδρους στα τμήματα, τους κοσμήτορες και τους πρυτάνεις. Στη διαπανεπιστημιακή επιτροπή συμμετέχουν πρυτάνεις διορισμένοι από τον αρχηγό τους κράτους, ένας καθηγητής διορισμένος από το Γεν. Επιτελείο Στρατού κι ένας από τον γερουσία του πανεπιστημίου. Μ' άλλα λόγια είναι ένας φαύλος κύκλος όπου συναντιώνται παντού τα ίδια και τα ίδια πρόσωπα.

Οι δραστηριότητες του ΟΑΕ δεν περιορίζονται μονάχα στον τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Επεκτείνονται και σ' άλλους φορείς όπως ο Οργανισμός Γλώσσας Ατατούρκ, ο Οργανισμός Ιστορίας Ατατούρκ, το Κέντρο Έρευνας Ατατούρκ, το Πολιτιστικό κέντρο Ατατούρκ και φυσικά στην Τουρκική Ραδιοτηλεόραση, της οποίας η Ανώτατη Επιτροπή Ελέγχου συγκροτείται από 4 μέλη που διορίζει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ενώ συμμετέχουν και ο αρχηγός του Γεν. Επιτελείου, ο Γ.Γ. του Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας και ο Πρόεδρος είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Ο νόμος για τον ΟΑΕ έχει λανσαριστεί από τους υποστηρικτές του σαν ένας σύγχρονος πανεπιστημιακός νόμος. Όμως είναι τόσο απογυμνωμένος από κάθε δημοκρατική παράδοση που αρκεί ν' αναφέρουμε ότι έχει πολλά κοινά με τον πανεπιστημιακό νόμο της Γαλλίας του 1806. Επίσης όπως έχει αναφέρει και το περιοδικό Science πριν 4 χρόνια ο νόμος του ΟΑΕ μοιάζει πολύ μ' αυτόν που ισχύει στη Χιλή του Πινοσέτ. Αυτό είναι ενδεικτικό γιατί κι εκεί εφαρμόζεται η ίδια οικονομική πολιτική με την Τουρκία. Το δόγμα Freidman, με τις αποφάσεις που είναι γνωστές σαν «αποφάσεις της 24 Γενάρη» εφαρμόζεται από το '80 στη χώρα. Ο νόμος για τον ΟΑΕ ήταν ο πιο κατάλληλος για να εμποδίσει την κοινωνική αντίδραση που θα προκαλούσαν τ' αποτελέσματα της οικονομικής πολιτικής, ειδικότερα ν' αποτρέψει την αντιπολίτευση που θα προερχόταν από το χώρο των πανεπιστημίων. Στον τομέα αυτό ο ΟΑΕ μπορούμε να πούμε ότι είχε επιτυχία. Πράγματι φίμωσε το πανεπιστήμιο και το αποξένωσε από την κοινωνία και τα κοινωνικά προβλήματα. Γι' αυτό ο ΟΑΕ είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τις οικονομικές αποφάσεις της 24 Γενάρη.

Το σύγχρονο πανεπιστήμιο πρέπει να είναι ένας θεσμός που πάνω απ' όλα να μπορεί ν' αφομοιώνει τη

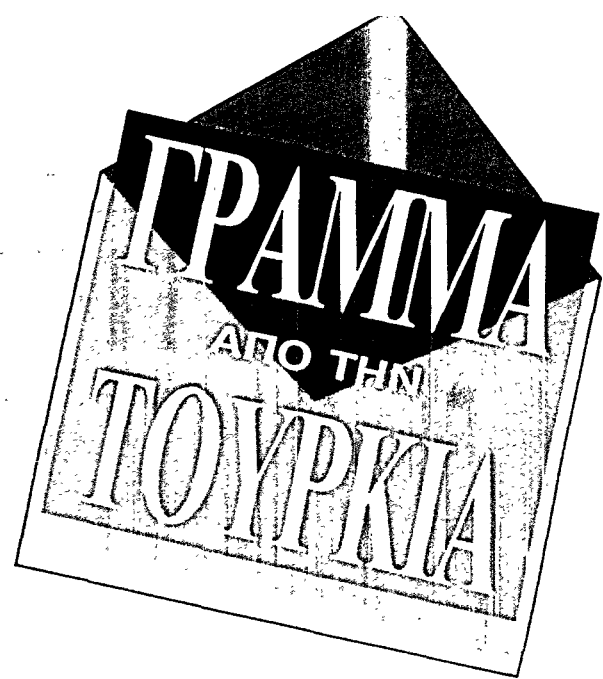
συσσωρευμένη στην εποχή του γνώση με κυρίαρχο στοιχείο του τον επιστημονικό διάλογο και την παραγωγή κριτικής γνώσης, τη μελέτη, την έρευνα έχοντας ως σκοπό την πρόοδο της κοινωνίας. Γι' αυτό χρειάζεται ελευθερία σκέψης και δημοκρατία. Όλα αυτά όμως σήμερα έχουν αποκλειστεί εντελώς. Το πανεπιστημιακό σύστημα διδασκαλίας δεν διαφέρει από εκείνο της Μέσης Εκπαίδευσης. Οι φοιτητές αποστηθίζουν τη διδασκαλία που τους προσφέρεται για να την επιστρέψουν στις εξετάσεις που γίνονται τρεις φορές σε κάθε μάθημα, ανά δυο φορές το χρόνο, και οι οποίες γίνονται με τεστ, πράγμα αδιανόητο και μάλιστα για τις εφαρμοσμένες επιστήμες. Εδώ βέβαια πρέπει να τονίσουμε ότι οι απολύσεις και παραιτήσεις του διδακτικού προσωπικού είχαν σαν επακόλουθο την υποβάθμιση των σπουδών αφού πολλές έδρες έμειναν κενές και δεν διδάσκονται βασικά μαθήματα. (Παράδειγμα: στη Σχολή Ηλεκτρονικής του Πολυτεχνείου Μέσης Ανατολής από τους 9 καθηγητές απόμειναν 4, από τους 32 υφηγητές 10 και από τους 101 βοηθούς 35 ενώ ο αριθμός των φοιτητών έχει υπερδιπλασιαστεί).

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

ÜNİVERSİTELER ACILİYOR!

Άφισα του περιοδικού "GENCLİK ve TOPLUM" (Νεολαία και Κοινωνία) από παλαιότερο τεύχος του όπου παρουσιάζει τον İHSAN DOĞRAMACI από τους εμπνευστές και σύγχρονους πρόεδρο του ΟΑΕ. (Λεζάντα: Τα πανεπιστήμια ανοίγουν! Στο βιβλίο «YÖK M.O. 1982» ΟΑΕ 1982 π.Χ.).

Οι φοιτητές πέρα από τον αστυνόμευση, τρομοκρατία και καταπίεση (ντύσιμο, συμπεριφορά, έρευνες, ξυλοδαρμούς από τους ίδιους τους καθηγητές συχνά) υποχρεώνονται να παρακολουθούν σεμινάρια και διαλέξεις με θέματα όπως «Αίτια και στόχοι της τρομοκρατίας στην Τουρκία», «Εστίες προδοσίας», «Διασπαστικά κι ανατρεπτικά ρεύματα που απειλούν τον Κεμαλισμό» καθώς και ν' αγοράζουν βιβλία και μπροσούρες με παρομοια θέματα, εκδόσεις του ΟΑΕ.

Το 1960 με την αυτονομία που αναγνωρίζεται στο Πανεπιστήμιο αλλά και με τη συμβολή κι άλλων παραγόντων (όπως η δημιουργία του Κρατικού Προγραμματισμού) σημειώνεται αξιόλογη πρόοδος σε ορισμένες επιστήμες όπως η κοινωνιολογία, η οικονομία κ.λ. Παράλληλα για πρώτη φορά ιδέες όπως ο σοσιαλισμός συζητούνται ανοιχτά κι αρχίζει ν' αναπτύσσεται ένας προβληματισμός με αναφορές πάνω στα δυτικά σχήματα. Ατή η πρόοδος ήταν ένας από τους βασικούς λόγους που οι στρατιωτικοί επιχείρησαν την εκκαθάριση στο πανεπιστήμιο. Γιατί όταν το πανεπιστήμιο παράγει γνώση μέσα σ' ένα αυτόνομο χώρο κι αποδυναμώνει την ιδεολογία του κατεστημένου τότε είναι επικίνδυνο και πρέπει να ελέγχεται. Αυτό στην πολυκομματική δύση δεν έχει τόση σημασία, σε χώρες όμως όπως η Τουρκία που είτε έχουν δημοκρατία είτε στρατιωτική ή άλλου είδους κυβέρνηση η πολιτική δεν ασκείται μέσα από πολυκομματικές δομές για ν' αποφευχθεί έτσι ο κίνδυνος της αλλαγής. Το σημείο της φιλοσοφικής εκκίνησης των πραξικοπηματιών είναι εμφανές στα πανεπιστήμια. Αναλύοντας τις ομιλίες του Κ. Εβρέν και των άλλων βλέπουμε να καταλήγουν σ' ένα πολύ απλό συμπέρασμα. Οι κινητοποιήσεις και η ριζοσπαστικοποίηση της νεολαίας γίνεται στο χώρο του πανεπιστημίου. Έχοντας αυτό σαν μούσουλα οραματίζονται ένα μοντέλο πανεπιστημίου ανάλογο με τη δική τους στρατιωτική σχολή. Στόχοι λοιπόν του ΟΑΕ και φυσικά των στρατιωτικών είναι:

- 1) Να εκπαιδεύσουν ανθρώπινο δυναμικό σύμφωνα με τις ανάγκες της Τουρκίας σε διεθνές επίπεδο και στα πλαίσια των γνωστών συμμαχιών. Μ' άλλα λόγια άτομα για συγκεκριμένους ρόλους όχι βέβαια του ερευνητή αλλά του εφαρμοστή άτομα για συγκεκριμένους ρόλους όχι βέβαια του ερευνητή αλλά του εφαρμοστή.
- 2) Παίρνοντας υπόψη τις κινητοποιήσεις της νεολαίας μεταξύ '60-'80 να καλλιεργούνται νέες γενιές άβουλες, που δεν θα σκέπτονται, δεν προβληματίζονται και θα «κοιτάνε τη δουλειά τους», έτοιμες να δεχτούν τον αυταρχισμό και την προβατοποίηση. Έτσι θα εξασφαλίζονται οι εγγυήσεις για το μελλοντικά προβλεπόμενο σύστημα.
- 3) Η οργάνωση συγγενικών και συμμαχικών ιδεολογιών όπως ο ισλαμισμός κι ο εθνικισμός.

Το πανεπιστημιακό σύστημα που επιβάλλει ο ΟΑΕ είναι ένα σύστημα ανάλογο με το μιλιταριστικό. Λειτουργεί με τη διαδικασία της «διαταγής-εκτέλεσης», μόνο από τα πάνω προς τα κάτω. Με το σύστημα αυτό η χούντα έχει σκοπό να επιβάλλει και να αναπαράγει την συνολική ιδεολογία της 12 Σεπτεμβρη επενδύοντας στη χειραγώγηση των επερχόμενων γενεών.

Μουράτ Αϊντίν

Η ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

ΓΙΟΡΤΑΖΕΙ ΤΟ ΝΕΟ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Με ομάδα αγωνιστών από την Ελλάδα θρέθηκε τον Ιανουάριο στη Νικαράουα η Τασία Χριστοδουλοπούλου, τις μέρες που γιορταζόταν το νέο σύνταγμα. Τις πρώτες εντυπώσεις της δημοσιεύουμε παρακάτω. Στο επόμενο τεύχος θα ακολουθήσει μια ανάλυση για το σύνταγμα της ελεύθερης Νικαράουας.

ΣΤΙΣ 9 ΓΕΝΑΡΗ 1987, δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα της κυβερνήσεως το νέο σύνταγμα της ελεύθερης Νικαράουας. Στη Μανάγουα, πρωτεύουσα της Νικαράουα, γιορτάστηκε το γεγονός με διαδήλωση-συγκέντρωση στην πλατεία της Επανάστασης: Πάνω από 25.000 κόσμος, με συνθήματα «ΔΕΝ ΘΑ ΠΕΡΑΣΕΙ» «ΕΔΩ ΚΙ ΕΚΕΙ Ο ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ ΘΑ ΧΤΥΠΗΘΕΙ» «ΛΑΪΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ» κ.λπ. νέοι, γυναίκες, παιδιά και φαντάροι αλλά και μπριγκαντίστες απ' όλες τις χώρες, γιόρτασαν το νέο τους σύνταγμα που συμπυκνώνει τις κατακτήσεις της επανάστασης του 1979.

Επτά χρόνια μετά την επανάσταση, επτά χρόνια πολέμου, επτά χρόνια υπεράνθρωπης προσπάθειας για επιβίωση κι ο λαός της Νικαράουα συνεχίζει να ναι αισιόδοξος. Στη διαδήλωση αυτή στην πλατεία

της Επανάστασης, που ήταν ταυτόχρονα και υποδοχή στον πρόεδρο του Περού Αλάν Γκαρσία, αυτό που σ' εντυπωσίαζε δεν ήταν το πάθος κι η ζωντάνια, μια και σ' αυτό ήταν συγκρίσιμη με ελληνικές διαδηλώσεις, όσο η ανεπισημότητα της εκδήλωσης, το ασύντακτο των διαδηλωτών, που θέβαια ήταν αντίστοιχο με την παρουσία του Συμβουλίου των «9» στην εξέδρα των επισήμων, με στρατιωτική στολή αγγαρείας. Μετά το τέλος της συγκέντρωσης πραγματοποιήσαν διαδήλωση 2.000 οπαδοί του ακροδεξιού κόμματος «Σοσιαλχριστιανικό» που δεν είχε πάρει μέρος στις εκλογές και τμήματα του Συντηρητικού Κόμματος, διαμαρτυρόμενοι για την αντιδημοκρατικότητα της κυβέρνησης των Σαντινίστας. Η συγκέντρωση επιτράπηκε απ' τις αρχές παρόλο που ίσχυε κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

Το σύνταγμα αυτό που κατάρτισε η συντακτική βουλή της Ελεύθερης Νικαράουας στις 19 Νοέμβρη 1986 ψηφίστηκε σχεδόν απ' το σύνολο των βουλευτών, εκτός απ' τους βουλευτές του MAP-L.L., τους βουλευτές του φιλελεύθερου κόμματος (PLI) και μερικούς βουλευτούς του Συντηρητικού κόμματος, παρόλο που όλοι οι βουλευτές των κομμάτων συμμετείχαν στη συζήτηση, στη δε ψήφιση κατ' άρθρο υπήρχε ομοφωνία ή μεγάλη πλειοψηφία.

Το σημαντικό ήταν όμως η διαδικασία για την ψήφιση του συντάγματος που κράτησε δύο χρόνια που συμμετείχαν σ' αυτή όλες οι λαϊκές οργανώσεις με τις δικές τους προτάσεις με 73 προσχέδια οι αγρότες, οι εργάτες, οι σπουδαστές, οι νέοι, οι γυναίκες, η εκκλησία κ.λπ. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, στη συζήτηση για το σύνταγμα πήραν μέρος πάνω από 100.000 άτομα μέσα από λαϊκές συνελεύσεις.

Η βουλή της Νικαράουα που προέκυψε απ' τις εκλογές του 1985 δεσμεύτηκε μέσα σε δύο χρόνια να ψηφίσει το νέο σύνταγμα, έτσι εξέλεξε δύο πλουραλιστικές επιτροπές, την Συνταγματική επιτροπή και την Διεθνή επιτροπή, που ανέλαβε να μελετήσει τα συντάγματα όλων των χωρών του κόσμου και ιδιαίτερα των χωρών της Λατινικής Αμερικής, με επιτόπιες επισκέψεις και ανταλλαγή απόψεων με τις ενώσεις των νομικών όλων των χωρών.

Οι αρχές του συντάγματος είναι οι αρχές της επανάστασης. Η ανεξαρτησία, η κυριαρχία, η αυτοδιάθεση, ο πολιτικός πλουραλισμός κι η μικτή οικονομία. Πολύ συνοπτικά σημειώνω ορισμένα άρθρα του συντάγματος που έχουν μια πρωτοτυπία: Το δικαίωμα στη ζωή, μέσα από την κατάργηση της θανατικής ποινής και των ισόθιων δεσμών και τον καθορισμό ανώτερης ποινής κατά συγχώνευση τα 30 χρόνια. Το σύνταγμα ορίζει ότι η Νικαράουα δεν έχει επίσημη θρησκεία παρ' όλο που όλοι οι Νικαραγουανοί είναι βαθιά θρησκευόμενοι και Καθολικοί. Αναγνωρίζει νομικά το γάμο και την ελεύθερη συμβίωση. Την ισότητα γυναικών και αντρών, παιδιών και γέροντων. Κατοχυρώνει την ελευθερία δράσης όλων των κομμάτων εκτός από τα κόμματα που είναι οπαδοί του παλιού καθεστώτος ή θέλουν να εγκαθιδρύνουν ένα παρόμοιο καθεστώς. Ακόμα κατοχυρώνει τη δυνατότητα στα κόμματα να έχουν και αντάρτικο τμήμα εφ' όσον οι σκοποί τους το προβλέπουν. Επίσης οι πολίτες την Νικαράουα έχουν το δικαίωμα της ελεύθερης εγκατάστασης μέσα στη χώρα και ελευθερία εισόδου και εξόδου απ' τη Νικαράουα. Παράλληλα κατοχυρώνει την άμεση και την αντιπροσωπευτική δημοκρατία και τον λαϊκό έλεγχο στην κυβέρνηση και σε όλες τις αρχές. Έχουν θεσπιστεί σε 4 εξουσίες του κράτους, η νομοθετική, η εκτελεστική, η δικαστική και η εκλογική η οποία καθορίζει όλα τα ζητήματα των εκλογών ανεξάρτητα απ' την εκτελεστική εξουσία και που τα μέλη της εκλεγόνται απ' τη βουλή. Ο πρόεδρος κι ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης εκλέγονται απ' το λαό. Από τη βουλή εκλέγονται τα 7 μέλη του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Απ' αυτά, τα 2 είναι του Συντηρητικού κόμματος, 1 του Φιλελεύθερου, 3 των Σαντινίστας και 1 ανεξάρτητος.

Σ' αυτή τη μικρή χώρα της κεντρικής Αμερικής με τα 3 εκατ. κατοίκους, σ' αυτή τη χώρα των παιδιών του μέλλοντος - 1,5 εκατ. είναι παιδιά, από 1-15 ετών - σ' αυτή τη χώρα με τους 85.000 νεκρούς - 50.000 στην επανάσταση και 35.000 στα 7 χρόνια πολέμου με τους Κόντρας, με μια οικονομία που στηρίζεται στην αγροτική παραγωγή για να ξεπληρώσει το δύσβαχτο εξωτερικής χρέος σε δολάρια, σ' αυτή την χώρα που όλα μοιάζουν μεταθιατικά και δύσκολα, συντελείται ένα επαναστατικό πείραμα τεράστιας σημασίας, αν όχι για το παγκόσμιο κίνημα, τουλάχιστον για τις εξελίξεις στην Αμερικάνικη Ήπειρο.

Τασία Χριστοδουλοπούλου

Γ Κ Ο Ρ Μ Π Α Τ Σ Ω Φ Κ Α Ι Τ Ε Ν Γ Κ

ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΗ «ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ» ΣΤΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

Η ΞΑΦΝΙΚΗ ΚΡΙΣΗ που ξέσπασε στην ηγεσία του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος με την παραίτηση του Γενικού του Γραμματέα Χου, του στενότερου συνεργάτη του Ντένγκ-Ξιάο-Πινγκ, και που προοριζόνταν να τον διαδεχθεί, επισημαίνει τις δομικές δυσκολίες της «Μεταρρύθμισης» στις χώρες του «υπαρκτού Σοσιαλισμού». Η κρίση αυτή θεωρείται η σπουδαιότερη στην Κίνα, από τότε που έπεσε η «Κλίκα των Τεσσάρων» και εδραιώθηκε στην εξουσία ο Ντένγκ-Ξιάο-Πινγκ (1978).

Την ώρα που στην ΕΣΣΔ η νέα σοβιετική ηγεσία υπό τον Μ. Γκορμπατσώφ, επιταχύνει κι αυτή τα μέτρα της «μεταρρύθμισης», τα γεγονότα της Κίνας αποκτούν μεγαλύτερη, βασική, θεωρητική, και πρακτική σημασία. Για να γίνει κατανοητή η όλη υπόθεση, πρέπει να κάνουμε μια σύντομη αναδρομή σε βασικές έννοιες του τρόπου «μετάβασης από τον καπιταλισμό στον σοσιαλισμό» όπως το πρόβλημα αυτό είχε αντιμετωπιστεί από τους θεωρητικούς του Μαρξισμού, τον Μαρξ τον ίδιο, και μετά τον Λένιν, τον Τρότσκι, τον Μπουχαρίν, για ν' αναφέρουμε τους σπουδαιότερους. Όλοι αυτοί, αρχίζοντας από τον

Μαρξ, είχαν θεωρήσει ότι η μετάβαση γίνεται στον οικονομικό τομέα, όχι απότομα και γραφειοκρατικά, με μια άμεση γενική κρατικοποίηση του συνόλου της οικονομίας, αλλά με μια κατ' αρχή κρατικοποίηση των βασικών και μόνο «μέσων παραγωγής». Δηλαδή ιδίως των μεγάλων βιομηχανικών επιχειρήσεων, των Τραπεζών, και κρατικό έλεγχο του εξωτερικού εμπορίου. Αντίθετα τόσο ο τομέας της αγροτικής οικονομίας, όσο και εκείνος διαφόρων υπηρεσιών, μικροεμπορίου, βιοτεχνίας και άλλων, θάπρεπε να κρατικοποιηθεί, περνώντας από το προηγούμενο στάδιο θεληματικής συνεταιριστικής συνεργασίας των ενδιαφερομένων. Όχι αναγκαστικά, και γραφειοκρατικά, όπως έκανε ο Στάλιν με την απότομη στροφή του στα τέλη των ετών 1920 στην ΕΣΣΔ, όταν έθεσε άκαιρα τέρμα στην «Νέα Οικονομική Πολιτική» που είχε εγκαινιάσει από το 1922 ο Λένιν.

Η πείρα τώρα απέδειξε ότι η «Νέα Οικονομική Πολιτική» είναι παντού αναγκαία, και πρέπει να διατηρείται για μεγάλη χρονική περίοδο, ελεγχόμενη όμως αφ' ενός από τον δημοκρατικό σχεδιασμό της οικονομίας, και αφ' ετέρου την ευρυνόμενη σοσιαλιστική δημοκρατία, που διαρκώς μεταβιβάζει με-

γαλύτερη εξουσία από το Κράτος και το Κόμμα στην αυτοδιαχειριστική οργάνωση των μαζών.

Ο «σοσιαλισμός» στην μεταβατική μας εποχή, που θα κρατήσει μια ολόκληρη ιστορική περίοδο, ίσως μερικών αιώνων, δεν χτίζεται, ιδίως σε μια και μόνο καθυστερημένη χώρα, κυρίως οικονομικά, με την γενική κρατικοποίηση της οικονομίας, αλλά πολιτικά, με την εδραίωση δημοκρατικού πολιτικού συστήματος, βασιζόμενου στον αυτοδιαχειριστικό ρόλο των μαζών.

Τέτοιο σύστημα, επιτρέπει μεγαλύτερη οικονομική ελαστικότητα και ευελιξία, ώστε να ωριμάσουν υποκειμενικά και αντικειμενικά οι προϋποθέσεις για γενικότερη σοσιαλιστικοποίηση, (και όχι απλώς γραφειοκρατική κρατικοποίηση) των τομέων της αγροτικής οικονομίας, και των διαφόρων υπηρεσιών.

Με τον Στάλιν, και τον σταλινισμό του, οι βασικές αυτές έννοιες παραμορφώθηκαν, και επιχειρήθηκε θεληματική, γραφειοκρατική αυθαίρετη, αντιοικονομική, άκαιρη κρατικοποίηση του συνόλου της οικονομίας. Πράγμα που οδήγησε στην υπερσυγκέντρωση, και την αρτηριοσκληρωσή της, όπως συμβαίνει στην ΕΣΣΔ και στις χώρες του υπαρκτού Σοσιαλισμού. Γι' αυτό και πραγματικά χρειάζεται στις χώρες αυτές «Μεταρρύθμιση», «Νέα Οικονομική Πολιτική».

Όμως η πολιτική αυτή δεν μπορεί να περιορίζεται σε οικονομικά και μόνο μέτρα. Πρέπει να συνοδεύεται και από διεύρυνση των πολιτικών ελευθεριών, της πραγματικής σοσιαλιστικής αυτοδιαχειριζόμενης δημοκρατίας των παραγωγών και των πολιτών. Κι αυτή η ανάγκη θέτει μέγιστο πρόβλημα στην «πεφωτισμένη» πτέρυγα της κρατικής και κομματικής γραφειοκρατίας που εδραιώθηκε, επί σταλινισμού, στις Ανατολικές χώρες, και τώρα είναι απόλυτα αναγκασμένη να προσφύγει από τα «πάνω» στην οικονομική κατ' αρχή «μεταρρύθμιση».

Η «Μεταρρύθμιση» αυτή που αναγκαστικά πρέπει ν' αποκρατικοποιήσει ορισμένους τομείς της οικονομίας, και να προσφύγει στην βοήθεια της παγκόσμιας αγοράς, περικλείει κινδύνους. Θα δημιουργήσει κοινωνικές διαφοροποιήσεις, θα αναζωογονήσει νεοκαπιταλιστικές δυνάμεις και τάσεις, θα εντείνει κοινωνικούς ανταγωνισμούς. Αλλά όλοι αυτοί οι κίνδυνοι, αναπόφευκτοι, θα μπορούν ν' αντιμετωπισθούν ικανοποιητικά, αν παράλληλα διατηρείται ο δημοκρατικός σχεδιασμός της οικονομίας, και ιδίως αν διερύνεται συνεχώς η σοσιαλιστική δημοκρατία, αν πραγματικά δηλαδή ενισχύεται η δημοκρατική εξουσία των μαζών. Είναι σε θέση μια πτέρυγα της κομματικής και κρατικής γραφειοκρατίας, να συνδυάσει, από τα «πάνω», οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις; Τα κινεζικά γεγονότα απέδειξαν ότι το εγχείρημα είναι πολύ δύσκολο και ότι η λογική και δυναμική της «Μεταρρύθμισης» στον οικονομικό και μόνο τομέα, αναγκάζει την γραφειοκρατία, να πισωγυρίσει έντρομη μπροστά τις απρόβλεπτες συνέπειες της εμπειρικής της πολιτικής.

Όμως ο «κύβος ερρίφθη». Τόσο η Κίνα, όσο και η ΕΣΣΔ είναι υποχρεωμένες να επιμείνουν στην αναγκαιότητα της «Μεταρρύθμισης». Οι ιθύνουσες γραφειοκρατίες δεν ξέρουν πώς θα μπορέσουν να την διατηρήσουν σε ορισμένα και μόνο πλαίσια, ελεγχοντάς την.

Θα προχωρούν εμπειρικά, με θεαματικά πισωγυρίσματα, και νέα ανοίγματα, θέτοντας σε κίνηση ολόκληρη την κοινωνία.

Έχει τεράστιο θεωρητικό και πρακτικό ενδιαφέρον ο πειραματισμός που γίνεται στις χώρες αυτές, και από τον οποίο, εξαρτάται σε τελευταία ανάλυση, τόσο το μέλλον του «υπαρκτού Σοσιαλισμού» όσο γενικότερα και το άμεσο μέλλον της Ανθρωπότητας. Θα επανέλθουμε.

Γενάρης 1987
Μ. Ν. Ράπτης

Ο ΤΑΝ, στις 27 Απρίλη 1978, το «Λαϊκοδημοκρατικό Κόμμα του Αφγανιστάν» (ΛΔΚΑ) καταλάμβανε την εξουσία στην Καμπούλ χάρη σ' ένα πραξικόπημα εκσυγχρονιστών αξιωματικών του στρατού, η κατάσταση σ' αυτή τη χώρα της νοτιοδυτικής Ασίας παρουσίαζε ελάχιστες διαφορές σε σχέση μ' έναν αιώνα πιο πριν, όταν ο βρετανικός ιμπεριαλισμός δημιουργούσε το «κράτος-μαξιλάρι» του Αφγανιστάν για ν' ανακόψει την επέκταση της τσαρικής Ρωσίας προς τις Ινδίες: μια χώρα καθυστερημένη, αγροτική, με πρωτόγονες μεθόδους καλλιέργειας κι ημιφεουδαλικές σχέσεις παραγωγής στην ύπαιθρο, όπου το Ισλάμ, ως κυρίαρχη ιδεολογία, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής. Η περιορισμένη οικονομική ανάπτυξη που γνώρισαν τα κυριότερα αστικά κέντρα κατά τη δεκαετία 1955-1965, αποτέλεσμα σε μεγάλο βαθμό της αδέσμευτης εξωτερικής πολιτικής και της ταυτόχρονης βοήθειας από ΗΠΑ κι ΕΣΣΔ, δεν άλλαξε και πολύ αυτή την κατάσταση. Η εξουσία της κεντρικής κυβέρνησης πάνω στις διάφορες εθνότητες που κατοικούν τη χώρα παρέμενε, εξάλλου, περισσότερο τυπική παρά ουσιαστική, βασισμένη τις περισσότερες φορές στη (θεληματική ή εξαναγκασμένη) απόσπαση μιας δήλωσης υποταγής από μέρους των τοπικών φυλάρχων, χωρίς ανάμιξη στη διοίκηση των περιοχών.

Απ' την πρώτη στιγμή της ανόδου της στην εξουσία, η νέα ηγεσία της χώρας διακήρυξε πως πρόθεσή της ήταν ν' αλλάξει όλη αυτή την εικόνα, να τσακίσει τη φεουδαρχία και να οδηγήσει το Αφγανιστάν στον 20ό αιώνα, μέσα από ένα πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικού μετασχηματισμού. Η πραγματικότητα, ωστόσο, υπήρξε πολύ διαφορετική απ' ό,τι περιέγραφαν τα πρωτόγονα εγχειρίδια «μαρξισμού-λενινισμού» του ΛΔΚΑ. Η αντίδραση ενός πληθυσμού δέσμιου των παραδοσιακών δομών, βαθιά προσπληγμένου στο Ισλάμ κι απροετοίμαστο πολιτικά απέναντι στην προσπάθεια επιβολής «μεταρρυθμίσεων από τα πάνω» υπήρξε αρχικά επιφυλαχτική και στη συνέχεια ολότελα αρνητική. Τα λάθη μιας αγροτικής μεταρρύθμισης σχεδιασμένης μηχανικά, χωρίς προηγούμενη επιτόπια μελέτη των ιδιαιτεροτήτων κάθε περιοχής, καθώς κι η προσπάθεια θεσμοθέτησης κάποιων στοιχειωδών δικαιωμάτων για τις γυναίκες σε μια ολοκληρωτικά ανδροκρατούμενη κοινωνία, σπρώχνουν μεγάλο μέρος του πληθυσμού στην αγκαλιά των αντιδραστικών οργανώσεων που ήδη απ' το καλοκαίρι του 1978 καλούν τους πιστούς σε «ιερό πόλεμο» ενάντια στους «άπιστους». Οι αιματηρές φραξιοιστικές διαμάχες στους κόλπους του ΛΔΚΑ, ανάμεσα στην ηγεμονική, ριζοσπαστικότερη ομάδα «Χαλκ» (λαός) και τη μειοψηφική, μετριοπαθέστερη «Παρτσάμ» (σημαία), φθείρουν ακόμα περισσότερο την αξιοπιστία του, με αποτέλεσμα η ισλαμική εξέγερση να κερδίζει συνεχώς έδαφος, τόσο στην ύπαιθρο όσο και στις πόλεις. Η κατάσταση είναι απελπιστική για το νέο καθεστώς όταν, στις 27 Δεκέμβρη 1979, η ΕΣΣΔ, μετά από μια αποτυχημένη προσπάθειά της να επιβάλλει στο «Χαλκ» μια μετριοπαθέστερη πορεία, στέλνει 85.000 στρατιώτες στο Αφγανιστάν, ανατρέπει και δολοφονεί τον πρόεδρο Χαφιζουλλάχ Αμίν κι εγκαθιστά στην εξουσία τον ηγέτη του «Παρτσάμ», Μπαμπράκ Καρμάλ.

Η αντίσταση

Ένα μήνα μετά τη σοβιετική εισβολή, δυο καλά πληροφορημένοι παρατηρητές της αφγανικής πραγματικότητας κατέτασαν την αντίσταση στο καθεστώς της Καμπούλ σε τρεις βασικές κατηγορίες:

- την αντίσταση των παραδοσιακών κοινοτήτων των Πουστούν, κυρίαρχης αριθμητικά και πολιτικά εθνότητας του Αφγανιστάν, η οποία εκφράζεται απ' τις οργανώσεις της ισλαμικής δεξιάς που έχουν την έδρα τους στο Πακιστάν.
- την αντίσταση των μειονοτήτων (Χάζαροι, Ουζμπέκοι, Τατζικοί) που διεκδικούν μια καλύτερη θέση σ' ένα μετεπαναστατικό Αφγανιστάν – καθώς και το αυτονομιστικό αντάρτικο των Βαλλούχων, των «Κούρδων της νοτιοδυτικής Ασίας», η χώρα των οποίων είναι μοιρασμένη ανάμεσα στο Αφγανιστάν, το Ιράν και το Πακιστάν.

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ: 7 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΙΣΒΟΛΗ

• τέλος, την υποστηριζόμενη απ' το Ιράν θεοκρατική ισλαμική αντίσταση, που βρίσκει ανταπόκριση κύρια ανάμεσα στους σίτες Χάζαρους του δυτικού και κεντρικού Αφγανιστάν.

Η στρατηγική των Σοβιετικών

Απέναντι σ' αυτή την αντίσταση, που στις αρχές του 1980 είχε πάρει χαρακτηριστικά παλλαϊκού ξεσηκωμού, οι σοβιετικοί υιοθέτησαν μια πολιτική που παρουσιάζει σημαντικές αναλογίες μ' αυτή που ακολούθησαν οι μπολσεβίκοι στη δεκαετία του '20 για να υποτάξουν τις μουσουλμανικές επαρχίες της ΕΣΣΔ.

Η μακροπρόθεσμη στρατηγική των σοβιετικών στο Αφγανιστάν κινείται βασικά πάνω σε τρεις άξονες:

- *ατελής ειρήνευση*, με έλεγχο των πόλεων, των στρατηγικών συγκοινωνιακών κόμβων και των βασικών οικονομικών ζωνών και περιορισμό της σύρραξης στις λιγότερο ενδιαφέρουσες περιοχές της υπαίθρου.
- *δημιουργία εκ των υστέρων μιας κοινωνικής βάσης του καθεστώτος* μέσα απ' την εκπαίδευση τεχνοκρατών στην ΕΣΣΔ, την εκβιομηχάνιση στις αστικές ζώνες και τον προσεταιρισμό των μικροαστικών κι εργατικών στρωμάτων των πόλεων που αυξάνονται με γρήγορους ρυθμούς λόγω της εσωτερικής μετανάστευσης (πόλεμος, γαρ).
- *σπάσιμο του αφγανικού εθνικισμού και προσεταιρισμός των μειονοτήτων*, με την προώθηση της πολυγλωσσίας στην εκπαίδευση, την προστασία των τοπικών διαλέκτων και, σε πιο προχωρημένο επίπεδο, με την επιβολή της ρωσικής γλώσσας ως μοναδικό ενοποιητικό στοιχείο (απ' το Μάρτιο του 1985, είναι η μόνη που διδάσκεται σ' εθνική κλίμακα).

Βραχυπρόθεσμα, η προσπάθεια διεύρυνσης της κοινωνικής βάσης του καθεστώτος επικεντρώνεται στην υιοθέτηση του ισλάμ ως κρατικής ιδεολογίας, τη σταδιακή αντικατάσταση των παλιών μουλάδων με νέους, μετεκπαιδευμένους στη Σοβιετική Ένωση, καθώς και την ένταξη πολλών παραδοσιακών φυλάρχων στην κυβερνητική ιεραρχία. Τον Απρίλιο του 1985 ιδρύθηκε ένα Υπουργείο Ισλαμικών Υποθέσεων και τον επόμενο Γενάρη το Επαναστατικό Συμβούλιο κι η κυβέρνηση του Αφγανιστάν διευρύνθηκαν με τη συμμετοχή «παραδοσιακών προσωπικοτήτων». Μετά από πολλές μελέτες, μια νέα αγροτική μεταρρύθμιση τέθηκε σε εφαρμογή, απ' την οποία εξαιρέθηκαν προσεχτικά όλα τα χτήματα των φιλικών προς το καθεστώς φυλάρχων. Τέλος, το Νοέμβρη του 1985 ο Καρμάλ κάλεσε την «εθνική αστική τάξη» της χώρας να υποστηρίξει την κυβέρνησή του, προσφέροντας σε αντάλλαγμα φορολογικές και χρηματοδοτικές διευκολύνσεις.

Πρόκειται για «ανοίγματα» που φέρνουν αποτέλεσμα: η διενέργεια, στα τέλη του 1985, εκλογών για την ανάδειξη τοπικών εκπροσώπων κι η σύγκληση, τον ίδιο καιρό, ορισμένων αντιπροσωπευτικών σωμάτων καταδείχνουν, αν μη τι άλλο, τουλάχιστον μια προσωρινή σταθεροποίηση του καθεστώτος που αποφάσισε την πραγματοποίησή της.

Ο πόλεμος

Αν κατά τις πρώτες επιχειρήσεις εναντίον των αν-

ταρτών, το Μάρτιο του 1980, οι σοβιετικοί κατέφυγαν σ' απαρχαιωμένες κι εντελώς ακατάλληλες προελάσεις μεγάλων μονάδων με μακριές και δυσκίνητες φάλαγγες θωρακισμένων, επτά χρόνια αργότερα η πολεμική τακτική τους έχει προσαρμοστεί πλήρως στις απαιτήσεις ενός σύγχρονου αντιανατρεπτικού πολέμου: εκτεταμένη χρήση ελικοπτέρων, επιθετικές επιχειρήσεις μικρών μονάδων, νυχτερινές περιπολίες, ναρκοθέτηση των μετόπισθεν του αντιπάλου και κυρίως, αιφνιδιασμός. Παράλληλα, οι «εχθρικές» και οι «ασταθείς» ζώνες βομβαρδίζονται ακατάπαυστα απ' την αεροπορία, με σκοπό την εκκένωσή της απ' τον τρομοκρατημένο πληθυσμό και την απομόνωση των ανταρτών – μια πολιτική που, σε αρκετές τουλάχιστον περιοχές, στέφεται μ' επιτυχία.

Από γεωπολιτική άποψη, μπορεί κανείς να διακρίνει τρεις διαδοχικές φάσεις στη δραστηριότητα των σοβιετικών στρατευμάτων. Στα 1980-81, μάχονται να εξασφαλίσουν τον έλεγχο του Βορρά, της σημαντικότερης δηλαδή περιοχής του Αφγανιστάν τόσο στρατηγικά όσο κι οικονομικά (εκεί βρίσκονται οι καλλιέργειες βαμβακιού και τα κοιτάσματα φυσικού αερίου της χώρας). Η διαδικασία αυτή θα ολοκληρωθεί στις αρχές του 1985, με την ουσιαστική διάλυση του τοπικού αντάρτικου μετά το θάνατο (κάτω από σκοτεινές συνθήκες) του ηγέτη του, Ζαμπούλλα Χαν. Στο μεταξύ, στην τετραετία 1982-85, το κύριο βάρος των σοβιετικών επιθέσεων στρέφεται στην κοιλάδα του Πανσίρ, στα βορειοανατολικά της Καμπούλ, όπου κάτω απ' την ηγεσία του Αχμέτ Σαχ Μασούντ αναπτύσσεται το ισχυρότερο ίσως αντάρτικο του Αφγανιστάν: παρόλες, ωστόσο τις 11 διαδοχικές επιθέσεις της και τους άγριους αεροπορικούς βομβαρδισμούς, οι σοβιετικοί δε θα κατορθώσουν να «ειρηνεύσουν» το Πανσίρ και τον Ιούνιο του 1985, οι δυνάμεις του Μασούντ πετυχαίνουν τη μεγαλύτερη ως τώρα νίκη της αντίστασης, κυριεύοντας τη βάση της «επίλεκτης» αφγανικής 44ης ταξιαρχίας και πιάνοντας κάπου 600 αιχμαλώτους.

Με λίγα λόγια, η σημερινή διάταξη των μετώπων μπορεί να σκιαγραφηθεί κάπως έτσι:

- το καθεστώς ελέγχει τις θόρειες επαρχίες και την Καμπούλ, παρόλο που η τελευταία βομβαρδίζεται από απόσταση με ρουκέτες εδάφους-εδάφους.
- το αντάρτικο διατηρεί τα «φέουδα» του στο Πανσίρ και τις νοτιοανατολικές επαρχίες που συνορεύουν με το Πακιστάν.
- η οροσειρά του Ινδοκούχ, στο κέντρο της χώρας, και οι ζώνες γύρω απ' τις πόλεις Χεράτ (στα δυτικά) και Κανταχάρ (στο Νότο) αποτελούν αντικείμενο μιας έντονης πάλης ανάμεσα στο καθεστώς και την αντίσταση: χωριά και συνοικίες αλλάζουν συχνά χέρια, συμμαχίες αναδιατάσσονται και κάποτε αντιστρέφονται, και κανείς δε μπορεί να προδιαγράψει με ασφάλεια οποιαδήποτε εξέλιξη.

Οι προοπτικές

Ποιες προβλέψεις μπορεί να κάνει κανείς για το μέλλον του Αφγανιστάν; Με δεδομένο το γεγονός ότι, με τους υπάρχοντες συσχετισμούς δυνάμεων, κάθε πρωτοβουλία ανήκει στα χέρια των σοβιετικών και του καθεστώτος της Καμπούλ (ενώ η αντίσταση εξακολουθεί

να διεξάγει ένα μακροχρόνιο ανταρτοπόλεμο και πολύ συχνά, να σπαράζεται από αιματηρές εσωτερικές διαμάχες), τρεις προοπτικές είναι ορατές:

- **μια κλιμάκωση της σοβιετικής παρουσίας, με σκοπό τη στρατιωτική συντριβή της αντίστασης.** Αυτό θα προϋπόθετε σημαντική ενίσχυση του σοβιετικού εκστρατευτικού σώματος, μέχρι τους 400.000 στρατιώτες, καθώς και αύξηση της πίεσης πάνω στο Πακιστάν για να περιορίσει τη βοήθεια προς τους αντάρτες. Μια τέτοια επιλογή, πέρα από το γεγονός ότι θα είχε ως συνέπεια κάποια δυσανάλογη προς τα αποτελέσματα αύξηση των σοβιετικών απωλειών, με ανάλογες επιπτώσεις στο εσωτερικό της ΕΣΣΔ, παρουσιάζει επιπλέον το βασικό μειονέκτημα ότι θα ενίσχυε τη θέση των «γερακιών» στις ΗΠΑ, σε μια στιγμή που η ΕΣΣΔ κάνει ό,τι μπορεί για να ενισχύσει την προοπτική μιας «Υφησης» στις διεθνείς σχέσεις.

- **ένας διακανονισμός μέσα από διαπραγματεύσεις.** Από τον Απρίλη του 1982 διεξάγονται στη Γενεύη έμμεσες διαπραγματεύσεις ανάμεσα στο Αφγανιστάν και το Πακιστάν, με μεσολαβητή το βοηθό Γ.Γ. του ΟΗΕ, Diego Cordovez. Αν κι έχει επιτευχθεί κάποια συμφωνία ανάμεσα στις δυο πλευρές σχετικά με την επιστροφή των προσφύγων και το «σεβασμό των εσωτερικών υποθέσεων της μιας χώρας απ' την άλλη» (κάτι που, στη συγκεκριμένη περίπτωση, υπονοεί τον τερματισμό της πακιστανικής βοήθειας προς τους αφγανούς αντάρτες), ωστόσο το κεντρικό ζήτημα της κατάρτισης ενός χρο-

νοδιαγράμματος για την αποχώρηση των σοβιετικών στρατευμάτων έχει αποδειχτεί ιδιαίτερα ακανθώδες: κατά τον όγδοο γύρο των συνομιλιών, τον περασμένο Αύγουστο, το αδιέξοδο ανάμεσα στην πρόταση του Αφγανιστάν (αποχώρηση μέσα σε 4 χρόνια) και σ' αυτή του Πακιστάν (4 μήνες το πολύ) υπήρξε απόλυτο. Όσο για την περιορισμένη αποχώρηση, στα μέσα Οκτωβρίου, έξι σοβιετικών συνταγμάτων (8.000 άντρες) απ' το Αφγανιστάν, αυτή είχε περισσότερο το χαρακτήρα μιας υπόμνησης από μέρους της ΕΣΣΔ ότι μια συνολική λύση του προβλήματος είναι πάντα πιθανή. Η πρόσφατη αποδοχή, απ' την κυβέρνηση της Καμπούλ, μιας διεθνούς επίθληψης της ενδεχόμενης σοβιετικής αποχώρησης, μπορεί εξάλλου να βοηθά κάπως τα πράγματα αλλά δεν είναι σε θέση να αλλάξει την ουσία του προβλήματος: πίσω απ' τις διαφωνίες για το χρονοδιάγραμμα αποχώρησης, κρύβεται η εικόνα του μεταπολεμικού Αφγανιστάν. Απ' την άλλη, είναι φανερό πώς, χωρίς κάποια κεντρική συμφωνία ανάμεσα στην κυβέρνηση της Καμπούλ και τις κυριότερες, τουλάχιστον, οργανώσεις της αντίστασης, το Πακιστάν δεν είναι σε θέση να ελέγξει τα 3.000.000 των αφγανών προσφύγων που έχουν εγκατασταθεί στις βορειοδυτικές επαρχίες του. Ο Γκορματσώφ το γνωρίζει αυτό καλά και, τους τελευταίους μήνες, έχει πολλαπλασιάσει τα «ανοίγματα» του προς τις μετριοπαθέστερες οργανώσεις των ανταρτών και τον εξόριστο πρώην βασιλιά του Αφγανιστάν, Ζαμέρ Σαχ, ο οποίος θα μπορούσε να αναδειχθεί

σε βασικό, συμβολικό, εκπρόσωπο της άλλης πλευράς σε μια ενδεχόμενη διαπραγμάτευση. Όλα αυτά, όμως, απαιτούν καιρό. Έτσι, προς το παρόν, το μόνο σίγουρο είναι η....

- **Παράταση της τωρινής κατάστασης.** Χωρίς να χάνουν από τα μάτια τους την προοπτική ενός συμβιβαστικού διακανονισμού, οι σοβιετικοί εξακολουθούν τις προσπάθειές τους, που περιγράψαμε πιο πάνω, για τη μακροπρόθεσμη δημιουργία μιας μεσοπρόθεσμης πολιτικής συμμαχιών χωρίς αρχές, με σκοπό μιας μεσοπρόθεσμης πολιτικής συμμαχιών χωρίς αρχές, με σκοπό τη διάσπαση των γραμμών της αντίστασης και τον προσεταιρισμό μεγάλου μέρους των υποστηρικτών της. Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, η απομάκρυνση του Μπαμπράκ Καρμάλ κι η αντικατάστασή του απ' το Μωχαμέτ Νατζιμπούλλαχ, πρώην αρχηγό της ΚΗΑΔ - της μυστικής αστυνομίας του καθεστώτος, η οποία έχει κατηγορηθεί πολλές φορές για εκτεταμένη χρήση βασανιστηρίων και κτηνώδη καταστολή κάθε αντιπολιτευόμενης φωνής - παίζει ένα κομβικό ρόλο: αντίθετα με τον παλαιόμαχο κομμουνιστή Καρμάλ, ο Νατζιμπούλλαχ είναι ο πραγματιστής που χρησιμοποίησε μ' επιτυχία τη φυλετική καταγωγή του για να κλείσει τοπικές συμμαχίες: αποδείχτηκε εξάλλου ικανότατος υποστηρικτής μιας πολιτικής που αποσκοπούσε στη διάσπαση της αντίστασης μέσα απ' την παροχή ανταλλαγμάτων προς τους τοπικούς φυλάρχους. Επιπλέον, είναι ανεπιφύλακτα ο άνθρωπος των σοβιετικών: η «αναδιάρθρωση» της ΚΗΑΔ στα 1980, έγινε από την Κα-Γκε-Μπε και, φυσικά, δεν αφορούσε μονάχα τη μεταθίβαση του «νόου χάου»...

Οι τελευταίες εξελίξεις

Η εξαμηνιαία κατάπαυση του πυρός που ανακοίνωσε μονομερώς στο πρωτοχρονιάτικο μήνυμά του ο Νατζιμπούλλαχ, άρχισε να ισχύει απ' τις 15 Γενάρη. Παράλληλα με τη μονομερή εκκενρία, η αφγανική κυβέρνηση προχώρησε και στην εξαγγελία μιας μερικής αμνηστίας (άτομα κάτω των 18 ετών, γυναίκες, καταδικασμένοι σε λιγότερα από 5 χρόνια φυλάκιση) καθώς και σε έκκληση προς τους αντάρτες για διαβουλεύσεις με σκοπό τον τερματισμό του πολέμου και το σχηματισμό κυβέρνησης εθνικής ενότητας. Οι κινήσεις αυτές της Καμπούλ έχουν την πλήρη υποστήριξη της Μόσχας, αν δεν πατρώνονται απ' αυτήν: στα μέσα Δεκεμβρη ο Νατζιμπούλλαχ βρισκόταν στη Μόσχα για συνομιλίες με τον Γκορματσώφ, ενώ στις αρχές του Γενάρη ο σοβιετικός υπουργός εξωτερικών, Εντθάρ Σεβαρντάντζε, κι ο πρώην πρεσβευτής της ΕΣΣΔ στις ΗΠΑ, Ανατόλι Ντομπρύνιν, επισκέφθηκαν για ένα τριήμερο την Καμπούλ. Κοινός παρονομαστής των επίσημων δηλώσεων τόσο των αφγανών όσο και των σοβιετικών επίσημων είναι η σύνδεση μιας («σύντομα πραγματοποιήσιμης» κατά το Σεβαρντάντζε) αποχώρησης των σοβιετικών στρατευμάτων με την αποδοχή των διαπραγματεύσεων απ' τους αντάρτες ή, τουλάχιστον, τον «τερματισμό της εξωτερικής ανάμιξης».

Οι αντάρτες, απ' την πλευρά της, μετά από ένα αρχικό αλλαλούμ αλληνοαναιρούμενων δηλώσεων, κατέληξαν αναγκαστικά στην υιοθέτηση μιας κοινής πολιτικής. Στις 17 Γενάρη, οι ηγέτες των 7 οργανώσεων της «Ισλαμικής Ενότητας των Αφγανών Μουτζαχεντίν» συναντήθηκαν στο Πακιστάν κι εξέδωσαν μια κοινή ανακοίνωση με την οποία απ' τη μια απορρίπτουν την κυβερνητική πρόταση για εκκενρία κι ανακοινώνουν το σχηματισμό προσωρινής κυβέρνησης, ενώ απ' την άλλη εκφράζουν τη θέλησή τους για άμεσες διαπραγματεύσεις με τη Μόσχα, «μετά την αποχώρηση των σοβιετικών στρατευμάτων».

Αδιαλλαξία; Ή μήπως ευελιξία, για το συντονισμό των ενεργειών τους ενόψει μελλοντικών διαπραγματεύσεων, που ενδέχεται να καταλήξουν σε φιλλανδοποίηση της χώρας; Προς το παρόν δεν είμαστε σε θέση ν' απαντήσουμε. Ίσως να ξέρουμε κάτι παραπάνω μετά τις 11 Φλεβάρη, οπότε αρχίζει ο νέος γύρος των αφγανοπακιστανικών διαπραγματεύσεων στη Γενεύη. Εκτός, φυσικά, αν προηγηθεί κάποια έκπληξη...

Τάσος Κωστόπουλος

Α. ΣΟΥΝΙΤΕΣ

Εφτά οργανώσεις, έχουν τις βάσεις της στο έδαφος του Πακιστάν κι απ' τις 16 Μάη 1985 έχουν συνασπιστεί στην **Ισλαμική Ενότητα των Αφγανών Μουτζαχεντίν**. Πρόκειται για τις παρακάτω (οι τρεις πρώτες «ριζοσπαστικά ισλαμικές», οι υπόλοιπες «παραδοσιακές»):

- **Ισλαμικό Κόμμα (Hezb-i-Islami)**, με ηγέτη τον Γιουλμπουντίν Χεκματουάρ. Ακραίο ισλαμικό, αντιμοναρχικό και το ισχυρότερο στρατιωτικά, μια κι είναι ο κύριος λήπτης της αμερικανικής και πακιστανικής βοήθειας. Έντονα σεχταριστικό, έχει έρθει συχνά σε σύγκρουση με τις άλλες οργανώσεις.

- **Ισλαμικό Κόμμα (Hezb-i-Islami)**, με ηγέτη το Γιουνούς Χαλίς. Διάσπαση του προηγούμενου, προς το μετριοπαθέστερο.

- **Ισλαμική Κοινωνία του Αφγανιστάν (Jamdat-i-Islami Afganistan)**, με ηγέτη το Μπαρχανουντίν Ραμπανί. Μετριοπαθέστερο απ' τα προηγούμενα, ενισχύεται απ' τη Σ. Αραβία και το Κουβέιτ. Ελέγχει, μέσω του στρατιωτικού διοικητή του, Αχμέτ Σαχ Μασούντ, το αντάρτικο του Πανσίρ.

- **Ισλαμική Συμμαχία (Ittihadia-i-Islami)**, με ηγέτη τον Α. Σαγιάφ. Η μικρότερη απ' όλες.

- **Ισλαμικό Εθνικό Επαναστατικό Μέτωπο (Mahaz-i-Milli-i-Islami)**, με ηγέτη τον Αχμέτ Γκαϊλνί. Παραδοσιακό, φιλομοναρχικό.

- **Εθνικοαπελευθερωτικό Μέτωπο (Jibbeh Nijat-i-Milli)**, με ηγέτη το Σεμπιατουλλάχ Μοτζαντάντι. Παραδοσιακό, ιδιαίτερα φιλοδυτικό.

- **Ισλαμικό Επαναστατικό Κίνημα (Harakat-i-Inqilab-i-Islami)**, με ηγέτη τον Μωχαμάντ Μοχαμαντί. Παραδοσιακό.

ΟΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΝΤΑΡΤΩΝ

Β. ΣΙΪΤΕΣ

Αντίθετα με τις σουνιτικές, οι οργανώσεις των σιϊτών του Αφγανιστάν δεν έχουν συνασπιστεί σε κανένα μετωπικό σχήμα και συγκλονίζονται ιδιαίτερα από εσωτερικές διαμάχες, ανάμεσα σε ριζοσπαστικούς ισλαμιστές (έμπνευσμένους απ' την ιρανική επανάσταση) κι υποστηρικτές των παραδοσιακών δομών.

- **NASA**. Χομεϊνική οργάνωση, υποστηριζόμενη απ' τους Πέρσες «φρουρούς της επανάστασης» και στελεχωμένη από νέους μουλάδες, εκπαιδευμένους στο Ιράν. Ιδιαίτερα επιθετική απέναντι στις άλλες οργανώσεις.

- **Συμβούλιο της Ένωσης (Shura-ye-Ettefagh)**, με ηγέτη το σείχη Μπεχεσί. Συνασπισμός των παραδοσιακών σιϊτών φυλάρχων, κυρίως Χαζάρων.

- **Ισλαμικό Κίνημα του Αφγανιστάν (Harakat-i-Islami Afganistan)**, με ηγέτη το Μωχαμάντ Μοχενί. Παραδοσιακό σιϊτικό, ιδιαίτερα ισχυρό γύρω απ' την πόλη Κανταχάρ, στο νότιο Αφγανιστάν.

T.K.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΔΡΙΤΣΑΣ

4 του Φλεβάρη '86. Ένας χρόνος απουσίας. Σαν να 'ταν χθες. Σαν να μην έχει ακόμα συμβεί.

Τ.Χ.

Τ Ε Μ Π Ε Λ Η Δ Ε Σ

ΣΤΟΝ ΣΤΑΘΜΟ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΟΥ

Χαλκίδα, Κυριακή 18 Γενάρη, στους 99.30 megacycles των FM, 1 το μεσημέρι. Από πειραματική εκπομπή της Ομάδας Πρωτοβουλίας για ένα Δημοσκόπιο Ραδιοφωνικό σταθμό.

← Τελικά το εργοστάσιο του Τσαούσογλου γιατί έκλεισε; Φταίτε εσείς που κατηγορηθήκατε για τεμπέληδες ή υπάρχει κάποιος άλλος λόγος;

— Τα ατυχήματα που έγιναν στη διάρκεια λειτουργίας του εργοστασίου δείχνουν πόσο τεμπέληδες ήταν οι εργαζόμενοι.

Τα πιο σοβαρά: Ο συνάδελφος Παπασωτηρίου 26 χρόνων σκοτώθηκε στις δοκιμές της νέας μονάδας. Ο Τρίκλιος στο μαχαίρι της παλιάς, κάνοντας 12ωρα για να πλουτίσει ο Τσαούσογλου πίνοντας τις προθεσμίες μιας παραγγελίας. Ο Λαχανάς έκοψε το χέρι του απ' τον καρπό, και οι συνάδελφοι Γιαγιός, Αλαμάνος, Καρκαντελίδης τα δάχτυλά τους. Ο Μακρής πέθανε στο εργοστάσιο πριν προλάβουμε να τον μεταφέρουμε: του Μιχελή ύστερα από ατύχημα έχει παραλύσει το ένα του χέρι... οι περισσότεροι εργαζόμενοι έχουν προβλήματα στους πνεύμονες από τα γαλβανιστήρια και τα πρόσραστικά...

Φαίνεται να υπάρχουν και άλλοι συνήγοροι της ελεύθερης ραδιοφωνίας εκτός από τη ζωντάνια, τη φαντασία, την αμεσότητα και τον πολιτισμό. Έστω και θλιβεροί όπως εδώ. Ο μακάβριος απολογισμός του Χαλκιδέου απέργου, δίνει με τον δικό του τρόπο την απάντηση για την αναγκαιότητα και τα περιθώρια κάποιας διαφορετικής ραδιοφωνικής αντίληψης. Επισημαίνει μέσα από την καταγραφή μιας εμπειρίας, ότι η ελεύθερη πληροφόρηση και η ενημέρωση, είναι ζητήματα που μπορούν να αντιμετωπισθούν από τις νέες προσπάθειες.

Γιατί οι ανεξάρτητοι ραδιοφωνικοί δρόμοι, δεν χρειάζονται μόνο για να συνοδεύσουν τις μοναξίες μας ή να ικανοποιήσουν αποκλειστικά (κατά τον Διονύση Σαββόπουλο) τα μεράκια μας. Οφείλουν ταυτόχρονα να σπάσουν την απομόνωση και να τονώσουν την επικοινωνία, να κάνουν, όπως έλεγε η πρωτοβουλία της Χαλκίδας, «την τοπική δημοσιότητα υπόθεση της τοπικής Κοινωνίας».

Χρ. Μ.

Σ Χ Ο Λ Ι Α

ΚΟΙ ΝΩΝΙΑ

Π Ε Ι Ρ Α Μ Α Τ Α

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΣ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ

Ο Κορυδαλλός δεν έχει μια μόνο τις φυλακές και την «Προοδευτική».

Από τις 16 του περασμένου μήνα διαθέτει και ιδιαιτητική ραδιοφωνική σταθμό που εκπέμπει στους 94,5 megacycles των FM.

Η προσπάθεια ξεκίνησε από την «Αυτόνομη Δημοτική Κίνηση Κορυδαλλού», με τη φιλοδοξία να εκφράσει τις ανησυχίες και τα προβλήματα της νεολαίας της περιοχής, να ψυχαγωγήσει και να πληροφορήσει. Εγκαινιάζοντας την πρωτοβουλία της η Κίνηση, διοργάνωσε συζήτηση για την Ελεύθερη Ραδιοφωνία, στην οποία πήραν μέρος η αναδήμαρχος Κορυδαλλού Μ. Μάνου, ο Σ. Κούλογλου και ο Γ. Φλώρος από τον «ΑΝΤΙ» και ο Β. Δεληπέτρος από τον «Σχολιαστή».

Να σημειώσουμε τον προγραμματισμό εκπομπής για τις φυλακές και τους φυλακισμένους και να ελπίσουμε ο σταθμός να διαφεύσει όσους πιστεύουν ότι οι κορυδαλλοί δεν τραγουδούν.

Χρ. Μ.

A I D S

ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ Ή ΜΕΤΟΥΣΙΩΣΗ

Ο Κωνσταντίνος Ζουράρις ήταν από τους πρώτους που κατέθεσαν την προσωπική τους όπκη για τον νέο φορέα της Αριστεράς. Με την ευκαιρία της συζήτησης που διοργάνωσε για τη νεορθοδοξία η ραδιοφωνική εκπομπή «Νεανικό περιοδικό: εδώ ραδιοσυννεφούλα», το πρώην μέλος της Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε. εσωτερικού διατύπωσε τις απόψεις του. Προσκεκλημένος ήταν επίσης ο καθηγητής της Παντείου, θεολόγος και φιλόσοφος κατά τον ίδιο, κύριος Γιανναράς, ο οποίος όμως κυρίως προσπαθούσε να μαζέψει τον χειμαρρώδη διανοούμενο όταν ξέφρενε πολύ δεξιά.

Μεταξύ άλλων λοιπόν ο Κ. Ζουράρις διευκρίνισε, ότι «όπως έλεγε και ο Λένιν τα γεγονότα είναι πεισματάρικα. Το πιο ζωντανό στοιχείο είναι η παράδοση, από την οποία απορρέει και η νεορθοδοξία. Ήταν λογικό λοιπόν από εδώ να βγει και η πρώτη επισήμανση της κρίσης της αριστεράς και της νεοελληνικής μας ταυτότητας. Δεν ήταν δυνατόν να γίνει ούτε από εισαγόμενες ιδεολογίες ούτε από εισαγόμενα ήθη...

Εμένα με βοήθησε πολύ, ότι 17 ετών πήγα ευτυχώς στο Άγιο Όρος και εκεί έδωσα ρέστα και έδωσα ρέστα χωρίς να καταλάβω γιατί δίνω ρέστα... Ο Μαρξ δεν ήξερε καθόλου την ορθόδοξη παράδοση. Στην κριτική που κάνει στη θρησκεία έχει δίκιο, γιατί αυτό που ξέρει είναι ο προτεσταντισμός και ο καθολικισμός... Για να είμαι σωστός συνειδητός πολίτης του 1986 πρέπει να είμαι στην ορθόδοξη παράδοση Χριστιανός ορθόδοξος της καθ' ημάς Ανατολής. Όσο περισσότερο είμαι καλός πολίτης και καλός κομμουνιστής, περισσότερο προσπαθώ να είμαι καλός χριστιανός. Αυτό ακριβώς είναι όπιο, γιατί το χρειάζομαι σε όλο και μεγαλύτερες δόσεις.

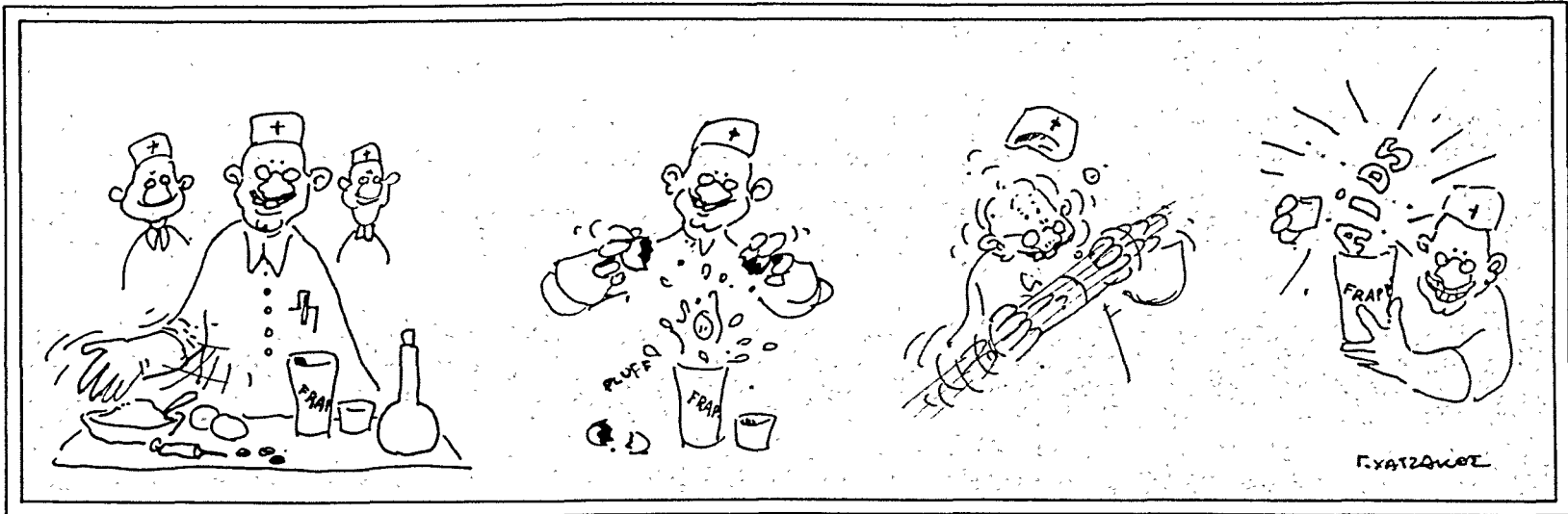
Ποια είναι η διαφορά θείας λειτουργίας ή μιας συνεδρίασης στις σχολές μας. Στη δεύτερη πεθαίνεις από θλίψη και αποθλάκωση, ούτε ένα σάντουιτς δεν μπορείς να πάρεις. Ενώ στην εκκλησία, η κίνηση των πιστών, τα χρώματα, το ψωμί και το κρασί, το μάχαλο, το πήγαινε έλα...

Ένας μαρξιστής ζήτησε υποχρεωτικά θα είναι ορθόδοξος. Αν δεν είναι ζήνιος δεν μπορεί να είναι ορθόδοξος...

Προς το τέλος της εκπομπής ο Κ. Ζουράρις προχώρησε σε μια σημαντική ιστορική επισήμανση. Το αντίρτικο, τουλάχιστον το πρώτο, έγινε κυρίως από τους παπάδες στα αμόλυτα από τη Δύση χωριά. Κάπου εκεί, όταν έλεγε ότι οι 120.000 άνδρες του Δημοκρατικού Στρατού κ.λπ., παρενέβη ο κ. Γιανναράς για να του τονίσει ότι μάλλον υπερβάλλει, γιατί μόνο στην αρχή ήταν κάπως έτσι τα πράγματα...

Η επόμενη εκπομπή για το άλλο ρεύμα, τη σύγχρονη ελληνική ροκ σκηνή, ξεκίνησε με το τραγούδι: «Βοήθεια χριστιανοί κοντεύω να φλιάρω». Λέτε να το έκανε επιτιδες κανένας χριστιανός;

Χρ. Μ.

Π Ρ Ο Σ Π Α Θ Ε Ι Ε Σ

ΝΕΑ ΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΕΑ;

Ύστερα απ' το ναυάγιο των διαπρα-
τασιακών επαφών για τη λύση της κρίσης
στην ηγεσία της ΓΣΕΕ, μεγάλη σημασία
φαιίνεται να δίνουν στην ενίσχυση του
ρόλου της ΣΕΑ (Συντονιστική Επιτροπή
Αγώνα) οι αριστερές συνδικαλιστικές
δυνάμεις.

Στην τελευταία σύσκεψη της πριν τη γε-
νική Απεργία της 15 του Γενάρη αυτό
διαφάνηκε και από το μεγάλο αριθμό των
συμμετεχόντων αντιπροσώπων Ομο-
σπονδιών και Εργατικών Κέντρων (150
περίπου άτομα έλαβαν μέρος, που εκ-
προσωπούσαν 32 Εργατικά Κέντρα και
30 Ομοσπονδίες) και από την εισήγηση
της Γραμματείας που διάβασε ο γραμ-
ματέας της ΟΒΕΣ Μπακιρτζής, αλλά και
τις τοποθετήσεις κορυφαίων συνδικαλι-
στικών στελεχών παρατάξεων της Αρι-
στεράς.

Ακόμα και στοιχεία αυτοκριτικής, για
την αδράνεια και τη μη έντονη εμφάνιση
της ΣΕΑ μέχρι τώρα, παρουσιάστηκαν.
Κατακλείδα όλων αυτών, παρ' όλο που
δεν ειπώθηκε έτσι, ήταν η διεύρυνση της
Γραμματείας με «τρία επιφανή, ιστορικά
συνδικαλιστικά στελέχη, μέλη της νόμι-
μης ηγεσίας της ΓΣΕΕ» (και αντιπρόσω-
πους των ΕΣΑΚ, ΑΕΜ και ΣΣΕΚ,
προσθέτουμε εμείς), Κωτόπουλο Χατζη-
σωκράτη και Παπαμικαήλ.

Επί του πρακτέου όμως, το μόνο που
αποφασίστηκε ήταν μια νέα προσφυγή
στα δικαστήρια (!), η οποία – μετά την
απόφαση του Εφετείου που ακύρωσε το
διορισμό της ηγεσίας Ραιτόπουλου από
τόν πρωτοδική Θεμελή – θα διεκδικούσε
νέο... διορισμό, με σύνθεση ηγεσίας της
ΓΣΕΕ αυτή ακριβώς που είχε εκλεγεί από
το 22ο Συνέδριο...

Στον ατέρμονο αυτό αγώνα δρόμου ό-
μως πρόλαβε η ΠΑΣΚΕ και με προσφυγή
στον Άρειο Πάγο ζήτησε αναίρεση της
απόφασης του Εφετείου και προσωρινή
αναστολή της, για την οποία θα απο-
φασίσει στις 28 του Γενάρη...

Τάσος Καπιτσιάρος

Π Ρ Ο Σ Φ Υ Γ Ε Σ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ...

Η τελευταία σύσκεψη της ΣΕΑ ήταν
σημαντική και για άλλους λόγους, που
δεν είδαν καθόλου το φως της δημοσιό-
τητας...

Ένας απ' αυτούς ήταν και το ότι για
πρώτη φορά εκφράστηκαν ανηρρήσεις
και διαφωνίες από σημαντική μερίδα
συνδικαλιστών για τη... δικαστική τακτική
που επέλεξε η ηγεσία.

Χαρακτηριστικά, ο Αλ. Πουλαρίκας,
πρόεδρος της ΟΤΟΕ, αφού διαφώνησε
με την προσφυγή στα δικαστήρια για διο-
ρισμό νέας διοίκησης στη ΓΣΕΕ, λέγον-
τας ότι κάτι τέτοιο θα αποπροσανατόλιζε
τους εργαζομένους για το ρόλο της δι-
καισύνης στα συνδικαλιστικά πράγματα
και θα εγγυμονούσε σοβαρούς κινδύ-
νους για την ταξική συγκρότηση του συν-
δικαλιστικού κινήματος, κατέληξε στο να
τονίσει την αποχή του απ' αυτή τη μεθό-
δευση και στο ότι θα προσπαθήσει να
πείσει και την ηγεσία της ΟΤΟΕ να κάνει
το ίδιο!

Αρκετοί ακόμα συνδικαλιστές επέκτει-
ναν αυτή την κριτική, τονίζοντας ότι το
συνδικαλιστικό κίνημα αντιλείπει τη δύναμη
και τη νομιμότητά του απ' τη συμμετοχή
και αποδοχή του απ' τους ίδιους τους
εργάτες και εργαζομένους, και όχι από τις
δικαστικές αποφάσεις, ενώ άλλοι είπαν
ότι προτιμότερη θα ήταν η εξαγγελία και
εφαρμογή ενός προγράμματος αγωνιστι-
κών κινητοποιήσεων απ' την οποιαδήποτε
δικαστική απόφαση...

Τ.Κ.

Είναι απαραίτητη η διεύρυνση της συζή-
τησης γύρω από το ζήτημα χωρίς προκα-
ταλήψεις και σκοταδισμούς. Την τελευ-
ταία ώρα: γιατί, όπως τόνισε ο ψυχίατρος
Κλ. Γρίβας στο διήμερο συνέδριο της
ΕΣΕΑΝ για τα ναρκωτικά (19-20.1), μετά
την ψήφιση το Ν/Σ που δίνει ακόμα και
την έκφραση αντίθετης άποψης, ακόμα
και τέτοιες συγκεντρώσεις θα είναι εξ αν-
τικείμενου παράνομες.

Γ.Κ.

Α Ν Τ Ι Δ Ρ Α Σ Ε Ι Σ

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ: ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ

Ενώ το Νομοσχέδιο για τα ναρκωτικά βρίσκεται στην Κοινοβουλευτική Επι-
τροπή, πριν από τη συζήτηση στην Ολομέλεια της Βουλής, η έκθεση της επιτροπής
του Ιατρικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης που δημοσιεύτηκε ολόκληρη στην ΕΛΕΥ-
ΘΕΡΟΤΥΠΙΑ αποτελεί την πιο λεπτομερή και εμπειριστατωμένη κριτική του. Ο ΙΣΘ
κατήγγειλε το Ν/Σ σαν «μεταγλώττιση» του παλιού νόμου, σαν ρύθμιση η οποία
επιδεινώνει το πρόβλημα που υποτίθεται πως επιλύει, απειλεί τις ατομικές και πο-
λιτικές ελευθερίες και προσβάλλει βάνουσα στην ιατρική και το ιατρικό επάγγελμα.

Αντίθετα με τον ΙΣΘ, εκπρόσωπος του ΙΣ Αθηνών και του Πανελλ. Ιατρικού
Συλλόγου σε συνέντευξη του στην ΑΚΡΟΠΟΛΗ (11.1) πρωτοτυπεί στην κριτική
του, υποστηρίζοντας ότι το Ν/Σ προωθεί την «αποποινικοποίηση χρήσης, προμή-
θειας και κατοχής ναρκωτικών σε μικρή ποσότητα», επειδή ο εξαρτημένος «δράστης
παρμένει απώρητος». «Ο τοξικομανής δεν είναι μόνο άρρωστος. Αν δεν θηλου-
με να τον χαρακτηρίσουμε ως εγκληματία, είναι αληθινό ότι μπορεί να είναι ή να
γίνει εγκληματίας». Πρόκειται για κριτική που μάλλον θα επιθυμούσε οξύτερη κα-
ταστολή διά παν ενδεχόμενον.

Η κα Τσουδερού, μέλος της Κοιν. Επιτροπής, έχει γνωστοποιήσει σε συνεντεύ-
ξεις της στην ΒΡΑΔΥΝΗ, (12.1) και ΑΚΡΟΠΟΛΗ (4.1.) τις – ασυνήθιστες για τον
πολιτικό της χώρο στην Ελλάδα – τροποποιήσεις που προτείνει. Υποστηρίζει ότι η
κυβέρνηση μετά 5ετία οπισθοχώρησε παρά «τις πολύ σωστές και γενναίες εισηγή-
σεις του τότε ΠΤΝΓ κ. Μανίκα». Ανάμεσα σε διάφορα άλλα, η κ. Τσουδερού θεωρεί
απαραίτητη τη σαφή διάκριση σκληρών και ελαφρών ουσιών, τη διεκρίνιση της
«μικρής ποσότητας», τη διάκριση της εξάρτησης, από τον εθισμό που προκαλούν
οι ελαφρές ουσίες. Ανάλογα, η Ευρωβουλευτής κα. Γιαννάκου (ΝΔ) θεωρεί ότι
το Ν/Σ «δεν διαφέρει από εκείνο του 1970» (ΒΡΑΔ., 13.1). Χωρίς να προτείνει τη
διάκριση των ουσιών, κριτικάρει, πάντως, τον εξαναγκασμό σε υποχρεωτική θερα-
πεία («Δεν λέμε ότι η φυλακή είναι η σωστότερη λύση») και υποστηρίζει τη διεύ-
ρυνση της παροχής δυνατοτήτων για εθελοντική θεραπεία με τη βοήθεια και του
ιδιωτικού τομέα.

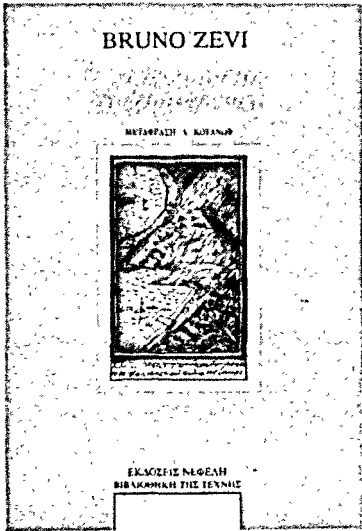
Εκτός από τις τοποθετήσεις των ιατρικών συλλόγων και των ψυχιάτρων του Δα-
φνίου (βλ. αφιέρωμα, «Τετράδια Ψυχιατρικής»), άλλοι φορείς δεν ασχολήθηκαν
με το ζήτημα: Άραγε το Ν/Σ δεν αφορά τους δικηγορικούς συλλόγους, έστω και
σε προεκλογική περίοδο;

Εξαιρεση αποτελεί, για την τοπική αυτοδιοίκηση, ο Δήμος Θεσσαλονίκης, όπου
το Δ.Σ., σχολίασε το Ν/Σ, χαρακτηρίζοντάς το ως «καταρκτική θετικό βήμα που απαι-
τεί όμως ολοκλήρωση για να αποδειχθεί αποτελεσματικό». Στη συνέχεια προτείνει-
ται μεταξύ άλλων διάκριση των ουσιών, αποποινικοποίηση του κασις και ενδονο-
σοκομειακή κορήγηση πρωίνης ή υποκαταστάτων σε αποδεδειγμένα εξαρτημένο-
υς. Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι το Δημοτ. Συμβούλιο πήρε την απόφαση
με ομοφωνία όλων των παρατάξεων στη συνεδρίασή του της 18.12.86.

Έστω και την τελευταία στιγμή, κάποια συζήτηση αρχίζει να γίνεται πέρα από
εξορκισμούς και δαιμονολογίες. Η εμπλοκή στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή
στις 14.1. φανέρωσε τουλάχιστο ότι το ζήτημα δεν είναι σαφές και συναινετικό,
ούτε δικαιολογημένη η συζήτησή του στην Ολομέλεια. Είναι σήμερα απαραίτητη
η παρουσίαση των θέσεων των κομμάτων και βουλευτών στην κοινή γνώμη, αυτή
που τόσο εύκολα δονείται από κορώνες και λαρυγγισμούς.

BRUNO ZEVI

Η ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Πώς άπαντούν οι άρχιτέκτονες στις άπαιτήσεις των νέων καιρών; Έπιστρέφοντας στους κανόνες του νεοκλασικισμού, καταφεύγοντας στον έκλεκτικισμό και τό μοντερνισμό, ύποκύπτοντας στις εύκολιές και τίς μόδες της κοινωνίας της εικόνας, κυνηγώντας την πρωτοτυπία, προτιμώντας τη γεμάτη θεατρικισμό άναρχία; Ποιά είναι ή σχέση της άρχιτεκτονικής με την πολιτική, τη λογοτεχνία, τη μουσική, τη ζωγραφική του καιρού μας; Τί σημαίνει σήμερα λαϊκή άρχιτεκτονική;...

Ό Bruno Zevi θέτει ερωτήματα, συνοψίζει τόν προβληματισμό του και άνοίγει δρόμους στην άρχιτεκτονική σκέψη με γνώμονα την κοινωνιολογία, την ιστορία, τη σημειολογία.

Ένα βιβλίο χρήσιμο όχι μόνο σε όσους ενδιαφέρονται άμεσα για την άρχιτεκτονική αλλά και σ' εκείνους που θέλουν να ερμηνεύουν την εξέλιξη του ανθρώπινου πολιτισμού σε σχέση με τό χώρο. Ένα βιβλίο επαναστατικό.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομηγάλη 9, Άθήνα 106 79
Τηλ. 36.07.744-36.04.793

André
Gorz

Αντίο
Προλεταριάτο

Εισαγωγή
Ηλία Κατσούλη

Κεντρική διάθεση: Σόλωνος 116
Τηλ. 3608348 - 3619724

νέα σκέψη
ΑΘΗΝΑ 1986

Μόλις κυκλοφόρησε

ΟΙ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ των εργαζομένων στη ΔΕΗ έχουν συμπέσει με την πιο άσχημη κατάσταση των ενεργειακών αποθεμάτων της χώρας, με αποτέλεσμα το μπλακ-άουτ, η πλήρης συσκότιση δηλαδή, να επικρέμεται σαν καθημερινή απειλή...

Πράγματι, εκτός από τη φετινή κακοκαιρία, που δημιούργησε σοβαρές θλάβες στο δίκτυο ηλεκτροδότησης όλης της χώρας που αποκαταστάθηκαν όμως με μεγάλες προσπάθειες των εργαζομένων, η κακή χρήση των υδροηλεκτρικών σταθμών το προηγούμενο διάστημα, η μη ανάπτυξη των ορυχείων, οι υπερβολικές καθυστερήσεις στην εκτέλεση νέων έργων, οι ανεπαρκείς συντηρήσεις των μονάδων, η κακή διοίκηση, οι αλληλοεπικαλύψεις των «υπευθύνων», ο ελλιπέστατος προγραμματισμός, ο πόλεμος των φατριών στη διοίκηση και στα υπουργεία κ.λπ., έχουν φέρει τη μεγαλύτερη δημόσια επιχείρηση, τρεις μήνες μετά το ξέσπασμα των σκανδάλων και την περιβόητη υπόθεση Μαυράκη, σε οικτρή κατάσταση...

Η ένταση των εργασιακών σχέσεων, αίτιο και αποτέλεσμα συνάμα της όλης «κακοδαιμονίας» που κατατρώνει τη ΔΕΗ, συν τοις άλλοις, έχει δημιουργήσει εικόνα... χαρακωμάτων, όπου η λειτουργία ή μη του εκάστοτε ηλεκτροδοτικού σταθμού μετριέται σαν επιτυχία ή αποτυχία της κάθε πλευράς!

«Ερμηνεύοντας» αυτή την κατάσταση, σημαντική μερίδα του Τύπου αντιμετωπίζει τους εργατοτεχνίτες της ΔΕΗ σαν... υπονομευτές (πράγμα, άλλωστε που αποδέχονται η αστυνομία και αρκετά δικαστήρια, γι' αυτό συλλαμβάνουν και δικάζουν απεργούς κατά συρροή)!

«Πρωτοπόροι», βέβαια, σ' αυτό τον «ιερό αγώνα» ο *Δημοκρατικός Λόγος* και η *Αυριανή*. «Όποιος παίζει με την ενέργεια θα φάει το κεφάλι του», απειλεί ο πρώτος, «ομαδικές απολύσεις των τεχνικών του Πιπεργιά» ζητάει ή δεύτερη.

Και το ... έγκριτον *Βήμα* συντονίζει και κανονάρχει την επίθεση, «αποκαλύπτοντας», τα... προνόμια των εργαζομένων στη ΔΕΗ, συκοφαντώντας τους επικεφαλής συνδικαλιστές, προετοιμάζοντας το έδαφος (ξέρει απ' αυτά άλλωστε...) για παν ενδεχόμενο...

Αυτό που έχει ξεσηκώσει θύελλα αγανάκτησης στην ιερή συμμαχία, όπως ομολογείται στο *Βήμα* της 11/11/87, είναι, επί λέξει, το εξής:

«Το κορυφαίο από τα ζητήματα είναι ότι δεν υπάρχει «ιστός ιεραρχίας» στη ΔΕΗ, με αποτέλεσμα να μην ξέρει κανείς ποιος διοικεί ποιον από τη «μέση και κάτω» των βαθμίδων της ιεραρχίας. Το δεύτερο από τα φαινόμενα είναι η μόνιμη απειθαρχία των εργαζομένων και διοικήσεως και η τυφλή υπακοή στις απεργιακές επιτροπές. Το τρίτο ζήτημα είναι η εκτός κάθε ορίου αντιπαραγωγική συμπεριφορά των εργαζομένων στη ΔΕΗ...»

Για μας, αντίθετα, γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, ο αγώνας των εργαζομένων της ΔΕΗ κατέχει μια απ' τις κορυφαίες θέσεις στις κινητοποιήσεις του συνδικαλιστικού μας κινήματος και αξίζει της ουσιαστικής συμπαράστασής μας!

Τάσος Κατιντσάρος

Δημήτρης Πιπεργιάς: «Γνωρίζοντας τις δυνατότητες του ενεργειακού ισοζυγίου και τη δύναμη της ΓΕΝΟΠ, αν δεν επικρατήσουν τυχοδιωκτικές απόψεις στην κυβέρνηση, ο διάλογος μαζί μας είναι γι' αυτή μονόδρομος!»

Σχολιαστής: Σε ποια φάση βρίσκεται σήμερα ο αγώνας σας;

Δ. Πιπεργιάς: Σήμερα, 2η μέρα της 48ωρης απεργίας, μπορούμε να μιλήσουμε για ολοκληρωτική σχεδόν επιτυχία της κινητοποίησής μας. Με πρωτοφανή ενότητα στη βάση, οι εργαζόμενοι στη ΔΕΗ απαιτούν τη λύση των αιτημάτων τους, για να καλύτερέψουν τη δεινή τους οικονομική θέση και τους όρους της εργασίας τους. Μπορούμε να μιλήσουμε ακόμα και για ανέλπιστα συμμετοχή σε αριθμούς, ιδιαίτερα αν λάβουμε υπόψη ότι υπάρχουν 7 δικαστικές αποφάσεις ενάντια στον αγώνα μας και συνεχή τρομοκρατικά μέτρα (συλλήψεις απεργών, δίκες κ.λπ.) απ' την πλευρά της κυβέρνησης. Χαρακτηριστικό είναι ότι τις απεργιακές επιτροπές και το μέτωπο της απεργίας ενισχύει δυναμικά απ' όλες τις παρατάξεις και όλες σχεδόν οι αποφάσεις μας έχουν παρθεί με ομοφωνία: Ακόμα και η ΔΑΚΕ (παρατάξη της Δεξιάς) εντάχθηκε τελευταία στις απεργιακές επιτροπές, γιατί, κατά τη γνώμη μου, δεν της έμεινε άλλη επιλογή. Όσον αφορά τη χθεσινή δήλωση του προέδρου της ΓΕΝΟΠ Γκίκα (ΠΑΣΚΕ) ότι διαφωνεί με τα σκληρά απεργιακά μέτρα που αποφάσισε η κεντρική επιτροπή, έξω απ' το ότι την έκανε σαν άτομο κι όχι σαν παράταξη, δεν έχει δημιουργήσει κανένα πρόβλημα στο μέτωπο των εργαζομένων. Σ' όλα αυτά έχει παίξει βέβαια ρόλο και η τακτική η δική μας για τη συγκρότηση π.χ. του προεδρείου της ΓΕΝΟΠ, αλλά ο σημαντικότερος παράγοντας, επαναλαμβάνω, είναι η πρωτοφανής ενότητα και μαχητικότητα των εργαζομένων στη ΔΕΗ...

Σ.: Πού οφείλεται, κατά τη γνώμη σου, αυτή η καθολική συμμετοχή, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη, εκτός από τα τρομοκρατικά μέτρα, και ο πόλεμος που σας κάνει καθημερινά σημαντική μερίδα του Τύπου;

Δ.Π.: Κοίταξε, εδώ δεν έχουμε να κάνουμε με μια συνηθισμένη και τέλεια μεθοδευμένη κινητοποίηση απ' τα πάνω. Μπορώ να πω ότι, σε μεγάλο βαθμό, η απεργία επιβλήθηκε απ' τα κάτω, απ' τη βάση των πρωτοβάθμιων οργανώσεων και ότι, στη συνέχεια, η ηγεσία μπόρεσε να κάνει προγραμματισμένες κινήσεις. Και σ' αυτό έχουν παίξει ρόλο πολλά πράγματα. Και η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, που έχει στενέψει φοβερά τα περιθώρια της διαβίωσής μας. Και η στάση της διοίκησης της ΔΕΗ, να μην υπολογίζει προηγούμενες υπογραφές και συμφωνίες της με μας, π.χ. στα ασφαλιστικά θέματα. Και τα σκάνδαλα και οι ρεμούλες, που είχαν πάρει εκρηκτικές διαστάσεις στην επιχείρηση πριν δυο τρεις μήνες. Με λίγα λόγια, έχουμε να κάνουμε, σε μεγάλο

ΥΠΟ ΤΟ ΕΡΕΒΟΣ ΤΗΣ

ΔΕΗ

Συνέντευξη με τον Δ. Πιπεργιά Γ.Γ. της ΓΕΝΟΠ/ΔΕΗ

Στην κορυφαία στιγμή του θα βρίσκεται ο αγώνας των εργαζομένων στη ΔΕΗ, όταν θα κυκλοφορεί το παρόν τεύχος του «Σχολιαστή», μια και για τις 30,31 του Γενάρη και 1,2 του Φλεβάρη η ΓΕΝΟΠ/ΔΕΗ έχει κηρύξει 4ήμερη απεργία, σαν κλιμάκωση της μέχρι τώρα κινητοποίησής της. Εκτιμώντας ότι η σύγκρουση των εργαζομένων, απ' τη μια μεριά, με τη διοίκηση της επιχείρησης και την κυβέρνηση, απ' την άλλη, αποτελεί την αιχμή του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος, με σημαντικές κατακτήσεις, όσον αφορά τις εργασιακές σχέσεις, συζητήσαμε με το Γραμματέα της Διοίκησης της ΓΕΝΟΠ Δημήτρη Πιπεργιά πάνω στα προβλήματα που έχουν αναδειχτεί. Η συνομιλία μας έγινε στο... επιτελείο του αγώνα - όπως, χαρακτηριστικά, ονομάζουν οι εργαζόμενοι τα γραφεία της ΓΕΝΟΠ - στις 15 του Γενάρη, ημέρα Γενικής Απεργίας και, παράλληλα, 2η μέρα της τοτινής 48ωρης απεργίας στη ΔΕΗ. Διακοπόμενοι συνεχώς από τηλεφωνικές... αναφορές, που προέρχονταν από τους εργασιακούς χώρους που γινόταν η απεργία, καταφέραμε να... αποσπάσουμε τουλάχιστον κάποιες απόψεις και δηλώσεις του.

βαθμό, με συγκυριακά και «τυχαία» γεγονότα, που συνέτειναν στο να αφυπνιστεί η αγωνιστική συνείδηση των εργαζομένων, ιδιαίτερα αυτών που δουλεύουν στους χώρους παραγωγής της ηλεκτρικής ενέργειας (εργοστάσια, ορυχεία, τεχνικοί κ.λπ.), και να επιβληθεί, κατά κάποιο τρόπο, στη ΓΕΝΟΠ.

Σ.: Τι γίνεται, αλήθεια, μ' αυτές τις απεργιακές επιτροπές και τις εργασιακές σχέσεις που έχουν επιβάλλει στη ΔΕΗ σ' αυτό το διάστημα της κινητοποίησης;

Δ.Π.: Εδώ έχουμε να κάνουμε, κατά τη γνώμη μου, με σημαντικές κατακτήσεις του χώρου μας, που η αφητηρία τους πηγάζει από την εποχή των κυβερνήσεων της Δεξιάς, που όλο και περισσότερο αφομοιώνονται και συνειδητοποιούνται απ' τους εργαζόμενους, με αποτέλεσμα οι απεργιακές επιτροπές σήμερα ν' αποφασίζουν για σημαντικά θέματα μέσα στην επιχείρηση. Είχαμε ξεκινήσει έτσι για να χτυπήσουμε έμπρακτα τις διατάξεις του τότε ν. 330/76, που πρόβλεπε ποσοστό ασφαλείας για τις απεργίες, πράγμα θέβαιο που συνεχίζεται και τώρα. Αυτοί αποθλέπουν στην ουσιαστική αποδυνάμωσή μας, έτσι ώστε οι τυχόν απεργίες μας να μην επιφέρουν αποτελέσματα. Εμείς είμαστε αναγκασμένοι να ελέγξουμε την παραγωγή, για να μπορούμε να πιέσουμε πραγματικά και όχι εικονικά. Έτσι έχουν επιβληθεί οι απεργιακές επιτροπές, για να μπορούν να ελέγξουν ποιες εργασίες είναι απολύτως απαραίτητες κατά τη διάρκεια της κινητοποίησης και ποιες όχι. Θα ήταν τρελό, εμείς να κάνουμε απεργία, και το ρεύμα να εξακολουθούσε να παράγεται όπως καθημερινά! Εκτός απ' αυτό όμως, έχουμε επιβάλλει όλο αυτό το διάστημα,

στο μεταξύ των απεργιών μας δηλαδή, απεργιακά μέτρα, που σημαίνει ότι δεν κάνουμε υπερωρίες, δεν πραγματοποιούμε εργασίες έξω απ' την ειδικότητά μας κ.λπ.

Σ.: Με όλα αυτά, έχετε καταφέρει να συγκροτήσετε την πιο αποφασιστική κινητοποίηση της περιόδου και, απ' ό,τι φαίνεται, να επηρεάζετε σημαντικά τις συνολικές συνδικαλιστικές εξελίξεις, πώς εκτιμάς την αντιμετώπιση της κυβέρνησης;

Δ.Π.: Πραγματικά, θα μπορούσα να πω ότι είμαστε η «αιχμή του δόρατος» της εργατικής τάξης σήμερα. Εμείς έχουμε πλήρη συνείδηση αυτής της κατάστασης και χρειαζόμαστε οπωσδήποτε και τη συμπαράσταση των άλλων εργαζομένων, για να έχουμε αίσιο τέλος στην κινητοποίησή μας. Πιστεύω ότι υπάρχουν δυνατότητες για ένα εκτεταμένο μέτωπο των εργαζομένων, όπως η σημερινή πανελλαδική απεργία, για να χτυπηθεί και η αντεργατική εισοδηματική πολιτική. Απ' την άλλη, γνωρίζοντας τις δυνατότητες του ενεργειακού ισοζυγίου και τη δύναμη της ΓΕΝΟΠ, αν δεν επικρατήσουν τυχοδιωκτικές απόψεις στην κυβέρνηση, ο διάλογος μαζί μας είναι γι' αυτή τονόδρομος! Δεν έχουν τη δυνατότητα ούτε τις ενεργειακές εξελίξεις ν' αποτρέψουν ούτε το απεργιακό μας μέτωπο να καταστείλουν. Γι' αυτό και παλινδρομούν... Υπάρχει θέβαιο το ενδεχόμενο να ενταθεί η καταστολή εναντίον μας και, σε συνδυασμό με κάποιο χτύπημα απ' τα μέσα, να προσπαθήσουν να μας λυγίσουν. Πιστεύω, όμως, ότι δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα, για τους λόγους που είπα, και ότι οι τέτοιες προσπάθειες θα πέσουν στο κενό...

ΤΑ... ΛΑΓΩΝΙΚΑ ΕΝ ΔΡΑΣΕΙ

Φαίνεται ότι δεν αρκούν οι μεθοδεύσεις πολλών κρατικών μηχανισμών, για να χτυπηθεί η απεργία στη ΔΕΗ, γι' αυτό επιστρατεύουμε και το... δημοσιογραφικό δαιμόνιο!

Βρισκόμουν στο γραφείο του Γ.Γ. της ΓΕΝΟΠ/ΔΕΗ το βράδυ της Πέμπτης, 15 του Γενάρη, όπου, για λογαριασμό του Σχολιαστή, έπαιρνα συνέντευξη από το Δημήτρη Πιπεργιά. Το γεγονός αυτό με κατέστρεψε τυχαίο μάρτυρα μιας απ' αυτές τις προσπάθειες. Κάποια στιγμή, φώναξαν απέξω στον Πιπεργιά να σηκώσει το τηλέφωνο, γιατί ήθελε να του μιλήσει ο δημοσιογράφος Παπαχρήστος του Βήματος. Πράγματι, διακόψαμε τη συζήτηση και ο Γ.Γ. της ΓΕΝΟΠ σήκωσε το ακουστικό, για να δεχτεί έναν καταϊγισμό ερωτήσεων απ' το μαινόμενο πατέρα Παπαχρήστο, που δεν είχε ρεύμα στο σπίτι του, ενώ το παιδί του ήταν άρρωστο... Ο... δυστυχής αυτός άνθρωπος αναρωτιόταν γιατί να συμβαίνουν αυτά, ποιος φταίει, κ.λπ. κ.λπ. Ήρεμα ο Πιπεργιάς του εξήγησε αρκετά πράγματα, σε σχέση με την απεργία και του έκανε σαφές ότι δε φταίνει οι εργαζόμενοι στη ΔΕΗ που κρυώνει το παιδί του, γιατί η επιχείρηση επιλέγει πού θα κοπεί το ρεύμα και προτιμάει τις διάφορες συνοικίες της Αθήνας, ενώ η ΓΕΝΟΠ έχει προτείνει να μειώνεται η χορήγηση στις ηλεκτροβόρες μεγάλες βιομηχανίες... Τέλος πάντων, συνεχίστηκαν για κάπως αυτού του τύπου οι ερωτήσεις, ώσπου κάποια στιγμή η συνδιάλεξη τέλειωσε. Σχολιάζοντας, στη συνέχεια το γεγονός αναρωτηθήκαμε, και εγώ και ο Πιπεργιάς, για το πώς ο άνθρωπος αυτός, και μάλιστα δημοσιογράφος δεν καταλάβαινε στοιχειώδη πράγματα, και έφτανε στο σημείο να παίρνει τηλέφωνο τον Γ.Γ. της ΓΕΝΟΠ για να εκφράσει την αγανάκτησή του... Δεν έχουν σημασία οι κρίσεις μας, πάντως κι οι δυο αδυνατούσαμε να συλλάβουμε το μέγεθος της απάτης.

Τρεις μέρες μετά, 18 1 86, το Βήμα δημοσίευε αποκλειστική συνέντευξη με τον Δ. Πιπεργιά(!), υπό τη μορφή «απομαγνητοφωνημένου ντοκουμέντου» (sic), αλλοιώνοντας και τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις της συνδιάλεξης που αναφέραμε, με την υπογραφή Γ. Παπαχρήστος, διανθίζοντας «μεγάλη έρευνα» για τα... προνόμια των εργαζομένων στη ΔΕΗ!

Ο προσωπικός... πόνος θέβαιο του δημοσιογράφου έλειπε απ' τη συγκεκριμένη στήλη (θα χάλαινε, φαίνεται το... ντοκουμέντο) και ανυπόγραφος παρουσιαζόταν στις στήλες του «Περιοίκου» στην ίδια εφημερίδα!

Το τέλος (!) στην «Αυριανή» της 20 1 87: «Να προσέξουν οι τεχνικοί του Πιπεργιά, γιατί θα γίνουν ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΣΕΙΣ...»

Τάσος Κατιντσάρος

ΣΙΝΕΜΑ

Από τους πιο γεμάτους της φετινής περιόδου, προβλέπεται να είναι τούτος ο μήνας. Δεν θα προβληθεί βέβαια, τίποτε αντιστοιχεί της «Θυσίας» του Ταρκόφσκι ή του «Ραν» του Κουροσάβα. Όμως, ίσως χρειαστεί να περιμένουμε αρκετά χρόνια, ώσπου να βρεθούμε ξανά απέναντι σε τέτοια μεγέθη. Έτσι, ας αρκεστούμε στο φιλμ με τη μικρότερη εμπέλεια και τη δυνατότητα της έκπληξης:

– «Η χρονιά του δράκου», αστυνομικό θρίλερ του Μάικλ Τσίμινο, με τον Μίκυ Ρουκ.

– «Η μεγάλη παραίσθηση του Πωλ Σεβρολέτ», σύγχρονο φιλμ νουάρ από τον Ολλανδό Πιμ ντε Λα Πάρα.

– «Ντουέτο για μία», του Αντρέι Κοντασαλόφσκι. Ερωτικό δράμα, με τους Άλαν Μπέητς, Μαξ φον Σύντοβ, Τζούλι Άντριους.

– «Ο δρόμος τους μισοφέγγαρου», από τον Μπομπ Σουέημ, με τους Μάιλ Κέην, Σιγκούρνι Γουήθερ.

– «Οι επαναστάτες» του Χιου Χάντσον, με τους Αλ Πατρίνο, Ναστάζια Κίνσκι.

– «Το όνομα του ρόδου», μεταφορά του μυθιστορήματος του Ουμπέρτο Έκο, από τον Ζαν-Ζακ Αρνό, με τον Σην Κόνερν.

– «Δωμάτιο με θέα», του Τζέιμς Άϊδο-ρου.

– «Το χρυσό παιδί», εξωτική κωμωδία του Μάικλ Ρίτσι, με τον Έντι Μέρφι.

Επίσης, μια αξέχαστη επιτυχία σ' επανέκδοση και δυο βραβευμένες ταινίες. Πρόκειται για το «Όσο υπάρχουν άνθρωποι» του Φρεντ Τσίνεμαν, με τους Μπαρτ Λάνκαστερ, Ντέμπορα Κερ, Μοντγκόμερυ Κλιφτ, Φρανκ Σινάτρα, για την «Επίσημη ιστορία» του Αργεντινίου Λουίς Πουέντρο (όσκαρ ξενόγλωσσου φιλμ '85), και για το βραβευμένο από τους κριτικούς στις Κάννες του '72, «Ο Τζώννυ πήρε τ' όπλο του», του Ντάλτον Τράμπο. Λοιπόν, τίποτα καλύτερο από μια καλή ταινία;

«Όσο υπάρχουν άνθρωποι», ή, από 'δω στην αιωνιότητα.

ΝΕΑ ΕΝΤΥΠΑ

• **Το Αντίδοτο**
Μηνιαία θεραπευτική
Κόμικ εφημερίδα

• **TRANSPORT**
Το παραισθησιγόνο TRANSPORT πέρασε στο 1987 –περιέχει πολλές χρήσιμες πληροφορίες– ένα «ντοκουμέντο» περί ανεξαρτήτων εταιριών. Από το Transport μάθαμε για μια νύχτα πειραματικής μουσικής στο ΣΚΙΑΧΤΡΟ τις 16/1 –κρίμα τη χάσαμε (ο μήνας σήμερα έχει 20).

Σ.Σ.: Το TRANSPORT δεν συμφωνεί για τον χαρακτηρισμό μας «Διάβολο Ροκ» και ειδικά για το «...ροκ» –καμιά αντίρρηση!

Να και μια σελίδα του:

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

• **Χάνα Χεχ**
Ινστιτούτο Γκαίτε - Ομήρου 14-16
Εγκαίνια: 25 Φεβρουαρίου
Δευτ.-Παρ. 9.30 π.μ. - 9 μ.μ.
Η Χάνα Χεχ ανήκει στους πρωταγωνιστές του ντανταϊστικού κινήματος του Βερολίνου, κυρίως με το φωτοκολάζ που ανέπτυξε. Επανήλθε στην επικαιρότητα μετά τα χρόνια της χιτλερικής εξουσίας, τα οποία πέρασε εντελώς αποτραπηγμένη.

• **Βάσω Κυριάκη**
Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων
Ακαδημίας 50
29 Ιανουαρίου - 15 Φεβρουαρίου

• **Τάσος Ρήγας**
Γκαλερί "F"
Φωκυλίδου 12 - Κολωνάκι
Μέχρις τις 7 Φεβρουαρίου

ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΚΑΜΠΑΡΕ

• **Ινστιτούτο Γκαίτε**
Ομήρου 14-16
Ρολφ Λίνεμαν
συγγραφέας, ηθοποιός, καλλιτέχνης του καμπαρέ, και γνωστός ερμηνευτής του Τουχόλσκου.
Τετάρτη 18.2. 7.30 μ.μ.:
Βραδιά Τουχόλσκου με κείμενα, ποιήματα και τραγούδια του μεγάλου σατιρικού και κριτικού της εποχής της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης, Κουρτ Τουχόλσκου.
Πέμπτη 19.2. 7.30 μ.μ.:
«Σήμερα ανάμεσα στο χθες και στο αύριο» επιθεώρηση με ένα εκτελεστικό γύρω από την ιστορία του γερμανικού καμπαρέ 1901-1933.

ΧΩΡΟΙ

• **ΟΜ**
Κέντρο Έκφρασης
Φερρών 18, Πλ. Βικτωρίας
8830981

Μέσα σ' ένα τριόροφο νεοκλασικό δημιουργήθηκε ένας πολύμορφος χώρος με μπαρ-μπιστρό αίθουσες εκθέσεων και μια άρτια εξοπλισμένη αίθουσα για μουσική και θεατρικές παραστάσεις. Αυτό είναι το *κέντρο έκφρασης ΟΜ* που εδώ και μερικούς μήνες μπορεί και προβάλλει εθνικές μουσικές, κλασική και σύγχρονη μουσική, τζαζ και αυτοσχεδιασμό και μαζί θεατρικές περφόρμανς και εικαστικά έργα.

Το ΟΜ είναι ανοιχτό σε άτομα και ομάδες που έχουν να δείξουν κάτι διαφορετικό από τα συνηθισμένα της καλλιτεχνικής μας ζωής. Ήδη τον Ιανουάριο παρουσίασε παραδοσιακή ιρλανδέζικη μουσική ελληνικά σχήματα τζαζ και αυτοσχεδιασμού και το μουσικό θέατρο «Ντανταϊστικά πράγματα» (ντανταϊστικά ποιήματα, θεατρική κίνηση και ήχο).

Τις δυο πρώτες βρομάδες του Φεβρουαρίου στο ΟΜ θα παρουσιαστούν:

Δευτέρα - Τρίτη 2-3 Φεβρ.
• «Ανατολικός και Δυτικός Άνεμος»
– Δημήτρης Μαραγκόπουλος: ηλεκτρονικά

– Σαββίνα Γιαννάτου: φωνή
– Γιώργος Χατζημιχαλάκης: ούτι
– Θύμιος Παπαδόπουλος: πνευστά
– Κλέων Αντανίου: ηλ. κιθάρα
Τετάρτη - Πέμπτη 4-5 Φεβρ.

• Σύγχρονη μουσική με το ντουέτο:
– Δημήτρης Καμαρωτός: μπάσο κλαρινέτο

– Βασίλης Παπαβασιλείου: κοντραμπάσο
Παρασκευή - Σάββατο 6-7 Φεβρ.

• Θωμάς Σλιώμης: σόλο πιάνο
Δευτέρα - Τρίτη 9-10 Φεβρ.

• Παραδοσιακή Ρουμάνικη μουσική
– Στέφαν Πικουλίτσα: βιολί
– Έλενα Μπαζάρκα: ακορντεόν, φωνή
Τετάρτη - Πέμπτη 11-12 Φεβρ.

• Σύγχρονη μουσική με το έργο «Ερμητικόν» του Τάκη Βελιανίτη, για κρουστά (Τάκης Χελιώτης), φωνή (Άντα Πίτσου), βιολί (Τάκης Βελιανίτης) και μαγνητοταινίες
Παρασκευή - Σάββατο 13-14 Φεβρ.

• Αυτοσχεδιαζόμενη μουσική με το τρίο:

– Φλώρος Φλωριδής: πνευστά
– Μιχάλης Σιγανίδης: μπάσο
– Μιχάλης Κλαπάκης: κρουστά
Ακόμα

• Από 15 Ιανουαρίου άρχισε 3μηνο σεμινάριο κλασικής παντομίμας και θεατρικής πλαστικής κίνησης με τον ηθοποιό Βασίλη Λάγκο.

• Από 25 Ιανουαρίου άρχισε 3μηνο μουσικό εργαστήριο η πιανίστρα και συνθέτρια τζαζ Λητώ Βογιατζόγλου σε δύο ομάδες για αρχάριους και προχωρημένους (2 χρόνια σχέσης με κάποιο όργανο). Διδασκαλία αυτοσχεδιασμού και ομαδικής δουλειάς πάνω στα βασικά όργανα μιας ορχήστρας τζαζ.
ΟΜ-ΠΑΙΔΙΑ

Κάθε Σάββατο πρωί 12 η ώρα πρωινό για παιδιά με τους:

– Βασίλη Λάγκο: παράσταση παντομίμας και παιχνιδι συμμετοχής
– Φαρούχ Βανκάντρα: ταχυδακτυλογραφικά, προβολή κινουμένων σχεδίων

ΤΖΑΖ

* CAFE PALETTE
 Ιπποκράτους 171
 Τηλ. 6433466
 Τετάρτη κλειστά

Δ. Ζαφειρέλης: Κιθάρα
 Π. Μαλουκάτος: Κιθάρα
 Ν. Τουλιάτος: Κρουστά
 Γ. Γαβαλάς: Τρομπέτα

* HALF NOTE
 Μιχαλακοπούλου 56
 Τηλ. 7214348
 Ελβετικό κουαρτέτο

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

* Μουσικό γεγονός του μήνα οι δύο συναυλίες του Robyn Hitchcock στην Αυτοκίνηση Club 22 17 & 18 Φλεβάρη. Ο Hitchcock που θεωρείται σαν ο σύγχρονος Syd Barrett, ξεκίνησε την καριέρα του το 1976 στο Κάιμπριτζ με τους Soft-boys, ένα πανέξυπνο γκρουπ με στοιχεία χίππικης αισθητικής. Μόνο στη συναυλία θα καταλάβετε πώς αυτός ο ιδιόρρυθμος Εγγλέζος απέκτησε τον τίτλο του διαχρονικά πιο «cult» μουσικού με το εντυπωσιακά φανατικό του κοινό... Είναι τρομαχτική η ένταση που μεταδίδουν σε μία συναυλία ακόμα και τα μάτια του. Ο Hitchcock εμφανίζεται τώρα με τους Egyriants στους οποίους συμμετέχουν δύο παλιά μέλη των Soft-Boys, ο μπασιόστας και ο ντράμερ.

Αξίζει να αναφέρουμε ακόμα πως οι δίσκοι του ακούγονται πια και στην Αμερική. Ας ευχηθούμε τέλος να δούμε τον Hitchcock τραγουδώντας το παλιό τραγούδι των Soft Boys "Where are the prawns" και το κοινό του να τον ραντίζει γαρίδες!!!

ΖΩΝΤΑΝΗ ΡΟΚ ΜΟΥΣΙΚΗ

* ΠΑΡΑΡΑΑΜΑ

Βελισσαρίου 54 - Θεσ/νίκη
 Παράραμα ονομάζεται το καινούριο Live-Club της Θεσσαλονίκης.

Με μεγάλες φιλοδοξίες να γίνει πολύτεχνο-κίτταρο ζωντανής νεανικής μουσικής είτε πρόκειται για τζαζ είτε για ροκ είτε για blues. Αυτό τον καιρό εμφανίζονται οι Blues wire 031, διάδοχο σχήμα των Blues Gang, αφού στους παλαιμάχους Ηλία Ζάικο και Νίκο Τουνούση έχουν προστεθεί ο Χρήστος Χήρας μπάσο και Νίκος Χασάπης ντραμς.

Θα εμφανιστούν όμως και πολλά άλλα γνωστά και άγνωστα ονόματα της Θεσσαλονικιώτικης σκηνής. Στην Βελισσαρίου 54 λοιπόν όσοι μετά την κατεδάφιση της Σελήνης, και τον τερματισμό συναυλιών του UD-TEMPO είχαν χάσει κάθε ελπίδα.

* ΣΚΙΑΧΤΡΟ

Πανουργιά 12
 Δελφινάριο Καστέλλα
 Ανοιχτά Τετάρτη με Κυριακή
 Πρόγραμμα από 10μ.μ.

Κυριακή 1 - Σκιές+ Winter Water Colors
 Τετάρτη 4 - Emil
 Πέμπτη 5 - Κάρμα+Αδιάφοροι
 Παρασκευή 6 - Polish autumn
 Σάββατο 7 - Scorja
 Κυριακή 8 - Κύκνειο άσμα+Αντι
 Παρασκευή 13 - ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΝΥΧΤΑ ΓΚΟΜΠΙΝΤΙΜΠΟΥ

Μέσα στον Φλεβάρη θα παρουσιαστούν ακόμα οι: Απέναντι, Taste the Gas, Blue Jeans, Brush, Veridian green.

* CATS

Λεωφ. Συγγρού 49
 τηλ. 9226.694
 Κυριακή 1 - Panx Romana+Αντι
 Πέμπτη 5 - The Brush+Taste the gas
 Παρασκευή 6 - Blue Light+Low Noise
 Τετάρτη 11 - Flowers of romans
 Alive she Died
 Πέμπτη 12 - Winter Water Colors +Split image
 Παρασκευή 13 - Villa 21+Next to Nothing
 Κυριακή 15- Venerica This secret delight
 Πέμπτη 19 - Impatiens
 Παρασκευή 20 - Αποκριατικό πολυθέαμα.
 Πέμπτη 26 - Breakdown
 Δευτέρα - Τρίτη κλειστά
 Σάββατο Δίσκοι

* ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

Μοσχονησίων 2 & Αγ. Μελετίου
 Τηλ. 8675.340
 Κάθε μέρα ζωντανή μουσική
 Κυριακή 1/2 - Blue Jeans
 Κάθε Πέμπτη - Foor Zeros
 Παρασκευή 6.2 - Next to nothing
 Σάββατο 7.2 - Bizoux
 Κυριακή 8.2 - Break Down
 Σάββατο 14.2 - Next to nothing
 Επίσης θα εμφανιστούν South of No North, No Mans Land, Διαφυγόν κέρδος, Σκιές, Impatiens, Ballader, Long Vehicle, Για λεπτομέρειες τηλέφωνο στη Μουσική Αποθήκη.

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

* Μετά από δύο ολόκληρα χρόνια εγγυλισμό (κυριολεκτικά) στο στούντιο και έντονης προσπάθειας επανεμφανίζονται οι Alive She Died με καινούρια σύνθεση και προσθήκη κιθάρες και ντραμς.

(Βλέπε CATS Τετάρτη 11 Φεβρ.).
 * Next to nothing, η καινούρια μπάντα που αφήνει συνεχώς άριστες εντυπώσεις. Με τετραμελή σύνθεση: 2 κιθάρες - μπάσο - τύμπανα και φωνή οι κιθαρίστες. Επανεμφανίζονται 13 Φεβρουαρίου στο CATS' πρώην Mad. Μην τους χάσετε, είναι ήδη μια απ' τις αποκαλύψεις του φετινού χειμώνα. (Βλέπε και εμφανίσεις σε Μ. Αποθήκη 6/2, 14/2, Βιτρώ).

* Κυκλοφορεί μέσα στο μήνα η καινούρια δουλειά των Libido blune. Πραγματικό δώρο για τους φίλους της μουσικής τους, το δεύτερο τους LP έρχεται μετά από μια σειρά καταπληκτικών ζωντανών εμφανίσεων.

* Μεγάλη χαρά προμηνύεται για τους απανταχού της Ελλάδας ροκαμπλάδες.

Η πρώτη δουλειά των Blue-jeans είναι πια γεγονός.

* Οι Noise promotion company πραγματικά εντυπωσίασαν στην παρθενική τους συναυλία στην Αθήνα. Ένα φιλοδοξομένο σύνολο με την κιθάρα του Μπαντούκ ν' ανάβει φωτιές.

28/12 CLUB 22 - ΕΝΑ ΣΥΜΒΑΝ

Χειμωνιάτικη ψυχρή παγίδα κι ύστερα από απανωτές γιορτές μουσικό κάλεσμα στον αχανή ναό του χορού, ψηλό πάλο και βαριές εγκαταστάσεις. Αλλαγή προγράμματος και φιλική συμμετοχή από το λαμπρό Εσπερινό σαξόφωνο, αιχμηρή απάντηση στο αποουσιάζον πολυχρητικό background. Μια άλλη οπτική, κυριαρχία των χορδών και της φωνής, αργό ανέθασμα για το αναμενόμενο κρεσέντο. Προβολείς χαμηλώνουν -ανάθου, πράξις Β', σκηνικό το ίδιο, πρόσωπα διαφορετικά -δεύτερο ποτό αφρός και πάγος- σκάνε κρόταλα, φωνές, κιθάρες. Ξαναμαζεύονται οι σκορπισμένοι.

Φουσκώνουν τα μεγάφωνα, χύνουν το ρυθμό στην πίστα μέταλλα και δέρμα πάλλονται τριγύρω. Τα παιχνίδια με τα φώτα, οι γυρισμένες πλάτες βαριές πάνω-κάτω, μάτια κι αυτιά σ' ένα άπιαστο tableau-vivant.

Αγριεύει το κινηγητό κι είναι ακόμα νωρίς, πώς να τελειώσεις αυτή τη νύχτα Κυριακής, άρχισαν κι όλας να μαζεύονται οι «Επόμενοι» κι ακόμα δεν χώρισε το βλέμμα από την κινούμενη σκηνική άμμο.

Ετοιμάζονται στα χαμηλά οι τελευταίοι. Μετρώνε τον παλμό, κουρδίζονται στην κεντρική συχνότητα του πλήθους πιάνουν τη σκυτάλη.

Αργεί αυτό το διάλειμμα σκεπασμένο με ήχους μακρινούς καταστραμμένους αλλιώτικους. Χαλάρωμα του μυαλού-και των αισθήσεων, πατάνε το σανίδι οι «θασικοί υπεύθυνοι». Υπάρχει ζήτημα. Υπάρχει άγνοια. Υπάρχουν διαδόσεις. Υπάρχει διάθεση καλή και κακή. Σπάει το άγνωστο στις πρώτες νότες, λύνεται η γλώσσα, δεν χάθηκε ο ρυθμός, δεν έλειψε η φασαρία. Πίσω απ'τους ψαγούς μάτια προσπαθούν να μαγνητίσουν με λέξεις τραγουδιές, ρίχνεται η κίνηση με βία προς τα κάτω. Η μπέρα σε πλαστικό ποτήρι φαίνεται ζεστή. Δεν πάει κάτω. Αλλιώς ανάβει η φλόγα εδώ. Και πρέπει να κρατήσει ωσότου σβύσουν τα φώτα. Περισσότερο δεν κάνει. Στην είσοδο άρχισε κιάλας το τρεμούλιασμα της ανυπομονησίας.

LIBIDO - BLUME - ANTITROPPOU COUNCIL - LES THUGS Έργο σε 3 πράξεις. ΑΥΛΑΙΑ.
 Χρύσα Πανταζή

- Ενημερώνετε τον Σχολιαστή μέχρι τις 20 του μηνός για ό,τι ενδιαφέρον ετοιμάζεται σε Αθήνα, πρόσεται και επαρχία. Υπάρχουν πολλοί αναγνώστες που κινδυνεύουν να εκραγούν κάποιες νύχτες γιατί δεν βρίσκουν ΤΙ ΑΛΛΟ μπορούν να κάνουν.

Πρώτη ευρωπαϊκή τουρνέ για τους LAST DRIVE γεγονός όχι μόνο γι' αυτούς αλλά και για κάθε συγκρότημα της ελληνικής ροκ σκηνής.

Γεγονός καθόλου τυχαίο αφού οι LAST DRIVE μέσω του πρώτου τους LP έχουν αποσπάσει εξαιρετικές κριτικές σε περιοδικά κύρους όπως το αγγλικό Bucketfull of brains, στο γαλλικό Nipetteen, στο ιταλικό Ροκερίλα και στο αμερικάνικο Orpion. Και αυτή τη στιγμή παίζονται σ' αρκετούς ραδιοφωνικούς σταθμούς του εξωτερικού.
 Συναυλίες θα δοθούν σε Ιταλία, Γαλλία και Ολλανδία, στη δε Γερμανία θα συμμετάσχουν σε φεστιβάλ γκαράζ - ψυχεδέλειας μαζί με γκρουπ όπως οι Fuzztones, Vietnam Veterans κ.λπ. Αξίζει να σημειωθεί ότι έχουν ήδη συμμετοχή στις συλλογές "Battle of the garages" της Voxx και "The sounds of now" της Dionysus (που ήρθε στην Ελλάδα σαν «εισαγωγή») όπως και ότι κατά τη διάρκεια της περιοδείας θα ηχογραφηθεί καινούριο single απ' την αμερικάνικη Voxx.

Ολόψυχα καλή τύχη στο πρώτο γκρουπ της σκηνής που παραβιάζει την πόρτα του ονείρου αλλά με την ευκαιρία αυτή κι ένα ράπισμα στους ηλίθιους που λυμαινούνται τα ελληνικά ραδιοτηλεοπτικά μέσα και μας στερούν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουμε αξιόλογα ροκ σύνολα, προβάλλοντας με ταχτική πλύσεως εγκεφάλου εμετικούς καλλιτέχνες «ελληνικού ροκ» κατ' ευφημισμόν.

ΔΙΣΚΟΙ

Ελληνικές ανεξάρτητες παραγωγές

• **EX HUMANS**
Ανώφρηλη Επιβίωση (Enigma)
Γιώργος (Hanos) Αλευράς [Κιθάρα φωνή]
Γιαν. Τρομπέττας [Μπάσο φωνή]
Φοίβος Περγαλιώτης [ντραμς]
ΠΡΟΛΑΒΕΤΕ
Σε πολύ λίγα για αντίτυπα

• **SCORIA**
"Both" (FM records)
Άγγελος Κακουράτος - Κιθάρες
Γερασ. Μπανάτος - Φωνή, μπάσο
πλήκτρα
Αλμπέρτος Λεβής - Κρουστά
Μαρία Πασχαλάκη - Δεύτερες
φωνές, τεχνητοί ήχοι

• **ΑΔΙΞΟΔΟ**
(Enigma)
Σωτήρης Θεοχάρης [φωνή]
Μ. Σπυρόπουλος [Κιθάρα]
Νικ. Χαραλαμπίδης [Μπάσο]
Γιανν. Βενάρδης [Ντραμς]
Κόντρα στους καιρούς οι «Αδιέξοδο» ολοκλήρωσαν τη δουλειά τους, γράφοντας ένα ντοκουμέντο, ένα στίγμα μιας ολοκληρωμένης εποχής. Για τους φίλους της πανκ για όσους κάποτε την αγάπησαν ο δίσκος αυτός φαντάζει σαν αποχαιρετισμός μα και σαν κάλεσμα για νέες εμπειρίες και για καινούριες ιδέες. Μην σας τρομάζει η μέτρια παραγωγή. Δεν είναι λάθος, είναι η άποψή τους πέρα από καλές παραγωγές και μουσικές φόρμες, ν' αφουγκραστείτε την σκοτεινή κραυγή για τον Μοχάλι, το θάρος της διάλυσης του κινήματος, και τις νέες περιπέτειες που στο χέρι σας είναι να τις προκαλέσετε.

• **YELL O YELL**
Driters (Smash Records)
Fill [Φωνή κιθάρα πιάνο]
Andreas [Drums]
Spy Spider [Bass, cello, κιθάρα, πιάνο]
Σε περιορισμένα αντίτυπα η πρόσφατη (τρίτη) δουλειά των Yell-O-Yell. Μ' ένα εκπληκτικό εξώφυλλο που όμως δύσκολα θα καταλάβετε σε ποιον ανήκει. Με σπάνια ευαισθησία ο Φιλ στο πιο όμορφο άλμπουμ των Yell-O-Yell.
Όσοι εντυπωσιαστήκατε απ' την πρόσφατη επίσης δουλειά του Nick Cave προσέξτε αυτό τον δίσκο, από κάποιον που βαδίζει στα ίδια μονοπάτια, με την κατάδική του ωστόσο προσωπικότητα κι απλώς έχει την ατυχία να είναι Έλληνας.

• **LEMMINGKS**
Το φως και η Σκιά του (wipe out)

• **THE LESBIANS**
(Enigma)

LES THUGS

• **LES THUGS**
Radical Hysteria (Δικ. Διάβασης)
Το γαλλικό «γκαραζ» που εμφανίστηκε τον περασμένο μήνα στο Club 22. Αν τους χάσατε μη χάσετε το δίσκο. Οι κιθάρες θα σας ξετινάξουν.

• **HIDDEN PEACE**
"We all have hidden Peace" (Hitchhike records)
Paul S. Halbe - πρώτη κιθάρα, φωνητικά
John Gleeson - ντραμς
Dez Herman - μπάσο
Ricky Hart - ρυθμική κιθάρα
Deanne - ντέφι, οπτικές απάτες

• **THE THINGS**
"Outside my window" (Hitchhike records)

Τα μηνύματα της ειρήνης και της «δύναμης των λουλουδιών» ξαναεμφανίζονται μέσα στο σημερινό ροκ. Η ελληνική εταιρία Hitchhike μας παρουσιάζει δύο αντιπροσωπευτικά αμερικάνικα γκρουπ της νέας Καλιφορνέζικης, ψυχεδελικής σκηνης αναλαμβάνοντας μάλιστα και την παραγωγή του πρώτου δίσκου των Hidden Peace.

- Χρησιμοποιώντας τους πιο δυνατούς ήχους του Ροκ της δεκαετίας του '60, οι Hidden Peace και οι Things είναι φυσικά επηρεασμένοι από την όλη μέχρι σήμερα πορεία της ροκ. Το κυριότερο όμως είναι ότι δεν κάνουν αναμασήματα χάριν «μόδας» και «αναγνώρισης» αλλά είναι οι ίδιοι εφευρετικοί και δημιουργικοί.

ΔΙΣΚΟΙ

ΞΕΝΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

• **TRIFFIDS**
Born Sandy devotional
• **HUSKER DU**
Candy apple grey
• **WIPERS**
Land of the lost
• **THE FEELIES**
The good earth
• **SUNNY BOYS**
Days are gone
• **THE BLUES PROJECT**
Live at the cafe a gogo
• **NAKED PRAY**
Under the Blue marlin
• **RAMONES**
Animal Boy

υπάρχει και ένα σώμα μουσικών που δηλώνουν με το παραπάνω την παρουσία τους...

...Ακούστε το σαξόφωνο του Μασέο Πάρκερ...!

- Μόνη μετρίτητα στο δίσκο είναι η «επιτυχία» Living in America γνωστή από την ταινία POKY. Έπρεπε «κατ' ανάγκη» να καλοπιάσουμε και το πλατύ κοινό made in America...

Ξεχάστε το και ακούστε το Turn me Loose, I am Dr. Feelgood... τώρα είμαστε μακριά από «επιτυχίες» και τρέχουμε με καιρό θεαλλώδη. Ας ελπίσουμε ότι εκεί θα μείνουμε και με τις συναυλίες του Μπράουν στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

A.K.

THE THE "Infected"
Έντονο μετα-πάνκ μετα-ράπ μετα-ρόκ... (μια και το μετά προηγείται του ...μετά). The The, όπως δηλώνει και το όνομά τους προσπαθούν να κλείσουν τον κύκλο.

Μια μίνι ροκ όπερα με παράξενους ήχους, εκπληκτικά «κόρους» πνευμάτων. Τέλεια ηχογραφημένη και επιτηδευμένα προκλητική σαν χαζή διαφήμιση. Βασισμένη στους στίχους του Matt Johnson (φωνή κιθάρα + πλήκτρα) γραμμένους και στο δίσκο. Στίχοι πικρής ειρωνίας γεμάτοι εικόνες μιας κοινωνίας φθαρμένης, από την ίδια την «πρόδο» της.

Paul Simon - "Graceland"
Μέσω μιας κασέτας ο Πωλ Σάιμον άκουσε την Νοτιοαφρικάνικη μουσική των δρόμων του Σοβέτο. Την ερωτεύτηκε. Πήγε στο Γιοχάνεσμπουργκ ηχογράφησε με τους μαύρους μουσικούς καλώντας τους στη συνέχεια και στην Αμερική για να συμπληρώσουν τα κομμάτια του άλμπουμ Graceland. Αποτέλεσμα ένα ιδιόμορφο ροκ γεμάτο απλότητα φρεσκάδα ευαισθησία. Στη Ν. Αφρική ο Σάιμον ανακάλυψε ένα νέο αστερισμό μια νέα πηγή εμπνεύσεως.

Ένα ακόμα δείγμα αξιοποίησης ή εκμετάλλευσης του πλούτου της Αφρικάνικης μουσικής; Ας πούμε μόνο αυτό: Η μαύρη μουσική λεηλατείται εδώ και χρόνια. Όμως πάντα μπόρεσε και φανέρωσε τον δικό της χαρακτήρα γιατί οι δυνάμεις της είναι ανεξάντλητες. Είναι η ίδια που γκρεμίζει τα στεγανά, που μπορεί να μετουσιώσει τις ξένες επιρροές σε νέα δημιουργία.

Στο δίσκο Graceland ο Πωλ Σάιμον παίζει τη δική του μουσική. Τραγουδι καθαρό γεμάτο πάθος, αισθήματα. Από τη μεριά τους οι μουσικοί των δρόμων του Σοβέτο ξέρουν και παίζουν για όλους τους δρόμους των προαστείων όλου του κόσμου. Είναι άνετοι, ευαίσθητοι και διακριτικοί όπως είναι και ο Πωλ Σάιμον. Σ' αυτήν την ατμόσφαιρα έγινε το πάντρεμα. Κανείς δεν επιβάλλεται σε κανένα και εδώ βρίσκεται όλη η ιδιαιτερότητα, η ομορφιά στο άκουσμα

A.K.

James Brown - Gravity
Ο Τζαίμς Μπράουν επέστρεψε το 1986 με GRAVITY... Το άλμπουμ αυτό δεν είναι καμιά ντισκοποιημένη σόουλ όπως θα επέβαλλαν κανονικά οι προστάτες της κυκλοφορίας για τα επανεμφανιζόμενα αστέρια της σώουμπιζνες. Αντίθετα πρόκειται για ένα δυνατό φανκ που δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από τις προηγούμενες εκδηξεις του Κου Δυναμίτη. Ο τίτλος (Βαρύτης) - μάλλον αντιφατικός διότι το ομώνυμο πρώτο κομμάτι μόλις αρχίζει ν' ακούγεται μας έχει σηκώσει τα όσα πρέπει... Ένας λόγος από πάνω είναι ότι εκτός από την καυτή φωνή του Μπράουν

ΟΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

Τιμολέοντος Φιλήμονος 13
Αθήνα 115 21
τηλ. 6469827 - 6461380
Κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα

τ. 47, Φεβρουάριος 1987, Δρχ.160

Ιδιοκτησία:

«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.
Φωτοσύνθεση:
Lexikon, Διδότου 26
Φωτολιθογραφική αναπαραγωγή:
RAY ΕΠΕ, Διδότου 26
Εκτύπωση:
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»
Πάρνηθος 51-33

Εκδότης:

Γ. Πιτουρόπουλος
Διεύθυνση:
Κ. Βουρνάς, Π. Παναγιώτου, Δ. Ψαρράς

Π Ο Λ Ι Τ Ι Κ Η:

Χ. Βερναρδάκης, Γ. Βότσης, Π. Γεωργίου,
Α. Λαζαρίδου, Τ. Μαστραντώνης

Δ Ι Ε Θ Ν Η:

Γ. Αλαμάνης, Α. Αρζιμάνογλου, Μ. Δεληπέτρος,
Δ. Δεληολάνης, Τ. Κυπριανίδης, Κ. Κυριακίδης,
Τ. Κωστόπουλος, Μ. Σμπόρος

Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Α:

Ε. Αρανίτης, Α. Γιαννόπουλος, Α. Θεοδωρίδου,
Γ. Κόκκινος, Π. Κοροβέσης, Γ. Μαυρίης,
Α. Μαυρομάτη, Χ. Μαχαίρας, Θ. Πλατής,
Ρ. Πόλε, Γ. Σχιζάς, Δ. Τρίμης, Τ. Υπέρμαχος,
Τ. Χριστοδουλοπούλου, Α. Ψαρρά

Π Ο Λ Ι Τ Ι Σ Μ Ο Σ:

Ν. Βαλαωρίτης, Χ. Δασκαλόπουλος, Ε. Καλαφάτη,
Α. Κελεπέκης, Δ. Κούρτοβικ, Γ. Μακρής,
Γ. Μαργαρίτης, Ν. Μαυρουδής, Β. Ντάκουρη,
Δ. Οικονομάκης, Σ. Παπασπύρου, Δ. Πουλικάκος,
Χ. Σακελλαρόπουλος, Α. Τύρος, Σ. Χρυσουλάκη

Κ Α Λ. Ε Π Ι Μ Ε Λ Ε Ι Α:

Α. Αηδόνης, Α. Θεοδωρίδου, Μ. Καλογεράκου

Σ Κ Ι Τ Σ Ο:

Β. Ελευθερίου, Π. Ζερβός, Γ. Χατζάκος

Κ Ο Μ Ι Κ Σ:

Αρκάς

Γ Ε Λ Ο Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α:

Γ. Ιωάννου

Φ Ω Τ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α:

Κ. Ελευθεράκης, Μ. Μπαμπούσης

Συνδρομές:

Εσωτερικού: 12 τεύχη δρχ. 2.000
Ευρώπη: 12 τεύχη δρχ. 2.300
Αμερική: 12 τεύχη δρχ. 2.600
Δημ. Οργ.: 12 τεύχη δρχ. 5.000

Ερβάσματα-επιταγές:
Γιώργος Πιτουρόπουλος

BIBLIA

Αγαπητέ Σχολιαστή,
Θα ήθελα να πω λίγα λόγια σχετικά με τη «βιβλιογία» του Δημ. Κούρτοβικ (βιβλιοκριτικού, μεταφραστή, συγγραφέα) στο Νο 46.

Δεν είχα βέβαια την απαίτηση μέσα σε δύο σελίδες να περιληφθούν όλα τα βιβλία που ξεχώρισαν τον περασμένο χρόνο, ούτε καν εκείνα που κατάφεραν να κεντρίσουν το ενδιαφέρον του Δημ. Κούρτοβικ. Ωστόσο με ενόχλησε λιγάκι η έκφραση λύτης εκ μέρους του για τη διαπίστωση πως το 1986 υπήρξε μια από τις χειρότερες χρονιές για την ελληνική πεζογραφία, που για να γίνει πιο πειστική (η διαπίστωση) κάνει ιδιαίτερη μνεία σε τρία (αριθμός 3) βιβλία. Μα και το 1985 πάλι τρία (αριθμός 3) βιβλία είχε διαλέξει, των: Ραυτόπουλου, Πανσέληνου, Λαγκαδιανού.

Έναξαι στις παλιότερες βιβλιογίες και ανακάλυψα στο τεύχος 40 ένα αρκετά ενδιαφέρον κείμενο του σχετικά με τη «βιβλιοκριτική», τη «βιβλιοπαρουσίαση», τη μεροληπτική έως «στημένη» κριτική και την «υπέρβαση της υποκειμενικότητας» του (του Δ.Κ.).

Σαν αναγνώστρια - και τίποτα άλλο - θα επιθυμούσα μια πιο πλατιά ενασχόληση του συνεργάτη σου με την ελληνική πεζογραφία και το ελληνικό βιβλίο γενικότερα, ώστε να υλοποιηθεί η θεωρία του (τεύχος 40) πως είναι ζωτικό να ασχολούμαστε και με βιβλία που προσωπικά δε μου αρέσουν, αλλά που προσφέρονται για γόνιμη συζήτηση γύρω από καλλιτεχνικές και πολιτιστικές αξίες.

Με βάση τα παραπάνω μπορώ να αναφέρω τουλάχιστον τέσσερα ακόμη βιβλία, που ξέφυγαν από το Δ.Κ. και παρά τις επιμέρους αντιρρήσεις κάθε αναγνώστη, συμβάλλουν στον εμπλουτισμό της πεζογραφίας μας:

- 1) «Ο υπονόβητης» Μαργαρίτας Καραπάνου (ΕΡΜΗΣ) Δεκεμβρίου 1985
- 2) «Το σάπινο νερό» Μήτσου Κασόλα (ΚΕΔΡΟΣ)
- 3) «Ιστορία για μελάκι και πένα» Τούλας Τίγκα (Bell)
- 4) «Οι εραστές της θάλασσας» ή το βιβλίο του άγνωστου ναύτη, Φίλιππου Φιλίππου (ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ)

Τελειώνοντας θέλω να προσθέσω το εξής: φοβάμαι πως ο συγγραφέας Δημ. Κούρτοβικ υποσκελίστηκε από το μεταφραστή Δ. Κούρτοβικ, αλλιώς δεν εξηγείται το ότι τρία από τα προτεινόμενα ξένα βιβλία είναι δικές του μεταφράσεις. Προβλέπω, λοιπόν, πως κάτι ο Φ.Π.Α. κάτι το βίντεο θα σημάδωνε τη ληξιαρχική πράξη θανάτου της ελληνικής λογοτεχνίας, οπότε δε χρειάζεται πλέον ένας ακόμα «τελευταίος σεισμός» για να ισοπεδωθεί εντελώς.

Υ.Γ. Αλήθεια, τι απέγινε το δημογήφισμα για τα καλύτερα βιβλία του 1985;

Φιλικά
Αλεξάνδρα Παπαχρίστου
Φιλολόγος
Κ. Πατήσια

TRANSPORT

Ο Γενάρης αποδείχθηκε μήνας εκπληξεων. Εκτός όλων των άλλων είδαμε στο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ (τεύχος Νο 46) σε ένα δισέλιδο άρθρο με τίτλο «ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ» μαζί με άλλα έντυπα του ανεξάρτητου τύπου, να γίνεται παρουσίαση του TRANSPORT.

Κατ' αρχήν ο, η αρθρογράφος εκείνου του δισέλιδου έδειξε, ότι ξέρει, πως δημοσιογραφία σημαίνει: να γυρίζεις-ψάχνεις-αναφέρει και όχι να κλείνεις μέσα σ' ένα γραφείο και να περιμένεις να σου φέρουν οι άλλοι-ες υλικό για να γράφεις. Αυτό το συμπέρασμα το θγάζουμε γιατί, όσον αφορά το TRANSPORT, ο, η αρθρογράφος έναξαι από μονο-η το θρήκαν και το παρουσίασαν. Ουδέποτε πήγαμε τεύχη μας σε κανένα περιοδικό, εφημερίδα με την παράκληση να μας αναφέρουν, συνεπώς ούτε στο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ. Η παρουσίαση όμως που μας έγινε ήταν αρκετά παραπλανητική. Το TRANSPORT χαρακτηρίστηκε σαν ένα διάβολο rock fanzine.

Τι όμως απ' όλα αυτά είναι αληθινό; 1) Το TRANSPORT είναι μια έκδοση περιορισμένης κυκλοφορίας, ένας οργανισμός, που κάθε μήνα προβάλλει και ασχολείται με οτιδήποτε έχει σχέση με χώρους δημιουργικότητας/καταστροφικότητας.

2) Αν ο χαρακτηρισμός διάβολο είναι μια τρομακτική αντιμετώπιση και απλούστευση, ο χαρακτηρισμός rock είναι μια ΔΥΣΦΗΜΙΣΗ. Είμαστε αντίθετοι σε οτιδήποτε ξεπερασμένο-εμπορικό κατασκευασμα, συνεπώς δεν έχουμε καμία σχέση με τη λέξη ή ιδεολογία rock. Αυτό φαίνεται από τα ξένα γκρουπ που παρουσιάσαμε-ζούμε.

3) Τουλάχιστον στο χαρακτηρισμό σαν Fanzine ο, η αρθρογράφος πέτυχαν. Όντως είμαστε το Fanzine του νέου, του διαφορετικού, του απρόβλεπτου και θα παραμείνουμε σε αυτήν την υπέροχη αγνή κατάσταση.

Είναι δυνατόν ό, η αρθρογράφος να μη κατάλαβαν τι διαβάζαν μέσα στο TRANSPORT;

Για την παρερμηνεία μας δεν επιθυ-

μούμε καμία απολογία ούτε συγγνώμη. Το μόνο που επιθυμούμε είναι να δημοσιευθούν αυτές οι απόψεις μας, γράμμα σε κάποιον από τα επόμενα τεύχη τους Σχολιαστή, σε ένα ευδιάκριτο μέρος του περιοδικού με ευδιάκριτα τυπογραφικά στοιχεία.

Αν αυτή η επιθυμία μας, (άκρως λογική) δεν πραγματοποιηθεί, αν αυτό το γράμμα μας «ξεχασθεί» κάπου και δε δημοσιευτεί ποτέ... ε, τότε μόνο ΝΤΡΟΠΗ, τίποτε άλλο.

Με όχι κακότητα
Τ. Γεωργίς
Δ. Ορφανός

ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Σαν αγωνιζόμενος πολίτης με στολή, συμπαραστέκομαι στον αγώνα του Μιχάλη Μαραγκάκη, που αρνείται τη στρατεύση του και επιζητά μια κοινωνική θητεία, στην οποία ο ίδιος θα συμμετέχει σε μια κοινωνική-πολιτιστική δραστηριότητα. Ακόμα σεβόμαι και υποστηρίζω τα δικαιώματα των αντιρρησιών συνειδησης, που θα πρέπει κάποτε να αναγνωριστούν και στην Ελλάδα, και όχι μονάχα για θρησκευτικούς λόγους και να τους δοθεί πραγματικά, η δυνατότητα να υπηρετούν μια κοινωνική θητεία που θα συμβιβάζεται με τη συνείδηση και τις πεποιθήσεις τους, παράλληλα όμως πιστεύω, πως ένα Κίνημα Αντιρρησιών Συνειδησης, μ' άλλα λόγια η άρνηση στην Κατάταξη, δεν μπορεί να γίνει η μόνη απάντηση στο ζήτημα ΣΤΡΑΤΟΣ. Σέβομαι όλους, όσους πραγματικά έχουν ατομικά και συλλογικά αυτή τη στάση, αλλά σήμερα όμως όσο υπάρχουν ΣΤΡΑΤΟΙ και όσο τα υπάρχουντα ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ, δεν έχουν καταφέρει ακόμα να εξαλείψουν αυτή την «ανάγκη» των όπλων, ή να δώσουν τη δικιά τους απάντηση στο πρόβλημα, ο αγώνας για την αλλαγή στο Στρατό και την κατάργησή του, περνάει τελικά και μέσα απ' τη ΜΑΖΙΚΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ ΠΑΛΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ ΣΤΡΑΤΩΝΕΣ. Γιατί ένα κίνημα μέσα στο Στρατό, ανεξάρτητο απ' την πολιτική-κομματική εξουσία, με ξεκάθαρους στόχους και ευέλικτες μορφές οργάνωσης, μπορεί να πολεμήσει, να υπονομεύσει και να φθείρει την πανίσχυρη στρατιωτική μηχανή, με μια δυναμική και δραστήρια παρέμβαση, σε μια προσπάθεια αδρανοποίησης, αποδυνάμωσης, κατάλυσης του αστικού στρατού και στα δύο επίπεδα λειτουργίας του (καταστολή κοινωνική ένταξη).

Γιάννης Φιλιππίδης
Φαντάρος-ΛΑΜΙΑ

Κυκλοφόρησε η φωτοαναπαραγωγή του περιοδικού της Αριστερής Αντιπολίτευσης του ΚΚΕ

ΣΠΑΡΤΑΚΟΣ
(του 1928)
Μηνιαίο όργανο της μαρξιστικής λενινιστικής θεωρίας και πράξης

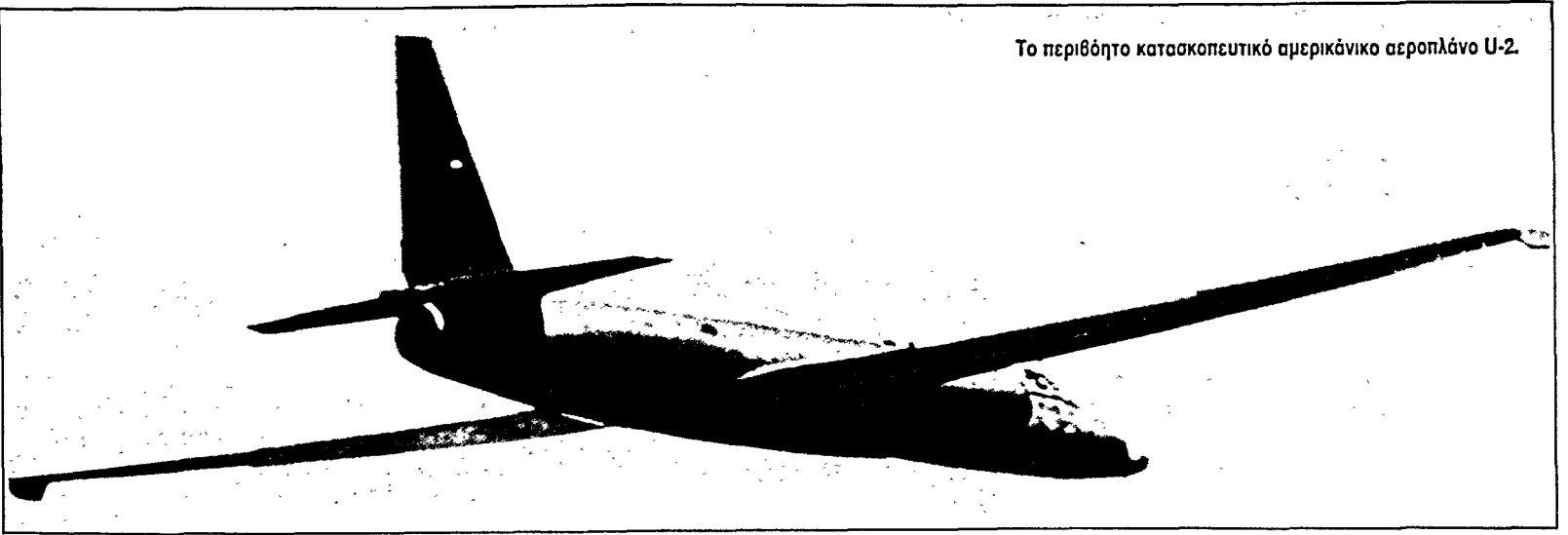
Κυκλοφορεί τώρα και ένας άλλος σγκώδης τόμος του ίδιου περιοδικού

ΣΠΑΡΤΑΚΟΣ
(του 1930-1932)
Όργανο της Κομμουνιστικής Αντιπολίτευσης του ΚΚΕ (Ομάδα «Σπάρτακος»)

Δύο σημαντικές ανατυπώσεις που απεικονίζουν μια κρίσιμη τετραετία στην ιστορία του εργατικού κινήματος και τις ιδεολογικές διαμάχες και μέσα στους κόλπους του. Άγνωστα κείμενα του Τρότσκι, Πουλιάκου, Γατσόπουλου, Μάξιμου, Εσαγγελόπουλου, Σκιάδου, Μοναστηριάτη, Μαρινόπουλου, κλπ.

Εκδόσεις ΟΥΤΟΠΙΑ
Νοεμβρ. 8-10 (α' όροφος)
ΑΘΗΝΑ Τηλ. 3638696

«Ο γερμανικός φασισμός δεν ήταν παρά ο εθνικός και κοντόφθαλμος προπομπός αυτού που θα επακολουθούσε»

Ουρλίκε Μάινχοφ

Η ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ ΠΡΟΕΔΡΩΝ

Ο ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ ΖΕΙ

Ο ΠΥΡΗΝΙΚΟΣ βομβαρδισμός των πυκνοκατοικημένων ιαπωνικών πόλεων Χιροσίμα και Ναγκασάκι που έγινε κατά διαταγή του αμερικανού προέδρου Τρούμαν μπορεί αναμφίβολα να θεωρηθεί σαν υπέρβαση, συγκρινόμενος με τη ναζιστική τρομοκρατία. Ο βομβαρδισμός ήταν στρατιωτικά ανωφελής, γιατί οι γιαπωνέζοι είχαν ήδη ηττηθεί· σκοπός τους ήταν η τρομοκράτηση όλου του κόσμου και ιδιαίτερα της ΕΣΣΔ, για να υποταχθούν σε παγκόσμια κλίμακα στα συμφέροντα των ΗΠΑ.

Πριν απ' την πυρηνική αυτή τρομοκρατία προηγήθηκαν οι ισοπεδωτικοί βομβαρδισμοί αμερικανικών και βρετανικών αεροπλάνων κατά γερμανικών πόλεων. «Καταστρέψτε το Αμβούργο», ήταν, λ.χ. η επιχειρησιακή εντολή που έλαβαν εκατοντάδες βομβαρδιστικά της ΡΑΦ (Βασιλική Αγγλική Αεροπορία). Ιδιαίτερο στόχο αποτέλεσαν οι εργατικές συνοικίες. Σήμερα είναι γνωστό πως ακριβώς αυτή η τρομοκρατία από μέρους των συμμάχων παρέτεινε τον πόλεμο, σπρώχνοντας πολλούς γερμανούς να ενταχθούν στο πλευρό του Χίτλερ, και διατηρώντας την ελπίδα τους για το «θαυματοργό όπλο V2», τον πύραυλο που αργότερα συνέχισε την σημερινή κατασκευή του στην Αμερικανική ΝΑΣΑ ο «ειδικός» Βέρνερ φον Μπράουν.

Η πλύση εγκεφάλου των Ναζί – λογοκρισία και γλωσσικές ρυθμίσεις σε όλα τα δημοσιεύματα και ιδιαίτερη σημασία στη χρήση του ραδιοφώνου – εκμεταλλεύτηκε ιδιαίτερα αυτή την τρομοκρατία βομβαρδισμών των συμμάχων ώστε να απομακρύνει την προσοχή από τη δική τους απίστευτη τρομοκρατία σ' όλη στην Ευρώπη. Είναι γνωστή εκείνη η περίφημη δημαγωγική κραυγή του «υπουργού προπαγάνδρας του Ράιχ» του Γιόζεφ Γκράιμπελς στο λόγο του στο Αθλητικό Μέγαρο που είχε σκηνοθετήσει με 15 χιλιάδες κλακαδόρους: «Θέλετε τον ολοκληρωτικό πόλεμο» και σαν απάντηση 15 χιλιάδες Ναί!» Κι όμως, τελευταίοι οι ναζί θάηρεπε να διαμαρτυρηθούν για ισοπεδωτικούς βομβαρδισμούς περιοχών κατοικίας και ολόκληρων πόλεων, γιατί αυτοί οι ίδιοι τους είχαν αρχίσει: το 1939 μετέτρεψαν μίαν ωραία γερμανική πανεπιστημιούπολη, το Φράϊμπουργκ, σε σωρό ερειπίων – τα βομβαρδιστικά τους την μπερδεύσαν με μια γαλλική πόλη που ήθελαν να καταστρέψουν.

Στους Έλληνες είναι γνωστή η διαστρέβλωση αυτή της τρομοκρατίας και των θυμάτων της, ήδη από τον αγώνα κατά των γερμανοϊταλών φασιστών. «Συμμορίες» χαρακτηρίζονταν στα ημερολόγια του δεύτερου στην ιεραρχία αξιωματικού της μυστικής υπηρεσίας γιγας Βαλκάνια, του Κούρτ Βάλντχαϊμ. Ακόμα και άμαχα παιδιά, γυναίκες, γέροι προβιβάζονταν μετά την ομηρεία και εκτέλεσή τους σε «τρομοκράτες», ενώ η δολοφονία τους αποδιδόταν, κατά τον Βάλντχαϊμ, στους

Ο Ρήγκαν με τους συμβούλους του

κομμουνιστές!

Εδώ και δυο δεκαετίες περίπου, οι ΗΠΑ και ιδιαίτερα οι πρόεδροί τους προβάλλονται παγκοσμίως σαν προφυλακή του αγώνα κατά της «διεθνούς τρομοκρατίας». Το ψέμα αυτό φανερώθηκε στις πραγματικές του διαστάσεις για μια ακόμα φορά με το «Ιραγκέιτ», που αποτέλεσε την αφορμή για μια σειρά που δημοσιεύει το γερμανικό εβδομαδιαίο περιοδικό «Der Spiegel» με τίτλο: «Και να μη σε τσακώσουν – οι μυστικές περιπέτειες της εξωτερικής πολιτικής των αμερικανών προέδρων μετά τον Β' Παγκ. πόλεμο», ρίχνοντας κάποιο φως στην διεθνή τρομοκρατία των προέδρων των ΗΠΑ και των διεθνών τραστ που βρίσκονται πίσω τους: Από την κατασκοπευτική πτήση του U2, στην τρομοκρατία εναντίον του Ιράν επί πρωθυπουργίας Μοσαντέκ, από την ανατροπή του γουατεμαλτέκου προέδρου Άρμπενζ

ως την πανωλεθρία του Κένεντυ στον κουβανέζικο «κόλπο των χοίρων», από το κατασκευασμένο «επεισόδιο του Τογκίνου» με την επακόλουθη τρομοκρατία κατά ολόκληρης της Ινδοκίνας ως την ανατροπή του Αλιέντε στην Χιλή, από την επιδρομή του προέδρου Κάρτερ στην Τεχεράνη, που κόλλησε στην ιρανική αλμυρή έρημο, ως την επιδρομή του Ρήγκαν στη Γρενάδα, τον υπόγειο πόλεμο κατά της Νικαράγουας, τέλος το Ιραγκέιτ.

Θα προσπαθήσουμε εδώ να παρουσιάσουμε μερικές πλευρές των γεγονότων που παρουσιάστηκαν στη σειρά αυτή και είναι γνωστά και από άλλες δημοσιεύσεις, αποφεύγοντας πάντως το γνωστό «συλ Σπίγκελ» που αλλού προσωποποιεί τα γεγονότα και αλλού χαρίζει συγχωροχάρτια.

Το «Μετεωρολογικό αεροσκάφος της ΝΑΣΑ»

Λίγη ώρα μετά τα μεσάνυχτα της Πρωτομαγιάς του 1960, στην αμερικανική βάση του Πεσαθάρ στο Πακιστάν, ετοιμαζόταν ο πιλότος Γκάρυ Πάουερς. Έβαλε στο τζάκετ, ένα κυνηγετικό μαχαίρι, ένα πιστόλι των 0.22 με σιγαστήρα και ένα ασημοδόλαρο ειδικής κοπής. Ανέβηκε στο θάλαμο ενός μαυροθαμένου αεροπλάνου που είχε προσγειωθεί μόλις το προηγούμενο θράδυ με σκοπό να ξεκινήσει μια πτήση 6.000 χιλιομέτρων. Ήταν ένα U2, το «πιο μυστικό αεροπλάνο του κόσμου».

Ο Πάουερς επρόκειτο να πετάξει πάνω από τη σοβιετική διαστημική βάση Τγιουρατάμ, το Σβερντλόφσκ - κέντρο μεταλλευτικής και πολεμικής βιομηχανίας και να προσγειωθεί το «λεπτό σαν τοιγάρο» U2 στο Μπόντε της Νορβηγίας έχοντας πάρει ακριβείς φωτογραφίες από το Τγιουρατάμ και το Σβερντλόφσκ. Όμως μετά από πτήση δύο ωρών καταρρίφθηκε από ρωσικό πύραυλο. Η σοβιετική αντιαεροπορική άμυνα κατάφερε έτσι αυτό που οι αμερικανοί ειδικοί των μυστικών υπηρεσιών και του στρατού θεωρούσαν αδύνατο. Εξάλλου ο Πάουερς δεν πυροδότησε μετά την κατάρριψη τον μηχανισμό αυτοκαταστροφής του αεροπλάνου που θα το μετέτρεπε σε αγνώριστα συντρίμια, προφανώς φοβούμενος να μην τιναχτεί κι ο ίδιος στον αέρα. Σύμφωνα με τις επιχειρησιακές οδηγίες που είχε λάβει όφειλε να αυτοκτονήσει χρησιμοποιώντας μια δηλητηριασμένη βελόνα, κρυμμένη στο ειδικό ασημοδόλαρο που είχε μαζί του, ώστε να αποφύγει τη σύλληψη και ανάκριση.

Σύμφωνα με τη γνώμη ενός γερουσιαστή των ΗΠΑ, η αμερικανική κυβέρνηση - υπό τον τώως στρατηγό και ανώτατο διοικητή δυνάμεων Ευρώπης κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, τον Αϊζενχάουερ - είχε απλώς «παραβεί την ενδεκάτη εντολή: Και να μη σε τσακώσουν».

Η κυβέρνηση των ΗΠΑ όμως δεν ήθελε να παραδεχθεί ούτε καν ότι είχε γίνει τσακωτή. «Επρόκειτο για μέτεωρολογικό αεροσκάφος της ΝΑΣΑ», επέμενε επί μέρες στα δελτία τύπου, και «σε καμιά περίπτωση δεν είχαμε την πρόθεση να παραβιάσουμε τον εναέριο χώρο της Σοβ. Ένωσης». Τα αμερικανικά μέσα ενημέρωσης καθώς και όσα έλεγχαν οι ΗΠΑ σ' ολόκληρο τον κόσμο μετέδιδαν καθημερινά αυτά τα ψεύδη.

Μετά έξι μέρες δεν ήταν δυνατό πια να αποκρύψουν πως ο πιλότος του U2 όχι μόνο είχε πέσει ζωντανός στα χέρια των σοβιετικών, αλλά είχε μαζί του για το ενδεχόμενο δωροδοκίας πιθανών σωτήρων του 7,5 χιλιάδες ρούβλια, δυο ντουζίνες χρυσά ναπολεόνια, δαχτυλίδια και ρολόγια. Το κυβερνητικό δελτίο τύπου έλεγε τώρα πως «ένα αεροπλάνο U2 χωρίς οπλισμό είχε πιθανώς παραβιάσει το σοβιετικό εναέριο χώρο με το σκοπό συλλογής πληροφοριών που κρατούνται μυστικές πίσω από το σιδηρούν παραπέτασμα».

Πάνω από 20 χρόνια αργότερα χρησιμοποίησε η κυβέρνηση Ρήγκαν ένα γεμάτο νοτιοκορεάτικο αεροπλάνο της πολιτικής αεροπορίας για να κατασκοπεύει τον πιο απόρρητο χώρο ασφαλείας της Σοβ. Ένωσης. Παρόλο που ακόμα και αμερικανικά δημοσιεύματα αφήνουν στο μεταξύ να εννοηθεί ότι οι σοβιετικοί στρατιωτικοί που το κατέρριψαν δεν γνώριζαν πως χρησιμοποιήθηκε ένα αεροσκάφος της πολιτικής αεροπορίας για κατασκοπευτική πτήση πάνω από την Σοβ. Ένωση, δεν έχει υπάρξει ως τώρα, χρόνια μετά το συμβάν, η ανάλογη παραδοχή της κυβέρνησης των ΗΠΑ.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το νοτιοκορεάτικο τζάμπο κατρίφθηκε από τους σοβιετικούς στρατιωτικούς σε χρονική στιγμή κατά την οποία η Σοβ. Ένωση σε παγκόσμια κλίμακα βρισκόταν πολιτικά στην επίθεση με τις προτάσεις αφοπλισμού, ενώ οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ με την προγραμματοποιημένη εγκατάσταση των επιθετικών πυραύλων Κρουζ και Πέροινγκ βρισκόταν αντιμέτωπες στις δυτικές χώρες με ένα συνεχώς αυξανόμενο κίνημα ειρήνης.

Ο Αϊζενχάουερ με τον υπουργό εξωτερικών Ντάλες

Η κατάρριψη του αεροπλάνου χρησιμοποιήθηκε αντικειμενικά και μέχρι σήμερα από τα δυτικά μέσα ενημέρωσης για να παραστήσουν τους σοβιετικούς σαν «τρομοκράτες» που πυροβολούν ένα άοπλο αεροπλάνο με πάνω από 300 επιβάτες.

Η αντίστροφη ερώτηση προς τους επιτελείς αυτούς της κατασκοπευτικής πτήσης, τους πολίτες και στρατιωτικούς τεχνικούς των ραντάρ των ΗΠΑ, τους στρατιωτικούς που ενημέρωναν, τους κυβερνητικούς αξιωματούχους, ίσως ακόμα και υπουργούς, και τον ίδιο τον πρόεδρο Ρήγκαν παραμένει μέχρι τώρα αναπάντητη: Τι κάνανε και τι σκέφτηκαν κατά τις ώρες όπου το νοτιοκορεάτικο τζάμπο πέταγε σε βάθος μέσα στον σοβιετικό εναέριο χώρο, κι ιδιαίτερα όταν οι ρώσοι στρατιωτικοί έκαναν τα προειδοποιητικά σήματα βολής; Φαίνεται πως πέρα από τη ζωή των επιβατών υπήρχε κάτι περισσότερο ενδιαφέρον γι' αυτούς. Γιατί αλλιώς θα είχαν τουλάχιστο επιχειρήσει να αποκαταστήσουν επαφή με τους σοβιετικούς. Κι ακριβώς αυτό δεν έκαναν.

Οι «Ψυχροπολεμικοί» Αϊζενχάουερ και Ρήγκαν

Ας επιστρέψουμε πάλι στην πτήση του U2 το 1960: Ήταν η πρώτη φορά από την ίδρυση των ΗΠΑ που η αμερικανική κυβέρνηση αναγκάστηκε να παραδεχθεί ότι έκανε κατασκοπεία σε καιρό ειρήνης και ότι ψευδώς συνειδητά απέναντι σ' όλο τον κόσμο. Στη διάρκεια της μεγάλης εμφάνισής του στο θήμα του ΟΗΕ, όπου παρουσίασε όλες τις αποδείξεις για την κατασκοπευτική πτήση, ο Χρουσώφ έβγαλε το παπούτσι του από τη χαρά του και το κοπάνησε στο τραπέζι, σημαίνοντας έτσι συμβολικά το τέλος της ψυχροπολεμικής εποχής του Αϊζενχάουερ. Άρχισε η εποχή Κένεντυ με την προσωρινή αυτοσυγκράτηση των ΗΠΑ να μην νικήσουν στρατιωτικά την ΕΣΣΔ, καθώς και με το θέατρο της «ύφεσης» που ανέβασαν οι δυο υπερδυνάμεις, εκπροσωπούμενες από τους Κένεντυ-Χρουσώφ.

Πέρα από την κυβέρνηση Αϊζενχάουερ, πάντως εκτέθηκαν και τα δυτικά μέσα επικοινωνίας στο σύνολό τους, που διέδιδαν ασταμάτητα το παραμύθι του «μετεωρολογικού αεροπλάνου της ΝΑΣΑ». Οι αντιδράσεις στα δημοσιευμένα σχόλια ταιριάζουν σχεδόν κατά λέξη στην κατάσταση που βρέθηκε 26 χρόνια μετά ο Ρήγκαν με το «Ιρανγκέιτ»: Ο πρώην πρόεδρος Τρούμαν επέρριπτε στον επόμενο του, Αϊζενχάουερ, την εθύννη γιατί

«μας έφερε σε γελοία θέση». Ο Τζέιμς Ρέστον κατήγγειλε στους Νιου Γιρκ Τάιμς την έλλειψη ηγετικής πυγμής του προέδρου: «Το έθνος, ο κόσμος και ακόμα και ο ίδιος ο πρόεδρος, συχνά δεν γνωρίζουν ποιος κάνει τι. Η Αμερική είναι βαθιά ταπεινωμένη», έγραφε η Χέραλντ Τρίμπουν.

Με το κατασκοπευτικό βατερλώ του Αϊζενχάουερ και το γλιότρημα του Ρήγκαν στο «Ιρανγκέιτ» έγινε φανερό αυτό που όλοι οι πρόεδροι των ΗΠΑ προετοιμαζαν ή έκαναν από τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο ως τώρα: τους μυστικούς πολέμους. Υφίστανται όμως και άλλες μοιότητες ανάμεσα στην εποχή του «ψυχρού πολέμου» του '50 με σύμβολο τον παγκόσμιο πολεμικό ήρωα Αϊζενχάουερ, και την σημερινή ψυχροπολεμική εποχή του πολεμιστή των άστρων Ρόναλντ Ρήγκαν. Ο Αϊζενχάουερ παρίστανε τον άεραίο πατριώτη και ταυτόχρονα τον αγαπητό παπού που παρουσιάζονταν συχνά παίζοντας γκολφ με τη γυναίκα του, τη «Μάμυ Αϊζενχάουερ». Η Μάμυ έπαιξε, την εποχή εκείνη, ένα ρόλο ανάλογο με αυτό της σημερινής κυρίας προέδρου, Νάνσυ Ρήγκαν, αν δεν λάβουμε υπόψη μας την παγκόσμια αλλαγή του ρόλου των γυναικών στην κοινωνία από τη δεκαετία του '50. Ο Αϊζενχάουερ είχε παραλάβει τον «Ψυχρό Πόλεμο» από τον Τρούμαν και ο Ρήγκαν φρόντισε να τον αναστήσει στρατιωτικά, οικονομικά, προπαγανδιστικά (π.χ. η Σ.Ε. σαν «αυτοκρατορία του κακού»). Και στις δύο εποχές, πάντως, αυξήθηκαν σε τεράστιο βαθμό οι εξοπλισμοί. Επί Αϊζενχάουερ, το λεγόμενο «στρατιωτικό-βιομηχανικό συγκρότημα», δηλ. τα διεθνή τραστ (ηλεκτρονικής, ενέργειας κ.λπ.) που είχαν τα μεγαλύτερα κέρδη, έγινε τόσο ισχυρό, ώστε κι ο ίδιος ο πρόεδρος επέστησε τελικά την προσοχή μπροστά στην ανεξέλεγκτη επέκτασή του. Επί Ρήγκαν εκτελέστηκε το μεγαλύτερο πρόγραμμα εξοπλισμού σε «καιρό (επίσημης) ειρήνης», ταυτόχρονα με το πρόγραμμα «ο πόλεμος των άστρων» (ή, καλύτερα, την προετοιμασία του πρώτου διαστημικού πολέμου) και έδωσε και με το παραπάνω στα διεθνή τραστ κέρδη δισεκατομμυρίων για τα επόμενα χρόνια. Τελικά, τόσο ο Αϊζενχάουερ, όσο κι ο Ρήγκαν μετέτρεψαν με τον καιρό τη CIA σε «υπουργείο εξωτερικών για τις μη φίλα διακείμενες χώρες», κατά την κρίση της ίδιας της υπηρεσίας. Ο δε γερουσιαστής Γιουτζίν Μακάρθου πίστευε ότι η CIA ήταν σε θέση «να αναλάβει σιγά-σιγά το ρόλο του προέδρου».

Ο Αϊζενχάουερ είχε τοποθετήσει εξαρχής στις θέσεις του υπουργού Εξωτερικών και του αρχηγού της CIA τους αδελφούς Ντάλες, τον Τζον Φόστερ και τον Άλεν. Δεν άργησαν να συμφωνήσουν επί της ακολουθητέας «εξωτερικής πολιτικής» των ΗΠΑ και, έχοντας και οι δυο άμεση πρόσβαση στον πρόεδρο, έβρισκαν τον τρόπο να την προωθήσουν. Ο πράκτορας της CIA και δράστης του Γουστεργκέιτ Χάουαρντ Χαντ έλεγε για τα δυο αδέρφια: «Μια κουβέντα του ενός στον άλλο υποκαθιστούσε υπηρεσιακές συζητήσεις εβδομάδων».

Ο Αϊζενχάουερ, στρατιωτικός επί δεκαετίες και ουσιαστικά ανειδίκευτος στην πολιτική, έτρεφε για τη CIA μεγαλύτερη εκτίμηση από τις άλλες κυβερνητικές υπηρεσίες: τον συμβούλευε σε όλες τις αποφάσεις εξωτερικής πολιτικής.

Ο αμερικανός «ειδικός επί των μυστικών υπηρεσιών» Τζων Ράνελαγκ χαρακτηρίζει τη CIA στο βιβλίο του που εκδόθηκε πρόσφατα με τίτλο «η Υπηρεσία», ως «κεντρικό πυρήνα των αμερικανικών δραστηριοτήτων στη διάρκεια του ψυχρού πολέμου».

Για παράδειγμα, στις 17 Ιουνίου 1953, όταν στην ΛΔΓ γίνονταν απεργίες και υπήρχε αναταραχή (η ημέρα αυτή γιορτάζεται έκτοτε στην ΟΔΓ επίσημα σαν «μέρα της γερμανικής ενότητας»), το γραφείο της CIA στο Δυτ. Βερολίνο ζήτησε την άδεια από τα Κεντρικά γραφεία της Ουάσινγκτον να εφοδιάσει ανατολικογερμανούς με όπλα, που προφανώς είχαν αποθηκευμένα Η κεντρική διοίκηση αρνήθηκε και συνέστησε αντί γι αυτό προπαγανδιστική υποστήριξη. Ο Ράνελαγκ υποστηρίζει ότι η κυβέρνηση Αϊζενχάουερ μετάνιωσε ει των υστέρων για το «λάθος» αυτό.

Κάιν Άβελ

Στη φωτογραφία αυτή φαίνεται η αποκλειστικά γυναικεία κοινοβουλευτική ομάδα των Πράσινων-Εναλλακτικών του ομόσπονδου κρατιδίου του Αμβούργου κατά την πρώτη τους εμφάνιση στη Βουλή, τον Νοέμβριο του 1986. Όλες τους με αντρικά ρούχα. Ακόμα και αν, όλες ή κάποιες απ' αυτές, επεδίωκαν μ' αυτόν τον τρόπο να ειρωνευτούν το παραδοσιακά αντρικό κοινοβούλιο, βρισκώ το γεγονός χαρακτηριστικό.

K.A.

Δ Ε Ν Χ Ρ Ε Ι Α Ζ Ο Μ Α Σ Τ Ε Η Ρ Ω Ε Σ — 4

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΟ ΑΝΤΙΑΥΤΑΡΧΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Σχολιαστής: Η Άλις Σθάρτσερ που ήρθε πρόσφατα στην Ελλάδα μίλησε για την εποχή του αντιαυταρχικού κινήματος σαν μια εποχή κυριαρχημένη από την αντρική πατριαρχική βία. Τι ρόλο παίζανε τότε οι γυναίκες; Ως τώρα αναφέρθηκαν μόνο σε άντρες.

Κάιν Άθελ: Όσο αφορά αυτή τη συνέντευξη στο σύνολό της, δε θεωρώ τυχαίο ότι ανέφερα αμέσως στην αρχή μια γυναίκα, τη μητέρα μου. Ο ίδιος ο πατέρας μου μου είχε διηγηθεί ότι πιθανότατα θα είχε προσχωρήσει στο ναζιστικό κόμμα, τα Ες Ες ή τα Ες Α αν δεν τον επηρέαζε μια τόσο συνειδητή αντιφασίστρια. Γενικεύοντας, θάθελα να παρατηρήσω πως αν υπήρξαν ήρωες από γερμανικής πλευράς κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, τότε αυτοί ήταν κατά πρώτο λόγο

οι γυναίκες. Παρατημένες από τους άντρες τους, που έπαιζαν στον πόλεμο τους ήρωες, θρέθηκαν εκτεθειμένες αυτές και τα παιδιά τους στην τρομοκρατία των βομβαρδισμών των συμμάχων. Κι αυτές είναι που μετά έμεναν στο δρόμο, όπως λ.χ. και πάλι η μητέρα μου το 1945 με τέσσερα παιδιά επί εννέα μηνες, ενώ οι άντρες τους, οι γερμανοί στρατιώτες, υλοποιούσαν στην ίδια τους τη χώρα την πολιτική της «καμένης γης», καταστρέφοντας τα πάντα, όπως π.χ. γέφυρες απ' όπου θα μπορούσαν να φύγουν οι γυναίκες με τα παιδιά τους. Απέναντι σ' αυτή τη γενιά γερμανίδων, που ήταν και η ίδια που πραγματοποίησε την ανοικοδόμηση μετά τον πόλεμο τρέφω τον ίδιο σεβασμό όπως στη γενιά των γυναικών της Ρόζας Λούξεμπουργκ ή της «νέας αριστεράς» του κινήματος μετά το '60.

Όσο για το κίνημα αυτό, έχετε δίκιο, μέχρι τώρα μίλησα μόνο για άντρες. Είναι σωστό. Εξίσου σωστό όμως είναι πως στο φοιτητικό κίνημα παρουσιάστηκε για πρώτη φορά γυναικεία δράση ενάντια σ' αυτή την αντρική κυριαρχία, και μάλιστα μέσα στην αριστερά.

Τότε ακόμα, αν μια γυναίκα έβγαине μόνη της το βράδυ, σε ένα μπαρ ή εστιατόριο, οι άντρες την θεωρούσαν σχεδόν σαν πουτάνα.

Στο Μόναχο, λ.χ., υπήρχε τότε το πρώτο κοινόβιο γυναικών της Γερμανίας κι εκεί οι γυναίκες ζούσαν μαζί με τα παιδιά τους, δηλαδή είχανε διώξει τους άντρες που τις επισκέπτονταν όταν εκείνες ήθελαν. Κι οι γυναίκες, λοιπόν, όταν πήγαιναν τα βράδια σε μπαρ μόνες τους περνάγανε πολύ ωραία. Γύρω τους κάθονταν ενοχλημένοι οι άντρες που δεν καταλάβαιναν πια τον κόσμο: πως οι γυναίκες είναι αυτάρκειες δεν τους αρέσει να μην παίζουν το παιχνίδι του ανταγωνισμού που τους επιβάλλουν οι άντρες. Είχα συνεργαστεί πολύ καλά με το κοινόβιο των γυναικών, είχα μάλιστα προσωπική φιλία με μία από τις γυναίκες, έτσι θυμάμαι καλά ένα βράδυ σ' ένα μπαρ, όπου οι γυναίκες αυτές ξεσκέπασαν την αντρική εξουσία ακόμη και μέσα στα μπαρ με αποτέλεσμα μερικοί άντρες να εξοργιστούν και να γίνουν επιθετικοί. Το διασκέδασα πολύ.

Μια άλλη γυναίκα του κοινόβιου είχε μια δίκη για αντίσταση κατά της αρχής. Στην πραγματικότητα είχε αντισταθεί σ' έναν αστυνομικό που της είχε πιάσει το στήθος. Τη δίκη αυτή την διεξήγαγαν αποκλειστικά γυναίκες, και την κέρδισαν αν και δεν μπόρεσαν να αρνηθούν τις δικηγορικές μου υπηρεσίες, επειδή τότε δεν υπήρχε ακόμα δικηγόρινα μέσα από το κίνημα. Δημοσιεύσαμε και μια συλλογή στοιχείων όπου φαινόταν πως οι αστυνομικοί στις διαδηλώσεις, ανάλογα με τις προτιμήσεις τους, ρίχνονταν σε ιδιαίτερα όμορφες γυναίκες, τραβώντας τες απ' τα μακρυνά ξανθά μαλλιά και πολλά άλλα τέτοια. Σ' όλη τη Γερμανία έγινε τότε γνωστή μια φασαρία στην ομοσπονδιακή συνέλευση του SDS (Γερμανική σοσιαλιστική φοιτητική ένωση, που έδρασε πρωτοπόρα στο φοιτητικό κίνημα, ιδεολογικά και οργανωτικά πρώην φοιτητική οργάνωση του SPD μέχρι την αποπομπή της το 1961 επειδή - αντίθετα με την δεξιά στροφή της ηγεσίας - δεν αποκήρυξε το μαρξισμό). Εκεί, λοιπόν, ο ένας μετά τον άλλον, οι άντρες ομιλητές ηδονίζονταν με τα ίδια τους τα λόγια, μιλώντας περι Βιετνάμ κ.λπ. Τα μικρόφωνα, όπως και τα πιστόλια και άλλα πολλά, είναι και φαλλικά σύμβολα και υποκαθιστούν την σεξουαλική ικανοποίηση... Οι γυναίκες τότε, έκατσαν μαζί και έφτιαξαν με προκήρυξη ενάντια στους πατριάρχες του SPD, περιγράφοντας πως συμπεριφέρονται στις γυναίκες οι αριστεροί άντρες. Και σε επιστέγασμα σαν πρόκληση αλλά και σαν απόδειξη πόσο καλά ξέραν τον καθένα διακόσμησαν το κείμενο με απεικονίσεις των πουλιών του καθενός...

Λοιπόν, δεν ξέρω τι έκανε τότε η Άλις Σθάρτσερ. Στη Δυτ. Γερμανία έγινε γνωστή μόλις τη δεκαετία του '70, όταν υπήρχε ήδη ένα πλατύ γυναικείο κίνημα που ξεκίνησε μέσα από το αντιαυταρχικό κίνημα. Υπήρξε πάντως - και υπάρχει - και ένα γυναικείο κίνημα που θεωρεί ως ύψιστο στόχο την ισότητα μέσα στην πατριαρχική κοινωνία, δηλ. να γίνουν αρσενικότερες απ' τα αρσενικά. Οι γυναίκες αυτές, που περιορίζουν την έννοια της χειραφέτησης στην κοινωνική εξασφάλιση των ίδιων επαγγελματικών δυνατοτήτων για τις γυναίκες με αυτές των ανδρών, του ίδιου αριθμού βουλευτικών εδρών κ.λπ. Μ' αυτή την έννοια, οι γυναίκες στην Δυτική (αλλά και την Ανατολική) Γερμανία είναι ασφαλώς περισσότερο «χειραφετημένες» από τις ελληνίδες μέσα στην ελληνική κοινωνία. Απ' όσο μπορώ πάντως να κρίνω, οι γερμανίδες είναι πολύ περισσότερο καταπιεσμένες σε διάφορα άλλα από τις ελληνίδες (ή τις γυναίκες της Αραβίας) και εξοργίζονται όταν βλέπουν την - ασυνείδητα ρατσιστική - υπερημία με την οποία το «πατριαρχικό χειραφετημένο» γερμανικό ή αμερικανικό κίνημα κατίζει προς τις «υπανάπτυκτες» ελληνίδες (και πιο πολύ τις τουρκάλες, αραπίνες, μαύρες)...

Κάιν Άθελ, κατά κόσμον Ρολφ Πόλε

«Να προσπαθήσουμε να αναβιώσουμε το απαρέμφατο των ρημάτων, γιατί δεν νοείται αφηρημένη σκέψη χωρίς το απαρέμφατο που δεν παρεμφαίνεται πρόσωπα, αλλά αυτή καθ' εαυτή την έννοια. Είμαι βέβαιος ότι το απαρέμφατο είναι σε λανθάνουσα κατάσταση στη γλωσσική συνείδηση του ελληνικού λαού».

Θ. Γ. Δημόπουλος, Διευθυντής του Μεσογειακού Αγρονομικού Ινστιτούτου Χανίων, «Ελευθεροτυπία», 17.12.1986

«Τό μάθημα δεν [πρέπει να] ακολουθεί την πεπατημένη. Ο καθηγητής παρουσιάζει και εν συνεχεία διαθάζει το διδακτέο [αρχαίο] κείμενο, προσέχοντας την απαγγελία. Το διαθάζουν μετά τα παιδιά και κατόπιν ο καθηγητής σαφηνίζει δύσκολα σημεία, υπογραμμίζοντας το νεοελληνικό αντίστοιχο. Τα αρχαία κείμενα δεν μεταφράζονται, οπότε κάθε γραμματικοσυντακτική ανάλυση παρέλκει. Τούτο είναι θεμελιώδες γιατί αφ' ης στιγμής επιδιωχθεί μετάφραση παρακολουθούμε τον μηχανισμό και τις έννοιες, αλλά δεν θιώνουμε τον λόγο, δεν τον αισθανόμαστε. Έπεται η απόλαυση των λέξεων και η ετυμολογία, που κυριολεκτικά μαγεύει το παιδί, διότι το μυεί υποδουλιώς στο πνεύμα της υπέρβας, νέο διάθασμα και συζήτηση επί της ουσίας του κειμένου μέσ' από τον ίδιο τον λόγο του. Το μάθημα ολοκληρώνεται με νέα απαγγελία ή, αν το κείμενο είναι δημοτικό τραγούδι είτε εκκλησιαστικός ύμνος, με την αντίστοιχη ωδική εκτέλεση. Τα παιδιά, έτσι, αγαπούν τη γλώσσα τους και κατανοούν τη σημασία που έχει για τη ζωή τους και για τη ζωή του έθνους».

Στέλιος Ράμφος, «Καθημερινή», 11/12.1.1987

Τα παραπάνω δείχνουν με οδυνηρή διαύγεια τι παραληρηματικές μορφές έχει πάρει ο «διάλογος» για την επαναφορά της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών στο γυμνάσιο. Αναρωτιέται κανείς αν τέτοιου είδους θέσεις φιλοδοξούν πραγματικά να πείσουν, αν απευθύνονται σε κάποιο κοινό έξω από τους κύκλους που τις κοιλοπονούν, ή αν είναι κάτι σαν προσευχές που απαγγέλλουν φωναχτά κάποιοι πνευματικοί αναστενάρηδες πριν περάσουν πάνω από τη θράκα της πραγματικότητας. Σε σύγκριση μ' αυτά που έλεγαν (ή τολμούσαν να πουν) οι ίδιοι κύκλοι πριν από δύο-τρία χρόνια, οι σημερινές εκφράσεις του γλωσσασμυνοτισμού είναι πολύ πιο «προωθημένες» – προς το παρελθόν. Γιατί σε τι διαφέρει η λογική αποσπασμάτων όπως αυτά που προτάξαμε (και που δεν αποτελούν καθόλου μεμονωμένες θέσεις) από τη λογική του Σκαρλάτου Βυζάντιου, που πριν από 150 χρόνια πίστευε ότι με τη διδασκαλία της αττικής διαλέκτου «η γλώσσα των αρχαίων Ελλήνων και ημών των νεωτέρων έσεται μία και η αυτή»; Και ας μη ξεχνάμε ότι ο Σκαρλάτος Βυζάντιος δεν ήταν καθόλου μόνος του, ότι αυτή ακριβώς η λογική υπαγόρευσε την επιβολή της καθαρεύουσας ως επίσημης γλώσσας του ελληνικού κράτους.

Η επανεισαγωγή των αρχαίων στο γυμνάσιο δεν είναι δυνατό να αποτελέσει αντικείμενο διαλόγου και προκληματισμού για τους γλωσσασμυνοτιστές, αφού, κατά τη γνώμη τους, από αυτή εξαρτάται η ίδια η εθνική επιβίωσή μας. Τι διάλογος να υπάρξει τη στιγμή που η μία πλευρά πιστεύει φανατικά ότι η απόρριψη των προτάσεων της θα οδηγήσει στην κατάλυση της εθνικής μας υπόστασης; Τι περιθώρια έχουν η νηφάλια σκέψη και το επιχείρημα, όταν οι σελίδες των εφημερίδων και των περιοδικών δονούνται από λυρικές εξάρσεις και από εκστατικές υμνολογίες για το «αρχαίο πνεύμα αθάνατο»; Η

σελίδα 29 της «Ελευθεροτυπίας» θρίθει τους τελευταίους μήνες από περιπαθείς εκδηλώσεις αρχαιοπληξίας που θα τις ζήλευε και ο Αρχαιολόγος του Καρκαθίτσα: «Έτσι εξηγείται και γιατί νιώθουμε συγκίνηση όταν διαθάζουμε κείμενα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, αυτής της καταπληκτικής γλώσσας, της οποίας το μεγαλείο αναγνώρισαν όλα τα μεγάλα πνεύματα, που έτυχε να έρθουν σε επαφή μαζί της»¹. «Είναι θιολογική ανάγκη των Ελλήνων να καλλιεργήσουν τα αρχαία γράμματα»². «Το Δ.Σ. [του Ελληνικού Πνευματικού Ομίλου Κύπρου]... πιστεύει στην αναντικατάστατη ανθρωποπλαστική δύναμη και μοναδικότητα του αρχαίου ελληνικού λόγου...»³ «Θα προχωρήσουμε μπροστά χωρίς να αποκοπούμε από τις ρίζες μας»⁴. Πώς να διαφωνήσει κανείς με τις απόψεις που συνοδεύουν τέτοιες ομολογίες πίστης, χωρίς να κατηγορηθεί ως αρνησιπατρικς και ανθέλληνας;

Μερικές φορές ο λανθάνων σοβινισμός αυτών των δηλώσεων έρχεται απροσχημάτιστα στην επιφάνεια με κωμικά παράλογες μορφές: «Όσο για τα Αιγυπτιακά [ο επιστολογράφος αναφέρεται, φυσικά, στην περιλάλητη εκπομπή του Δ. Σαθβόπουλου], είμαι βέβαιος ότι μόνο γι' αυτό μας χειροκροτούν, γιατί κοντά τους γεννήθηκαν κι έδρασαν ο Καβάφης, ο Μέγας Αθανάσιος...»⁵. Άλλοτε πάλι επιστρατεύεται η αρχαιογνωσία του Μαρξ και των επιγόνων του και με επιχειρήματα όπως «Ο Λένιν διάβαζε αρχαία ελληνικά από τό πρωτότυπο»⁶ αποκαθίσταται, στη σφαίρα της γλώσσας, η αυθεντία των κλασικών του μαρξισμού από τους ίδιους εκείνους που την απορρίπτουν μετά βδελυγμίας στη σφαίρα της πολιτικής και της ιδεολογίας.

Όμως, ακόμα κι αν έλειπε αυτή η ιδεολογική τρομοκρατία, όπου ο Πλάτων, ο Μέγας Αθανάσιος και ο Μαρξ εμφανίζονται να μας κουνούν απειλητικά το δάχτυλο και να μας υπόσχονται όλα τα δεινά της Αποκάλυψης αν τολμήσουμε να μην τους θάλουμε

ναι ορθολογικές σχολαστικότητες, άρα δυτικοφερτες, άρα απορριπτές (αφού είναι γνωστό ότι για τους κύκλους αυτούς η ελληνική παράδοση ταυτίζεται με τον ανορθολογισμό). Αλλά όποιος πιστεύει ότι, τιμώντας τον ορθό λόγο και τη διαύγεια της σκέψης, τιμά το αρχαίο ελληνικό πνεύμα ουσιαστικότερα από εκείνους που αναλίσκονται σε φραστικούς τεμενάδες, θα ζητήσει διευκρινίσεις για το περιεχόμενο των παραπάνω προτάσεων και θα ελέγξει με όσο το δυνατό πιο αντικειμενικά κριτήρια αυτό το περιεχόμενο, πριν αποφασίσει αν έχει νόημα μια συζήτηση γύρω από τα προβλήματα που θέτουν οι επίμαχες προτάσεις.

Πώς διαπιστώθηκε ότι οι νέοι μας πάσχουν από λεξιπενία; Έγινε μήπως καμιά στατιστική μέτρηση του λεξιλογικού πλούτου ενός σημερινού απόφοιτου λυκείου και συγκρίθηκε το αποτέλεσμα με τον λεξιλογικό πλούτο των νέων που αποφοίτησαν από το λύκειο πριν από 20 ή 30 χρόνια; Οι ενδείξεις που υπάρχουν ενισχύουν μάλλον την άποψη ότι το ενεργητικό και παθητικό λεξιλόγιο των σημερινών 18άρηδων είναι πλουσιότερο από ό,τι σε παλιότερες εποχές και εμείς προσωπικά πιστεύουμε ότι πράγματι αυτό συμβαίνει, αλλά δεν θα τολμούσαμε να διακηρύξουμε ότι οι προσωπικές μας εντυπώσεις αποτελούν νόμο. Είναι ανεπίτρεπτο να βγαίνουν γενικά συμπεράσματα από μεμονωμένες εμπειρίες, στο στίλ «Ο γιος μου δεν ήξερε τι σημαίνει η τάδε λέξη, άρα τα παιδιά βγαίνουν σήμερα από το σχολείο με φτωχό λεξιλόγιο». Οι νεογλωσσασμυνοτιστές αντιτείνουν ότι ολόκληρη φουρνιά υποψηφίων αγνοούσε τη σημασία των λέξεων «αρωγή» και «ευδοκίμηση» και τους αφήνει εντελώς αδιάφορους το γεγονός ότι οι νέοι αυτοί είχαν λέξεις για να περιγράψουν τις αντίστοιχες έννοιες (βοήθεια, προκοπή). Αν τους απαντούσε κανείς ότι οι σημερινοί νέοι έχουν λέξεις όπως *σαλταρισμένος*, *φλιπάρω*, *χουλιγκάνος*, κτλ., που ήταν άγνωστες πριν από 20 χρόνια, θα κάγχαζαν ή θα έ-

ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ, Ή ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

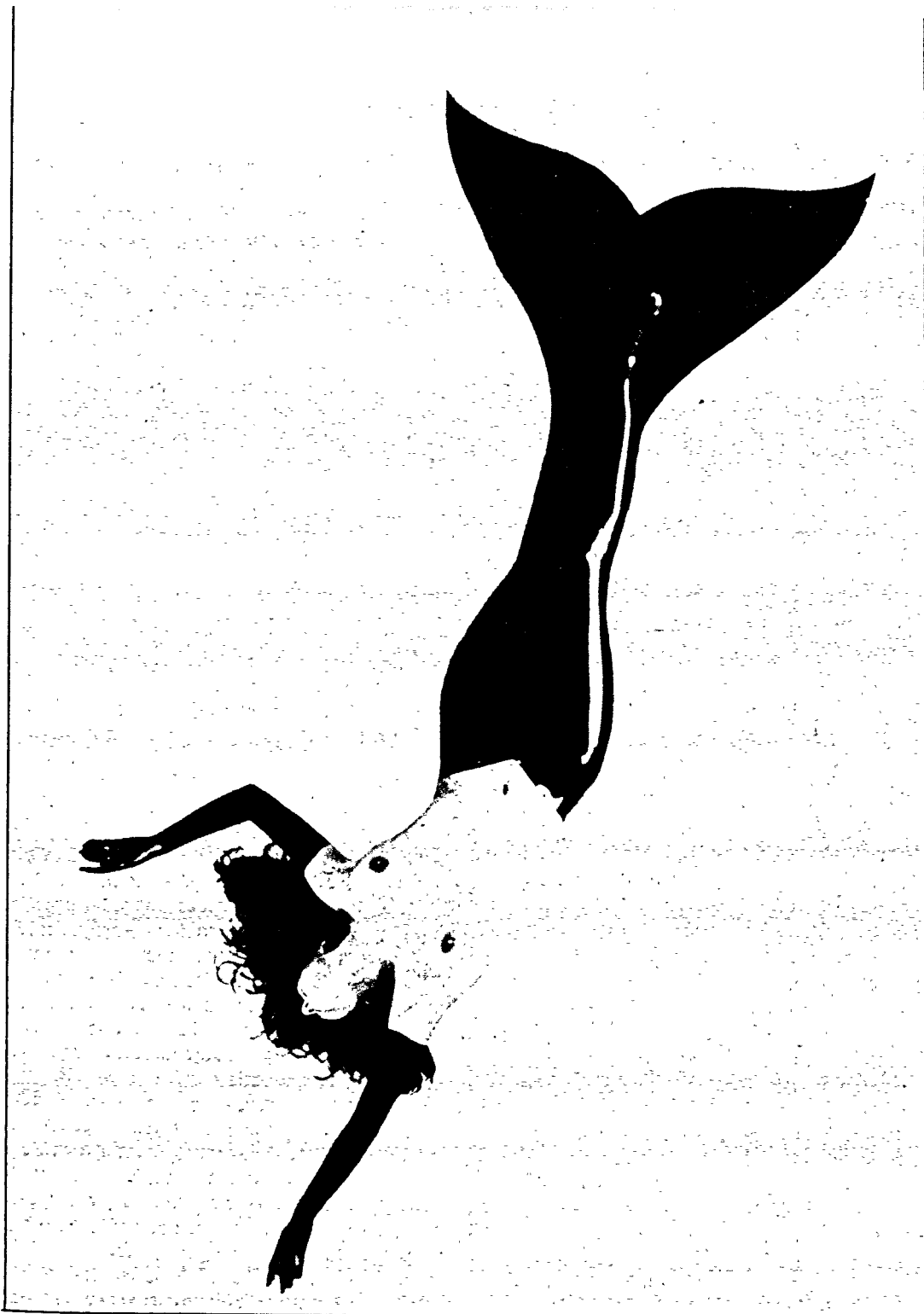
ΙΧΘΥΕΣ ΤΩΝ ΘΟΛΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

κριτές στη σημερινή γλωσσική διαμάχη, θα ήταν άραγε δυνατός ο διάλογος; Θα μπορούσε άραγε να έχει οποιαδήποτε σοβαρότητα και ουσία μια συζήτηση επικεντρωμένη σε όρους και προτάσεις που κολλυμπούν στα θολά νερά της ασάφειας, της αοριστίας και της αυθαιρεσίας – προς αγαλλίαση των νεογλωσσασμυνοτιστών και νεοπρογονόπληκτων, που ξέρουν πολύ καλά πόσο ολισθηρό είναι γι' αυτούς το στέρεο έδαφος της λογικής επιχειρηματολογίας και της σαφήνειας; «Οι νέοι πάσχουν από λεξιπενία και αγλωσσία», «Η ελληνική γλώσσα είναι μία και αδιαίρετη», «Με τη μελέτη των αρχαίων ο ελληνικών αναβαπτίζομαστε στις ρίζες μας», «Χωρίς γνώση των αρχαίων δεν μπορούμε να μιλήσουμε σωστά τη νεοελληνική» – ποιος από τους τόσους που έχουν κάνει ψωμοτύρι τους τον τελευταίο καιρό τέτοιες ηχηρές φράσεις μπήκε στον κόπο να εξηγήσει στους αναγνώστες ή στους ακροατές του πώς κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι νέοι μας πάσχουν από γλωσσική φτώχεια, πώς εννοεί τον ενιαίο χαρακτήρα της ελληνικής γλώσσας ή την αναβάπτισή μας στις ρίζες μας, γιατί πρέπει να ξέρουμε αρχαία για να μιλήσουμε σωστά τη σημερινή μας γλώσσα;

Είναι πολύ πιθανό ότι οι εμπνευστές και οι χρήστες προτάσεων όπως οι παραπάνω θα αρνούσαν να τις υποβάλουν στη βάση της λογικής και της τεκμηρίωσης ακόμα και αν δεν φοβόντουσαν την έκβασή της. Γιατί θεωρούν ότι τέτοιες διαδικασίες εί-

φριτταν για την «ασχήμια» και την ξενική προέλευση των *θαυμάσιων* (το τονίζουμε!) αυτών λέξεων (με την ίδια λογική ο αττικιστής Φρόνιχος καταδίκασε, πριν από 18 αιώνες, ως χυδαία τη λέξη *θουνός*, που τελικά επικράτησε με αλλαγμένο απλώς το γένος της). Ας τους κάνουμε λοιπόν τη χάρη να αφήσουμε καταμέρος αυτές τις «ξενόφερτες» λέξεις και ας τους ρωτήσουμε αν πριν από 20 χρόνια ένας απόφοιτος λυκείου ήξερε τι σημαίνουν οι λέξεις *ανάδραση*, *αναπαλαιώση*, *δροσομάντιλο*, *εμφανιστήριο*, *εργασιοθεραπεία*, *τεχνογνωσία*, *τοστιέρα*, *ψηφιακός υπολογιστής* και ένα σωρό άλλες, που τις χρησιμοποιούν ή τις ξέρουν οι περισσότεροι σημερινοί νέοι και πού δείχνουν ότι το λεξιλόγιο της νεοελληνικής όχι μόνο δεν συρρικνώνεται, αλλά επεκτείνεται (αν και όχι προς την κατεύθυνση που θα ήθελαν οι νεογλωσσασμυνοτιστές, ως κήρυκες της επιστροφής σ' ένα «παραδοσιακό» τρόπο ζωής).

Τι εννοούν όσοι αναμασούν αδιάκοπα ότι «Η ελληνική γλώσσα είναι μία και αδιαίρετη»; Μήπως ότι η ελληνική γλώσσα παρουσιάζει αδιάσπαστη συνέχεια στην εξέλιξη της διαμέσου των αιώνων; Μα αυτό κανένας δεν το αμφισβήτησε και επομένως κάθε σχετική συζήτηση περιττεύει. Μήπως τότε ότι η γλώσσα του Ηρόδοτου έχει την ίδια δομή (γραμματική, συντακτική, φωνολογική) – τα στοιχεία δηλαδή που συναποτελούν την ειδοποιό διαφορά μιας γλώσσας από μια άλλη) με τη γλώσσα του Στρατή Τσίρκα;

Μα ένας τέτοιος ισχυρισμός θα ήταν παράλογος. Μήπως τότε εννοούν ότι μπορούμε να αντλούμε λεξιλογικούς θησαυρούς από βαθύτερα κοιτάσματα της γλωσσικής μας εξέλιξης; Μα τότε θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι η αρχαία ελληνική αποτελεί ενιαία γλώσσα και με τη γερμανική, που έπλασε τη λέξη Demoskopie από τις αρχαιοελληνικές *δήμος* και *σκοπώ*, ή με την αγγλική, που δημιούργησε τη λέξη *psychedelic* από τις επίσης αρχαιοελληνικές *ψυχή* και *δηλώ*. Ο πλούτος μιας γλώσσας με παγκόσμια πνευματική ακτινοβολία δεν είναι μονοπώλιο καμιάς γλωσσικής κοινότητας. Μήπως λοιπόν εννοούν, όσοι επιμένουν να διατυμπανίζουν ότι η ελληνική γλώσσα είναι μία και αδιαίρετη, ότι κάποιο μυστηριώδες και ασύλληπτο «πνεύμα» διατρέχει απaráλλαχτο την ελληνική γλώσσα στα 3.000 χρόνια της εξέλιξής της; Αν ναι, ας το πουν καθαρά, για να περιορισθεί έτσι η συζήτηση ανάμεσα σε όσους είναι πρόθυμοι να προσεγγίζουν τα γλωσσικά φαινόμενα με τους όρους ενός μεταφυσικού βιταλισμού.

Γιατί άραγε είναι απαραίτητο να ξέρει κανείς αρχαία ελληνικά για να μιλήσει σωστά τη νεοελληνική; Ανατρέξτε στα κείμενα των νεογλωσσαμυντόρων και θα δείτε ότι όλα τα σχετικά επιχειρήματα συνοψίζονται σε ένα: το ετυμολογικό. Ο νέος, λένε, που αγνοεί την πρόθεση *εις* και το ρήμα *κῆδομαι* δεν μπορεί να εξοικειωθεί σωστά με το ρήμα *εισπνέω* και το ουσιαστικό *κηδεμόνας*. Αυτό είναι λοιπόν! Όποιος δεν ξέ-

ρει ότι η λέξη *αλεξικέραυνο* έχει για πρώτο συστατικό της το αρχαίο ρήμα *αλέκω* (= απομακρύνω, αποκρούω), ας ετοιμαστεί να κεραυνοβοληθεί στην επόμενη καταιγίδα. Ο λοχίας που αγνοεί τη σημασία της πρόθεσης *επί* ας μη θαυκαλίζεται ότι μπορεί να εξηγήσει στον νεοσύλλεκτο τι είναι ο επικρουστήρας. Και οι οξύθυμοι ας μη φαντάζονται ότι, βρίζοντας έναν άλλο *κάθαρμα*, θα πιάσει τόπο η θρησία τους, αν αγνοούν την αρχαία ιερουργική σημασία της λέξης *καθαρός*. Αλλά και οι δυστυχείς ξένοι ας ετοιμαστούν να εισπράξουν τις συνέπειες: πώς ο Άγγλος να έχει γνήσια δημοκρατική συνείδηση όταν αγνοεί ότι η λέξη *democracy* προέκυψε από τις λέξεις *δήμος* και *κρατώ* και πώς να έχει καλές σχέσεις με την Εκκλησία του όταν δεν ξέρει ότι η λέξη *Church* δεν είναι παρά η ελληνική λέξη *κυριακόν*, δηλαδή αυτό που ανήκει στον Κύριο (αν και υποψιαζόμαστε ότι οι κ.κ. Ράμφος και Γιανναράς θα θεωρούσαν το τελευταίο αυτό παράδειγμα ως επιβεβαίωση των απόψεών τους για τη μοναδικότητα της Ορθοδόξου ημών Εκκλησίας!);

Αλλά, όπως λέει ο ανεξάντλητος κ. Ράμφος, «Το σπουδαιότερο όφελος που κομίζουμε από την μελέτη των αρχαίων Ελληνικών είναι ότι αναβαπτίζομαστε στις ρίζες μας»⁷. Με άλλα λόγια, επικοινωνούμε με τις αξίες των προγόνων μας. Όπως έγραψε και κάποιος άλλος υποστηρικτής της επαναφοράς των αρχαίων στο γυμνάσιο, «Προφανώς η

ελληνική κοινωνία στη διάρκεια των δύο δικτατοριών δεν χρειαζόταν να καταφύγει στην αρχαιότητα, γιατί δεν περνούσε κρίση αξιών και ιδεών, ούτε καν στη διάρκεια του Εμφύλιου: κρίση διέρχεται μόνο σήμερα»⁸. Περί αξιών λοιπόν ο λόγος! Ασφαλώς η γλώσσα κομίζει αξίες και οι γλωσσικές επιλογές αποκαλύπτουν πολύ συχνά με κρυστάλλινη καθαρότητα τη ταξική προελευσή τους. Ο γλωσσαμυντορας που μεταγλώττισε τον όρο «λογοτεχνία αντεργκράουντ» σε «υποκοσμική λογοτεχνία» ήταν συνεπέστατος με την τάξη του, όταν ταύτισε το «αντεργκράουντ» (δηλαδή το περιθώριο, και μάλιστα στην αντιστασιακή εκδοχή του) με τον υπόκοσμο. Αλλά με ποιες ακριβώς αξίες των προγόνων μας επικοινωνούμε; Με το ιδανικό του Περικλή ότι ο πολίτης έχει καθήκον να συμμετέχει στα κοινά ή με το άλλο ιδανικό του ότι η πιο ενάρετη γυναίκα είναι εκείνη για την οποία γίνεται ο λιγότερος λόγος, είτε για ψόγο είτε για έπαινο; Με την αρχαιοελληνική εκδοχή του *homo universalis*, όπως την ενσάρκωνε ο Αλκιβιάδης, ή με τον εξίσου γνήσια αρχαιοελληνικό *αμοραλισμό* και *τυχοδιωκτισμό* του; Με την ανθρωπιστική ιδεολογία του Ευριπίδη ή με τη θηριωδία των Αθηναίων στη Μήλο; Με τον έρωτα όπως τον εξύμνησε ο Σοφοκλής ή με τη *χυδαίολαγνεία* του Αριστοφάνη και με την *πρωκτομανία* του Στράτων; Με τη σοφία ή με τον νάρκισσο του Ι οργία; Με την καλλιπέπια ή με τον τοπικισμό του Δημοσθένη; Όλες αυτές οι αξίες, όλες αυτές οι στάσεις ζωής είναι αποτυπωμένες στην αρχαία ελληνική γλώσσα. Πώς θα εξαναγκάσουμε τον αρχαίο λόγο να μας αποκαλύψει τις πλευρές του εκείνες που μας είναι ευχάριστες και παραδεκτές, κρύβοντας τις άλλες, που στο κάτω κάτω αποτελούν κι αυτές αναπόσπαστα στοιχεία του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού; Να ένα ερώτημα, στο οποίο κανένας γλωσσαμυντορας και κανένας αρχαιολάτρης δεν έχει απαντήσει ως τώρα. Ας σφύσσουμε που σήμερα θα ήταν αδύνατο να επιβάλουμε στους νέους μια τέτοια άκριτη και προγονολατρική σχέση με την ελληνική αρχαιότητα.

Όποιος ψαρεύει στα θολά νερά, μπορεί να πιάσει κοκωβιούς και χάνους, αλλά μοιραία τα λαβράκια θα τα πιάσουν άλλοι. Στη «συζήτηση» που γίνεται από τις στήλες της «Ελευθεροτυπίας», ένας από τους θιασώτες της επαναφοράς των αρχαίων στο γυμνάσιο μας λέει το εξής αποκαλυπτικότατο: «... με τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην ηλικία 12-15 ετών, ο Έλληνας θα ενστερνισθεί την ελληνική γλώσσα μέσα στο πλαίσιο της εθνικής συνείδησης, θλέποντας ότι η γλώσσα του είναι η ίδια η γλώσσα των προγόνων του, για τους οποίους καυχείται και θα πληγωθεί το εθνικό του φιλότιμο, διαπιστώνοντας τη φθορά που έπαθε εξαιτίας των περιπετειών του γένους μας»⁹. Μα αν η σημερινή μας γλώσσα είναι προϊόν «φθοράς» και πληγώνει το εθνικό μας φιλότιμο, τότε ας μας πουν οι νεογλωσσαμυντόρες ξεκάθαρα ότι πρέπει να την αντικαταστήσουμε με την αρχαία, για να ξέρουμε τουλάχιστο για ποιο πράγμα συζητάμε. Τουλάχιστον οι πρόδρομοί τους πριν από 150 χρόνια τα έλεγαν πολύ λιγότερο μασημένα!

Δημοσθένης Κούρτοβικ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Β. Καλούτσας, έμπορος, «Ελευθεροτυπία», 8.12.1986.
2. Β. Γκόλας, «Ελευθεροτυπία», 8.12.1986.
3. Διακήρυξη του Ελληνικού Πνευματικού Ομίλου Κύπρου, «Ελευθεροτυπία», 4.12.1986.
4. Ι. Μ. Αρβανίτης, επίτιμος σύμβουλος του ΚΕΜΕ, «Ελευθεροτυπία», 6.12.1986 (από παλιότερη εισήγησή του).
5. Κώστας Γαωτής, φιλόλογος, «Ελευθεροτυπία», 8.1.1987.
6. Γ. Σ. Θεοδωρόπουλος, δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω, «Ελευθεροτυπία», 5.1.1987. Βλ. και «Αυγή», 7.12.1986.
7. Σ. Ράμφος, «Καθημερινή», 11/12.1.1987.
8. Α. Παναγόπουλος, φιλόλογος, «Αντί», 2.1.1987.
9. Σ. Μπέης, φιλόλογος, «Ελευθεροτυπία», 2.12.1986.

ΑΝΟΙΚΤΟ ΦΥΛΛΟ ΠΟΡΕΙΑΣ

Ο θαυμαστός κόσμος των στρατοπέδων της Κομοτηνής

19 Δεκέμβρη, Παρασκευή. Ο ταξίαρχος Μπίκας επισκέπτεται την 212 ΕΜΑ. Μαζί με τις ευχές για τα Χριστούγεννα υπενθυμίζει ότι, στον Τουρκικό στρατό υπάρχουν ακόμη σωματικές ποινές αλλά υπόσχεται μείωση των τιμωριών... Πριν ακόμη αναχωρήσει, με διαταγή του διοικητή Ρόππα τρεις φαντάροι τιμωρούνται με 20ήμερη αυστηρή φυλάκιση και στέλνονται, με δύο κουβέρτες! στο πειθαρχείο, ενώ το θερμόμετρο δείχνει κάτω από το μηδέν. Το έγκλημά τους; Απουσίαζαν από την αναφορά του κ. ταξίαρχου.

Αυτό το περιστατικό δεν είναι το μόνο... Εδώ οι κρατήσεις και οι φυλάκες είναι στην ημερήσια διάταξη. Ο διοικητής του 514 ΤΠ Χριστόπουλος έχει για τάρifa στην αναφορά τις 150 μέρες φυλάκιση συνολικά γιατί διάβαζε εφημερίδα! Στην Κομοτηνή ακόμη και οι διαταγές του Δροσογιάννη παράειναι φιλελεύθερες.

Οι θρισίες των αξιωματικών, οι άδειες μετά οδοιπορικών για τους «τσάτσους», το τρίμηνο και τετράμηνο κλείσιμο για τους «άλλους», το εξουθενωτικό ωράριο και η πολύ χαμηλής ποιότητας διατροφή συμπληρώνουν την εικόνα.

Κι από πάνω σοβινιστικές υστερίες για τους τούρκους και τους μουσουλμάνους της μειονότητας. Πρόσθετη ευκαιρία οι φτώχοσυνοικισμοί τους που περιστοιχίζουν τα στρατόπεδα.

Η ΟΜΑΔΑ ΦΑΝΤΑΡΩΝ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ που καταγγέλλει τα παραπάνω κλείνει το γράμμα της ζητώντας 12μηνη θητεία, συνδικαλιστικές ελευθερίες, κατάργηση των φυλακών και των στρατοδικείων, βελτίωση των συνθηκών ζωής και να σπάσουν τα τείχη της σιωπής.

Η Κως με την μεγάλη τουριστική σαιζόν

Εδώ οι στρατιώτες πυροβολικού της 80 ΜΕΑ έκαναν Χριστούγεννα με ασκήσεις ακριβείας... Γιατί; Καθυστέρησε μισή ωρίτσα το μεσημεριανό συστίο αλλά ο επόπτης στρατοπέδου λοχαγός Γκίνης δεν

ανεχόταν να καθυστερήσει αντίστοιχα και η επιθεώρηση φρουράς, παρ' ό,τι αυτό του ζητήθηκε από τον αξιωματικό υπηρεσίας, καθώς «δεν τον νοιάζει τι μέρα είναι».

Τους σήκωσε λοιπόν από τη μέση του φαγητού, κάποιοι παραπονέθηκαν και άρχισαν τις ασκήσεις για την εμπέδωση του μηνύματος... «Προσπάθεια υποβάθμισης της προσωπικότητάς μας και πλήγμα στις κινήσεις για τον εκδημοκρατισμό του στρατού», όπως μας γράφουν από την Κω! 'Η όψεις του «αξιόμαχου»...

Η Κόρινθος των νεοσυλλέκτων

Εδώ, αν ξεπεράσεις τις φωνές και το τρέξιμο της αρχής, τα πράγματα είναι καλύτερα. Φροντίζει άλλωστε για αυτό ο ανεξίτηλος και πλουραλιστής διοικητής του Κέντρου Εκπαίδευσης, κ. Τσισιόπουλος.

Ο εν λόγω κύριος δήλωσε πριν τον αγιασμό ότι όποιος είναι άλλου θρησκευόμενος ή τέλος πάντων δεν θέλει μπορεί να μην τον παρακολουθήσει! Αλλά, επειδή δεν γίνεται να τεμπελιάζει την ώρα που οι υπόλοιποι εκτελούν το θρησκευτικό τους καθήκον, «υπάρχουν κάτι μπετά να ριζούμε στο πεδίο βολής».

Η εφευρετικότητα στην υπηρεσία της ορθοδοξίας, ποιος αμφιβάλει;

Μια παλιά ιστορία

Κάτι οι αναφορές στους μουσουλμάνους από την Κομοτηνή, κάτι ο κ. Τσισιόπουλος μας θύμισαν μια παλιά ιστορία, από τον Μάρτη του 1985. Τότε λοιπόν στο Κέντρο Εκπαίδευσης της Αεροπορίας στην Τρίπολη ανάμεσα στους άλλους στρατεύσιμους υπήρχε και ένας πτυχιούχος της Ιατρικής, Έλληνας υπήκοος ονωσδήποτε αλλά μουσουλμάνος στο θρήσκευμα.

Όταν ήρθαν, που λέτε, οι ειδικότητες, όλοι οι πτυχιούχοι της Ιατρικής αλλά και οι τελειόφοιτοι, ονομάστηκαν γιατροί με μία εξαίρεση: Τον περί ου ο λόγος Έλληνα υπήκοο που έγινε νοσοκόμος! 'Ετσι για να θεβαιωθούμε άπαντες ότι, μόνο κριτήριο για την ειδικότητα είναι τα προσόντα σου...

Άλλωστε, ειδικά στην Αεροπορία, λένε, οι ειδικότητες «θγαίνουν» από ηλεκτρονικό υπολογιστή και οι υπολογιστές, ως γνωστόν, δεν κάνουν λάθη.

Και το «ΑΡΝΟΥΜΑΙ»

Τον Δεκέμβρη κυκλοφόρησε το 2ο τεύχος της αντιμilitarιστικής επιθεώρησης «Αρνούμαι». Προσεγγμένο, με αναφορές στο Μιχάλη Μαραγκάκη, τις δραστηριότητες των αντιρρησιών συνείδησης, την Ελληνική Πολεμική Βιομηχανία και πολλά σχόλια, δίνει τον δικό του τόνο στην γενικότερη συζήτηση.

Ιδιαίτερα αξιοσημείωτη η καταγγελία του περιοδικού για στρατολογία μισοφόρων στην Ελλάδα από την πρεσβεία της Νότιας Αφρικής. Αναρωτιόμαστε μαζί του: Υπάρχει απάντηση ή δεν συμφέρει;

Βαγγέλης Δεληπέτρος

Η ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ μπαίνει σε μια φάση εντεινόμενης καταπίεσης, καθώς το καθεστώς προσπαθεί να ανακόψει την άνοδο του κινήματος επαναστατικής αλλαγής. Την ίδια ώρα, οι εκπρόσωποι της Ελληνικής Κοινότητας σ' αυτή τη χώρα υποστηρίζουν ενεργά την προσπάθεια να διατηρηθεί το σημερινό καθεστώς.

Εκτός από μερικές θαρραλέες εξαιρέσεις, όπως ο δικηγόρος Γεώργιος Μπίζος από το Γιοχάνεσμπουργκ (που υπερασπίζει αυτό τον καιρό 19 μαύρους Νοτιοαφρικανούς στην πολύκροτη δίκη «εσχάτης προδοσίας» στο Ντελμάς του Τρανσβάαλ) δεν υπάρχει καμιά υποστήριξη από την πλευρά της Ελληνικής Κοινότητας στον αγώνα κατά του apartheid.

Ακόμα και τα πρόσφατα δρακόντεια μέτρα για τον Τύπο συνάντησαν τη χαρακτηριστική σιωπή των εκπροσώπων της Ελληνικής Κοινότητας. Τα μέτρα αυτά περιορίζουν δραστικά την ελεύθερη ενημέρωση πάνω στα βίαια γεγονότα που συγκλονίζουν τη χώρα. Οι εφημερίδες δεν επιτρέπεται πια να επισημάνουν τις επεμβάσεις τις λογοκρισίας αφήνοντας λευκά διαστήματα, ή χρησιμοποιώντας μαύρες ταινίες. Οι δημοσιογράφοι που βρέθηκαν στις περιοχές που θεωρούνται «ανήσυχες» (ευφημισμός που αναφέρεται στις σποραδικές εξεγέρσεις που έχουν γίνει τμήμα της νοτιοαφρικάνικης ζωής) διατάχθηκαν να τις εγκαταλείψουν αμέσως. Οι φωτογραφίες πρέπει να εγκρίνονται από την κυβέρνηση.

Και μέσα σ' όλα αυτά οι Έλληνες υποστηρίζουν ενεργά το κυβερνητικό κόμμα (Afrikaner National Party-ANP). Ο κ. Πέτρος Παϊζής, πρόεδρος της Ομοσπονδίας των Ελληνικών Κοινοτήτων στη Νότιο Αφρική, παρέθεσε πρόσφατα δείπνο προς τιμήν του Προέδρου της Ν. Αφρικής P.W. Botha. Ο κ. Botha έκανε έκκληση στους παριστάμενους Έλληνες να πείσουν την Ελληνική Κυβέρνηση και το λαό της Ελλάδος για τις προόδους που έχει κάνει η Ν. Αφρική στην κατεύθυνση της ελευθερίας και της δημοκρατίας!

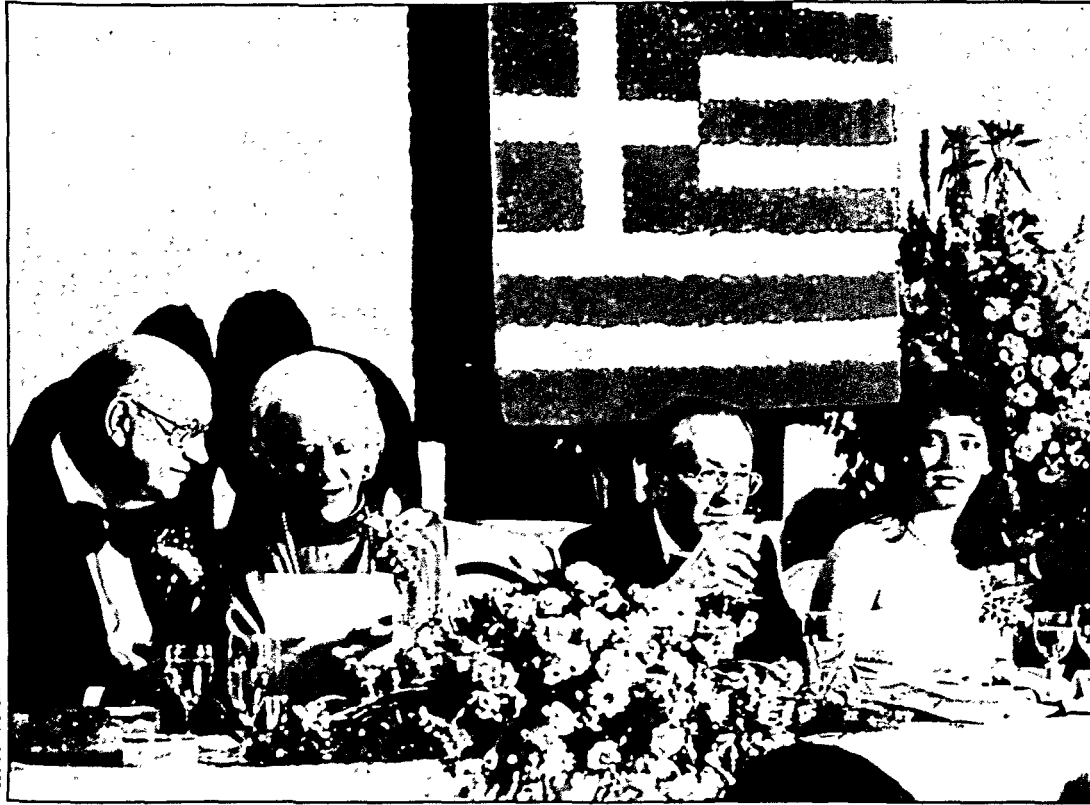
Ο κ. Παϊζής υπήρξε υποψήφιος του κυβερνώντος Εθνικού Κόμματος, χωρίς όμως να εκλεγεί. Στις δραστηριότητες της Ομοσπονδίας περιλαμβάνεται η συλλογή χρημάτων για την ενίσχυση του Στρατού της Ν. Αφρικής, του βασικού κατασταλτικού μηχανισμού ενός συστήματος διακυβέρνησης που έχει κάνει το όνομα της χώρας ανυπόληπτο και έχει οδηγήσει στην επιβολή σοβαρών διεθνών κυρώσεων. Όπως η διακοπή των επενδύσεων από μεγάλες Βρετανικές και Αμερικάνικες εταιρείες, ή η απαγόρευση της προσεγείωσης αεροπλάνων της South African Airways που ισχύει ήδη στις ΗΠΑ και πρόκειται να εφαρμοστεί και στην Αυστραλία από το τέλος του χρόνου.

«Οι Έλληνες που υποστηρίζουν ενεργά το κυβερνητικό κόμμα δεν φαίνεται να θεωρούν κάτι τέτοιο ηθικά ή πολιτικά απαράδεκτο, γιατί ενδιαφέρονται πρώτα απ' όλα για τα συμφέροντα της δικής τους κοινότητας», μας είπε ο λέκτορας της κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Ντέρμπαν Δρ. Βαγγέλης Μάντζαρης.

Η άποψη της Ομοσπονδίας είναι πως η Ελληνική Κοινότητα συλλογικά και ατομικά αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της Νοτιοαφρικάνικης κοινωνίας, συνέχισε. Αντίστοιχη στάση είχε τηρήσει η Ελληνική Κοινότητα πριν από την ανεξαρτησία της σημερινής Ζιμπάμπουε, όταν υποστήριξε τη δεξιά ρατσιστική κυβέρνηση του 'Ιαν Σμιθ. Τώρα η ίδια κοινότητα υποστηρίζει σταθερά τη μαρξιστική κυβέρνηση του Ρόμπερτ Μουγκάμπε.

«Αν μια μέρα η εξόριστη κυβέρνηση του Αφρικανικού Εθνικού Κογκρέσου κατάφερνε να πάρει την εξουσία οι Έλληνες χωρίς αμφιβολία θα ήταν πρόθυμοι να αλλάξουν αμέσως την πολιτική τους τοποθέτηση», συμπληρώνει ο κ. Μάντζαρης.

Η κοινωνική άνοδος έχει δημιουργήσει νέα στρώματα Ελλήνων, ελεύθερους επαγγελματίες και επιχειρηματίες, που έχουν ανώτερη εκπαίδευση και κάποιοι φιλελεύθερες τάσεις. Ένας Νοτιοαφρικανός ελληνικής καταγωγής ήταν υποψήφιος του Φιλελεύθερου Προοδευτικού Ομοσπονδιακού Κομματος (Progressive Federal Party).

ΦΩΤΟ: The Star

Φωτογραφία-ντοκουμέντο: Ο περιβόητος Πήτερ Μπότα (αριστερά), η σύζυγος ενός νοτιοαφρικάνου υπουργού, ο κ. Παϊζης, πρόεδρος της ελληνικής Κοινότητας της Νότιας Αφρικής και η Ροζάν Μπότα, κόρη του πρωθυπουργού, κάτω απ' τη λουλουδιασμένη γαλανόλευκη...

Α Π Ο Κ Λ Ε Ι Σ Τ Ι Κ Ο

Ο ΜΠΟΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Ο κ. Μάντζαρης δίνει κάποιες εξηγήσεις για την πολύ μικρή συμμετοχή των Ελλήνων στην αντίσταση κατά του απαρτχάιντ: «Στους μετανάστες γενικά δεν εμφανίζονται συλλογικά κινήματα αντίστασης στο καθεστώς. Οι εθνικές κοινότητες τείνουν στο συντηρητισμό».

Ο κ. Μάντζαρης γεννήθηκε στο Κάστρο της Λήμνου το 1953. Στη Ν. Αφρική ήρθε να ολοκληρώσει τις κοινωνιολογικές του σπουδές μετά το Λονδίνο και το Παρίσι. Η διδακτορική διατριβή του στο Πανεπιστήμιο του Καίμπριτζ είχε θέμα την πολιτική και την ιδεολογία της ελληνικής κοινότητας στη Ν. Αφρική από το 1850 μέχρι σήμερα.

Επέλεξε το θέμα, όπως μας είπε, γιατί προερχόμενος από ένα πολιτικά ενεργό περιβάλλον ενδιαφέρεται ζωηρά για την παρέμβαση των Ελλήνων στις κοινωνίες όπου ζουν.

Οι πρώτοι Έλληνες ήρθαν στη Ν. Αφρική για να κερδίσουν χρήματα και να επιστρέψουν μετά στην Ελλάδα. Κάτι τέτοιο δεν ευνοούσε προφανώς την ανάμειξή τους στην πολιτική της Ν. Αφρικής.

Ενδιαφέρονταν περισσότερο για το τι συνέβαινε στην Ελλάδα. Πολλοί μάλιστα επέστρεψαν για να πολεμήσουν στον καταστροφικό ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897. Το ίδιο συνέβη και στους Βαλκανικούς Πολέμους του 12-13, όπως και στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η στάση τους άρχισε να διαφοροποιείται όταν συνειδητοποίησαν πως βρίσκονταν στη Ν. Αφρική για να μείνουν. Άρχισαν τότε να αναπτύσσουν σχέσεις με τους πρωθυπουργούς Άλμπερτ Χέρτσογκ και Γιαν Σματς. Την εποχή αυτή οι Έλληνες είχαν επιχειρηματικά συμφέροντα και ενίσχυαν οικονομικά το κυβερνητικό κόμμα.

Μεταξύ των ετών 1915 και 1920 ορισμένοι Έλληνες

συνειδητοποίησαν την ανάγκη να αντισταθούν στην εκμετάλλευση, που δοκίμαζαν από Έλληνες ή άλλους εργοδότες.

Ο κ. Μάντζαρης στη συνέχεια αναφέρεται στη δράση του Θανάση Πουρνάρα που στη δεκαετία του 20 ήταν ηγετικό στέλεχος της International Socialist League που μετέπειτα εξελίχθηκε στο ΚΚ της Ν. Αφρικής:

«Οργάνωσε τους εμποροϋπαλλήλους σε σωματείο για να αντιμετωπίσουν την εκμετάλλευση. Ακόμα και οι μικροί καταστηματάρχες συνειδητοποίησαν ότι έπρεπε να παλέψουν εναντίον των μονοπωλιακών συμφερόντων των χονδρεμπόρων. Οργανώθηκαν σε δικές τους ενώσεις. Την ίδια εποχή οι Έλληνες συμμετείχαν σε πολιτικές συγκεντρώσεις κυρίως του Σματς και του Χέρτσογκ».

Κατά τον κ. Μάντζαρη, τα χρόνια μετά την ανάληψη της εξουσίας από το Africaner Nationalist Party (ANP) το 1948, ήταν μια σημαντική περίοδος για τη μετανάστευση των Ελλήνων στη Ν. Αφρική. Περίπου 35.000 Έλληνες ήρθαν τότε. Ήταν κυρίως τεχνίτες και δεν έχασαν ποτέ την επαφή με την πατρίδα τους. Ακόμη και σήμερα δεν μετέχουν στην πολιτική ζωή της Ν. Αφρικής, παρόλο που την παρακολουθούν έστω κι από μακριά.

Ο κ. Μάντζαρης πιστεύει πως ανάμεσά τους αναπτύσσεται ένα υποσυνείδητο αντικαπιταλιστικό αίσθημα που στρέφεται ενάντια στις μονοπωλιακές τάσεις της οικονομίας και μια συμπάθεια για τον αγώνα των μαύρων εργατών. Η συμπάθεια αυτή όμως, δεν μεταφράζεται σε ενεργό δράση.

Παραδέχεται ωστόσο πως υπάρχουν μεμονωμένες περιπτώσεις Ελλήνων που με διάφορους τρόπους έχουν επιχειρήσει να αντιπολιτευτούν το σύστημα. Αξιοσημείωτη υπήρξε η ίδρυση της «Ελληνικής Δημοκρατικής Ένωσης» στη δεκαετία του 50 από μια μικρή

ομάδα πέντε-έξι Ελλήνων. Δεν κατάφεραν πολλά, αλλά «προσπάθησαν και αυτό ήταν σημαντικό. Κράτησαν μια θαρραλέα στάση».

Στη δεκαετία του 40 αρκετοί Έλληνες συμμετείχαν σε μια οργάνωση «Φίλων της Σοβιετικής Ένωσης» που αποτελούσε βασικό προκάλυμμα για το κομμουνιστικό κόμμα. Ονόματα δεν μπορούν να αναφερθούν, λέει ο κ. Μάντζαρης, γιατί οι ίδιοι και τα παιδιά τους θα κινδύνευαν σ' αυτή την περίπτωση.

Ο κ. Μάντζαρης έχει ακόμα πολύ συγκεκριμένες απόψεις για το πολιτικό μέλλον της Ν. Αφρικής: «Η ψήφος για όλους θα κατακτηθεί μια μέρα, αλλά δεν θα είναι το τέλος των προβλημάτων. Μπορεί να είναι και η αρχή άλλων». Αναφέρεται στο παράδειγμα του Ρόμπερτ Μουγκάμπε και πώς αυτός κατάφερε να πάρει την εξουσία έχοντας ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα για την κοινωνία της Ζιμπάμπουε. Τα πράγματα δεν είναι τόσο ξεκάθαρα στον Ν. Αφρική όπου υπάρχουν πολλές πολι-

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΣΤΩΝ

Τι έγινε τελικά με τους 11 πολίστες που επισκέφτηκαν τη Νότιο Αφρική; Το πόρισμα της επιτροπής ήταν, όπως αναμενόταν, απαλακτικό. Τα ερωτήματα όμως παραμένουν:

1. Δεν δόθηκε από κανέναν «αρμόδιο» το πράσινο φως για το ταξίδι;
2. Τι ρόλο έπαιξε η ελληνική κοινότητα στη μετάκληση;
3. Ποιοι και γιατί φρόντισαν να εξαφανιστεί η υπόθεση από τον ελληνικό τύπο;
4. Δεν έγινε πράγματι κανένα παιχνίδι; Οι δικές μας πληροφορίες είναι ότι έγινε ένα. Αυτό μας δήλωσε ο κ. Ν. Καρύδης εκπρόσωπος κάποιας «Συντονιστικής Επιτροπής Ελλήνων της Ν. Αφρικής», που δεν είχε λόγο να πει ψέματα, εφόσον ο ίδιος είναι υπέρμαχος του καθεστώτος Μπότα. Μήπως υπάρχουν και φωτογραφίες απ' αυτό το παιχνίδι; Φυσικά αν ισχύουν αυτά, η διεθνής αντίδραση δεν θα αργήσει.

Γι' αυτούς δε που σκίζουν τα ιμάτιά τους επιμένοντας ότι δεν είναι δυνατόν να γίνονται εν γνώσει «αρμόδιων» τέτοια πράγματα έχουμε να προσθέσουμε το εξής: την ίδια μέρα που ξέσπασε το σκάνδαλο στον ελληνικό τύπο, η τηλεόραση της ΕΡΤ-2 πρόβαλε δύο (2) ρεπορτάζ απ' την αθλητική κίνηση στη Νότιο Αφρική (μποξ και φόρμουλα -2). Μετά απ' αυτή την ανακάλυψη περιμένουμε αθρόες παραιτήσεις ευαίσθητων αντιρατιστών υπευθύνων του καναλιού.

Σ.

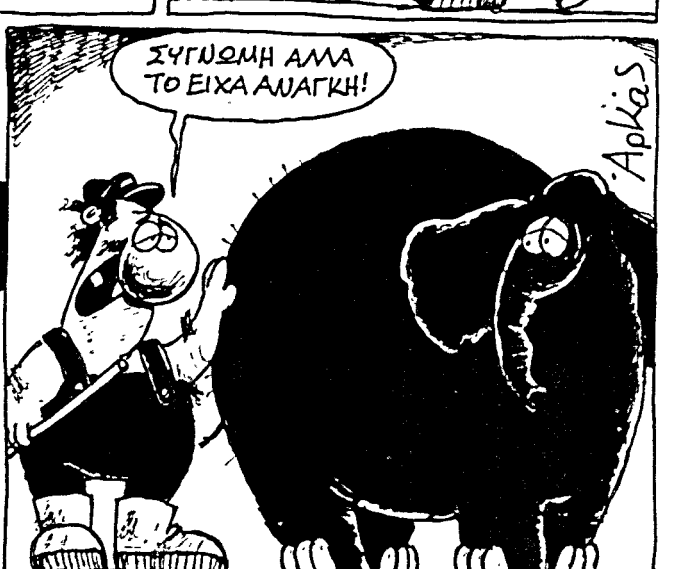
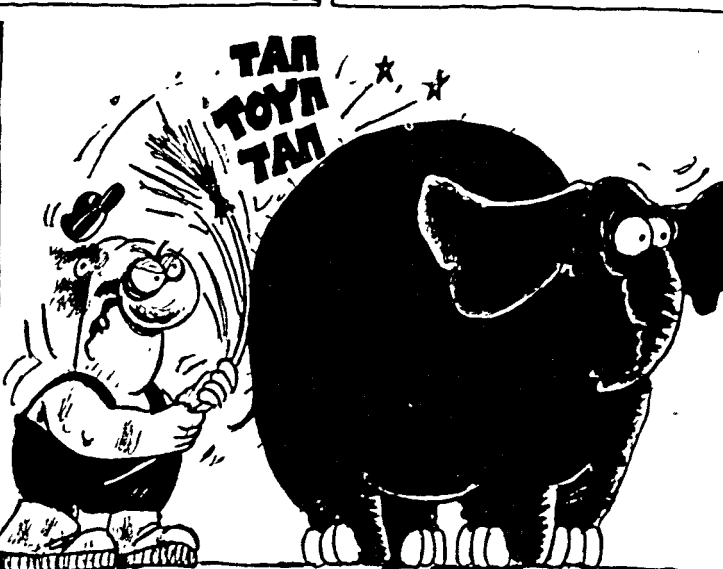
τικές ομάδες με διαφορετικό ή συγκεχυμένο πολιτικό και κοινωνικό προσανατολισμό.

Και καταλήγει:

«Η πιο σημαντική παράμετρος για τις προσεχείς πολιτικές εξελίξεις είναι η στάση και η πολιτική πρακτική της εργατικής τάξης. Από τη στιγμή που αναπτύχθηκε η εργατική συνείδηση και οργανώθηκε στο ανεξάρτητο συνδικαλιστικό κίνημα, η κατάσταση δεν είναι πια η ίδια στη Ν. Αφρική, το ερώτημα είναι πώς αυτή η σοσιαλιστική συνείδηση θα εκφραστεί πολιτικά. Μέσω κάποιου κόμματος, ή σαν ανεξάρτητη πολιτική δράση της εργατικής τάξης;»

Γιοχάνεσμπουργκ, Μαρίκα Σμπόρος

Αρκάς
Ο Παντελής
και το
Λιόνταρι

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΑ

ΑΦΙΛΟΞΕΝΟΙ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΤΕΣ

Έπρεπε να περάσει πολύς καιρός για να πεισθούμε πραγματικά ότι κάτι το σημαντικό έχει αλλάξει στις εκδηλώσεις του Γαλλικού Ινστιτούτου της Αθήνας με την αλλαγή της διεύθυνσής του και την εγκατάσταση της νέας. Έπρεπε να φτάσει η Πέμπτη 18 Δεκεμβρίου '86 όπου υποχρεωθήκαμε να πληρώσουμε εισιτήριο εξακοσίων (600) δραχμών για την εξαιρετικά ενδιαφέρουσα συναυλία τζαζ του ντουέτου Michel Portal και Martial Solal. Έπρεπε να φτάσει η Δευτέρα 12 Ιανουαρίου '87 όπου στην προβολή της ταινίας του Eric Rohmer «La rayon vert» τα τρία τέταρτα του μεσαίου τμήματος της αίθουσας ήταν «reservé» για τους επίσημους προσκεκλημένους (κυρίως Γάλλους).

Οι πρωτοβουλίες και η γενικότερη πολιτική της νέας διεύθυνσης αληθινά προβληματίζουν. Γιατί από την αρχή σχεδόν παρατηρήθηκαν δυσάρεστα φαινόμενα και ως προς τη δημιουργική φαντασία και τον προγραμματισμό αλλά και ως προς τον καθορισμό των αποδεκτών της δουλειάς του Ινστιτούτου, που είναι πιο κυρίως η Γαλλική παροικία της Αθήνας. Φαίνεται ότι:

α) Δεν ήταν τυχαίες οι συνεχείς αναβολές εκδηλώσεων και οι μεταθέσεις της παρουσίασης άλλων και μάλιστα χωρίς έγκαιρη προειδοποίηση,

β) δεν ήταν τυχαίο το γεγονός ότι για πρώτη φορά στα χρονικά των ξένων μορφωτικών ιδρυμάτων υπήρξε καταβολή χρηματικού αντιτίμου (και μάλιστα σημαντικού) για την παρακολούθηση εκδήλωσης οργανωμένης από το ίδιο το ίδρυμα.

γ) δεν ήταν ιδιαίτερα έξυπνο μια αίθουσα όπου κανένας δεν κάπνιζε να είναι τώρα γεμάτη πινακίδες όπου στα ελληνικά είναι γραμμένο «δεν επιτρέπεται το κάπνισμα» και στα γαλλικά «παράκληση, μη καπνίζετε» (χωρίς υπογραμμιστές εκ μέρους μας για τη διαφορά ανάμεσα στις δύο γλώσσες...)

δ) τέλος, δεν πρέπει να είναι τυχαία τα γεγονότα εκείνα που υποδεικνύουν χωρισμό σε δύο κατηγορίες αποδεκτών, και συνεπώς στη δημιουργία ερωτημάτων για τους κύριους αποδέκτες της σημερινής δουλειάς του Γαλλικού Ινστιτούτου.

Αλέξανδρος Σακκάς

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΤΕΤΑΡΤΑΙΟΣ

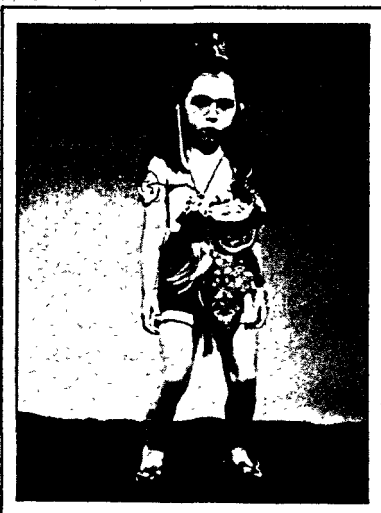
ΠΑΡΑΛΗΡΗΜΑΤΑ

Διαβάζουμε στο *Τέταρτο*, σε μια επιλογή των πιο σημαντικών βιβλίων του 1986, τα παρακάτω πολυτονικά για το βιβλίο του Ερνέστο Σάμπανο *Περί πρώων και τάφων*.

«Ο *ολιγάριθμος* Άργεντινός παρουσίασε στο βιβλίο του, αν μη τι άλλο, μία, εξαιρετικών τόνων, αφήγηση έσωτερικής καταδίωξης, που άγγιζει, χωρίς να κάνει την όρθολογική της βάση, τα όρια του παραληρήματος».

Δεν γνωρίζουμε αν το επίθετο που αποδίδεται στον Άργεντινό επιδιώκει να κολακέψει με κομψό τρόπο τον μοναδικό, ανάμεσα στους πολυάριθμους συμπατριώτες του, συγγραφέα. Ίσως, πάλι, νάπρεπε ο Σάμπανο να καταστρέψει μερικά ακόμα έργα του από τον κίνδυνο να καταντήσει... πολυαριθμότητας.

Σ.

ΣΙΝΕΜΑ

ΑΓΝΟΙΑ;

Μεταμφίεση. Ετεροχρονισμός. Αστρολογία. Δηλαδή, δεν πρόκειται για την Εύα Βλαχάκου, αλλά για την Λουκία Στεργίου που πρωταγωνιστεί στην «Νύχτα με τη Σιλβένα» του Δημήτρη Παναγιωτάτου. Πρώτα γυρίστηκε το φιλμ του Πίτερ Γουέβερ ('83), «Επικίνδυνα χρόνια» και ύστερα το «Άλιεν» ('79) του Ρίντλεϋ Σκοτ, ώστε να προλάβει ο πρώτος να «συστήσει» τη Σιγκούρνι Γουήντερ στο δεύτερο. Και πριν ακόμα προβληθούν μερικές ταινίες, θεωρούνται βαρετές, αδιάφορες. Όλ' αυτά στη «Γυναικία» που δεν επιθυμεί, βέβαια, να μοιάζει με περιοδικό της σειράς. Αλλά, όπου τρεις άνθρωποι ασχολούνται με το αντικείμενο «κινηματογράφος» και κανείς δεν το καλύπτει. Μόνο η δύναμη της άγνοιας καλύπτει τα πάντα. Και τους αναγνώστες;

Α. Τύρος

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

ΚΑΙ ΞΑΝΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΟΞΑ

Επιτέλους, η Γενική Συνέλευση του Ελλ. Κέντρου κινηματογράφου πραγματοποιήθηκε. Τα 6 αιρετά μέλη αναμένον τον διορισμό των 3 υπολοίπων, για να συμπληρωθεί το Διοικ. Συμβούλιο. Τι κι αν, παντού και πάντοτε, οι αρχαιρείσιες έπονται των απολογισμών και των συζητήσεων; Εδώ, μπορούν να προηγοούνται. Άλλωστε, για ποια ουσία και ποια ζητήματα να συζητήσει κανείς; Όλα πάνε καλά. Τι πιο φυσικό, να πάνε στο άμεσο μέλλον ακόμα καλύτερα.

Όσοι, λοιπόν, επιμένουν ν' αναρωτούνται για την φιλοσοφία της παραγωγής, τους σχεδιασμούς, τα πρόσωπα και τα κενά, το ύψος της χρηματοδότησης και άλλες «λεπτομέρειες», υπονομεύουν το έργο των υπευθύνων. Άρα, θέτουν εαυτούς εκτός νυμφώνος. Με τις ευλογίες των εντός.

Α.Τ.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ

ΤΖΑΖ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Επανερχόμαστε στο Φεστιβάλ τζαζ της Θεσσαλονίκης όχι όμως γιατί τέτοια υπόσχεση είχε δοθεί τον προηγούμενο μήνα αλλά κυρίως γιατί οι υπόλοιπες μέρες αποτέλεσαν την αγωγή του φεστιβάλ. Για ποια συναυλία να πρωτομιλήσει κανείς; Για τη σόλο εμφάνιση του Θωμά Σλιώμη στο πιάνο όπου η εφαρμογή συγκεκριμένων θεωριών και αρχών της σύγχρονης μουσικής δεν μείωσε σε τίποτα την πληρότητα και κυρίως την απόλαυση; Για τις δύο συναυλίες του Italian Art Quartet που έδειξαν τι θα πει μοντέρνα τζαζ παιγμένη από ιδιαίτερα αξιοπρόσεκτους μουσικούς; Για τις δύο συναυλίες του New Jazz All Stars Quartet όπου μας δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσουμε ένα εκπληκτικό σαξοφωνίστα τον Byron Rore τον οποίο ο γράφων δεν διαστάζει να ομολογήσει ότι σ' αλήθεια αγνοούσε; Ή για τις δύο εμφανίσεις του τριό του Mike Westbrook που δεν μας έδειξαν μόνο τα μουσικά προσόντα όλων των καλλιτεχνών και τα φωνητικά προσόντα της Kate Westbrook αλλά και το ότι η Βρετανία δεν είναι τόσο κονφορμιστική χώρα όσο φανταζόμαστε, έστω και αν ορισμένα αντικορφορμιστικά αισθητικά προϊόντα εκ των πραγμάτων αναγκάζονται να παρουσιάζονται κυρίως εκτός Βρετανίας; Ειλικρινά, απάντηση σ' αυτά τα ερωτήματα δεν μπορεί να δοθεί κι αυτό μόνο καλά μπορεί να μας προκαλεί για την αξία του Φεστιβάλ.

Δυστυχώς οι Θεσσαλονικιοί Α priori, καθόλα αξιολογώτατο γκρουπ, έχουν φαίνεται προβλήματα πλαισιασμού στις ζωντανές εμφανίσεις τους αντίθετα με το δίσκο όπου εκφράζουν με πολύ πιο μεστό και ουσιαστικό τρόπο τις μουσικές τους ιδέες.

Αλέξανδρος Σακκάς

ΟΙ ΓΙΟΡΤΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΕΡΑΣΑΝ

Η ομοιομορφία του χρόνου είναι μεγαλύτερο κακό και από το ίδιο το πέρασμα του χρόνου... Εκτός από τους άλλους είναι κι αυτός ένας παραπάνω λόγος που κάνει τις γιορτές απαραίτητες σε όλες τις ανθρώπινες κοινωνίες: Οι γιορτές χρειάζονται για να διακόψουν κάποιους ρυθμούς, για να καταλύσουν κάποιες μονotonίες (μήνας μπαίνει - μήνας βγαίνει...), για να αναδείξουν κάποια λαθάνουσα φαντασία που εξουδετερώνεται μέσα στις λεγόμενες «ομαλές συνθήκες».

Οι γιορτές δεν είναι μόνο για τα παιδιά - που λένε όλοι όσοι αισθάνονται ανία ή διαθέση να συμμορφώνονται με πατροπαράδοτες κοινοτοπίες: Οι γιορτές - δηλαδή οι γιορτές έξω από εισαγωγικά - είναι για τον καθένα. Ο ομαδικός οίστρος, το ξεφάντωμα μιας γιορτής, μπορεί να διωθεί από νέους, μεσήλικες, εσχατογήνηρους.

Όμως στη συγκεκριμένη κοινωνία, όπου κυριαρχούν τα υποκατάστατα, όπου η συμφορολογική πεζοπορία, η αποπνικτική αφθονία, η κατακερματισμένη ζωή των πόλεων, όπου η υπερκατανάλωση θεάματος, ταξιδιών και μετακινήσεων όπου όλα αυτά επεξεργάζονται τη διαβρωση του «ομαδικού», ο ομαδικός οίστρος μετατρέπεται σε περιθωριακό έως ανυπαρκτό φαινόμενο. Το Μεγάλο Πανηγύρι τεμαχίζεται σε μισερέες οικογενειακές μαζώσεις, σε αγκυπκές εκστρατείες φυγής προς την περιφέρεια των πόλεων, σε ένα ξέφρενο ξεκοίλιασμα με γαλοπούλες και τα συμπαρομαρτούντα. Η εορταστική ψευδο-σύμφορη υψώνεται υπεράνω κοινωνικών ανταγωνισμών, όμως κι αυτό το ψέμα καταρρέει σύντομα, αφήνοντας όλους μας να σκεπτόμαστε - μέσα στο Φλεβάρη και στο Μάρτη - αν πέρασαν οι γιορτές ή όχι.

Και κοντά σ' όλα αυτά, οι αναριθμητές «δωροδοκίες» και «δωροληψίες», όπου πολύ συχνά οι αξίες χρήσης παραμερίζονται για να επιπλεύσουν οι ανταλλακτικές αξίες. Όπου τελικά κυριαρχούν οι ταρίφες: Παιδί αδελφού, δώρο δρχ. 3000, παιδί εξαδέλφου, δρχ. 2000, παιδί συναδέλφου δρχ. 1500. Όπου συχνά και ένα σκατό επικρουσμένο μπορεί να εκλαμβάνεται σαν δώρο, εφόσον διατίθεται και πωλείται μέσα στις συνθήκες της ελεύθερης αγοράς...

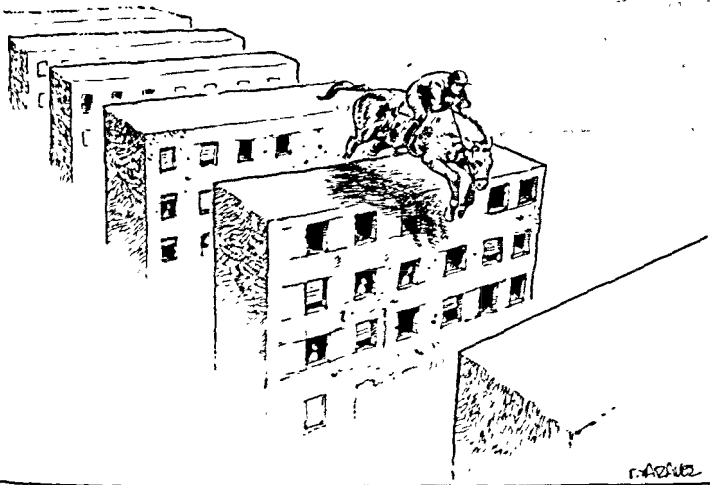
Και τι να πει κανείς για κάποια παλιά-καλά καζοκαρούμενα έθιμα, κάποιες «καλές ημέρες» και τα τέτοια, που ανεξάρτητα από το παραδοσιακό χαρακτήρα μιας «ταξικής απαιτίας» των φτωχών, δεν μπορούν να λειτουργήσουν σαν στοιχείο κοινωνικής συνοχής μέσα στο χάος των πολυκατοικιών, των φυγάδων προς το εξοδικό τους σπίτι στη Λούτσα, των βαρυστομαχιασμένων ξενύκτιδων που εννοούν να μην καλημερίζονται πριν από τις 4 η ώρα τ' απόγευμα...

Και τι να πει κανείς για τα διανυκτέρια και τους καιρειασμούς-καρμυόν, για τις πίτες εξωραϊστικών και διαφόρων «των απανταχού»... συλλόγων, που κόβονται έτσι να, για τον γερό βήχα και το κόμμασμα κάποιων κ.κ. προέδρων και επισήμων, για κάποιους κρινοτόπους «δεκάρικους» που θα επακολουθήσουν με κάποιους κ.κ. φασκισμένους σε καλά «γιορτή» κοιτούσμα ή τουαλέτες. Μόνο γουστοζικό στοιχείο στη φετιμή περίοδο, η γκάφα της γερμανικής τηλεόρασης που μετέδωσε Χριστουγεννιάτικα τον περίσινό λόγο του καγκελάριου Κολ: «Όμως οι οργισμένες αντιδράσεις των πολιτικών παραγόντων μπροστά σ' αυτό το ακούσιο κοκτέιλ (Χριστούγεννα με Πρωταπριλιά), έδειξαν την αξεπέραστη σύγκρουση εξουσίας και φαντασίας. Το νέο «υβρίδιο» εορτών αποδείχθηκε άγονο σαν μουλάρι.

Και τι να πει κανείς για τους κολασμένους αυτής της κοινωνίας, για το Χρήστο Ρούσο που ρίχνει στον τζόγο - τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές - την ίδια του τη ζωή με την απεργία πείνας, για το μέθυστο αποτυχημένο τραγουδιστή που σκότωσε με μια γροθιά το πεντάχρονο αγοράκι του για τη μητέρα δύο παιδιών (από πατέρα ψυχοσθενή) που σκοτώθηκε κι αφέθηκε στο δρόμο να φαγωθεί απ' τα σκυλιά, για τους ενοικιαστές που «γιορτάσαν» με τον μπαμπούλα της έξωσης, για τη φτωχολογία που παρακολούθησε για άλλη μια φορά το θέαμα της μεγαλομεδαίας κρασιάλης.

«Γιορτές» αφενός και τραγωδίες αφετέρου, θουλιμία και μελαγχολία, εγκλωπιμένος οίστρος και ένα ρηκό διάχυτο αίσθημα ότι «κάτι τρέχει». Όμως δεν έπρεξε τίποτε. Το γλέντι δεν έγινε τελικά, αναβλήθηκε για κάποιον αόριστο χρόνο. Οι γιορτές με εκείνο το καταλυτικό ζωγόνο περιεχόμενο, που γονιμοποιεί όλες τις υπόλοιπες ημέρες της δοσμένες σε επαναλαμβανόμενες δραστηριότητες δεν ήρθαν. Οι - γιορτές που και φέτος είχαμε ανάγκη - δεν πέρασαν...

Γιάννης Σχιζας

Φ Ω Τ Ο Σ Χ Ο Λ Ι Ο

ΤΑ ΥΠΟΓΕΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

«Είμαι Έλληνα, το καυκάμια, ξέρω την καταγωγή μου» έλεγε ένα σχολικό τραγουδάκι, και γι' αυτό οι Έλληνες δεν φειδούνται κόπων και θυσιών, προκειμένου να φωτισθεί και προβληθεί διεθνώς το παρελθόν της φυλής.

Βέβαια μέχρι πριν μερικές δεκαετίες η ανέχεια τους υποχρέωνε να περιμένουν από τις ξένες αρχαιολογικές σχολές για την ανασκαφή και διάσωση των θησαυρών του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Μόλις όμως το ΑΕΠ ανέθηκε στοιχειωδώς, αμέσως με ενθουσιασμό και πάνδημο ενδιαφέρον το ελληνικό Κράτος αφαιρέσει από τα ξένα κέντρα αποφάσεων την υπόθεση των αρχαιολογικών ανασκαφών και την ελληνικοποίησε υπό την άμεση εποπτεία και το αμέριστο ενδιαφέρον των Προέδρων της Δημοκρατίας μας.

Δεν πρέπει όμως να μείνει αμνημονευτο το γεγονός ότι κοντά στο Δημόσιο και οι ιδιώτες συνέβαλαν το κατά δύναμιν. Έτσι όταν κατά τη διάρκεια των εκσκαφών για την ανέγερση κτιρίων στην πλατεία Κλαυθμώνος ήρθαν στο φως τμήματα του αρχαίου τείχους της Αθήνας, αμέσως με πρωτοβουλία των επιχειρηματιών κατασκευαστών οι εργασίες σταμάτησαν. Και ναι μεν τελικά αποφασίσθηκε ομόφωνα, ότι ήταν οικονομικά αδύνατο ν' απαλλοτριωθούν ή να χαριστούν στο Δημόσιο τόσο κεντρικά και τόσο μεγάλης αξίας οικοπέδα, πλην όμως οι επιχειρηματίες-κατασκευαστές επί μεγίστη οικονομική θυσία των διέθεσαν αφιλοκερδώς τα υπόγεια των οικοδομών και αντί να τα μοσοπούλησουν ως εργαστήρια και αποθήκες, τα πρέδωσαν ελεύθερα με το αρχαίο τείχος ανέπαφο στο δημόσιο θάυμασμα.

Έκτοτε το αρχαίο τείχος της Αθήνας μας στην πλατεία Κλαυθμώνος είναι πασίγνωστο στον ελληνικό λαό κι αποτελεί αγαπημένο τόπο περιπάτου όπου χιλιάδες Αθηναίοι, με πρώτους τους μαθητές των σχολείων, συρρέουν καθημερινώς για να θαυμάσουν το αρχαίο τείχος και ν' αναπολήσουν το κλέος της φυλής.

Στις φωτογραφίες μερικές χαρακτηριστικές απόψεις του τείχους στην πλατεία Κλαυθμώνος.

Ο φωτοσχολιαστής 29

ΕΠΙ ΤΡΟΧΑΔΗΝ

«Όταν η τρέχουσα ιδεολογία σου ζητάει κουφέτα δεν μπορεί να ανεχτεί να της δίνεις κόλυβα για το μετακαπιταλιστικό στάδιο του ιμπεριαλισμού, δεν γίνεται. Θα σε φτύσουνε και το πολύ να σε βγάλουν γραφικό ή ψυχοπαθή. Σε τέτοιες συνθήκες τραγούδια όπως τα ξέραμε ή όπως τα ζήσανε οι δικές μας οι γενιές δεν πρόκειται πλέον να υπάρξουν. Τώρα βγαίνουν τραγούδια για βινύλλιο, τραγούδια για να ακουγονται, τραγούδια σαν τ' αυγά, που γράφουν πάνω «λγχει μετά τέσσερις μήνες», σαν καλά καταναλωτικά προϊόντα.

Από κει και πέρα κι ο κόσμος διαμορφώνεται, μην κοροϊδεύομαστε. Σήμερα οι μέθοδοι ελέγχου των

νεις και εσύ στο μηχανισμό και λες «ωραία, τι απαιτεί το σύστημα»; Απαιτεί ροζ δίσκους, ε, του δίνεις τέσσερις δίσκους το χρόνο και αποκτάς θίλα στην Κηφισιά. Αυτό είναι το αστειό: Αν γράφεις ψέματα, κακά ανέκδοτα, εξυπνάδες του κώλου αποκτάς τη θίλα. Αν γράφεις και καμιά αλήθεια μπορεί και να αποκτήσεις κελί στον Κορυδαλλό.

Αυτό είναι το δίλημμα. Και εδώ είναι το πόσο γουστάρεις να βλέπεις τον εαυτό του στον καθρέφτη. Γιατί αν αποφασίσεις να καλύψεις όλους τους καθρέφτες με σεντόνια, έχει καλώς. Γράφεις τραγούδια του κώλου και καθαρίζεις. Και πιάνεις και τον κώλο των φλωράδων, γιατί αυτό γουστάρουν, να τους πιάνεις τον κώλο. Διαφορετικά γράφεις αυτά που πιστεύεις εσύ, δεν τα παίρνει κανένας, τα πα-

δεν καταργήθηκε ακόμη.

«Αρνιέμαι να δεχτώ ότι το τραγούδι εκτελεί απλά και μόνο προσυνουσιαστικούς ή μετασυνουσιαστικούς ρόλους. Έπεσε όμως στην ευτυχή συγκυρία που ο κόσμος ήταν έτοιμος να φτύσει τα πάντα και την ίδια στιγμή υπήρχαν πολλοί διατεθειμένοι να υπερασπιστούν αυτήν την προδιάθεση. Χάρης σ' αυτούς τους φορείς στάθηκαν τα τραγούδια μου. Μετά όμως...

Έτσι φτάσαμε να είμαι και σήμερα κομμένος από το ραδιόφωνο όπως και επί Νέας Δημοκρατίας και να ξαναέχω προβλήματα με τη λογοκρισία. Γιατί συγχωρείται ο Σαββόπουλος να λέει είμαι μαλάκας, ή ο Γκάτσος να λέει πουτάνα, εγώ δεν συγχωρούμαι να λέω μαλάκας ή δεν γαμιέστε, υπάρχει πάντα ο κίνδυνος του εισαγγελέα και το καλό Υπουργείο Προεδρίας, φροντίζει να μου το υπενθυμίζει αυτό».

Ο δίσκος δραχμές οκτακόσιες, ο συνθέτης 4% ο στιχουργός άλλα τόσα. Και κάποια ακόμη ίσως, μέχρι τα διπλά, αν η εταιρία πιστεύει πως τα «φέρνεις». Η ΕΜΣΕ, η ΕΔΕΤ και ο ξεχασμένος πόλεμος των πυροτεχνημάτων. Εδώ κάπου και η ΑΕΠΙ, που μοιράζει «πνευματικά δικαιώματα» κρατώντας το 25% για λογαριασμό της, ναι, αυτή που θα καταργούσαν οι συντονισμένες προσπάθειες Μερκούρη-Λαλιώτη....

«Εγώ για λόγους δεοντολογίας, μόλις έγινε η διάσπαση της ΕΔΕΤ πήγα και γράφτηκα, τυπικά, στην ΕΜΣΕ. Για να υποστηρίξω το γεγονός ότι αυτό είναι τουλάχιστον το ιστορικό σωματείο. Από κει και πέρα δεν συμμετέχω και θα σου εξηγήσω το γιατί. Η μεν ΕΜΣΕ είναι ένα σωματείο σφραγίδα και επιμένω πάνω σ' αυτό, εκφράζει πέντε ανθρώπους και κανέναν άλλον - δεν υπάρχει! Η δε ΕΔΕΤ είναι ένα κλαμπ συμφερόντων! Και στις δύο περιπτώσεις εγώ, έτσι όπως είμαι μαθημένος, με την προϊστορία και τις αντιλήψεις που έχω, δεν μπορώ να ενταχτώ πουθενά.

Κανένα τους δεν προωθεί συνδικαλιστικά αιτήματα και πολύ περισσότερο κανένα από τα δύο αυτά κακά ανέκδοτα δεν ασκεί πολιτιστική παρέμβαση. Και οι μεν και οι δε για μένα είναι πολιτικά διάτρητοι και ηθικά ευάλωτοι. Το λέω με το θάρρος της γνώμης μου. Είναι θαρύτατος χαρακτηρισμός αλλά έχω μάθει να λέω αλήθειες...»

Βαγγέλης Δεληπέτρος

Ο ΚΩΣΤΑΣ ΤΡΙΠΟΛΙΤΗΣ ΜΙΛΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΙΧΟ ΚΑΙ ΑΛΛΑ

ΔΕΝ ΒΛΕΠΩ ΠΑΡΑ ΜΟΝΟ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ

μαζών είναι τόσο ραφιναρισμένες που αγνίζουν τα όρια της εκζητήσης. Σου υπονομεύουν υποσυνείδητα την εμπειρία, την επιθυμία, τελικά σε ανατινάζουν, δεν λειτουργείς αυτόνομα πια, ελέγχεσαι. Με γνώμονα λοιπόν κριτήρια που δεν είναι δικά τους αλλά εμψυτευμένα λειτουργούν οι μάζες και σαν αναγνωστικό κοινό και σαν αισθητικός κριτής. Και η σεμνή ωραία τελετή τελειώνει!...

Κάπου κοντά στην Λεωφόρο Αλεξάνδρας, μέσα Γενάρη: Οι ερωτήσεις μας, ο Κώστας Τριπολιτής, το μαγνητόφωνο. Κι ο ήχος μια ντυντούκας από τη συνέλευση των μαθητών απέναντι.

«Άρκεσαν δώδεκα χρόνια πλήρους κοινοβουλευτικού βίου για να καταρρεύσει κάθε αξία, κάθε έννοια, να εκπονηθούν όλα τα οράματα. Μια ζωή το πρόβλημα της αριστεράς ήταν να λειτουργήσουν οι αστικές ελευθερίες. Ε, άρχισαν να γίνονται πράξη και κατάρρευσε ολόκληρη. Από κει και πέρα οι μάζες απαιτούν ανώδυνα τραγούδια, εύπεπτα, εύγευστα, αν έχουν και ροζ χρώμα είναι πιο καλά, αν πιπιλιούνται ακόμη καλύτερα, για γλώσσα δεν συζητάμε καν...

Τα πιο πρωτοποριακά κομμάτια της ελληνικής κοινωνίας, αυτά που θα έπρεπε ή που εμείς τα θεωρούμε πρωτοποριακά, αντιλαμβανόμενα την μιζέρια τους γύρισαν σε ένα αυτοσαρκασμό. Είναι τό σύνδρομο του σκορπιού, δαγκώνονται μόνοι τους και ξαναδαγκώνουν τις παλιές πληγές μήπως λειτουργήσει πάλι το φετίχ των παλιών αγώνων.

Έτσι, εγώ τουλάχιστον, δεν βλέπω παρά μόνο σκουπίδια. Σκουπίδια εξυπνακίστικα, μελό, μωβ, ροζ, όλων των ειδών τα σκουπίδια! Μην πας μακριά: Όταν ο Σαββόπουλος το παίζει ο Μαστοράκης του ΠΑΣΟΚ δεν έχεις πια πολλά περιθώρια. Κι αν υποθέσουμε ότι τελικά κάποιος ήθελε να ασκήσει κριτική αυτός είναι ο Πανούσης, ο Οικονομίδης δηλαδή του ΠΑΣΟΚ! Απλώς σχολιάζουμε κι ούτε καν κριτικά, συλλήθδην και αθρόα. Για παρέμβαση ούτε λόγος».

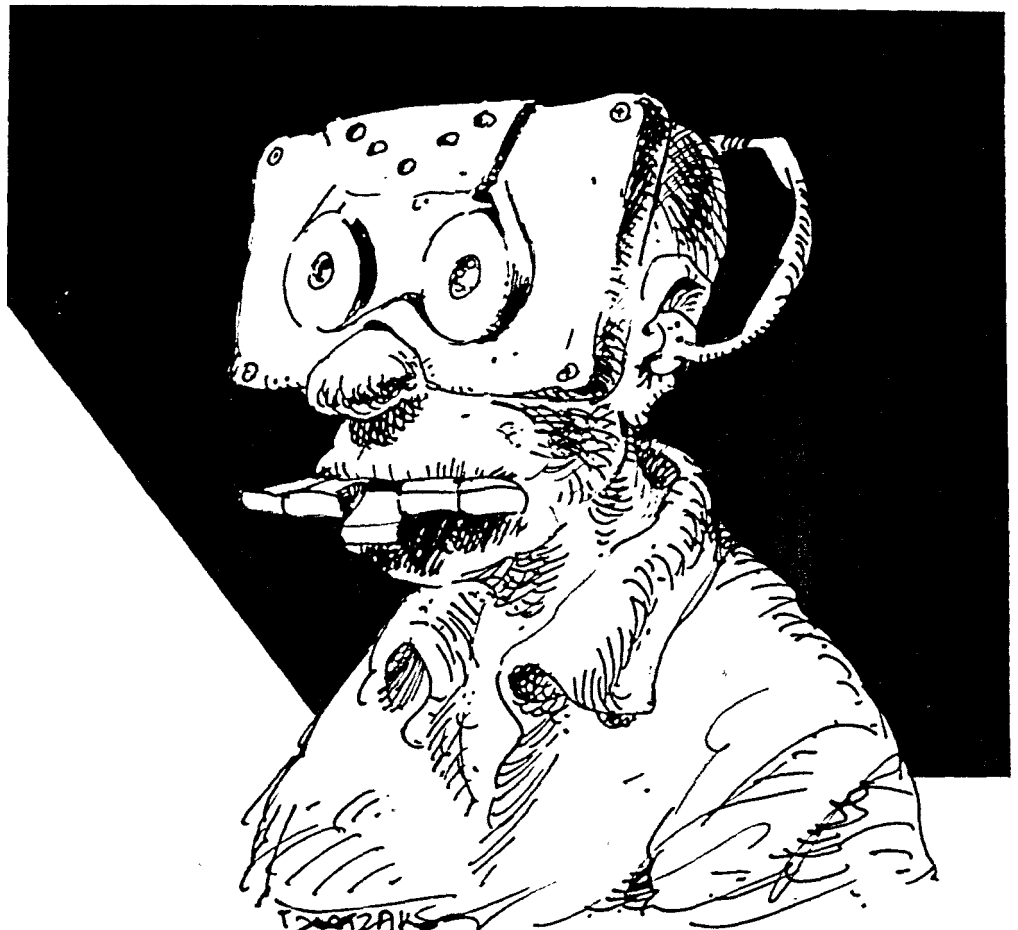
Ο «Επιβάτης», το «Ραντάρ», το «Φράγμα», τα «Σκουριασμένα Χείλη», μερικά «Πίσω από τη Βιτρίνα» και άλλα σκόρπια. Αρκετοί συνθέτες, κάποιες εταιρίες και αυτά που είπαμε πριν... Οπότε, τι κάνεις;

«Έχεις δυο επιλογές: Ή ρίχνεις το πήδημα του θανάτου πάνω από τη γέφυρα και λες κουφάλες εγώ θα τα πω και μετά στ' αρχίδια σου, ή εντάξει, παι-

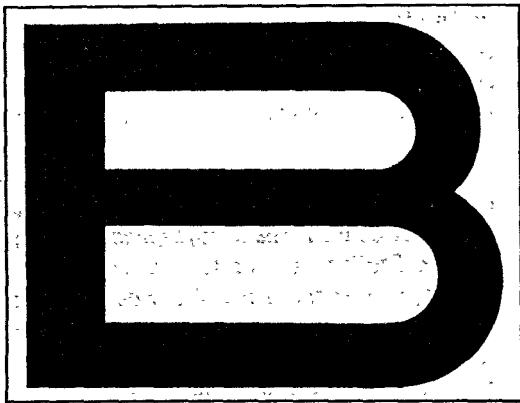
ρατάς και ψάχνεις για άλλη δουλειά. Και αν όπως εγώ, ζεις από το μολύθι σου δεν έχεις πολλές λύσεις.

Άσε το ποιος συνθέτης θα στα υπερασπίσει... Όσοι διαφωνούσαν κάποτε ή είχαν επιμέρους επιφυλάξεις, βρεθήκανε σε κάποιο πόστο. Έχουν κάποιους μισθούς, εξαγοράστηκαν αντί μίας φακής έκαστος, το λέω αυτό γιατί η τιμή τους αποδειχτηκε χαμηλότερη από ό,τι περιμένα. Πολύ περισσότερο ποιος τραγουδιστής θα πει τις αλήθειες σου;»

Δεκαπέντε χρόνια δουλειάς και εκατόν δύο τραγούδια σε δίσκους, άλλα με την υπογραφή του και άλλα χωρίς αυτήν, τα «βιοποριστικά»... Μερικές συνεντεύξεις, δυο χρυσοί δίσκοι και η λογοκρισία που

ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΛΑΤΡΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΓΝΩΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΛΑΤΡΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΦΑΓΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΨΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Μένης Κουμανταρέας:
Η ΦΑΝΕΛΑ ΜΕ ΤΟ ΕΝΝΙΑ

Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα 1986. Σελ. 313.

Στην Ελλάδα, η υψηλή διανόηση θεωρούσε και θεωρεί ότι τα υπαρξιακά άγχη ενός δημόσιου υπάλληλου είναι σοβαρότερα από τα σκιρτήματα ενός ποδοσφαιρόβιου και ότι η «κοκτέιλ-κουβέντα» στα εγκαίνια μιας έκθεσης ζωγραφικής είναι ευγενέστερη μορφή επικοινωνίας από τις ιαχές των φιλάθλων στα γήπεδα. Γι' αυτό και περιφρονούσε πάντα, σε όλες τις μορφές καλλιτεχνικής και λογοτεχνικής έκφρασης, το ποδόσφαιρο - αυτό το τελευταίο είδος λαϊκού θεάματος και συλλογικού θιώματος σε μια εποχή ατομικιστικού παροξυσμού και επιδημικής ιδιωτείας. Είναι λοιπόν παράξενο, αλλά και ευπρόσδεκτο καταρχή το γεγονός ότι ένας αναγνωρισμένος λογοτέχνης όπως ο Μένης Κουμανταρέας αποφάσισε, με το τελευταίο του μυθιστόρημα, να στρέψει το βλέμμα του σ' αυτό τον άγνωστο (για τους ανθρώπους του επαγγελματικού του κυκλώματος) κόσμο.

Άραγε όμως είναι η «Φανέλα με το εννιά» ένα βιβλίο γύρω από το ποδόσφαιρο, όχι βέβαια ως άθλημα (κανένας δεν περιμένει κάτι τέτοιο από ένα λογοτέχνη), αλλά ως τρόπο έκφρασης, μέσο ικανοποίησης ψυχικών αναγκών και, ίσως πάνω απ' όλα, χώρο όπου μια σειρά κοινωνικά προβλήματα παίρνουν μια ιδιαίτερα κρίσιμη μορφή. Ο αναγνώστης του μυθιστορηματος του Κουμανταρέα είναι υποχρεωμένος να απαντήσει αρνητικά. Ο ίδιος ο συγγραφέας, άλλωστε, έχει δηλώσει επανειλημμένα ότι αυτό που τον ενδιαφέρει στο τελευταίο βιβλίο του δεν είναι το ποδόσφαιρο (δσο αόριστη και αν είναι αυτή η δήλωση, πρέπει να υποθέσουμε ότι υπονοεί κάτι περισσότερο από τό ποδόσφαιρο ως σύνολο κανονισμών). Με μια πρώτη ματιά, φαίνεται παράδοξο πώς είναι δυνατόν ένα μυθιστόρημα που σχεδόν όλοι οι αρσενικοί χαρακτήρες του ανήκουν στον κόσμο του ποδοσφαίρου, που είναι γεμάτο από περιγραφές ποδοσφαιρικών αγώνων, προπονήσεων, ακόμα και ποδοσφαιρικών όρων, να μένει τελικά τόσο κραυγαλέα (θα λέγαμε: επιδεικτικά) έξω από τον πραγματικό κόσμο των γηπέδων. Για να το εξηγήσουμε αυτό, πρέπει να παρακολουθήσουμε σε «αξελερέ» την πορεία του κεντρικού ήρωα από ανερχόμενο ποδοσφαιρικό ταλέντο σε πρόωρα ξοφλημένο πρώην αστέρα των γηπέδων.

Ο Βασίλης («Μπιλ») Σερέτης φεύγει από την Αθήνα και πάει στη Θεσσαλονίκη με το όνειρο να γίνει διάσημος ποδοσφαιριστής. Με το ταλέντο του κάνει αμέσως

εντύπωση στους ποδοσφαιρικούς παράγοντες, μεταπηδά από μια μικρή ομάδα σε μια μεγαλύτερη, πάει να καθιερωθεί στη βασική ενδεκάδα, αλλά πουλάει ένα παιχνίδι στην αντίπαλη ομάδα και πέφτει σε δυσμένεια. Νιώθοντας ότι η Θεσσαλονίκη και η ζωή του εκεί δεν «του πάνε», φεύγει για τον Βόλο, αρχίζει να παίζει μπάλα σε μια τοπική ομάδα, αλλά και πάλι ο ατίθασος χαρακτήρας του δημιουργεί προβλήματα στον ίδιο και στην ομάδα του. Χρησιμοποιώντας τις σχέσεις του, έρχεται στην Αθήνα και γράφεται σε μια ομάδα της Α' Εθνικής, όπου αρχίζει ξανά τα καμώματά του, με αποτέλεσμα να τον διώξουν κακήν κακώς. Αυτή τη φορά, οι φίλοι και οι μέντορες του Μπιλ (στους οποίους, άλλωστε, αυτός δεν δείχνει την παραμικρή αφοσίωση, ευγνωμοσύνη ή εμπιστοσύνη) δεν μπορούν να τον βοηθήσουν. Στο τέλος του βιβλίου, ο Μπιλ είναι ένας τριανταπεντάρης φουκαράς, ξεχασμένος πια από όλους.

Τίποτα από όλα αυτά δεν ανταποκρίνεται στην ποδοσφαιρική πραγματικότητα, όπως είναι διαμορφωμένη σήμερα και στην Ελλάδα. Ακόμα και ο πιο φτασμένος ποδοσφαιριστής μπορεί να διαβεβαιώσει τον καθένα ότι το επαγγελματικό ποδόσφαιρο είναι ένα πολύπλοκο πλέγμα συμφερόντων και η εξέλιξη του ποδοσφαιριστή δεν εξαρτάται από ένα-δυο δικά του τηλεφωνήματα σε γνωρίμους παράγοντες, όπως στην περίπτωση του Μπιλ. Σήμερα, εξάλλου, η καθοδική πορεία ενός ταλαντούχου ποδοσφαιριστή ως την ολοκληρωτική του έκλειψη σπάνια οφείλεται στη δική του ξεροκεφαλιά, όπως στο μυθιστόρημα του Κουμανταρέα, παρά είναι σχεδόν πάντα αποτέλεσμα της αμειλιχτής λειτουργίας του ποδοσφαιρικού σταρ-σιστέμ. Αυτό ακριβώς είναι το συγκλονιστικό (και τόσο δλεαστικό για ένα λογοτέχνη) στοιχείο του σημερινού ποδοσφαίρου: λανσάρει στο κοινό ινδάλματα που, ενώ καλούνται να παίξουν τον ρόλο του ήρωα, δεν έχουν καμιά δυνατότητα να επηρεάσουν τη μοίρα τους. Όλα αυτά είναι αδύνατο να μην τα ξέρει ένας συγγραφέας που, όπως φαίνεται, έκανε μεγάλη προσπάθεια για να κατανοήσει τον κόσμο του ποδοσφαιριστή, έστω και με τον «ιδιοτελή» σκοπό να γράψει ένα λογοτέχνημα. Αλλά τότε γιατί οδηγείται σε τέτοιες εξόφθαλμες παραποιήσεις; Η μόνη απάντηση που μπορούμε να δώσουμε είναι: γιατί δεν τον ενδιαφέρει ο κόσμος του ποδοσφαίρου; τον ενδιαφέρει ο Μπιλ.

Ποιος είναι ο Μπιλ; Ένα λαϊκό παιδί, αλλά αυτό που ενδιαφέρει τον Κουμανταρέα δεν είναι ακριβώς η κοινωνική προέλευση του ήρωά του. Είναι ενδεικτικό ότι, στην αρχή του βιβλίου, ο Μπιλ προβάλλει, θα έλεγε κανείς, από το πουθενά, έχοντας κόψει κάθε δεσμό με το αθηναϊκό περιβάλλον του, ακόμα και με τη μητέρα του, η οποία (πράγμα αλλόκοτο και, πρέπει να πούμε, όχι πολύ πειστικό) φαίνεται να τον απαρνιέται ως την τελευταία σελίδα. Η προσοχή του συγγραφέα στρέφεται πιο πολύ στην ιδιοσυγκρασία του Μπιλ. Ο Μπιλ είναι ένα θρασίμι. Θέλει να αποκτήσει φήμη και λεφτά, αλλά είναι τόσο ατίθασος, απειθαρχος και ανήμερος ώστε δεν μπορεί να πετύχει τον σκοπό του. Ο Μπιλ γίνεται θύμα της ίδιας της ζωντανίας του.

Αυτή η ζωντανία του Μπιλ, αυτή η άναρχη ζωηρότητά του, είναι ουσιαστικά το μόνο πράγμα που μαθαίνουμε γι' αυτόν σε ολόκληρο το μυθιστόρημα. Διαζευμένη από οποιαδήποτε άλλα γνωρίσματα, τείνει να αναγάγει τον Μπιλ στον χώρο του μύθου, του σύμβολου. Αυτό δεν μπορεί παρά να προκαλέσει τη δυσaréσκεια του αναγνώστη που, στο κάτω-κάτω, δεν αφήνεται ούτε στιγμή να ξεχάσει ότι διαβάζει ένα ρεαλιστικό αφήγημα. Ο Μπιλ δεν καταφέρνει σε καμιά περίπτωση να διεγείρει τη συμπάθειά μας. Η συμπεριφορά του δεν έχει κανένα από εκείνα τα γοητευτικά στοιχεία που συνοδεύουν την ορμητικότητα και την αλαζονεία ενός νέου ανθρώπου: ούτε γενναιοφροσύνη, ούτε αφιλοκέρδεια, ούτε αφοσίωση στους φίλους, ούτε καν πραγματική αγάπη για το ποδόσφαιρο. Ο αναγνώστης μένει άναυδος διαβάζοντας ότι ο Μπιλ «λαδώνεται» στο δεύτερο κιόλας παιχνίδι της σταδιοδρομίας του και ο συγγραφέας δεν αισθάνεται την ανάγκη να εξηγήσει γιατί

το κάνει αυτό. Ο Μπιλ αποστρέφεται τις φίλιες, μένει ουσιαστικά ασυγκίνητος από τις γυναίκες, δεν έχει κανέναν είδους ευαισθησία. Αλλά ο αναγνώστης είναι ενδεχόμενο να έχει. Και ο Μένης Κουμανταρέας δύσκολα, φοβούμεστε, μπορεί να διεκδικήσει αν όχι τη συμπάθεια, τουλάχιστο το ενδιαφέρον του αναγνώστη του για τον ήρωά του.

Μένει, λοιπόν, το ερώτημα τι ενδιαφέρον παρουσιάζει ο Μπιλ για τον ίδιο τον συγγραφέα. Η απάντηση, νομίζουμε, βρίσκεται στις σεναριακά εξαντλητικές περιγραφές του παρουσιαστικού του Μπιλ, των αγέρωχων χειρονομιών του, του νεανικού ντυσίματός του, των χορογραφικά θελκτικών κινήσεών του μέσα στο γήπεδο. Ο Μπιλ είναι προφανώς, για τον συγγραφέα, το αρχέτυπο ενός πρωτόγονου κάλλους, απρόσμιχτου (ή ανόθευτου;) από ηθικές αξίες. Ενός κάλλους βίαια νεανικού και αλαζονικού, που δεν λογοδοτεί σε τίποτα άλλο παρά μόνο στον εαυτό του· αλλά και ενός κάλλους εφήμερου, που ο συγγραφέας το θαυμάζει με μια αδιόρατη ελεγειακή διάθεση, αφού ξέρει ότι η πορεία του προς τη φθορά είναι προκαθορισμένη.

Το ζήτημα είναι πόσοι αναγνώστες θα μπορέσουν να συμμερισθούν αυτή τη ματιά του συγγραφέα, χωρίς να ζητήσουν τίποτα περισσότερο. Εμείς προσωπικά, αν πρέπει να παινέψουμε κάτι στη «Φανέλα με το εννιά», αυτό είναι ότι, σε μια εποχή που οι περισσότεροι συγγραφείς μένουν προσκολλημένοι στο στενά προσωπικό τους βίωμα, ο Μένης Κουμανταρέας, όπως και στα περισσότερα άλλα έργα του, προσπάθησε με πραγματική δαπάνη ενέργειας να προσεγγίσει και να ψηλαφήσει, έστω και για τους δικούς του σκοπούς, έναν άλλο, πλατύτερο και πιο πολυκύμαντο κόσμο. Κι αυτή η γόνιμη ανησυχία αποτελεί ίσως εγγύηση για μελλοντικά λογοτεχνικά επιτεύγματα από ένα συγγραφέα, που δεν έχει χάσει ακόμα την περιέργειά του για τον κόσμο. Στο μεταξύ, ο κόσμος του ποδοσφαίρου ακόμα περιμένει τον λογοτέχνη που θα τραγουδήσει την πικρή γοητεία του ή θα θυθοσκοπήσει την απροσμέτρητη νοσταλγία του για το κάτι άλλο.

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

Θ. Καρζής:
ΤΑ ΣΩΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

Εκδόσεις Φιλιππότη, Αθήνα 1986, σελ. 304.

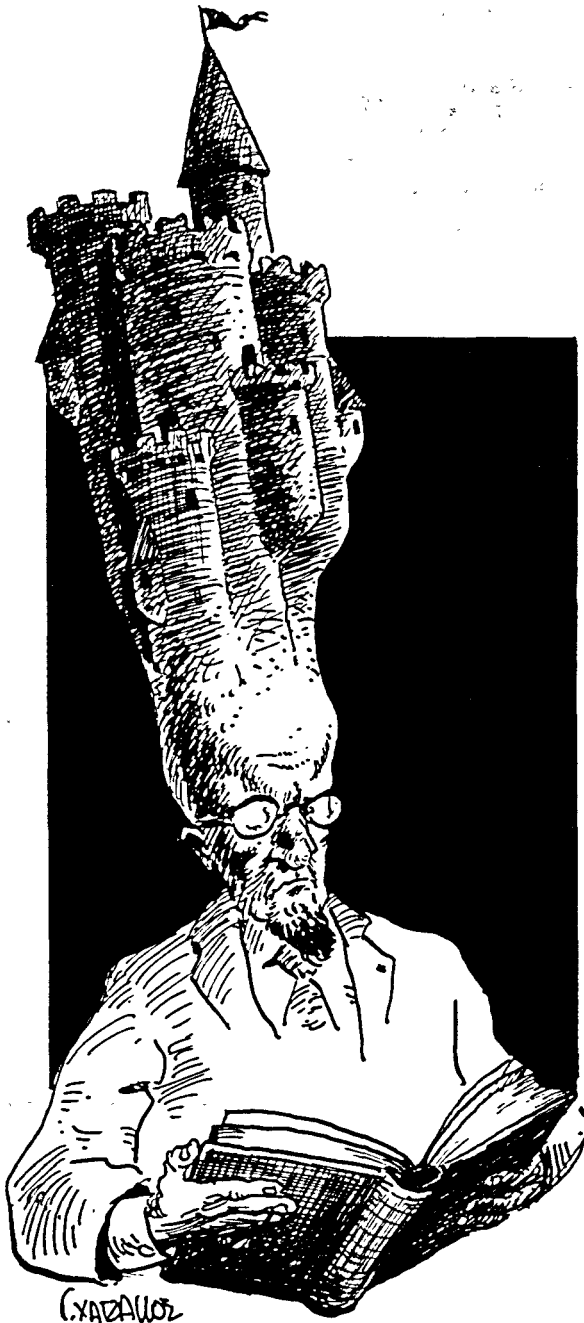
Το βιβλίο του Θ. Καρζή για τη «σωστή» χρήση της νεοελληνικής έχει όλα τα προτερήματα και τα ελαττώματα του λαϊκισμού, τον οποίο άλλωστε θεραπεύει αρκετά πιστά ο συγγραφέας από τις στήλες της «Ελευθεροτυπίας». Στη καλύτερη περίπτωση, είναι μια επιδείξη κοινού νου και πρακτικής αίσθησης σ' ένα χώρο όπου, αναπόφευκτα, πρέπει να τηρούνται λεπτές ισορροπίες. Στη χειρότερη περίπτωση, είναι έκφραση ενός άκρατου υποκειμενισμού, που αρνείται την τεκμηρίωση και τη λογική αιτιολόγηση στο όνομα του «έτσι είναι, γιατί έτσι μου φαίνεται».

Στην πρώτη περίπτωση δεν χρειάζεται να επιμεινουμε ιδιαίτερα. Μόνον οι γλωσσικοί εξτρεμιστές και ιδεοκράτες (και των δύο παρατάξεων της γλωσσικής διαμάχης που ταλανίζει ξανά την πνευματική μας ζωή) θα διαφωνήσουν με τον συγγραφέα, όταν π.χ. δέχεται για ορισμένες λέξεις την πολυτυπία και αποφαινεται ότι μπορούμε να λέμε η αρχιτέκτονας ή η αρχιτεκτόνισσα (σελ. 78), αρνούμαι ή αρνιέμαι (σελ. 145) κτλ. Θα μπορούσαμε μάλιστα να συμφωνήσουμε μαζί του ακόμα και στην επικύρωση ορισμένων οπισωδήποτε λαθεμένων εκφράσεων, που πάντως έχουν επικρατήσει στην καθημερινή ομιλία (όπως οι στήλες του Ολυμπίου Διός, αντί οι στύλοι του Ολυμπίου Διός, βλ. σελ. 89. Εδώ όμως αγγίζουμε ήδη τα όρια ανάμεσα στον κοινό νου και τον υποκειμενισμό. Και, δυστυχώς, ο Θ. Καρζής διαβαίνει υπερβο-

λικά αβασάνιστα αυτά τα όρια, άλλοτε δημιουργώντας μια εκθιαστική ενότητα και τάξη και άλλοτε προκαλώντας μια περιττή ακαταστασία.

Γιατί πώς αλλιώς να εξηγήσουμε ότι από τη μια ο συγγραφέας προκρίνει (έστω και με κάποιο δισταγμό) τους τύπους της γραμματέας, της ταμίας κτλ. (σελ. 137) και καταργεί (αυτή τη φορά χωρίς δισταγμό) το ρήμα *συλλαμβάνομαι* για να μας πει ότι πρέπει να λέμε *πιάστηκαν οι κλέφτες* και όχι *συνελήφθησαν οι κλέφτες* (σελ. 155), αλλά, από την άλλη, αποκαθιστά την έκφραση *θέτω το πρόβλημα* καταδικάζοντας το *βάζω το πρόβλημα* (σελ. 154, σημείωση), διακηρύσσει ότι πρέπει να λέμε *ο ψήφος* όταν μιλάμε για το ατομικό ψηφοδέλτιο, αλλά *η ψήφος* όταν αναφερόμαστε στη λαϊκή ετυμηγορία (σελ. 90), μας βεβαιώνει ότι πρέπει να λέμε *των άγνωστων* όταν χρησιμοποιούμε τη λέξη ως επίθετο, αλλά *των αγνώστων* όταν τη χρησιμοποιούμε ως ουσιαστικό (σελ. 105, πρβλ. σελ. 129); Ποια ενιαία αρχή οδηγεί τον Θ. Καρζή σ' αυτές τις επιλογές του; Τι τον κάνει άλλοτε να επικαλείται το λαϊκό αίσθημα και άλλοτε να το αγνοεί; Υποψιαζόμαστε ότι δεν υπάρχει απάντηση σ' αυτά τα ερωτήματα. Ο Θ. Καρζής κρίνει κατά το δοκούν, με τον υποκειμενισμό του ανθρώπου που δεν δέχεται καμιά αμφισβήτηση των γλωσσικών συνθηθειών του.

Αλλά εκεί που ο υποκειμενισμός του Θ. Καρζή θριαμβεύει για τα καλά είναι στο ζήτημα της απόδοσης των ξένων ονομάτων (προσοχή: όχι ξένων λέξεων, αλλά κυρίων ονομάτων!). Είναι αλήθεια ότι το ζήτημα αυτό ταλαιπωρεί, δικαιολογημένα, κάθε Έλληνα συγγραφέα, αφού η φθογογραφική φτώχεια του ελληνικού αλφάβητου δημιουργεί αξεπέραστα εμπόδια στη μεταγραφή των ξένων ονομάτων. Ο Θ. Καρζής, σαν γνήσιος λαϊκιστής, απορρίπτει το παλιότερο σύστημα ελληνοποίησης των ξένων ονομάτων (το μόνο συνεπές που εφαρμόστηκε ποτέ στην Ελλάδα, αν και σήμερα φυσικά θα ήταν ανεφάρμοστο) λέγοντας (σελ. 211) ότι οι γλωσσοπλάσιες του ήταν «απωθητικές για το λαϊκό αίσθημα» (εμείς τουλάχιστο δυσκολευόμαστε να καταλάβουμε γιατί το *Άμστερνταμ* είναι πιο κοντά στο λαϊκό αίσθημα απ' όσο το *Αμστελόδαμο*...). Επίσης απορρίπτει την πρόταση εισαγωγής των λατινικών συμφώνων g, d και b στη γλώσσα μας (σελ. 218), χωρίς να εξηγήσει γιατί. Και μας λέει ότι «Η εκφορά οποιασδήποτε ξένης λέξης από ελληνικά χείλια νομιμοποιείται γλωσσικά μόνο με τη χρησιμοποίηση της ελληνικής φθογολογίας» (σελ. 216). Αν ο κανόνας αυτός είναι θεμιτός όταν πρόκειται για ξενόφερτες λέξεις που πολιτογραφούνται στο ελληνικό λεξιλόγιο (λέμε *μπλε* και όχι *μπλδ*), είναι παράλογος, ζημιόγόνος και σοβινιστικός όταν εφαρμόζεται

σε ξένα κύρια ονόματα, που δεν ανήκουν στο ελληνικό λεξιλόγιο. Όσο ακατανόητος είναι για ένα μη γαλλόφωνο ο Γάλλος που λέει το Dunhill «Ντυνίλ», άλλο τόσο ακατανόητος γίνεται απέναντι στους ξένους ο Έλληνας που προφέρει π.χ. τον Καναδό συνθέτη Claude Champagne: Saban.

Σ' αυτό ο Θ. Καρζής θ' απαντούσε, υποπευδύμασε, ότι δεν μας ενδιαφέρει να συνεννοούμαστε με τους ξένους όταν μιλάμε ελληνικά, αλλά να συνεννοούμαστε μεταξύ μας, κι ας μας λέει, στη σελ. 211, ότι, εκτός από το λαϊκό αίσθημα, η «εξεισοσόμενη γλωσσική πραγματικότητα» έκανε το Αμστελόδαμο Άμστερνταμ και τον Γοϊθίο Γκαίτε (πράγμα που σημαίνει ότι η ιστορική εξέλιξη είναι τέτοια ώστε δεν μας επιτρέπει να εξελληνίζουμε απεριόριστα λέξεις και όρους που χρησιμεύουν στη διεθνή επικοινωνία). Και έτσι ο Θ. Καρζής νομιμοποιεί, με μια λογική που σίγουρα ούτε ο ίδιος δεν θα μπορούσε να μας την εξηγήσει, τις πιο αντιφατικές επιλογές, που το μόνο κοινό τους σημείο είναι ότι ανταποκρίνονται στις προσωπικές γλωσσικές συνήθειές του: διακηρύσσει ότι πρέπει να λέμε *Γκιούλιβερ* και όχι *Γκάλιβερ* (σελ. 213 – τότε γιατί όχι και *Γκούλιβερ*); *Όλαφ* και όχι *Ούλοφ* (σελ. 213 – και καλά το ο, αλλά το α πού το βρήκε ο κ. Καρζής στο Olof); *Ντουρκχάμ* και όχι *Ντυρκέμ* (σελ. 214 – και ας αναγνωρίζει ότι ο δυστυχής κοινωνιολόγος ήταν Γάλλος), *Σίμενς* και όχι *Ζίμενς* (σελ. 217), αλλά *Άιφελ* και όχι *Έιφελ* ούτε *Εφέλ* (σελ. 217), *Εφ Μπι Άι* και όχι *Εφ Μπι Ι* (σελ. 217) κτλ. Πλήρες αλαούμ, δηλαδή. Που γίνεται ακόμα πιο εξωφρενικό, όταν ο Θ. Καρζής φτάνει στο ακανθώδες πρόβλημα της διάκρισης ανάμεσα στο mb και το b, στο nd και το d, οπότε, οπισθοχωρώντας μπροστά στις συνέπειες του ίδιου του «συστήματός» του, μας λέει ότι είναι ευθύνη των εκφωνητών και παρουσιαστών της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης («οφείλουν να γνωρίζουν τουλάχιστο μια διεθνή γλώσσα») να προφέρουν *Ζάμ-μπια* και όχι *Ζά-μπια*, *Ουγκάν-ντα* και όχι *Ουγκά-ντα* (σελ. 218)!

Συμπέρασμα: Αν η εμμονή σε άκαμπτους ενοποιητικούς κανόνες οδηγεί στον θιασμό του γλωσσικού αισθήματος, η παράδοση στη νωθρότητα του γλωσσικού υποκειμενισμού οδηγεί εκ του ασφαλούς στο χάος και στην ασυναρτησία. Και χρειάζεται γερή δόση λαϊκισμού για να υποπίπτει ένας συγγραφέας εξακολουθητικά και στα δύο αυτά αμαρτήματα. Αν βέβαια πρόκειται για αμαρτήματα, και όχι για έκφραση, στον γλωσσικό χώρο, της γνωστής πολιτικής του «βλέποντας και κάνοντας», του «μια στο καρφί και μια πέταλο».

Δημοσθένης Κούρτοβικ

ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΣΕΙΣ

Ο Μένης Κουμανταρέας είναι δόκιμος χρήστης της ελληνικής γλώσσας. Γι' αυτό μας ξάφνιασε στο τελευταίο του βιβλίο, τη «Φανέλα με το ενιά», όταν, στη σελίδα 27, διαβάσαμε «Το δωμάτιο έδινε σ' έναν ακάλυπτο με αναιμικά φυτά και σκουπιδοτενεκέδες». Όπως έχουμε ξαναπεί, αυτή η έκφραση προέρχεται κυρίως από τη γαλλική και την ισπανική γλώσσα και την κουβάλησαν στα ελληνικά «μεταφραστές εκ του προχείρου». Δεν είμαστε εναντίον των γλωσσικών δανείων γενικά, όμως σ' αυτή την περίπτωση το «δίνω σε» είναι όχι μόνο πολύ χλομό σε σχέση με τα δικά μας εναργέστατα «βλέπω σε» και «βγάζω σε», αλλά και συγκεχυμένο και αλλοπρόσαλλο, ως έκφραση.

Στις σελίδες 103-104 του ίδιου βιβλίου ο πρωταγωνιστής, ο Μπιλ, θλέπει σ' ένα ματς την κίτρινη κάρτα του διατητή και τιμωρείται με αποκλεισμό για μια αγωνιστική. Στις προηγούμενες σελίδες, όπου η ποδοσφαιρική δράση του Μπιλ περιγράφεται καταλεπτώς, δεν γίνεται λόγος για άλλες κίτρινες κάρτες που να χρεώθηκαν στον νεαρό ήρωα του μυθιστορήματος. Πρέπει, επομένως, να συμπεράνουμε ότι ο Μένης Κουμανταρέας υπέπεσε εδώ σε λάθος: είναι γνωστό ότι στο ποδόσφαιρο ένας παίκτης τιμωρείται με μια αγωνιστική όταν έχει συμπληρώσει 3 κίτρινες κάρτες.

Στη σελίδα 84 (σημ. 3) του βιβλίου του Θ. Καρζή «Τα σωστά ελληνικά», ο συγγραφέας αποφαινεται ότι είναι λάθος να λέμε «Φιλανδός-Φιλλανδή», διότι, αφού στα αγγλικά είναι Finland, στα γαλλικά Finlande, στα ιταλικά Finlandia, άρα και στα ελληνικά πρέπει να είναι Φιλλανδία. Με την ίδια λογική, αφού στα αγγλικά είναι Greenland, στα γαλλικά Groenland κτλ., πρέπει και στα ελληνικά να λέμε «Γροινλανδία» και όχι Γροιλ(λ)ανδία, όπως λέμε όλοι. Με την ίδια επίσης λογική, αφού στα αγγλικά η χώρα μας λέγεται Greece, στα γαλλικά Grèce κτλ., θα έπρεπε και οι Φιλανδοί να τη λένε Greikka. Να όμως που τη λένε Κρεϊκκα. Ίσως γιατί παίρνουν πιο σοβαρά από όσο ο κ. Καρζής τον κανόνα που διατυπώνει ο ίδιος στη σελ. 216 του βιβλίου του ότι «Η εκφορά οποιασδήποτε ξένης λέξης από ελληνικά [φιλανδικά] χείλια νομιμοποιείται γλωσσικά μόνο με τη χρησιμοποίηση της ελληνικής [φιλανδικής] φθογολογίας». Και περριττό να θυμίσουμε ότι η ελληνική φθογολογία αποστρέφεται το σύμπλεγμα «νλ».

Δ.Κ.

Ο ΤΑΝ Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ εξαγγέλλει τα περί δικαιώματος του κάθε πολίτη να έχει τον δικό του σταθμό είχε μιλήσει και για άμεση σύσταση της Διακομματικής Επιτροπής που θα ρύθμιζε όσα σχετίζονται με τις νέες κατευθύνσεις. Ως τώρα, τίποτε δεν έγινε! Γεγονός που τονίζει με τον τρόπο του τη σημασία που αποκτούν οι εργασίες της παρά τον υιό Παπανδρέου επιτροπής. Άλλωστε αυτή είναι το μόνο «ειδικό» όργανο του ΠΑΣΟΚ ή της κυβέρνησης.

Πυρήνας αυτής της ομάδας, που αναζητά ήδη απαντήσεις στα τι σταθμοί, ποιες ειδήσεις, πώς η άδεια, οι υπεύθυνοι περιφερειακών σταθμών της ΕΡΤ Νικήτας Λιοναράκης και Νίκος Ταμπακίδης, ο αναπληρωτής γραμματέας της Νεολαίας ΠΑΣΟΚ Δημήτρης Καρύδης και ο Πέτρος Ιωάννου, σύμβουλος για τα ραδιοηλεκτρονικά υιού και πατρός Παπανδρέου.

Κι άλλες επιτροπές, κι άλλα στελέχη

Παράλληλα, και παρά τις αντίθετες και εδώ δηλώσεις, δεν είχαμε με την καινούρια χρονιά τις πρώτες εκπομπές της Δημοτικής Ραδιοφωνίας της Αθήνας. Η επιτροπή του κ. Έβερτ που στελεχώνουν οι δημοσιογράφοι Γ. Μασσαβέτας, Μ. Ρεζάν, Μιχ. Δημητρίου και Π. Λουκάκος και οι κ.κ. Κούνδουρος και Τζανετάκος του «Καναλιού 15», προχώρησε σε κάποια σχέδια αλλά όχι και στην υλοποίησή τους.

Οι λόγοι της μετάθεσης στο μέλλον των όποιων πρωτοβουλιών είναι ότι ο νέος δήμαρχος της Αθήνας δεν ιεραρχεί σαν πρώτο την «ελεύθερη ραδιοφωνία», μετά την προεκλογική χρησιμοποίησή της, αλλά και οικονομικοί.

Εν τω μεταξύ το γνωστό μας «Κανάλι 15» αφού τροφοδότησε επί καιρό τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων, σήμερα ουσιαστικά δεν υπάρχει. Η ιστορία τελειώνει με τη συμμετοχή κάποιων μελών του στην επιτροπή Έβερτ ή την αναμονή των κινήσεων του Υφυπουργείου Νέας Γενιάς και των γενικότερων καταλήξεων από τους υπόλοιπους.

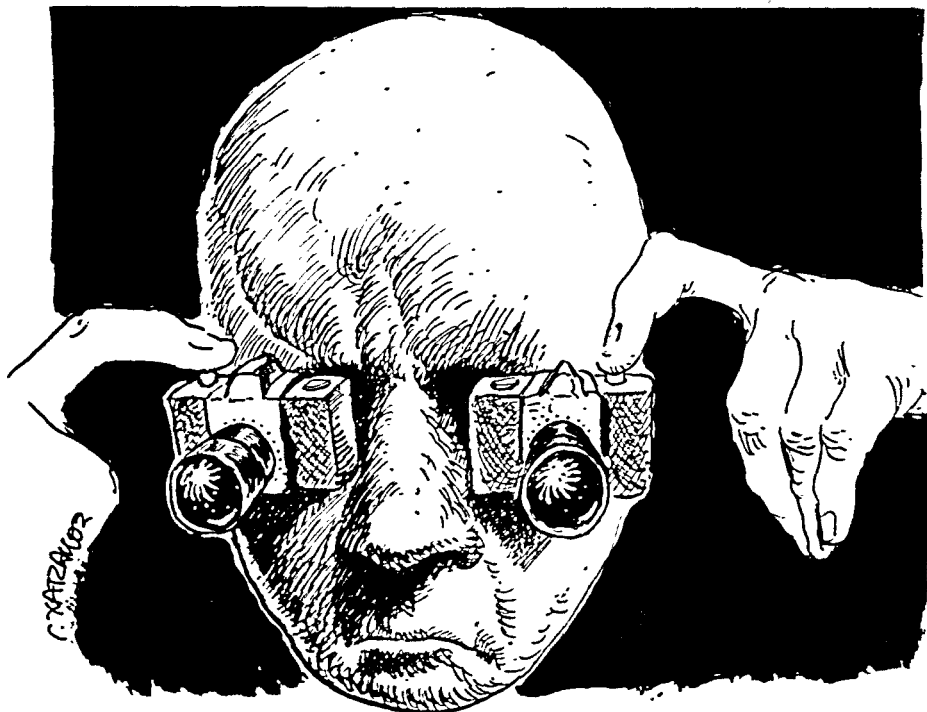
Πρέπει πάντως να επισημάνουμε, με την ευκαιρία, την προσφορά του: Τόσο με την καταγραφή της ανάγκης για νέο «θεσμικό πλαίσιο» των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, όσο και με την κυκλοφορία διάφορων, Μπερλουσκόνιας προέλευσης, θέσεων που στέκονται εργολαβικά στις «καινούριες θέσεις δημοσιογράφων και τεχνικών» που θα δημιουργηθούν, στους «νέους επιχειρηματίες» που θα επενδύσουν στο ραδιόφωνο, στα «ωφέλη που θα προκύψουν για την Εθνική Οικονομία».

Και εκδήλωση ενδιαφέροντος από τους Δήμους

Ένας μετά τον άλλον, δήμαρχοι και δημοτικοί παράγοντες από όλη την Ελλάδα καταθέτουν την πρόθεσή τους να προχωρήσουν, κάποιο στο μέλλον, στη δημιουργία δημοτικών σταθμών. Και αυτό είναι εξηγησιμο: Και πραγματικές ανάγκες ενημέρωσης υπάρχουν και το έργο τους θέλουν να προβάλλουν και κανείς δεν θέλει να μείνει πίσω σε μια πρωτοβουλία που δείχνει αθανασδορική.

Πλάι στον Υμηττό, στου Ζωγράφου, στο Κερατοίни (που έτσι δήλωνε διά στόματος Σαραφoglou κάποτε αλλά τώρα δεν πολυμιλάει, γιατί άραγε;) έρχονται να προστεθούν η Θήβα, ο Βόλος, η Ιθάκη, ο Κορυδαλλός, η Νίκαια...

Και όλοι -αξιοσημείωτο αυτό- μιλούν για σταθμούς που θα εκφράζουν όλες τις κοινωνικές ομάδες της πόλης, για προσπάθειες που θα συνεργάζονται με όλους. Ενδεικτική του κλίματος των εξαγγελιών η θέση που, ανάμεσα σε άλλα, μας είπε η δήμαρχος Ζωγράφου κ. Σακελλαρίδου: Δεν είναι το θέμα να

ΦΕΞΕ ΜΟΥ ΚΑΙ ΓΛΙΣΤΡΗΣΑ ή πίσω έχει η αχλάδα την ουρά

διαφημίσει το έργο του κάποιος δήμαρχος αλλά η επικοινωνία με τους δημότες. Και δεν υπάρχει λόγος να περιοριστούμε στην διοίκηση του δήμου που όλα θα τα λέει ρόδινα και καλά αλλά πρέπει να δοθεί λόγος στην αντιπολίτευση να πει τα δικά της και στους δημότες να πουν οι ίδιοι τις προτάσεις τους για τα πάντα.

Σε κάθε περίπτωση όμως, αυτό που μένει να δούμε κι αυτό που θα μείνει τελικά, είναι το τι ακριβώς θα κάνουν στην πράξη, αν θα εκπέμψουν, με τι εκπομπές και με ποιες σχέσεις από πίσω.

Μήπως, τώρα, πρέπει να δούμε κάποια άλλα ζητήματα;

Για τους διαφημιτζήδες, με τα πολύ συγκεκριμένα τραγούδια που παίζουν ή τα «οικόπεδα στην μαγευτική Κερατέα», το λέγαμε και στον προηγούμενο Σχολιαστή, τα πράγματα είναι εύκολα. Το μόνο που θα αλλάξει με το καινούριο νομικό πλαίσιο είναι ότι θα περάσουν από τα «πίσω» γραφεία των εταιριών στους προθαλάμους. Αυτοί, ήδη, ξεπερνούν τα ραδιογωνιόμετρα, εκπέμπουν σε δίκτυο, έχουν «ζωντανά» προγράμματα με προσκλήσεις τραγουδιστών κλπ.

Με τους άλλους όμως τι γίνεται; Αυτοί παίζοντας απλώς τραγούδια που τους αρέσουν, είναι αδύνατο να «σπάσουν» τις εταιρίες με τις τεράστιες δισκοθηκές από πίσω, σολάροντας, είναι αδύνατο να τα βάλουν με τις οργανωμένες κινήσεις ερωτοτροπώντας με την απόκτηση της άδειας δεν θα την πάρουν.

Πρέπει, όσο είναι καιρός, να μάθουν τη γλώσσα της συνεργασίας, να καταλάβουν, αυτοί που κιάλας γνωρίζουν ότι η μπάντα έχει περιορισμένη έκταση, ότι οι εποχές του 24ωρου(;) ενός ανδρός έχουν τελειώσει. Στο άμεσο μέλλον, μόνο οι σταθμοί και οι εκπομπές που θα στηριχθούν στην ομαδικότητα και στη σχέση με το κοινό τους θα αντέξουν στις πιέσεις, αρχικά, και στην επίθεση, έπειτα, αυτών που έχουν τα μέσα.

Αυτό, το μήνυμα των καιρών, πρέπει να γίνει κατανοητό και από όλες τις κινήσεις, πρωτοβουλίες, ομάδες και συσπειρώσεις που τους ενδιαφέρει αυτή η υπόθεση, ή απλά η υπόθεση.

Ίσως έτσι, ξεμπλέκοντας από την αναμονή των καταλήξεων των κάθε λογής επιτροπών, μπορέσουν να καταθέσουν προτάσεις για το τι μέλλει γενέσθαι, έτσι απλά(!) εκπέμποντας. Τότε, αντί να αναρωτιόμαστε τι κάνει η αριστερά και ξεπερνώντας τις, θετικές πράγματι, παρεμβάσεις του Ανδρουλάκη στις έρευνες των εφημερίδων, που από μόνες τους όμως δεν μπορούν να δώσουν διέξοδο, ίσως γίνει δυνατόν να μιλήσουμε για καινούρια κατάσταση.

Πετώντας το μπαλάκι στους άλλους

Αντί να προβληματιζόμαστε αν στην επιτροπή έκδοσης αδειών είναι ο Σαβθόπουλος ή ο Ανδριανόπουλος, αν θέλει πέντε χρόνια «προύπηρεσία» που προτείνει ο Διονύσης ή τίποτε, αν θα λείπουν οι ειδήσεις ή θα επιτρέπονται, ας προσπαθήσουμε...

Ας κατατεθεί, στα ερτζιανά, η άλλη σχέση με το χώρο από την «Πρωτοβουλία για δημοτική ραδιοφωνία στην Χαλκίδα», ας υπάρξει πρόταση ειδήσεων από την ομάδα που εκδίδει το «ΑΥΤΟ» στην Λάρισα, ας γίνει προσπάθεια να ανατραπεί η σχέση πομπού-δέκτη από την «Αυτόνομη Δημοτική Κίνηση Κορυδαλλού», ας ανιχνευτούν τα προβλήματα της περιοχής, μέσα από το ραδιόφωνο, από τους περί τον «Γρύλλο» του Μαρουσιού για να αναφέρουμε μερικές μόνο από τις ομαδοποιήσεις που προσανατολίζονται ή κάνουν κιάλας πράξη, μian άλλη ραδιοφωνία.

Με αυτόν τον τρόπο, ίσως, μπορέσουμε από το «Φέξε μου και γλύστρια» που μας φέρνουν στο μυαλό οι αναφορές των εφημερίδων για επιτροπές και πρωτοβουλίες κορυφής, να περάσουμε στο, κάποτε πολύ πιο αισιόδοξο, «πίσω έχει η αχλάδα την ουρά»... Οψόμεθα!

Βαγγέλης Δεληπέτρος

ΟΤΑΝ ΑΝΟΙΞΕ την πόρτα και τον είδα να μου χαμογελά πικραμένα, σκέφτηκα πως θα 'χε περάσει, όπως συχνά τελευταία, ακόμα μια δύσκολη νύχτα.

Τα μάτια του κοκκινισμένα, ξεχυλισμένα έμοιαζαν σαν να γκρεμίζονται όπως και ολόκληρο το πρόσωπό του, μάγουλα, χείλη, πηγούνι, λαιμός, σάρκες όλες ρυτιδωμένες, αποκολλούμενες από τη φθορά του χρόνου και την προσέγγιση του τέλους.

Αλλά και ολόκληρο το κορμί του κατέρρευε, με κυρτωμένες τις πλάτες, κρεμασμένα άτονα χέρια και πόδια λυγισμένα στα γόνατα.

Παρατήρησα πως τα ξεχυλισμένα θαμπά μάτια του είχαν γιομίσει από δάκρυα που προσπαθούσε διακριτικά να συγκρατήσει.

Ξανάκλαψε, σκέφτηκα, ο Πρόζη, μα από τί άραγε; Από το φόβο της ζωής του που «άγγιζε πια το τέλος της» τις χαμένες ελπίδες του, ένα αρνητικό απολογισμό της ζωής του, ή την απελπιστική του μοναξιά σ' ένα σπίτι που ελάχιστοι πια είχαν τον αλτρουισμό να επισκέπτονται; Ίσως ήταν γιατί πάνω απ' όλα θεωρούσε πως κινδυνεύει να πεθάνει μια νύχτα, μια μέρα, σαν τα σκυλιά που συνάντησα πρόσφατα σε μια ερμητική παραλία με την πανέμορφη θάλασσα μπροστά κατάφωτη κοντά σε μια ψαράδικη ταβέρνα. Γέρικα σκυλιά εγκαταλελειμμένα που διακριτικά αποσύρονταν πίσω από ένα σωρό σκουπίδια κοντά στην ταβέρνα, κι όταν τα πλησιάζεις με κάποια κατανόηση και αγάπη, το καταλάβαιναν πάραυτα, κουνούσαν την ουρά τους, προσπαθούσαν να στυλωθούν στα γερασμένα πόδια τους, σε πλησιάζαν και έβλεπες τα μάτια τους γεμάτα δάκρυα.

«Πέρασε» μου 'πε ο Πρόζη και προχώρησε προς το δωμάτιο που ήταν γραφείο και κρεβατοκάμαρά του μαζί. Θαύμαζα πάντα όταν έμπαινα εκτός από τον πλούτο και την εκλογή των βιβλίων του την απλή αλλά στέρεη βιβλιοθήκη του από σκούρο, βαρύ λουσατό ξύλο, και τα κατεσπαρμένα εδώ κι εκεί μπιμπλό του, φερμένα από τα ταξίδια του στον κόσμο: όπως ένα πίνακα του Vermeer από τις φθηνές, αλλά καλλιτεχνικές αναπαραστάσεις που πουλούν στα μουσεία της Ολλανδίας, ένα ξύλινο εκφραστικότατο "παχαρίτο" του από το Μεξικό, μια αφρικανική μάσκα γεμάτη σκοτεινή μαγεία, ένα κοχύλι από τις θάλασσες της Νότιας Κίνας, ένα χάλκινο κόσμημα από τη Χίλη. Όταν τα θώπευε με το βλέμμα, μου 'λεγε πως ταξίδευε μαζί τους στις τόσες και τόσες αναμνήσεις του από την πολυτάραχη ζωή ενός επαναστάτη Οδυσσέα.

Από το νταβάνι ακούστηκαν γρήγορα βήματα κάποιου που πηγαινοέρχονταν στο διαμέρισμα. «Είναι η γριούλα» μου 'πε ο Πρόζη «με ειδοποιεί πως είναι καλά δεν έχει άμεσο πρόβλημα». Και μου εξήγησε για ακόμα μια φορά τη μικρή της ιστορία. Κατοικούσε στον ανώτερο όροφο μόνη της από πολλά πολλά χρόνια, τα μαλλιά της είχαν ασπρίσει και το ευκίνητο ακόμα κορμί της γινόταν κάθε χρόνο όλο και πιο μικρό.

Ο Πρόζη τη συναντούσε συχνά στις σκάλες και επανειλημμένα την είχε βοηθήσει να ανεβάσει ότι βαστούσε όταν δεν δούλευε όπως συχνά, ο ανεγκυστήρας. «Αν συμβεί κάτι μέρα ή νύχτα ειδοποιείτε με» της επαναλάμβανε κι αυτή γελώντας ευχαριστημένη απαντούσε να προσέχει αν εξακολουθούσαν να ακούγονται τα βήματά της όταν τριγύριζε στο διαμέρισμά της, θα σημειώνει πως όλα πήγαιναν καλά. Ο Πρόζη άνοιξε ένα ντουλάπι κι έβγαλε ένα μπουκάλι τεκίλλα, το μεξικάνικο πιστό που αγαπούσε. Βάλαμε λίγο αλάτι στη χούφτα μας, στάξαμε και λεμόνι, γλύψαμε την παλάμη μας και ρουφήξαμε με μια κατεβασιά τα ποτήρια μας, γελώντας όπως τον καιρό που 'χαμε θρεθεί για κοινή επαναστατική δουλειά στην απέραντη πρωτεύουσα του Μεξικού.

«Δεν καλοκοιμήθηκες απόψε» του 'πα κοιτάζοντάς τον με κατανόηση. «Κάνεις λάθος», απάντησε ο Πρόζη. «Είδα ένα θαυμάσιο όνειρο. Ήταν σαν να 'μουν με τη Μάρθα σε μια τεράστια ρούσικη εκκλησία όπου

ηχούσε κατανυκτικά η βαριά φωνή μπάσου από μια εξάισια ορθόδοξη χορωδία. Θυμάσαι μια παρόμοια σκηνή από τον «Ιβάν τον τρομερό» του Αϊζενστάιν; Κάτι τέτοιο. Και μετά θρέθηκα μαζί με τη Μάρθα έξω από την εκκλησία να πετάμε δίπλα-δίπλα, περιτριγυρισμένοι από την απόλυτη σιωπή μιας αφέγγαρης νύχτας γιομάτης άστρα όπως τα βλέπεις κάποτε στις ελληνικές θάλασσες του νότιου Αιγαίου. Κάποια στιγμή το σκοτάδι διαλύθηκε και βρεθήκαμε, πετώντας πάντα μαζί δίπλα-δίπλα σαν τον Σαγκάλ και την Βελλα του, σε διαφορετικό κοσμικό χώρο, γιομάτο από εαρινό γαλάζιο χρώμα».

Ο Πρόζη εξακολουθούσε αναζωογονημένος, αγνώριστος, σαν να 'χε ξαναβρεί την ποιητική του έξαρση όταν εμπύχωνε μια συζήτηση ή αποτεινόνταν σ' ένα ξεγεγερμένο πλήθος.

Έκανα μια ανόητη αναφορά στον Φρόντ, που ο Πρόζη δεν καταδέχτηκε να σημειώσει.

«Ξέρεις», του 'πα σε μια στιγμή. «Τηλεφώνησα χτες στον Φραντς στην Βιέννη».

Ο Πρόζη ξαφνιάστηκε.

«Ναι», του είπα «Το 'χα βάρος στη συνειδησή μου. Τον ξεχάσαμε όλοι μας τον Φραντς. Καθώς δεν κοιμόμουν χτες το βράδυ και μηρύκαζα τα υπαρξιακά μου θυμήθηκα τον Φραντς, την Έρνα, την Βιέννη και τόσα τόσα άλλα».

Δεν ήμουν βέβαιος αν ζούσε ακόμα ο Φραντς, οι τελευταίες μας πληροφορίες ήταν ότι είχε χάσει πια μεγάλο μέρος από την μνήμη του, ότι η Έρνα παράλυτη από τα αρθριτικά της έμενε μόνιμα σ' ένα νοσοκομείο, ότι μόνο ο Φριτς, ο πιστός, πήγαινε ακόμα και τους έβλεπε, ο ίδιος σε κακά πια χάλια.

Σήκωσα το τηλέφωνο από δίπλα μου, θα 'ταν πια μεσάνυχτα, κι έκανα αργά τον αριθμό του Φραντς στην Βιέννη. Δεν περίμενα απάντηση. Κι όμως κάποιος σήκωσε κι αυτός το τηλέφωνο. Φραντς, άρθρωσα με συγκίνηση. Φραντς σου τηλεφώνω από το Παρίσι. Για μερικά δευτερόλεπτα καμιά απόκριση. Βερ σπριχ; («Ποιος μιλά;») ακούστηκε μετά. Ήταν ο Φραντς! Του 'πα το όνομά μου, αλλά φάνηκε να μη του θυμίζει πια τίποτα. Φραντς συνέχισα δεν σε ξεχάσαμε ούτε εγώ ούτε η Λένη, ούτε κανείς. Φραντς πώς είσαι, πώς είναι η Έρνα; Ξαν να μισόκλαιγε, κάτι μουρμούριζε στο τηλέφωνο, ακατάληπτο, συγκεχυμένο. Απεγνωσμένα προσπάθησα να κινήσω μια θύμηση στην νεκρωμένη του μνήμη.

Τίποτα. Άφησα το τηλέφωνο με μια αφάνταστη κόυραση μέσα μου και για δυο-τρεις ώρες άγρυπνος προσπάθησα να ξαναπλάσω ποιος ήταν για μένα ο Φραντς, που χωρίς την Έρνα δίπλα του, φτερούγιζε τώρα μόνος του στο σκοτάδι του τίποτε». Σταμάτησα να μιλώ στον Πρόζη κι αφέθηκα στις αναμνήσεις μου.

Από σαράντα χρόνια που τον ήξερα τον Φραντς, ανακάλυπτα σταδιακά, πτυχές-πτυχές του εσωτερικού αυτού του, όπως γίνεται άλλωστε με τον καθένα μας. Ποιον ξέρεις μονομιάς; Είδα τον Φραντς ήρεμο, πράο, ακριβή στην ώρα του, διακριτικά γελαστό, παραδειγματικό θρέμμα της εξευγενισμένης πρωτεύουσας των Αψβούργων, όπου ανθούσε ακόμα εκεί ο πολιτισμός της μουσικής, της ψυχανάλυσης, του αυστρομαρξισμού, πριν την μακρυά φασιστική νύχτα και τον πόλεμο.

Τον είδα μαχητικό κι οργισμένο όταν επρόκειτο για θεωρητικές συζητήσεις στις συναντήσεις μας και θιγόνταν θέματα που τα θεωρούσε σχεδόν «ιστορικής» σημασίας, όταν διέκρινε απαράδεκτες κατ' αυτόν «ιδεολογικές παρεκκλίσεις». Τον είδα εύθυμο κι αισιόδοξο όταν η μικρή ομάδα στην οποία ανήκε πραγματοποιούσε κάποιο σημαντικό άνοιγμα προς τους «Νέους» ιδίως, στρατολογούσε μερικά μέλη, φαινόταν πως έσπαγε πια την μακρόχρονη απομόνωσή της και «μαζικοποιούνταν». Τον είδα θλιμένο, ποτέ τσακισμένο, όταν τα όνειρά του αυτά διαψεύδονταν και ήταν αναγκασμένος να ξαναρχίσει σχεδόν από το μηδέν, κτυπώντας ο ίδιος στην γραφομηχανή τα κείμενά του, πολυγραφώντας τα, και μοιράζοντάς τα στο πλήθος των εκδηλώσεων του μι-

κρόκοσμου της «Άκρας Αριστεράς» σε διαρκή «ανασυγκρότηση-διάσπαση». Με τέτοια αφοσίωση κι ατσάλενια στο βάθος νεύρα, σφυρηλατημένα στον αγώνα, τις αρχές, τις πεποιθήσεις του, ο Φραντς διέσχισε με μια μικρή φάλαγγα πιστών τα σκληρά χρόνια του φασισμού και του πολέμου στην Αυστρία.

Σιγά σιγά είχα παρατηρήσει πως γινότανε λιγότερο ομιλητικός, πιο βαρύς, περισσότερο κλεισμένος στον εαυτό του, να περπατά ολομόναχος με τα χέρια στις τσέπες του πανωφοριού του. Είχε πάθει σκέφτηκα, όχι τόσο κάμψη της πίστης του, όσο της βιολογικής του αντοχής. Κατά κανόνα διάλεγε για τις διακοπές του βορεινές χώρες, πήγαινε στο Βερολίνο, στην Νορβηγία, την Σουηδία, έως την Λαπωνία. Μια μέρα μούπε μισογελώντας: «Αγαπώ τα σθημένα χρώματα, στο μετέχμιο από το φως και το σκοτάδι. Αγαπώ τον Βορρά. Νομίζω πως θα βγω από αυτή τη γη από τη μεριά του ουρανού όπου αυγάζει το Βόρειο Σέλας».

Με κοίταζε επίμονα στα μάτια θεωρώντας πως θρήκα τα λόγια του παράξενα κι ίσως σκέφτηκα πως ο «σύντροφος Φραντς» εξήντα χρόνια στις επάλξεις είχε αρχίσει να χάνει τα νερά του.

Ο Πρόζη είχε βάλει στο μεταξί μου κασέτα του Μπαχ «Tocata et Fugue en re mineur» που ήξερε πως μου άρεσε.

«Πνευματικότερη μουσική» του 'πα μισοαστειευόμενος «από τα μπάσα των ορθόδοξων που άκουσες στην εκκλησία του ονείρου σου». «Εξαρτάται» απάντησε ο Πρόζη και συνέχισε: «Πόσες φορές μου 'χεις μιλήσει για τη συγκίνησή σου ακούγοντας τη φωνή του Μουεζζίν σ' ένα μινιάρ του Μαρακές ή του Μεκνές;»

«Δεν πρόκειται ακριβώς για θρησκευτική συγκίνηση», απάντησα χωρίς μεγάλη πεποίθηση. «Όσο για την αίσθηση της απόλαυσης της μουσικής σ' ένα δοσμένο πλαίσιο».

«Άστα τα φιλοσοφικά σου», είπε ο Πρόζη και ξαναέμιση τα ποτήρια μας τεκίλλα χωρίς αλάτι και λεμόνι αυτή τη φορά. «Σε βλέπω κάπως καταβεθλημένο αυτό τον καιρό Πρόζη. Τι σου συμβαίνει;» Με κοίταξε με έκπληξη κι απορία. «Υποτίθεται», μου απάντησε, «πως έχεις μεγάλη κατανόηση κι αγάπη για τους συνανθρώπους σου, πως κάπως ξεπερνάς τα τείχη του εγώ σου».

«Τι θέλεις να πεις;» επέμεινα.

«Μα είναι φανερό πως είμαι κουρασμένος. Βιολογική φυσική φθορά και κόπωση, παραζήσαμε».

«Μόνο αυτό;»

Με κοίταξε πάλι κι είδα πως ήταν τα μάτια του δακρυοσμένα.

«Να σου πω την αλήθεια. Δεν είναι μόνο αυτό. Είναι και το ηθικό. Ξαν να μην έχω πια σίγουρες προοπτικές».

«Οι προοπτικές», του απάντησα, «το ξέρεις δεν είναι ποτέ σίγουρες. Είναι πιθανολογικές, υπό ορισμένες προϋποθέσεις».

Τον ενοχλούσε φανερά, τον εξενείριζε η φαινομενική μου δογματική σιγουριά.

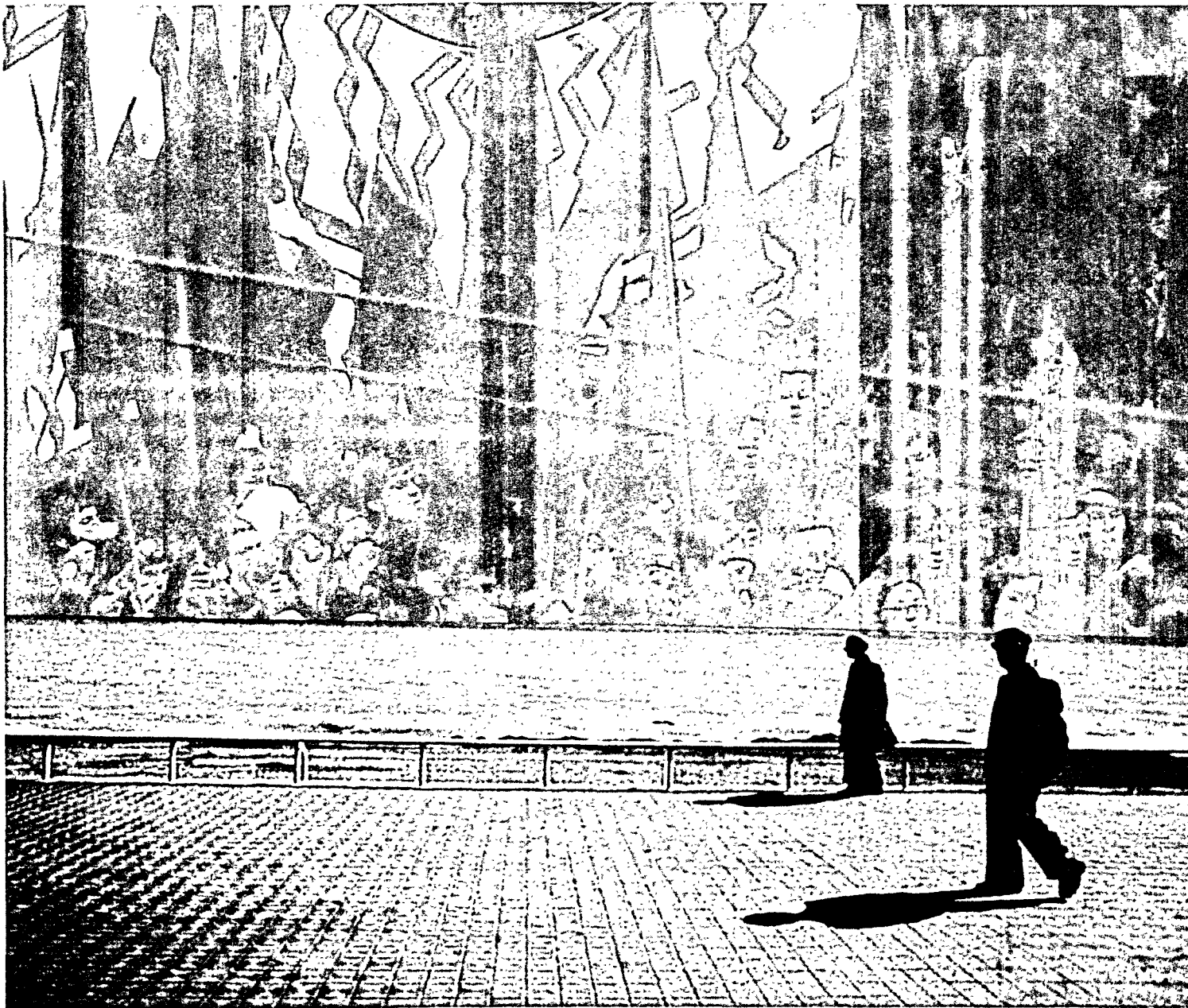
«Άκουσε να σου πω» είπε λίγο αγανακτισμένος. «Αλλιώς είδαμε τον κόσμο στα νιάτα μας, αλλιώς ξεκινήσαμε, κι αλλιώς είναι τα πράγματα σήμερα».

«Θες να πεις πως πήραμε τη ζωή μας λάθος, κι αυτό είναι που σε πικραίνει στα στερνά σου;»

«Καθόλου, καθόλου» διαμαρτυρήθηκε.

«Τότε γιατί μου κλαυθμηρίζεις τώρα, κάθε λίγο κι λιγάκι;» Συνέχισα: «Δεν ζήσαμε κι οι δυο μεγάλες γιορτές στη ζωή μας; Δεν είδαμε με τα μάτια μας το πανηγύρι των Μπαρμπόντους που κατέβαιναν από τα βουνά ή έμπαινε από τα σύνορα στο απελευθερωμένο Αλγέρι, την αποθέωση του Alliente στο Σαντιάγο, τον Μάη του 68 στο Παρίσι, την άνοιξη της Πράγας, τα απριλιάτικα γαρύφαλλα της Πορτογαλίας, τις λεγεώνες των ξεσηκωμένων σε τόσες και τόσες πόλεις του κόσμου από το Μιλάνο, τη Γένοβα, το Παρίσι, το Λονδίνο, άλλες αγγλικές πόλεις, έως το Μπουένος Άιρες, δεν ζήσαμε έντονα, ενεργά όλες τις μεγάλες στιγμές της ιστορίας

ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ ΤΟΥ ΠΡΟΖΗ

του αιώνα μας; Δεν είμαστε από τους λίγους ακόμα που διαισθάνονται μια νέα θύελλα να μαζεύεται στη Ρωσία, ικανή όταν ξεσπάσει να συγκλονίσει τον κόσμο ολόκληρο περισσότερο κι από τις μέρες του 1917; Δεν νιώσαμε βαθειά καλά ή κακά, πως ταξιδεύαμε όπως λένε με τα «ρεύμα της ιστορίας»; Και σταματά ποτέ αυτό το ρεύμα, όσο κι αν πρόσκαιρα λιμνάζει και κωάζουν χλευαστικά τα θατράχια της συντήρησης, της προδοσίας, του σκοταδισμού;»

Πίστευα ότι έλεγα στον οίστρο μου ή φορτσάριζα τη δόση για να σηκώσω κάπως στα πόδια του τον Πρόζη; Ο Πρόζη με κοίταγε λίγο περιπαιχτικά, έχοντάς με δει απειράριθμες φορές στους ενθουσιασμούς μου.

«Θυμάσαι» του 'πα για να αλλάξω λίγο από τη ρητορική μου. «Θυμάσαι όταν θρεθήκαμε μαζί στο λιμάνι της Γένοβας, κι είδαμε την κοινή παρέλαση των καθολικών και τον κομμουνιστών πίσω από την εικόνα της Θαυματουργής Παναγίας; Θυμάσαι που μπλεχτήκαμε με το πλήθος και ρωτήσαμε πόσα θαύματα είχε κάνει η Παναγία; Τα παραφούσκωναν οι καθολικοί, ενώ οι κομμουνιστές πιο συγκρατημένοι τα 'φερναν περίπου στα μιά;»

Ο Πρόζη ξέσπασε σε γέλια. «Ξέρεις» πρόσθεσε, «στο βάθος αυτό που με τρώει τώρα είναι η μοναξιά μου, η έξοδος μου από τη δράση, η ακινησία στη μοναξιά μου».

«Η μοναξιά» απάντησα «όπως λέει και το τραγούδι του Μουστακί είναι η μόνιμη ως το τέλος πιστή συντροφιά μας. Δεν βρήκα άλλη γιατροιά από το να αποδυθείς τα μάτια σου, και να ριχτείς στο χείμαρρο της πάλης και της δράσης, ώσπου εξαντλημένο να σ' απορρίψει το ρέμα σε μια άλλη όχθη κι ανάσκελα στο χώμα αποκαμωμένος, να θλέπεις να σβύνει το φως του ήλιου και ν' ανάθουν οι μυριάδες από τ' αστέρια σ' έναν πεντακάθαρο αφέγγαρο ουρανό μιας καλοκαιριάτικης νύχτας».

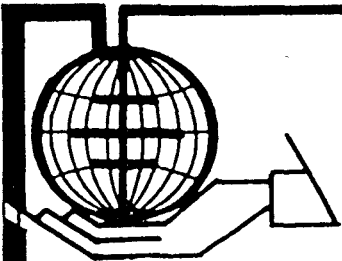
Ο Πρόζη δεν άκουγε πια, είχε σταυρώσει τα χέρια στο στήθος κι αποκοιμιόνταν ήρεμος. Έκανε λίγη ψυχρούλα, σηκώθηκα του 'ριξα μια ελαφριά κουβέρτα πάνω του και βγήκα στο δρόμο.

Δεν πήρα μετρό, δεν πήρα ταξί, δεν πήρα τα σοκάκια όπως συνήθως, αλλά πήρα βαδίζοντας με γρήγορα βήματα την κατάμεστη από κόσμο μπροστά μου λεωφόρο της πόλης που μ' έφερνε σχεδόν στην πόρτα του σπιτιού μου. Είχε αρχίσει να νυχτώνει. Μια ακόμα δύσκολη

βραδιά για τον Πρόζη σκέφτηκα. Όσο για μένα θα προσπαθούσα να συγκεντρώσω τη σκέψη μου στις «στρουχτούρες» του Ιλία Πριγκόριν για να καταλάβω καλύτερα γιατί «μακριά από την ισορροπία» οι γενικοί νόμοι δεν υπάγονται στον «αιτιολογικό ντετερμινισμό». Αυτομπερδεύεται ο άνθρωπος σκέφτηκα, εκθαβύνοντας τη γνώση του που ωστόσο όσο σχετική κι αν παραμένει είναι ταυτόχρονα πρακτικότερη αέναη διείσδυση στην αντικειμενική «αλήθεια». Σαν να με ικανοποιούσε τέτοια απάντηση και σκέφτηκα πως θα κοιμηθώ πιο γρήγορα κι ήρεμα. Φτάνει να μη δω στον ύπνο μου τον Πρόζη ή τον Φραντς, ή κανένα από την μακριά σειρά εκείνης της φάλαγγας που με συνόδεψε στη ζωή και στη δράση και που ξανάρχονται τώρα πότε πότε σαν σκιές, στηλώνουν τα εξορατικά μάτια τους επάνω μου, σαν κάποια απάντηση να περιμένουν με αγωνία από μένα. Όμως τα χείλη τους παραμένουν άφωνα κι εγώ δεν ξέρω πού τοποθετούν το πρόβλημά τους.

Ίσως ότι για όλους τους «εν αρχή» ήταν η Δράση, και τώρα δεν ξέρουν πώς να συγκατοικήσουν, άπραγοι με την μοναξιά τους.

Δεκέμβρης 1986, Μ.Ν. Ράπτης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ

**ΤΑΧΥΡΡΥΘΜΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΑΓΓΛΙΚΩΝ-ΓΑΛΛΙΚΩΝ-
ΙΤΑΛΙΚΩΝ-ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ
ΙΣΠΑΝΙΚΩΝ**

- από πεπειραμένους ξένους και έλληνες καθηγητές.
- λειτουργούν τμήματα 5-8 σπουδαστών σε όλα τα επίπεδα
- η ύλη κάθε τάξης καλύπτεται σε 4 μήνες λόγω του αποτελεσματικά δοκιμασμένου συστήματος διδασκαλίας που εφαρμόζουμε.

ΕΙΔΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ TOEFL

ΝΕΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

από 2 Φλεβάρη μέχρι 29 Μάρη

• Πληροφορίες για εγγραφές:

ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ: Σινώπης 6 – Τηλ. 7715.228-7710.097
(Πίσω από τον «Πύργο Αθηνών»)

Εγκλήματα και έρωτες, στο Παρίσι της δεκαετίας του '50, τρομοκράτες και κατάσκοποι και κυρίως αυτή η νεαρή Γιουγκοσλάβα με τα μαύρα μαλλιά, που κάνει τους άντρες να λιώνουν κατά τρόπο μυστηριώδη.

«Ο Πάτρικ Μπέσον... μ' ένα συνδυασμό ρομαντισμού και ρεαλισμού αγγίζει τις ευαίσθητες χορδές του αναγνώστη του».

Le Nouvel Observateur

BEST SELLER

ΤΟΜΜΥ ΜΠΑΓΙΕΡ

Μια υπερβολική δόση
Έρωτα

Το ΜΙΑ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΗ ΔΟΣΗ ΕΡΩΤΑ είναι η ερωτική ιστορία ενός τραγουδιστή ροκ που εκτυλίσσεται μέσα σ' ένα «φανταστικό» κόσμο ινδιάνων και καουμπόδων, αποκαλύπτει τις συνεχείς διαμάχες του ρομαντικού «ιδιάνου» και του πραγματιστή «καουμπό» εξετάζει την αγάπη στο σύγχρονο κόσμο και τους προβληματισμούς των ροκ-ανθρώπων. Τέλος ασχολείται με το «μυστήριο» της ευτυχίας και με τον αριθμό δεκατρία. «Ένα βιβλίο με έξυπνη πλοκή και ευαίσθητη γραφή...»

Der Spiegel

Aquarius

Βελβενδού 2, Κυψέλη, Αθήνα 11364 Τηλ. 88.26.060

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΣΙ ΕΤΗ

ΠΑΛΙ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ ΕΝΟΣ ΞΕΧΩΡΙΣΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Σχολιαστής: Με σημερινούς όρους, το περιοδικό σας το είχαν εκλάβει τότε σαν πρωτοποριακό ή σαν περιθωριακό ή ήταν το ένα ίσον με το άλλο;

Ν. Βαλαωρίτης: Και τα δύο, δηλαδή ο Ελύτης είχε πει, α, ο Βαλαωρίτης πήγε στα Παρίσια και τα Λονδίνα για να βγάλει αυτό; Δηλαδή το πρώτο τεύχος. Από άποψη εμφάνισης, φυσικά, δεν ήταν πολυτελές, ούτε ήταν το είδος του περιοδικού που θα βγάζαν οι Γάλλοι της εποχής. Δεν είχαμε λεφτά, λοιπόν, το περιεχόμενο ήταν εκείνο που προείχε και όχι η παρουσίαση, η εμφάνιση.

Κ. Ταχτσής: Δεν υπήρχε και υλικό, ήταν ελάχιστο. Κοιτάζτε, παιδιά, εσείς έχετε γραφεία εδώ πέρα, το περιοδικό το δικό μας γινόταν απ' το κρεβάτι του Νάνου.

Ν. Βαλαωρίτης: Τα πράγματα λοιπόν ήταν τελείως πρωτόγονα. Ο Ελύτης απέσυρε, έκανε τα σχολία αυτά που μου τύπανε, δε μου τύπε κατευθείαν... Ο Σεφέρης έγραψε αφού είχε πάρει το Νόμπελ. Δεν είχε πλέον ανάγκη. Αλλά έδωσε κατόπιν επιθεσεώς μου εναντίον του Σαββίδη. Με σταμάτησε στο δρόμο και μου 'δωσε μια συνδρομή ο Σεφέρης. Αλλά πώς έγινε αυτό; Έγινε διότι διαμαρτυρήθηκα εγώ ότι ο Σαββίδης είχε αφήσει απέξω από τη χρονολογία του Σεφέρη τη μετάφραση στην οποία είχα συνεργαστεί κι εγώ, και ο Ντάρελ και ο Κατσιμπαλής και ο Σπένσερ. Αυτή η πρώτη μετάφραση είναι αυτή στην οποία οφείλει το Νόμπελ, κακά τα ψέματα. Γράφτηκαν 15 άρθρα, εγκωμιαστικά όλα, σε εφημερίδες και περιοδικά... Πρώτη φορά έλληνας ποιητής συζητιέται επί ίσοις όροις έξω απ' την Ελλάδα. Βγίνουμε δηλαδή έξω απ' το γκέτο.

Κ. Ταχτσής: Μην ξεχνάτε κι ο Καβάφης ακόμα δεν ήταν πολύ γνωστός τότε.

Ν. Βαλαωρίτης: Είχε μεταφραστεί και δεν είχε δημοσιευτεί, απ' τον Μαυροκορδάτο. Την ίδια χρονιά δημοσιεύτηκε κι ο Καβάφης.

Κ. Ταχτσής: Μόνο κάτι εγγλέζες αδερφές είχαν ακούσει για τον Καβάφη.

Ν. Βαλαωρίτης: Κακή μετάφραση...

Σχολιαστής: Κι η Γιουρσενάρ δεν είχε μεταφράσει;

Μ. Αραβαντινού: Ναι, αλλά δεν είχαν δώσει καμιά σημασία.

Ν. Βαλαωρίτης: Λοιπόν, απ' το γκέτο βγαίνουμε με το Σεφέρη και αφήνει ο Σαββίδης απέξω αυτή τη μετάφραση, μαζί με τα σχολία, στο χρονολόγιο, και τόγγραφα αυτό με τίτλο «η πολιτική της ποίησης». Το διαβάσει ο Σεφέρης γίνεται έξω φρενών, γίνονται και σκηνές, μου είπαν, μεταξύ τους, και με βρίσκει στο δρόμο και μου δίνει τη συνδρομή. Δηλαδή έπρεπε να αγωνιστεί κανείς και για τέτοια πράγματα ακόμα για να αποκτήσει αναγνώριση. Εν τω μεταξύ ο Σεφέρης μου έλεγε, καλό το περιοδικό, αλλά γιατί τόσο πολλή υπερρεαλιστική ακαδημία...

Κ. Ταχτσής: Κοίταξε, διότι δεν μπορούσε να υποφέρει τον Εμπειρικό.

Μ. Αραβαντινού: Ναι, και ο Εγγονόπουλος μετά...

Ν. Βαλαωρίτης: Ο Εγγονόπουλος ήταν ο μόνος ο οποίος

πράγμα.

Κ. Ταχτσής: Διότι στο μεταξύ έχουν επισυμβεί οι διάφορες επαναστάσεις. Των νέγων, των ομοφυλόφιλων, των γυναικών, έχει γίνει ο Μάης του '68 στο Παρίσι, αυτή είναι η γενιά σας.

Μ. Αραβαντινού: Άλλωστε και το περιοδικό σας ο Σχολιαστής δεν δείχνει καμιά ειδική απόκλιση προς ένα αριστερό κόμμα. Είναι ένα ελεύθερο αριστερό περιοδικό, αλλά όχι μια σκληρή απόκλιση, δεν είναι κομματοποιημένο.

Σχολιαστής: Μπορούμε να κάνουμε μια σύγκριση τότε και τώρα. Τα ζεύγη Πάλι και η εποχή του με το σήμερα και τα σημερινά περιοδικά;

Τ. Δενέγρης: Εγώ είμαι στην επιτροπή του Χάρτη σήμερα, εδώ και 5-6 τεύχη. Δεν μπορώ να κάνω σύγκριση, είναι άλλα τα μέτρα... Καταρχάς είναι περιοδικά υψηλού κόστους, πολυτελείας. Χαρτί θαυμάσιο, διαφορετικά μέσα κλπ. Από πλευράς ποιότητας δεν έχουνε καμιά ισορροπία. Ο Χάρτης -όχι επειδή είμαι εκεί- βρίσκω ότι έχει κάποια περισσότερα από τη "Λέξη". Η Λέξη για μένα είναι απαράδεκτη -όχι με την έννοια ότι δεν έχουν όλα τα κομμάτια ποιότητα, γιατί αυτό είναι αδύνατο, όπως ξέρουμε δε μπορούμε να βρεθούνε ξαφνικά 40 ταλέντα να μούνε σ' ένα περιοδικό και να 'ναι 20 υπέροχα ποιήματα, 10 δοκίμια φοβερά κ.ο.κ., αλλά είναι ότι αυτά που παίρνουμε τα παίρνουν εντελώς την τελευταία στιγμή, δηλαδή προηγείται ο χώρος και μετά έπονται αυτά τα άτομα. Είναι σα να 'χουμε αυτό το χώρο και να λέω, δώσε εσύ κάτι, δώσε εσύ κάτι κλπ. κι έτσι θλέπει ξαφνικά συνέντευξη με τον Μπεζάρ, παράλληλα ποιήματα του ενός, του άλλου, δηλαδή είναι μεγάλη Βαβυλωνία, κατά τη γνώμη μου. Αυτό κατά τη γνώμη μου είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι είναι υποχρεωμένα τα περιοδικά αυτά να εκδίδονται σε τακτικά χρονικά διαστήματα. Νομίζω ότι ένα λογοτεχνικό περιοδικό πρέπει να έχει ένα μικρό κύκλο ζωής.

Κ. Ταχτσής: Μιλάς για τη Λέξη. Αυτό ισχύει πολύ λιγότερο για το Χάρτη, έχει κάποια γραμμή.

μου έλεγε πάντα το καλύτερο περιοδικό που βγήκε ποτέ στην Ελλάδα...

Κ. Ταχτσής: Ως ιδιόρρυθμο.

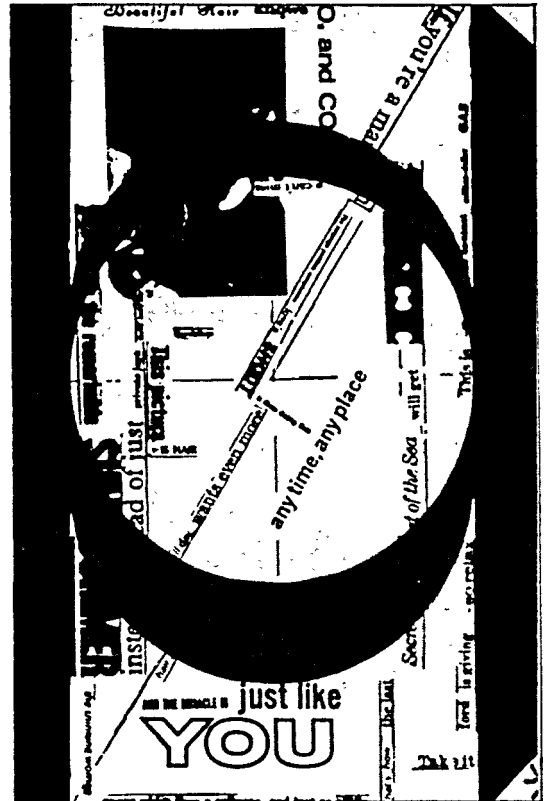
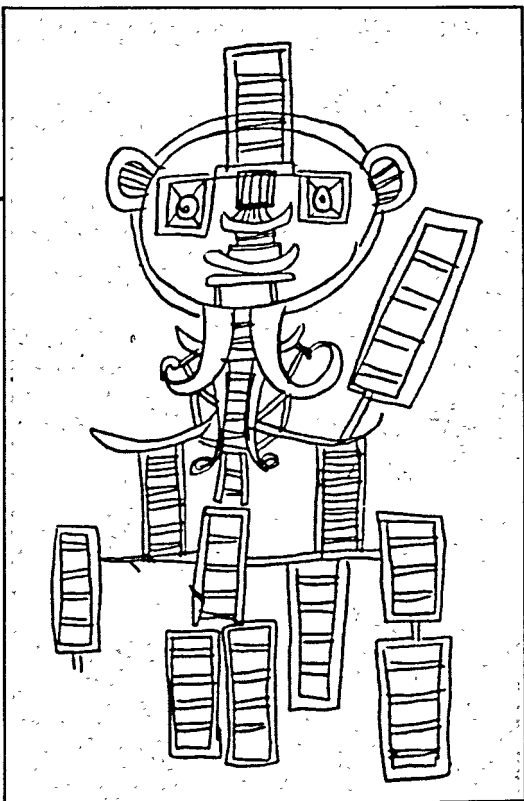
Ν. Βαλαωρίτης: Ε, ιδιόρρυθμο και το Πάλι!

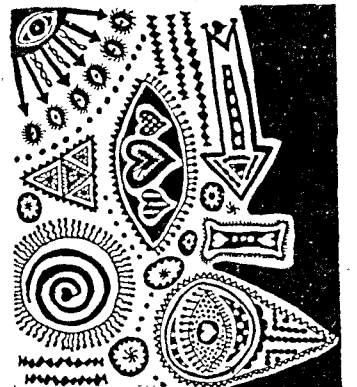
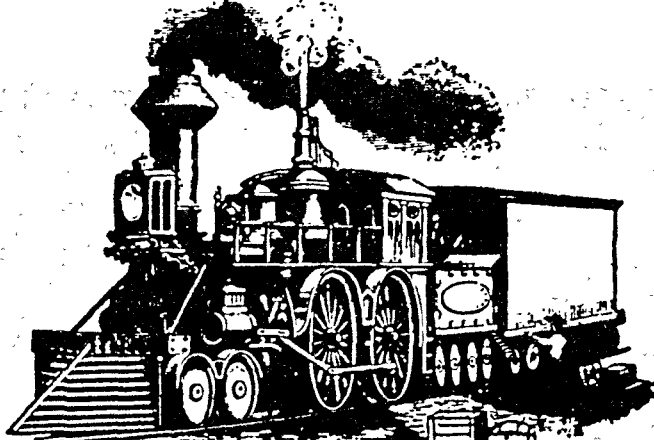
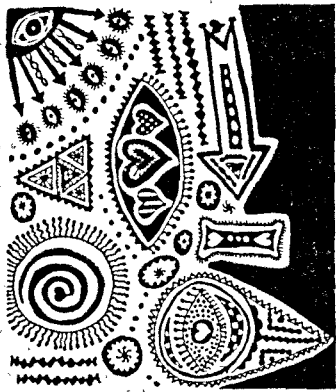
Μ. Αραβαντινού: Μια στιγμή -εγώ θα ήθελα να ρωτήσω τα νέα παιδιά που μας κάλεσαν- εσείς πώς το βλέπετε, πώς το εισπράζατε ύστερα από χρόνια που το είδατε. Αυτό θα μ' ενδιέφερε πολύ, κι όλους μας νομίζω.

Σχολιαστής: Εμείς ακολουθήσαμε περίπου την πορεία που περιγράψατε. Για παράδειγμα, στη δικτατορία το νάζαμε παράλληλα με άλλα πράγματα -όπως νάχναμε και την «Επιθεώρηση Τέχνης». Απ' αυτή την άποψη δεν είχαμε τα ταμπού της αριστεράς της εποχής σας στη διάκριση.

Κ. Ταχτσής: Δηλαδή, ο,τιδήποτε ήταν εναντίον της χούντας και του τότε κατεστημένου.

Σχολιαστής: Τον κατεστημένο, γενικά. Εμείς μεγαλώσαμε μέσα στη Χούντα, για μας πολιτικός και κοινωνικός πουργιαντισμός και τα λοιπά, όλα ήταν κάπως ένα

Τ. Δενέγρης: Για το *Χάρτη* και επίσης για το *Δέντρο*, το οποίο είναι σεμνότερο, έχει λιγότερες φιλοδοξίες, πιθανώς, από τη *Λέξη*, αλλά είναι πιο συνεκτικό περιοδικό. Καλή εντύπωση έχω, αλλά χωρίς να τα 'χω μελετήσει - έχουν πέσει στα χέρια μου ένα δυο τεύχη - από ένα περιοδικό επαρχιακό από την Κέρκυρα, ο *Πόρφυρας*.

Ν. Βαλαωρίτης: Ο *Πόρφυρας*.

Μ. Αραβαντινού: Βεβαίως!

Τ. Δενέγρης: Εγώ διάβασα ένα τεύχος, το οποίο είχε γουγκοσλάβους σύγχρονους ποιητές, μερικούς κερκυραίους κλπ. και μου 'κανε πολύ καλή εντύπωση.

Ν. Βαλαωρίτης: Έχει κι ένα πολύ ενδιαφέρον άρθρο για τον Καβάφη στο τελευταίο τεύχος, ενός Ιταλού - έκτακτο άρθρο, μου έκανε εντύπωση.

Τ. Δενέγρης: Και βέβαια, δεν έχει πολυτέλεια, μοιάζει πιο πολύ με τα παλιά περιοδικά, αλλά μου άρεσε, δηλαδή θα 'θελα να δημοσιεύσω εκεί μέσα με μεγάλη μου χαρά και τιμή.

Ν. Βαλαωρίτης: Εγώ διαβάζω όλα τα περιοδικά, νομίζω ότι δεν είναι μια εποχή όπου μπορείς να 'χεις φανατισμούς και τέτοια, αλλά αισθάνομαι την ανάγκη, καμιά φορά, μια συσπείρωσης γύρω από το θέμα της γραφής, μιας κατεύθυνσης και μιας νοοτροπίας την οποία εμείς την έχουμε, τουλάχιστο στη σκέψη αν όχι στην πράξη. Αισθάνομαι την ανάγκη ενός κοινού μετώπου, για να μιλήσω και κάπως πιο με κλισέ... Στην Ελλάδα σήμερα περνάνε σχεδόν όλα και ιδίως το επίπεδο των σχέσεων με την υπόλοιπη Ευρώπη, το θέμα των φεστιβάλ, το θέμα του τι λογοτεχνία προβάλλεται σήμερα και τι δεν προβάλλεται, χίλια δυο είναι σήμερα, περίπλοκα, που πρέπει να ανακινηθούν. Και νομίζω ότι δεν ανακινούνται ούτε απ' τα περιοδικά που ονομάσαμε τώρα, ούτε...

Κ. Ταχτσής: Παρά το γεγονός, για να σε διακόψω, ότι σε σύγκριση με τα παλαιότερα και με μας, οι νεότεροι μοιάζουν να είναι πιο συγκροτημένοι θεωρητικά. Μοιάζουν να 'χουν διαβάσει περισσότερα πράγματα και ευρύτερα από τη δική μας τη γενιά.

Ν. Βαλαωρίτης: Εγώ μιλάω για κάτι πιο ειδικό, δε λέω

για ατομικά έργα.

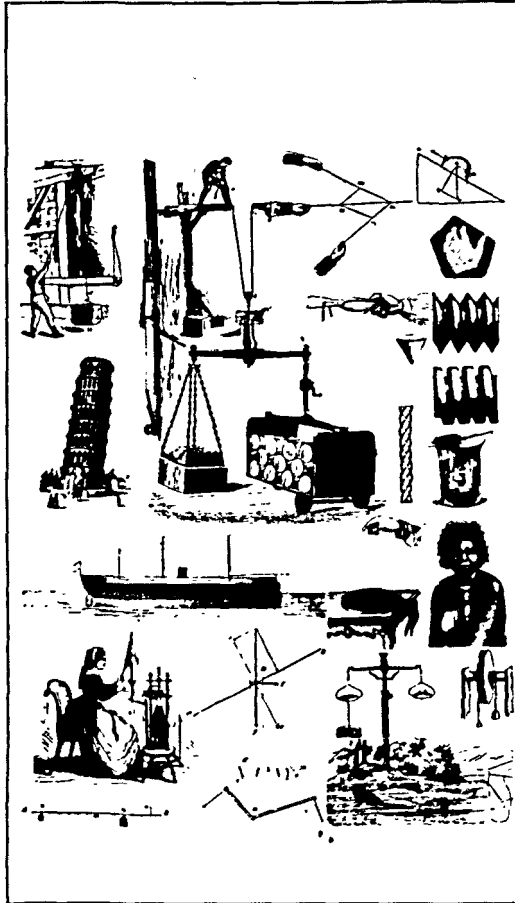
Σχολιαστής: Υπάρχει δηλαδή σήμερα κάποιο κενό;

Ν. Βαλαωρίτης: Ναι, κάπως.

Κ. Ταχτσής: Παρά το γεγονός ότι έχετε διαβάσει. Τότε, γαμώ το, οι άνθρωποι που είχαν χίλια βιβλία στη βιβλιοθήκη τους ήταν ελάχιστοι. Τώρα όλοι έχετε χιλιάδες βιβλία. Έχουμε πνιγεί στα βιβλία, όπως έχουμε πνιγεί στους πούστηδες! Λοιπόν, (στον Ν.Β.) μη γελάς καθόλου! Μιλάω πολύ σοβαρά (γέλια). Λοιπόν, έχετε διαβάσει πράγματα που μόνο οι προνομιούχοι είχαν διαβάσει στη δική μας γενιά.

Ν. Βαλαωρίτης: Η δημοκρατικοποίηση της ομοφυλοφιλίας. Δεν έχει άδικο εδώ.

Κ. Ταχτσής: Να ξηγηθώ: Παρά το γεγονός ότι θεωρητικά είσατε πιο συγκροτημένοι και πιο διαβασμένοι

υπάρχει αυτό το κενό. Ποια είναι η εξήγηση, ορίστε, ως μιλήσουν οι άλλοι.

Ν. Βαλαωρίτης: Μια στιγμή. Θέλω να πω για την εμπειρία που έχω απ' την Αμερική. Υπάρχει μια τεράστια δημοκρατικοποίηση, και όπως είπες της ομοφυλοφιλίας είναι μέρος και αυτό της υποθέσεως, δεν είναι άσχετο.

Όλα τα κινήματα έχουνε λάβει διαστάσεις, τόσο γιγαντιαίες και τερατώδες ώστε χάνεται το άτομο. Δηλαδή εκεί που η ομοφυλοφιλία - παίρνω παράδειγμα - στον 19ο αιώνα ήταν μια πράξη ηρωισμού, με τον Ουάιλντ, τον Προυστ, τον Καβάφη, ήταν κάτι το σημαντικό το οποίο ξεχώριζε το άτομο.

Κ. Ταχτσής: Όπως λέει ο *Λαμπεντούζα* ήταν λέοντες και τίγρεις και ξαφνικά είναι τώρα όλες...

Ν. Βαλαωρίτης: ... αρνάκια.

Κ. Ταχτσής: Όχι, αρνάκια, πώς λέμε τα ζώα που τρώνε τα νεκρά...

Π. Κουτρομπουήσης: Τσακάλια.

Κ. Ταχτσής: Όχι, ύαινες! Ύαινες, αλλά χιλιάδες.

Π. Κουτρομπουήσης: Εγώ το θλέπω αλλιώς. Όπως η ντομάτα, με τις διάφορες βιταμίνες που της βάζουν, τα χημικά, τα λιπάσματα - ενώ η παλιά τομάτα έπρεπε μόνη της να βρει τα υλικά απ' το χώμα και είχε γεύση, τώρα γίνεται γιγάντια η τομάτα αλλά δεν έχει γεύση.

Σχολιαστής: Το *λες* και για τα σημερινά περιοδικά;

Π. Κουτρομπουήσης: Δεν τα ξέρω τα περιοδικά γιατί δε ζω εδώ, το λέω για την ατμόσφαιρα.

Τ. Δενέγρης: Να προσθέσω και κάτι. Το *Πάλι* είχε και πολύ καλά σχόλια.

Μ. Αραβαντινού: Ναι, πάρα πολύ καλά. Ένα χιούμορ υπάρχει και στα σχόλια και μέσα.

Τ. Δενέγρης: Και στη *Λέξη* υπάρχουν κατά καιρούς πάρα πολύ καλά κομμάτια αλλά επειδή είναι υποχρεωμένοι να θγάζουν τόσα τεύχη το χρόνο, εκεί νομίζω πέφτει κάπου κι αναγκάζονται να φέρουν πολλά πράγματα...

Τώρα, αμφιλεγόμενο είναι το θέμα των αφιερωμάτων. Δεν το 'χω σκεφτεί αν είναι καλό ή κακό, που θγάζουν, ας πούμε, τον Καβάφη τρία περιοδικά ή τέσσερα, που θγάζουν τον Ροΐδη. Κάπου είναι καλό αυτό, αλλά κάπου παραγίνεται. Πιθανώς να γίνεται για εκδοτικούς λόγους, γιατί ένα περιοδικό που πουλάει τρεις χιλιάδες ή πέντε μπορεί να πουλήσει οκτώ θγάζοντας τον Καβάφη.

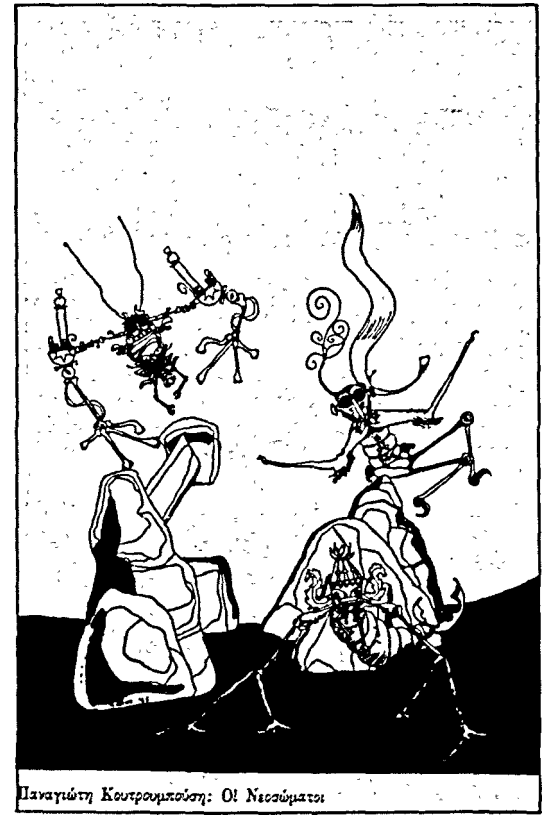
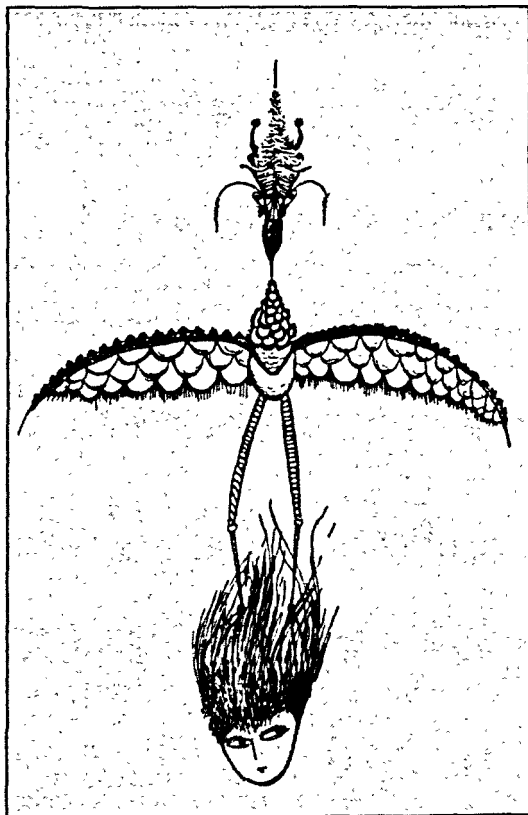
Σχολιαστής: Ένα είδος αφιερώματος θα κάνατε κάποτε στο *Πάλι* με τα αποκρυφιστικά κλπ.

Μ. Αραβαντινού: Αποκρυφιστικό αφιέρωμα δεν υπήρξε, υπήρξε όμως η πρόφαση καθώς και ένας καυγιάς όπου ο Κώστας Ταχτσής φώναζε εξ'αλλος "δεν μπορώ πια αυτές τις μαγείες, δεν είναι δυνατόν, δηλαδή, να το συνεχίσουμε έτσι"...

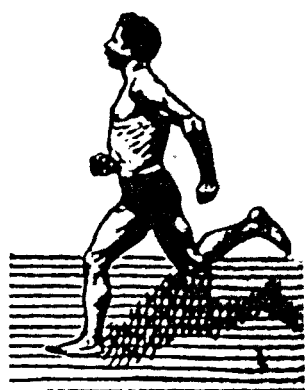
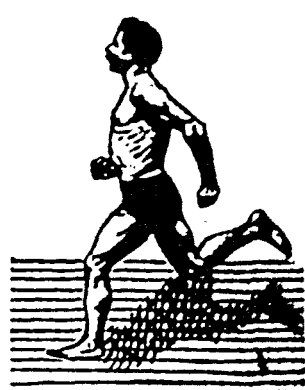
Κ. Ταχτσής: Εγώ είχα το λιγότερο χιούμορ απ' όλους...

Ν. Βαλαωρίτης: Το είχα προτείνει, γιατί και τότε ο υπερ-ρεαλισμός είχε περάσει σε μια τέτοια φάση. Η ομάδα γύρω από τον Breton ενδιαφερόταν πολύ γι' αυτά, αρχίζοντας απ' τη δεκαετία του '50. Κι επειδή υπήρχαν άλλωστε και ορισμένα κείμενα, ελληνικά - δεν ήταν να μεταφράσω δηλαδή μάγους του 19ου αιώνα...

Κ. Ταχτσής: Πάντως η τράπουλα του Ταρώ δεν έλειπε

Παναγιώτη Κουτρομπουήσης: Οι Νεοσώματα

από το κρεβάτι του και η διακόσμηση του δωματίου του ήταν αντιστοιχη. Αλλά για αφιερώματα που να προλάβουμε, να τα μαζέψουμε...

Ν. Βαλαωρίτης: Η *Νέα Εστία* έκανε τέτοια... Εδώ πέρα το "Διαβάζω" μεταφράζει κάθε τεύχος του "Magazine Litteraire".

Κ. Ταχτσής: Τρία-τέσσερα χρόνια χρειαστήκαμε να βγάλουμε 6 τεύχη. Δεν είχαμε λεφτά. Πήγα στον Εμπειρικό, του λέω "δώστε μου δυο χιλιάδες", μου λέει "δε μπορώ έχω αγοράσει ένα οικοπεδάκι για το Λεωνίδακι στην Άνδρο (γέλια), πάρτε χιλίες". Ο Εμπειρικός, ενώ είχε λεφτά, είχε και μια συγγραφική φιλαρέσκεια. Πρώτ' απ' όλα είμαι ποιητής. Γιατί να προσφέρω περισσότερα λεφτά απ' τους άλλους. Είναι πολύ σωστό και τώρα το καταλαβαίνω, όχι όμως τότε.

Ν. Βαλαωρίτης: Θέλεις να πεις, τώρα που είσαι πλούσιος;

Κ. Ταχτσής: Όχι, δεν είμαι πλούσιος, αλλά το καταλαβαίνω επειδή είμαι ωριμότερος (γέλια).

Ν. Βαλαωρίτης: Πάντως, είχαμε θέβαινα μια τάση, κατά περιεργο τρόπο ακριβώς αυτή που χτυπάει ο Τρότσκι με τα αντιφορμαλιστικά του άρθρα, τα οποία επίσης δημοσιεύουμε. Εμείς αρχίζουμε ουσιαστικά τέτοιες σκέψεις και αντιπαραβάλλουμε πράγματα τα οποία δε φαίνονται αργότερα τόσο παράξενα, όσο τότε, σήμερα που η σημειολογία και άλλες προσβάσεις...

Επιχειρούσαμε ενστικτωδώς να κάνουμε κάποιες προσεγγίσεις που για άλλους φαινόντουσαν τελείως αντιφατικές...

Μ. Αραβαντινού: Έχω σημειώσει εδώ από τα παλιά ακόμα, στο δεύτερο τεύχος (το 2-3) το Δανιήλ Φιλιππίδη, που παρουσιάζει ο Ν.Β. Ελληνικός διαφωτισμός. Όπως λέει και ο Σολωμός, αναφερόμενος στον Κοντιγάκ, η λέξη είναι το σημείο της ιδέας. Είναι καταπληκτικό αυτό, από τότε! Αισθησιοκράτης είναι! Αυτά είναι πνεύματα πάρα πολύ ελεύθερα...

Ν. Βαλαωρίτης: Αυτό είναι επαναστατικό για την εποχή του, ήταν εναντίον του ιδεαλισμού. Σήμερα, θέβαινα, ο

στρουκτουραλισμός και η σημειολογία λέει ακριβώς το αντίθετο, ότι δεν υπάρχει σχέση λέξης - ιδέας, ότι υπάρχει ένα χάσμα... αλλ' αυτό είναι άλλη ιστορία.

Σχολιαστής: Φτάνουμε στο τέλος αυτής της συζήτησης. Μήπως έχουμε παραλείψει κάποια στοιχεία απ' την ιστορία του Πάλι;

Π. Κουτρομπούσης: Σχετικά με το Πάλι και πάλι υπάρχει κι ένας άλλος τομέας, των αμερικάνων της beat generation, έχει αποτελέσει κι εκείνος στοιχείο του περιοδικού, Νορθ, Τεντ Τζόουνς, Κόρσο, Γκίνσπεργκ και όσοι από μας ξέραμε από τέτοια, θέλαμε κάτι τέτοιο, κι έτσι και για μένα ειδικά ήταν και αυτό μια θέληση να πάω με το Πάλι...

Σχολιαστής: Ήταν δηλαδή αυτό το δεύτερο ρεύμα στο Πάλι μετά τον υπερρεαλισμό.

Κ. Ταχτσής: Εγώ δεν περίμενα τους beat για ν' αλητέψω,

ποιούσαν το περιοδικό. Είχαμε διαφορές γνώμης, σε θέματα γραφής, ιδεολογικά, προσωπικά, διάφορα...

Κ. Ταχτσής: Τελικά το Πάλι εκφυλίστηκε σε χαρτοπαίγνιο. Τα περισσότερα μέλη της παρέας ασχολήθηκαν επιχούντας με τα χαρτιά.

Ν. Βαλαωρίτης: Επί χούντας, τότε, δε μπορούσες να βγάλεις περιοδικό...

Π. Κουτρομπούσης: ... να βγάλεις κανένα φουλ του άσου μπορούσες...

Κ. Ταχτσής: Το ρίξαμε στο χαρτοπαίγνιο και σε πολλές άλλες αμαρτίες, ανάλογα με τις κλίσεις μας ο καθένας. Από απελπισία δώσαμε διέξοδο στον χειρότερο εαυτό μας διότι σκάγαμε.

Μ. Αραβαντινού: Στο σπίτι σου αυτά, ε;

Κ. Ταχτσής: Ναι, θυμάμαι, είχα τότε έναν εραστή αστυφύλακα ο οποίος ερχόταν με το περιπολικό και μας φύλαγε απ' έξω, διότι ήταν παράνομο. Ερχόταν και μας άδειαζε τα τασάκια. Τον θυμάσαι;

Τ. Δενέγρης: Μια φορά τον είχα δει κι είχα ωχριάσει. Τι γίνεται εδώ, είπα. Είχα έρθει αργοπορημένος να παίξουμε χαρτιά και...

Μ. Αραβαντινού: ... σου άνοιξε ο αστυφύλακας, μου το είχε διηγηθεί ο Μακρής, με πολύ χιούμορ...

Κ. Ταχτσής: Θυμάμαι ότι ο Μακρής θυμωνε πολύ όταν κέρδιζε εγώ. Δε δεχόταν να τον κερδίσει μεν μια αδερφή, υπήρχε βαθιά μέσα του κάποια προκατάληψη, αλλά όχι... δεν το δεχόταν ο ανδρισμός του... είχε δε κάνει μια στατιστική ότι οκτώ φορές στις δέκα κέρδιζε.

Μ. Αραβαντινού: Διότι ο Μακρής, παρ' όλες αυτές τις καταπληκτικές ελευθερίες και το μυαλό το ωραίο, είχε έναν αυταρχισμό τον οποίο προσπαθούσε να καταπολεμήσει όταν ανέβαινε στο νοητικό πεδίο...

Κ. Ταχτσής: Αυτά θέβαινα συνέβαιναν τους πρώτους μήνες του χιμώνα 67-68. Ύστερα ακολούθησε το σκοτάδι της χούντας. Τώρα θα χρειαστείτε εκατό Σχολιαστές για να τα βάλετε όλα αυτά.

Μ. Αραβαντινού: Οπωσδήποτε θα τα μαζέψουν.

Τ. Δενέγρης: Θα γίνει συρρίκνωση και επιλογή...

MARECHAL - ΧΑΚΟΓΡΑΦΙΑ

αλλά στους beat και τους angry young men είδα τον εαυτό μου.

Τ. Δενέγρης: Εγώ το έβλεπα σαν μια ευχάριστη περιπέτεια, έκανα καινούριους φίλους και μου δόθηκε μια ευκαιρία να δημοσιευτούν τα ποιήματά μου αλλά δεν είχα καμιά έννοια επαγγελματισμού, δεν είχα καμιά φιλοδοξία. Φιλοδοξίες μου ήρθαν είκοσι χρόνια αργότερα, να δημοσιευτώ ή να μεταφραστώ... Υπήρχε από μένα τότε μία αθωότης και δεν άλλαξε πολύ την υπόλοιπη ζωή μου... Το μόνο που έχω να πω είναι ότι είχα μια σκληρότητα από τότε ως προς την επιλογή. Αν και ήμουνα σχεδόν ο πιο νέος, πολλές φορές αντιδρούσα όταν μπαίνανε κομμάτια που δεν τα θεωρούσα ικανά.

Ν. Βαλαωρίτης: Πάντως αν βγήκε το Πάλι γνώμη μου είναι πως βγήκε χωρίς στον Τάσο και τον Πάνο και τον Πουλικάκο που ήταν ο πιο νέος, είκοσι χρονών, κι ήτανε και ο πιο επαναστάτης τότε. Ο Κώστας, η Μαντώ, ο Μακρής κι εγώ είχαμε έναν ανταγωνισμό πολύ έντονο, ενώ αυτοί δε μιλούσανε, αλλά δημιουργούσανε κάτι, ενο-

